

15 JAAR VLAAMS FISCAAL BELEID 2009-2024

Rapport van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen, Wetstraat 34-36, 1040 Brussel

W www.serv.be – T +32 2 209 01 11 – E info@serv.be

Disclaimer:

Dit achtergronddocument werd opgemaakt door het SERV-secretariaat ter ondersteuning van het sociaal-economisch overleg en de beleidsadviesing door de sociale partners in de SERV. De bevindingen, interpretaties en conclusies in dit achtergronddocument vallen volledig onder de verantwoordelijkheid van het SERV-secretariaat en kunnen op geen enkele wijze toegeschreven worden aan de raad, een organisatie vertegenwoordigd in de raad of een lid van de raad.

Bij gebruik van gegevens en informatie uit dit rapport wordt een correcte bronvermelding op prijs gesteld.

De gegevens opgenomen in dit rapport zijn afgesloten op 15 april 2024.

Kennisname raad 24 juni 2024

Contactpersoon	Erwin Eysackers	eeysackers@serv.be
	Pim Verbunt	pverbunt@serv.be
	Tuur Verschueren	tverschueren@serv.be

Inhoud

Samenvatting	8
Inleiding en leeswijzer	20
1. Fiscale en parafiscale ontvangsten	21
1.1 Overzicht Vlaamse fiscale ontvangsten	21
1.2 Structuur Belgische fiscale en parafiscale ontvangsten	21
1.2.1 Welke overheid is (para)fiscaal aan zet?	21
1.2.2 Indeling naar deelopverheid en economische functie	22
1.2.3 Parafiscaliteit: indeling naar deelopverheid en type	24
1.3 Vaststellingen	24
2. Vlaamse gewestbelastingen	28
2.1 Overzicht	28
2.1.1 Indeling naar thema	28
2.1.2 Evolutie som van gewestbelastingen sinds 2009	30
2.1.3 Vaststellingen	31
2.2 Gewestbelastingen patrimonium	37
2.2.1 Registratierechten uit het verkoop- en verdeelrecht	37
2.2.2 Hypotheekrechten	40
2.2.3 Gewestelijke onroerende voorheffing	40
2.2.4 Evolutie in vergelijking met bbp	42
2.2.5 Verwachte evolutie bij ongewijzigd beleid in de komende jaren	43

2.2.6	Vaststellingen	44
2.3	Gewestbelastingen mobiliteit	52
2.3.1	Jaarlijkse verkeersbelasting	52
2.3.2	Belasting op inverkeerstelling	53
2.3.3	Kilometerheffing voor vrachtwagens	54
2.3.4	Eurovignet	56
2.3.5	Evolutie in vergelijking met bbp	56
2.3.6	Verwachte evolutie bij ongewijzigd beleid in de komende jaren	57
2.3.7	Vaststellingen	57
2.4	Gewestbelastingen overdracht van vermogen	65
2.4.1	Erfbelastingen	65
2.4.2	Schenkbelasting	68
2.4.3	Evolutie in vergelijking met bbp	69
2.4.4	Verwachte evolutie bij ongewijzigd beleid in komende jaren	69
2.4.5	Vaststellingen	70
2.5	Overige gewestbelastingen	78
2.5.1	Belasting op automatische ontspanningstoestellen	78
2.5.2	Belasting op spelen en weddenschappen	78
2.5.3	Evolutie in vergelijking met bbp	79
2.5.4	Verwachte evolutie bij ongewijzigd beleid in de komende jaren	79
2.5.5	Vaststellingen	79

2.6	Geraamde budgettaire impact van fiscale bepalingen	84
2.6.1	Situering	84
2.6.2	Overzicht	85
2.6.3	Indeling naar aard fiscale bepaling	87
2.6.4	Indeling naar fiscale uitgave	88
2.6.5	Vaststellingen	89
2.7	Vergelijking met andere gewesten	93
2.7.1	Overzicht	93
2.7.2	Patrimonium	96
2.7.3	Mobiliteit	105
2.7.4	Overdracht van vermogen	111
2.7.5	Andere	117
2.7.6	Vaststellingen	117
2.8	Vergelijking met buurlanden	121
2.8.1	Situering en methodologie	121
2.8.2	De Belgische (para)fiscaliteit vergeleken met de buurlanden	122
2.8.3	Patrimonium	127
2.8.4	Mobiliteit	131
2.8.5	Overdacht van vermogen	137
2.8.6	Vaststellingen	139
3.	Opcentiemen op de personenbelasting	141
3.1	Situering	141

3.2	Evolutie van de opcentiemen	142
3.2.1	Bruto opcentiemen	142
3.2.2	Netto opcentiemen	143
3.3	Vergelijking met andere gewesten	143
3.3.1	Decompositie	143
3.3.2	Resultaten	145
3.4	Vaststellingen	147
4.	Ontvangsten beleidsdomein Omgeving	153
4.1	Definitie milieubelasting	153
4.2	Belastingen op energie	153
4.2.1	Overzicht	153
4.2.2	Groenestroomcertificaten	156
4.2.3	Emissierechten EU ETS (klimaatfonds)	158
4.2.4	Bijdrage Energiefonds	160
4.2.5	Vergelijking met andere gewesten	161
4.2.6	Vaststellingen	162
4.3	Belastingen op vervuiling en hulpbronnen	163
4.3.1	Overzicht	163
4.3.2	Vlaamse waterheffingen	164
4.3.3	Vlaamse afvalstoffenheffing	165
4.3.4	Vlaamse mestheffing	166
4.3.5	Vergelijking met andere gewesten	166
4.3.6	Vaststellingen	167

5.	Fiscale uitgaven	167
5.1	Overzicht	168
5.1.1	Fiscale uitgaven via opcentiemen op de personenbelasting	168
5.1.2	Overige fiscale uitgaven	169
5.1.3	Indeling naar thema	170
5.2	Evolutie van de fiscale uitgaven	170
5.2.1	Algemene evolutie	171
5.2.2	Fiscale uitgaven patrimonium	171
5.2.3	Fiscale uitgaven arbeidsmarkt	173
5.2.4	Fiscale uitgaven economie	178
5.2.5	Maatregels doelgericht fiscaal beleid	179
5.3	Vaststellingen	179
	Bibliografie	198
	Afkortingen	212
	Lijst met figuren	214
	Lijst met tabellen	217

Samenvatting

Scope van het rapport

1. Dit rapport bespreekt de **beleidsbeslissingen** evenals de **budgettaire grootteorde** van de **Vlaamse fiscale instrumenten sinds 2009**, dus tijdens de laatste drie legislaturen van de Vlaamse Regering.

Aan de **ontvangstenzijde** zijn de Vlaamse fiscale instrumenten in de ingediende begroting 2024 goed voor € 17,72 mld of 30,9% van de totale Vlaamse ontvangsten (€ 58,45 mld): 12,7% via de gewestbelastingen (€ 7,43 mld, Hoofdstuk 2), 17,0% via de bruto opcentiemen op de personenbelasting (€ 9,97 mld, Hoofdstuk 3), naast kleinere ontvangsten in het beleidsdomein Omgeving (€ 680 mln, 1,2%, Hoofdstuk 4).

Aan de **uitgavenzijde** (Hoofdstuk 5) gaat om € 1,89 mld in de ingediende begroting 2024: de belastingverminderingen via de opcentiemen op de personenbelastingen (€ 1,32 mld), de jobbonus (€ 260 mln) en het doelgroepenbeleid (€ 278 mln) en het doelgericht fiscaal beleid (€ 34 mln).

Structuur van Belgische fiscale en parafiscale ontvangsten

2. In België zit de federale overheid duidelijk in de fiscale cockpit: bijna drie vierde (€ 123,35 mld; 73,5%) van alle **Belgische fiscale ontvangsten** (€ 167,88 mld) vloeien naar deze entiteit (begrotingsuitvoering 2022). De fiscale ontvangsten van gewesten en gemeenschappen zijn met € 25,90 mld (15,4%) beduidend kleiner. De fiscale ontvangsten van de lokale overheden komen neer op € 10,76 mld (6,4%).

De federale overheid is volledig bevoegd voor kapitaalbelastingen op het inkomen van ondernemingen en huishoudens, en ontvangt daarnaast het gros van de personenbelasting (74,1%) en de consumptiebelastingen (83,3%). De ontvangsten uit belastingen op kapitaalvoorraden vloeien hoofdzakelijk naar de gewesten (45,1%) en lokale besturen (32,3%). De gewestelijke belastingen op kapitaalvoorraden betreffen onder meer de registratierechten, de onroerende voorheffing, de verkeersbelasting betaald door bedrijven en de erf- en schenkbelasting.

De **parafiscale ontvangsten** zijn bijna uitsluitend (€ 71,09 mld; 98,8%) bestemd voor de federale sociale zekerheid. De Vlaamse Gemeenschap ontvangt wel € 270 mln via de Vlaamse zorgpremie.

Gewestbelastingen: algemene evolutie

3. De Vlaamse gewestbelastingen worden in dit rapport ingedeeld naar **vier inhoudelijke thema's**: patrimonium (registratie- en hypotheekrechten, onroerende voorheffing, bij BO 2024: € 2,98 mld; 40,1% van deze ontvangsten), mobiliteit (jaarlijkse verkeersbelasting, belasting op inverkeerstelling, kilometerheffing voor vrachtwagens: € 2,16 mld; 29,1%), overdacht van vermogen

(erfbelasting, schenkbelasting: € 2,20 mld; 29,7%) en een restcategorie (belasting op automatische ontspanningstoestellen en op spelen en weddenschappen: € 90 mln; 1,2%).

Ten opzichte van het bbp groeien de ontvangsten uit de gewestbelasting sterk tot 2019, van 1,19% bbp (2009) naar 1,43% bbp (2019). In de legislatuur 2019-2024 dalen de ontvangsten tot 1,23% bbp (2024), waarmee ze net boven het bbp-niveau van 2009 uitkomen.

Gewestbelastingen: patrimonium

4. In de periode 2009-2019 stijgen de ontvangsten uit de **registratierechten** beduidend sneller dan het bbp, aangedreven door een stijgend aantal transacties en groeiende prijzen op de Vlaamse vastgoedmarkt (2009: 0,42% bbp; 2019: 0,58% bbp). De ontvangsten kennen een sterke en onverwachte opstoot in 2019, een gevolg van gedragsreacties na de beslissing om de woonbonus te laten uitdoven vanaf 2020.

De Vlaamse Regering hervormt de afgelopen jaren de **tarieven van het verkooprecht** in drie bewegingen. De tarieven voor de enige eigen woning werden verlaagd naar 3%, terwijl de tarieven voor andere aankopen verhoogd worden, van 10% naar 12%. Voor de aankoop van de enige eigen woning met verbintenis tot ingrijpende energetische renovatie wordt het tarief verlaagd tot 1%. Tegelijkertijd doven verschillende belastingverminderingen relevant voor de enige eigen woning uit.

Na een aanzienlijke toename van de ontvangsten uit het verkooprecht tot en met 2019, vallen ze in verhouding tot het bbp in 2024 ongeveer terug op het niveau van 2009 (0,41% bbp). De tussentijdse evolutie wordt aangedreven door de macro-economische context (corona- en energiecrisis, stijgende rentevoeten) en de hervorming van de tarieven. Turbulente macro-economische omstandigheden leiden na 2019 tot meer **fluctuatie in de ontvangsten**, en de onzekerheid in het ramen ervan neemt toe. In de visie van de SERV onderstreept deze vaststelling het belang van een uitgavennormering, waarbij de gemiddelde (lees: uitgevlakte) dynamiek van de ontvangsten het ritme van de uitgaven aanstuurt.

5. De Vlaamse Regering hervormt de tarieven van het **verdeelrecht** voor ex-partners twee keer, waarbij in 2015 de tariefverhoging van 2012 (van 1% naar 2,5%) wordt teruggedraaid voor het beëindigen van een huwelijk of het wettelijk samenwonen.

6. De geraamde ontvangsten uit het **hypotheekrecht** dalen uitgedrukt als percentage van het bbp in 2024 met bijna de helft t.o.v. 2009, en dit bij ongewijzigd beleid.

7. De Vlaamse Regering voert tot slot enkele hervormingen door bij de **onroerende voorheffing**. Zo wordt vanaf 2013 de belastingvermindering voor energiezuinige nieuwbouwwoningen gewijzigd. Vervolgens neemt de Vlaamse

Regering in 2018 ongeveer € 100 mln van de provinciale onroerende voorheffing over, waarbij het gewestelijke basistarief verhoogd wordt van 2,5% naar 3,97% (afbouw gemeenschapstaken van provincies). Tot slot wordt het gewestelijk belastingkrediet van rechtspersonen in 2020 grotendeels afgeschaft, en de forfaitaire vermindering voor het ten laste hebben van ten minste twee kinderen wordt uitgebreid. De onroerende voorheffing blijkt bij ongewijzigd beleid een stabiele ontvangstenbron voor de overheid, die ongeveer het bbp volgt.

Gewestbelastingen: mobiliteit

8. De Vlaamse Regering heeft de afgelopen legislaturen de verkeersbelastingen in verschillende fases vergroend, met het oog op het verminderen van de CO₂-uitstoot van het voertuigenpark en het stimuleren van de elektrificatie ervan. De gekozen wijze van **vergroening impliceert een erosie van de ontvangsten** via de jaarlijkse verkeersbelasting en de belasting op inverkeerstelling. Bij de jaarlijkse verkeersbelasting gaat het om een daling van 0,26% bbp in 2009 naar 0,20% bbp in 2024, of bijna een kwart. Bij de belasting op inverkeerstelling betreft het een daling met bijna een derde (2009: 0,06% bbp en 2024: 0,04% bbp), al kent deze belasting meer fluctuatie door haar gevoeligheid aan de macro-economische conjunctuur. Gegeven de verwachte verdere elektrificatie van het Belgische wagenpark in de komende jaren zullen de ontvangsten uit de jaarlijkse verkeersbelasting en belasting op inverkeerstelling bij ongewijzigd beleid (lees: met behoud van de vrijstelling voor elektrische voertuigen) in verhouding tot het bbp aanzienlijk dalen.

9. De terugval van deze ontvangsten wordt evenwel volledig gecompenseerd door de **invoering van de kilometerheffing voorvrachtwagens in 2016**. Deze ontvangsten zijn de afgelopen jaren sterk gestegen en zullen dat op basis van de huidige vooruitzichten blijven doen (2017: 0,11% bbp en 2024: 0,12% bbp). De stijging is mede aangedreven door beleidsbeslissingen zoals de tariefhervorming in 2020 en de uitbreiding van het betolde wegennet in 2024, naast de groei van het aantal gereden kilometers en de jaarlijkse indexering.

Gewestbelastingen: overdracht van vermogen

10. In de afgelopen legislaturen hervormt de Vlaamse Regering in verschillende bewegingen de schenk- en erfbelastingen. Vanaf 2012 gebeurt de schenking van een **familiale onderneming of vennootschap** onder bepaalde voorwaarden tariefvrij, terwijl op de vererving verlaagde tarieven worden toegepast. Met deze hervorming wil de Vlaamse Regering bedrijfsleiders van familiale onderneming en vennootschappen stimuleren om tijdig en actief bezig te zijn met hun opvolging.

In 2015 worden de tarieven van de **schenkbelasting** voor onroerende goederen in rechte en schuine lijn significant verlaagd en de grenzen voor de tarieven verbreed. Daarnaast wordt een abbatement ingevoerd bij onroerende schenkingen aan personen met een handicap, het tarief verlaagd voor onroerende schenkingen met oog op energiebesparende renovaties, en wordt het verlaagd tarief voor bouwgronden (ingevoerd in 2009) tot eind 2019 verlengd.

Tot slot worden in 2021 de tarieven voor schenkingen aan goede doelen verlaagd van 5,5% naar 0%, na afschaffing van het duolegaat.

In 2018 worden de tarieven van de **erfbelasting** significant verlaagd, naast andere elementen zoals de uitbreiding van het partnerabatement, de vermindering voor kinderen van de overledene jonger dan 21 jaar en de versoepeling van de erfenissprong (ingevoerd in 2013). In 2021 wordt tot slot het duolegaat afgeschaft en wordt de vriendenerfenis ingevoerd.

11. De **ontvangsten** van het thema overdracht van vermogen bereiken in verhouding tot de economie een piek in 2013 (0,47% bbp), een stijging van 37% ten opzichte van 2009 (0,34% bbp). De ontvangsten uit de erfbelasting nemen sindsdien in verhouding tot de economie af, terwijl de ontvangsten uit de schenkbelasting toenemen. Tussen 2019-2024 liggen de ontvangsten uit het erfrecht opnieuw ongeveer op het bbp-niveau van 2009. In 2019 bereiken de ontvangsten uit de schenkbelasting een piek. De jaren nadien nemen ze in verhouding tot het bbp opnieuw af, al worden ze in 2024 nog steeds 42,2% boven het bbp-niveau van 2009 geraamd. De stijging van de huidige ontvangsten uit de schenkbelasting impliceren minder ontvangsten via de erfenisbelasting in de toekomst.

Gewestbelastingen: restcategorie

12. De budgettaire betekenis van de overige gewestbelastingen is met € 89,9 mln klein (BO 2024: 1,2% van totale ontvangsten uit gewestbelastingen). De ontvangsten uit de **belastingen op automatische ontspanningstoestellen** dalen tussen 2009 (€ 34,0 mln) en 2024 (€ 24,2 mln) jaarlijks met gemiddeld 1,9%. De ontvangsten uit de **belasting op spelen en weddenschappen** groeien de afgelopen jaren wel snel: van € 24,6 mln in 2009 tot € 65,7 mln in 2024, of een gemiddelde nominale groei van 11,2%. Voor de komende jaren liggen de groeiverwachtingen lager (2,3%).

Gewestbelastingen: geraamde budgettaire impact door fiscale bepalingen

13. Het decreet op de middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap geeft bij elke begroting een **inventaris van de geraamde budgettaire impact door fiscale bepalingen** (verlaagde tarieven, verminderingen, vrijstellingen en clausules omtrent de belastbare grondslag) bij de gewestbelastingen. De inventaris verduidelijkt hoeveel hoger de ontvangsten zouden zijn indien deze fiscale bepalingen niet zouden bestaan. Er wordt geen rekening gehouden met gedragsveranderingen door het bestaan van de bepaling, wat in de realiteit uiteraard wel het geval is.

De geraamde budgettaire impact bedraagt in het middelendecreet van de initiale begroting 2024 **47,4% van de geraamde ontvangsten uit de gewestbelastingen**. Bij het verkooprecht loopt de geraamde budgettaire impact zelfs op tot 116,4% van de ontvangsten, hoofdzakelijk door de lagere tarieven voor de enige eigen woning.

14. De inventaris in het middelendecreet is evenwel **onvolledig**. Voor geen enkele belasting kan een volledig beeld van de geraamde budgettaire impact door fiscale bepalingen geschetst worden, al verschilt de volledigheid sterk per gewestbelasting. Zo is bijvoorbeeld de budgettaire impact van de vrijstellingen voor elektrische wagens bij de jaarlijkse verkeersbelasting en belasting op in-verkeerstelling niet opgenomen. De SERV wijst op het belang van een volledige en transparante rapportering over de budgettaire impact van de diverse fiscale bepalingen

Gewestbelastingen: vergelijking met andere gewesten

15. De per capita **verschillen in de gewestelijke belastingontvangsten** zijn erg groot. De ontvangsten zijn per hoofd het hoogst in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, met € 1.326 of 126,0% van het nationale gemiddelde. De Vlaamse ontvangsten bedragen € 1.057 per hoofd en liggen op het nationale gemiddelde (100,5%). De ontvangsten in het Waalse Gewest lopen achter op het nationale gemiddelde (90,5%), met € 952 ontvangen gewestbelastingen per Waal.

Het **Vlaamse Gewest** haalt in verhouding tot de andere gewesten per capita meer ontvangsten uit belastingen op mobiliteit (107,7% van het nationale gemiddelde) en minder uit de restcategorie (75,9%). De ontvangsten uit belastingen op patrimonium (98,5%) en overdracht van vermogen (100,1%) liggen rond het nationale gemiddelde.

In het **Waalse Gewest** lopen vooral de belastingen uit patrimonium (88,2%) en overdracht van vermogen (87,1%) achter op het nationale gemiddelde, terwijl net het omgekeerde geldt voor het **Brussels Hoofdstedelijk Gewest** (respectievelijk 149,2% en 138,0%). In dit gewest zijn de per capita ontvangsten uit mobiliteit dan weer sterk lager (65,3%).

16. In het Vlaamse Gewest is de **belastingbasis** vaak breder dan het nationale gemiddelde door de economische verschillen: hogere kadastrale inkomens per capita (104,4% van het nationale gemiddelde, relevant voor de onroerende voorheffing), hogere mediane huisprijzen (108,2%) en een groter aantal transacties per capita op de vastgoedmarkt (112,7%, beide relevant voor het verkooprecht), meer ingeschreven voertuigen (104,8%, relevant voor de jaarlijkse verkeersbelasting), en meer gereden kilometers door vrachtwagens (113,5%, relevant voor de kilometerheffing).

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft de breedste belastingbasis op het vlak van patrimonium en veruit de kleinste op het vlak van mobiliteit. Het Waalse Gewest heeft de schraalste belastingbasis bij patrimonium en neemt een middenpositie in bij de mobiliteitsbelastingen. De belastingbasis bij overdracht van vermogen kan niet berekend worden wegens een gebrek aan gegevens.

17. De drie gewesten vullen hun fiscale autonomie anders in en voeren vandaag een **eigen tariefbeleid**. Het effect van de bredere belastingbasis in het

Vlaamse Gewest op de Vlaamse ontvangsten per capita wordt bij vele belastingen gemilderd door een lagere belastingdruk. Zo ligt de Vlaamse ontvangst per inschrijving bij de belasting op inverkeerstelling onder het nationale gemiddelde (93,4%). Ook de tarieven bij het verkooprecht en in mindere mate bij de erfbelasting zijn vandaag lager dan bij de andere gewesten. De gewestelijke basisheffing van de onroerende voorheffing ligt wel hoger in het Vlaamse gewest, al wordt dit voor de belastingbetaler gecompenseerd door lagere opcentimtarieven bij de Vlaamse lokale besturen. In het Hoofdstedelijk Gewest is de in verhouding hoge belastingdruk op mobiliteit opvallend. In het Waalse Gewest mildert de hoge belastingdruk (erfbelasting, verkooprecht) het effect van de kleinere belastingbasis op de belastingontvangsten per capita.

Gewestbelastingen: vergelijking met buurlanden

18. De **som van de Belgische parafiscale en fiscale ontvangsten** bedraagt in 2022 43,3% van het bbp (uitvoeringsgegevens 2022). Ze liggen in verhouding tot de economie hoger dan in Nederland (38,5%) en Duitsland (41,0%), maar lager dan in Frankrijk (46,2%). België int in verhouding tot de andere landen minder fiscale ontvangsten uit consumptiebelastingen en meer uit de personenbelasting en uit kapitaalvoorraden.

19. De totale Belgische belastingontvangsten binnen het thema **patrimonium** zijn goed voor 2,13% van het bbp. Ze liggen in verhouding tot het bbp aanzienlijk hoger in vergelijking met Nederland (1,19% bbp) en Duitsland (0,84% bbp), maar een stuk onder de Franse ontvangsten (3,07% bbp). De meerderheid (56,0% of 1,19% bbp) van de Belgische ontvangsten wordt gerealiseerd via recurrenente lasten op onroerende goederen, het overige deel via belastingen op vastgoedtransacties (44,0% of 0,94% bbp). De Belgische ontvangsten uit recurrenente lasten op onroerende goederen liggen sterk onder het niveau van Frankrijk (2,22% bbp), maar zijn beduidend hoger dan in Duitsland (0,39% bbp) en in mindere mate Nederland (0,71% bbp). De Belgische ontvangsten uit vastgoedtransacties zijn dan weer de hoogste van alle buurlanden (0,94% bbp).

20. In België zijn **verschillende bestuursniveaus bevoegd** voor belastingen op het patrimonium. Zo vloeien de ontvangsten uit de onroerende voorheffing in hoofdzaak naar de lokale besturen (Vlaamse gemeenten: € 461 per capita), naast een kleiner gewestelijke luik (Vlaamse Gewest: € 45 per capita). De registratierechten zijn dan weer hoofdzakelijk een gewestelijke ontvangstenbron (Vlaamse Gewest: € 410 per capita), al is er ook een klein deel op het federale niveau te situeren (€ 12 per capita). De Vlaamse fiscaliteit op het patrimonium bedraagt minder dan de helft van de totale Belgische fiscaliteit binnen het thema patrimonium (€ 455 per capita; 44,7% van de Belgische per capita ontvangsten).

Indien de onroerende voorheffing van de Vlaamse lokale besturen wordt meegenomen, dan komt het Vlaamse totaal per capita neer op € 915, of 89,9% van de gemiddelde Belgisch per capita ontvangst uit patrimonium. De Vlaamse per capita ontvangsten uit patrimonium zijn beduidend hoger dan de Nederlandse

(€ 538 per capita) en Duitse (€ 389 per capita), maar steeds kleiner dan de Franse (€ 1.193 per capita). De Vlaamse ontvangsten uit vastgoedtransacties (€ 410 per capita) en liggen ver boven het niveau van de buurlanden.

21. De Belgische belastingontvangsten binnen het thema **mobiliteit** zijn goed voor 0,56% bbp. Ze liggen daarmee bijna dubbel zo hoog als in Duitsland (0,28% bbp) en Frankrijk (0,23% bbp), maar onder het niveau van Nederland (0,81% bbp). In België zijn de recurrente lasten op het bezit of gebruik van een voertuig veruit het belangrijkste element uit de mobiliteitsbelastingen (86,3% van het totaal), gevolgd door de inschrijvingsbelasting (13,1%). De vliegbelasting speelt budgettair een marginale rol (0,7%). In Nederland worden in verhouding de meeste middelen gehaald uit de inschrijvingsbelasting (78,8% van deze ontvangsten). In Duitsland bestaat de inschrijvingsbelasting niet, maar is de vliegtaks belangrijker (10,9%). Frankrijk heeft de laagste ontvangsten uit mobiliteit van de onderzochte buurlanden, maar er mag niet vergeten worden dat in dit land een tolheffing voor het gebruik en onderhoud van snelwegen bestaat. Deze tolinkomsten zijn geen fiscale ontvangsten en zitten dus niet vervat in de besproken gegevens.

22. De meerderheid van de Belgische ontvangsten uit mobiliteitsbelastingen vloeit naar de **gewesten**. De Vlaamse per capita ontvangsten uit mobiliteit (€199 per capita) zijn goed voor 74,2% van de Belgische gemiddelde per capita ontvangst uit mobiliteit (€ 269 per capita). De entiteiten buiten de gewesten ontvangen de federale bijkomende heffing op autoverzekeringspremies (€ 62 per capita) en vliegtaks (€ 2 per capita), en de mobiliteitsontvangsten van de lokale besturen (€ 15 per capita).

De Vlaamse ontvangsten binnen het thema mobiliteit liggen hoger dan in Duitsland (€ 114 per capita) en Frankrijk (€ 61 per capita), maar een stuk lager dan in Nederland (€ 431 per capita). De Vlaamse ontvangsten uit recurrente lasten op het bezit of gebruik van een wagen komen neer op € 166 per capita, en zijn daarmee de hoogste van alle buurlanden. De Vlaamse ontvangsten uit de inschrijvingsbelasting bedragen € 33 per capita. Ze liggen ongeveer op het niveau van Frankrijk (€ 28 per capita) en zijn meer dan aanzienlijk lager dan in Nederland (€ 347 per capita).

23. In België vloeien de ontvangsten uit de **erf- en schenkbelasting** integraal naar de gewesten. De Vlaamse ontvangsten (€ 309 per capita) uit deze belastingen zijn de hoogste van alle buurlanden. Ze zijn beduidend hoger dan in Nederland (€ 142 per capita) en Duitsland (€ 117 per capita), en in mindere mate dan in Frankrijk (€ 273 per capita).

Opcentiemen op de personenbelasting

24. De **opcentiemen op de personenbelasting** vormen sinds de zesde staats-hervorming een **nieuw fiscaal instrument** voor de gewesten. De bruto opcentiemen zijn een belangrijke ontvangstbron van de Vlaamse Overheid (BO 2024: € 9,46 mld, of 17,0% van de totale Vlaamse ontvangsten). De fiscale uitgaven

via de personenbelastingen bedragen € 1,32 mld, waardoor de netto opcentiemen op € 8,65 mld worden geraamd.

De bruto opcentiemen **groeien** de afgelopen jaren bovendien zowel nominaal (van € 6,77 mld in 2018 naar € 9,97 mld in 2024) als in verhouding tot het bbp sterk (van 1,47% bbp in 2018 tot 1,65% bbp in 2024). De dalende fiscale uitgaven ten gevolge van het uitdoven van de woonbonus impliceren bovendien dat de netto opcentiemen sneller groeien dan de bruto opcentiemen.

25. De laatste twee Vlaamse Regeringen beslissen om de impact van de **federale tax shift van de regering Michel I** op bruto opcentiemen niet terug te draaien. In 2024 komt de impact van deze tax shift neer op € 1,09 mld minderontvangsten, of ongeveer 10% van de ontvangsten via de opcentiemen. Gecumuleerd gaat het in de periode 2016-2024 om € 5,84 mld minderontvangsten.

26. De **gewestelijke per capita verschillen** in de ontvangsten uit de netto opcentiemen zijn groot. De Vlaamse ontvangsten uit de (netto) opcentiemen zijn in 2022 goed voor € 1.026 per capita, of 112,4% van het nationale gemiddelde. De Waalse en Brusselse ontvangsten lopen met respectievelijk € 752 en € 773 per capita sterk achter op het nationale gemiddelde (respectievelijk 82,4% en 84,7%).

De **verschillen tussen het Vlaamse en de andere gewesten** worden in essentie aangedreven door verschillen in de belastingbasis. De gereduceerde belasting Staat per capita ligt in het Vlaamse gewest 11,3% boven het nationale gemiddelde. Het effectieve tarief toegepast op de gereduceerde belasting Staat bedraagt 27,3%: 33,257% via het Vlaamse opcentiemtarief, verminderd met 5,9% via de belastingverminderingen (zoals woonbonus en dienstencheques). Het effectieve tarief ligt in het Vlaamse gewest rond het nationale gemiddelde (101,0%).

Het **Waalse en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (BHG)** hebben een gelijkwaardig ontvangstenniveau uit de netto opcentiemen, maar de achterliggende aandrijvers verschillen sterk. De gewestelijke belastingbasis ligt in het BHG (77,3% van het nationale gemiddelde) een stuk onder deze van het Waalse (86,9%) en Vlaamse (111,3 %) Gewest. In het BHG ligt het effectieve tarief met 29,6% (109,6% van het nationale gemiddelde) dan weer significant hoger dan in het Waalse Gewest (25,7%, of 94,9% van het nationale gemiddelde). Hier spelen twee tegengestelde effecten. Enerzijds ligt het Brusselse opcentiemtarief ongeveer een halve procentpunt lager vergeleken met de andere gewesten. Anderzijds zijn de belastingverminderingen via de opcentiemen beduidend groter in het Waalse Gewest (-7,6 procentpunt) vergeleken met deze in het BHG (-3,0 procentpunt).

De gewestelijke verschillen in de effectieve tariefvoeten van de opcentiemen worden vandaag in hoofdzaak aangedreven door **beleidsbeslissingen omtrent de woonbonus**. De fiscale uitgaven wegen het minst sterk op de ontvangsten uit de opcentiemen in het BHG (woonbonus "al" aan het uitdoven

sinds 2017), gevolgd door het Vlaamse (woonbonus “pas” aan het uitdoven sinds 2020) en het Waalse Gewest (woonbonus niet afgeschaft).

Ontvangsten omgeving: energie

27. De Belgische ontvangsten op energie zijn in 2022 (uitvoeringsgegevens) goed voor € 8,59 mld, of **1,55% bbp**. Het gros van deze ontvangsten (€ 5,85 mld of 68,0%) wordt gerealiseerd op het federale niveau, waarbij de accijnzen op minerale olie veruit de belangrijkste zijn. Het overige deel (€ 2,75 mld of 32,0%) komt in belangrijke mate tot stand via de gewesten.

28. In het Vlaamse gewest gaat het in totaal om € 1,76 mld, waarvan € 1,25 mld via de waarde van de ingeleverde en uit de markt genomen groenestroomcertificaten, € 360 mln via de EU ETS-emissierechten (klimaatfonds) en € 157 mln via bijdragen aan het Energiefonds.

Het **groenestroomcertificatensysteem** is een systeem om de productie van groene stroom te ondersteunen zonder begrotingsmiddelen in te zetten. Het is geen traditionele ‘belasting’ die kasmatige ontvangsten genereert, maar een marktsysteem waarbij de overheid de minimumbedragen, de duur en de verplichtingen voor de diverse partijen vaststelt. De waarde van de ingeleverde en uit de markt genomen groenestroomcertificaten stijgt vooral tussen 2009 (€ 613 mln) en 2012 (€ 1,10 mld). Sindsdien schommelt de waarde rond € 1,20 mld.

Het **EU-emissiehandelssysteem (EU ETS)** vormt sinds 2014 een nieuwe ontvangstenbron voor de Belgische overheden. De verdeling tussen de Belgische deeloverheden is elk jaar grotendeels dezelfde: het Vlaamse en Waalse Gewest ontvangen respectievelijk 53% en 31% van de middelen. Het overige deel gaat naar het federale niveau (9%) en het BHG (7%). De Belgische ontvangsten uit EU ETS stijgen van € 157 mln in 2014 tot € 705 mln in 2022. De sterke stijging van de ontvangsten sinds 2019 is een gevolg van de stijgende CO₂-prijs op de veilingmarkt.

De **energieheffing** wordt in 2015 in het leven geroepen en vervolgens fors uitgebreid in 2016 (€ 286 mln) en 2017 (€ 592 mln), om de historische groenestroomcertificatenoverschotten weg te werken. De maatregel werd door het Grondwettelijk Hof vernietigd, wegens een dubbele belasting van elektriciteitsverbruik. Sinds 2018 is de bijdrage een maandelijkse heffing per afnamepunt in het Vlaamse Gewest. De afgelopen jaren brengt de bijdrage Energiefonds gemiddeld € 140 mln op. In 2023 (€ 122 mln) wordt € 30 mln uit de Vlaamse energieheffing geschrapt als sociale energiemaatregel voor de gezinnen in het kader van de energiecrisis.

Ontvangsten omgeving: vervuiling en hulpbronnen

29. De Belgische ontvangsten op vervuiling en hulpbronnen zijn in 2022 (uitvoeringsgegevens) samen goed voor € 583 mln, of **0,11% bbp**. 60,0% daarvan wordt gerealiseerd via de federale verpakkingsheffingen op invoer en binnenlandse productie. Het overige deel (€ 231 mln) komt tot stand via de gewesten.

In het Vlaamse Gewest (€ 141 mln) gaat het om waterheffingen (€ 73 mln), de afvalstoffenheffing (€ 64 mln) en de mestheffing (€ 5 mln).

30. De **waterheffingen** omvatten de heffing op waterverontreiniging (lozen van oppervlaktewater, € 41 mln) en de grondwaterheffing (bronbelasting voor het oppompen van grondwater, € 28 mln). Daarnaast innen de drinkwaterbedrijven in 2022 € 771 mln via de waterfactuur.-Deze laatste ontvangsten zijn niet vervat in de fiscale gegevens.

De ontvangsten uit de waterheffingen nemen tussen 2010 en 2015 sterk af, van € 111 mln naar € 68,4 mln, waarna ze stabiliseren rond € 70 à 80 mln. De sterke daling tussen 2010 en 2015 is te wijten aan de afname van de afvalwaterheffing, door een geleidelijke verschuiving naar saneringsbijdragen in de waterfactuur (niet vervat in de gegevens). De opbrengsten van de grondwaterheffing nemen zeer lichtjes toe en compenseren deels de afname van de afvalwaterheffing. Deze dalende trend betekent dus niet dat de vervuiler minder zou betalen: via de saneringsbijdragen betalen huishoudens en bedrijven meer voor de inzameling en zuivering van afvalwater.

31. De Vlaamse **afvalstoffenheffing** is verschuldigd voor het storten, verbranden, sorteren en voorbehandelen van afvalstoffen. De ontvangsten verdubbelen sinds 2010, van € 33 mln in 2010 tot € 68 mln in 2024 (BO 2024). In 2022 wordt beslist om de heffing op het verbranden van bedrijfsafval te verhogen tot € 25 per ton, met een jaarlijkse budgettaire impact van € 14 mln. De ontvangsten uit de Vlaamse **mestheffing** (€ 3,6 mln; BO 2024) zijn afkomstig van administratieve geldboetes.

Fiscale uitgaven

32. De gewesten zijn na de zesde staatshervorming bevoegd voor **belastingverminderingen of -vermeerderingen op de bruto opcentiemen**, die in de Vlaamse begroting als fiscale uitgave geregistreerd worden. Naast de fiscale uitgaven bekijkt dit rapport ook **andere beleidsinitiatieven aan uitgavenzijde** die de vorm aannemen van een subsidie, maar in de praktijk de te betalen lasten voor bepaalde belastingbetalers beïnvloeden en bepaalde prikkels geven. Het gaat bijvoorbeeld over de jobbonus of de bij de zesde staatshervorming overgedragen RSZ-doelgroepverminderingen.

De fiscale uitgaven worden in dit rapport **ingedeeld naar volgende thema's**: patrimonium (BO 2024: € 1,15 mld, 60,9% van de totale fiscale uitgaven, zoals woonbonus, bouwsparen, beveiliging woning), arbeidsmarkt (€ 692 mln; 36,6%, zoals belastingvermindering dienstencheques, RSZ-doelgroepverminderingen, jobbonus), economie (€ 12 mln; 0,7%, winwinlening en vriendenaandeel) en doelgericht fiscaal beleid (34 mln; 1,8%).

33. De fiscale uitgaven voor de nieuwe bevoegdheden **stabiliseren** in de legislatuur 2014-2019 na de zesde staatshervorming rond € 2,4 mld. In deze periode verschuiven de fiscale uitgaven van het thema patrimonium (2015: 68,3%; 2019: 62,0%) naar arbeidsmarktbeleid (2015: 25,5%; 2019: 36,5%). Tijdens de

legislatuur 2019-2024 zetten de fiscale uitgaven door een aantal hervormingen een **sterk dalend traject** in, tot € 1,9 mld bij de BO 2024.

34. Binnen het thema **patrimonium** wordt de woonbonus in 2015 (o.a. lager basisbedrag) en 2016 (geïntegreerde woonbonus voor alle eigen woningen) hervormd. Daarnaast worden de meeste overige fiscale uitgaven binnen het thema patrimonium uitgedoofd (zoals beveiligen van woningen en dakisolatie), ingekapseld in de geïntegreerde woonbonus (zoals langetermijnsparen) of hervormd (monumenten). Tussen 2015 en 2019 dalen de fiscale uitgaven gerelateerd aan het thema patrimonium van € 1,63 mld naar € 1,52 mld.

Bij de aanvang van de legislatuur 2019-2024 beslist de Vlaamse Regering om de woonbonus uit te doven vanaf 1 januari 2020. De uitgaven voor de woonbonus bedragen bij de begrotingsopmaak 2024 € 1,04 mld, een daling t.o.v. 2019 met € 197,0 mln. Ook de komende jaren zullen de uitgaven voor de woonbonus verder dalen, jaarlijks met ongeveer € 100 mln.

35. Het **doelgroepenbeleid** wordt na de overdracht verschillende keren hervormd. In 2016 worden drie grote doelgroepen gecreëerd: oudere werknemers, jongere werknemers en werknemers met een erkende arbeidsbeperking. Tegelijkertijd doven een aantal overgenomen doelgroepkortingen vanaf 2017 uit. In 2019 wordt het doelgroepenbeleid uitgebreid met een hogere doelgroepvermindering voor 60-plussers, een tweejarige vrijstelling van werkgeversbijdragen voor het aanwerven van niet-werkende werkzoekende 55-plussers en laaggeschoolde jongeren, en een hoger loonplafond voor de doelgroep oudere werknemers. Doorheen de legislatuur 2014-2019 stijgen de uitgaven voor doelgroepkortingen van € 522,8 mln in 2015 tot € 696,2 mln in 2019.

In de legislatuur 2019-2024 bouwt de Vlaamse Regering het doelgroepenbeleid af. Zo stijgt de leeftijdsgrens voor oudere werknemers systematisch doorheen de legislatuur en wordt de loongrens van de RSZ-korting voor oudere werknemers niet geïndexeerd. Daarnaast worden de mentorkortingen en twee groepen bij de doelgroepkorting voor jongeren stopgezet vanaf 1 juli 2023 en geïntegreerd in de nieuwe maatregelen kwalificerend werkplekklere. Uiteindelijk wordt de doelgroep oudere werknemers en kortgeschoolde jongeren afgeschaft in 2024. Bij de begrotingsaanpassing 2023 creëert de Vlaamse Regering wel een nieuwe doelgroep: personen zonder recente, duurzame werkervaring tussen 25 jaar en 58 jaar, ingeschreven bij de VDAB als niet-werkende werkzoekende. Door de opeenvolgende besparingen dalen de uitgaven voor de RSZ-doelgroepkortingen van € 696,2 mln in 2019 naar € 277,9 mln in 2024.

36. De Vlaamse Regering verlaagt in 2021 de fiscale aftrek van de **dienstencheques** binnen de opcentiemen op de personenbelasting van 30% naar 20%. In de BO 2024 wordt deze fiscale uitgave begroot op € 153,8 mln.

37. In 2021 voert de Vlaamse Regering een **jobbonus** voor werknemers met bescheiden bruto maandloon in en het daaropvolgend jaar een **jobbonus+**

voor startende zelfstandigen. De bovengrens en ondergrens om recht te hebben op een jobbonus wordt vervolgens verhoogd in 2023 en 2024. In de BO 2024 komen de uitgaven voor beide instrumenten neer op € 241,9 mln.

Inleiding en leeswijzer

38. Dit rapport onderzoekt de **evolutie van het Vlaamse fiscale beleid tussen 2009 en 2024 (laatste drie legislaturen)**, met focus op de beleidsinitiatieven en de impact op de ontvangsten en uitgaven van de Vlaamse overheid. Het begin van deze periode wordt gekenmerkt door de financiële crisis van 2008 en de daaropvolgende schuldencrisis van 2010. In die periode kampt Vlaanderen met een krimpende economie en een terugval van werkgelegenheid en investeringen. De tax shift van de eerste federale regering Michel beoogt een verschuiving van de lasten op arbeid naar belastingen op kapitaal en consumptie, via een aantal maatregelen in de personenbelasting. In 2020 ontstaan een opeenvolgende reeks crisissen: de coronacrisis leidt wereldwijd tot lockdowns, bedrijfssluitingen en tijdelijke werkloosheid. De daaropvolgende jaren worden beïnvloed door de inval van Rusland in Oekraïne, de ernstige verstoring van de internationale handel en de sterk stijgende inflatie.

39. De volgende hoofdstukken bespreken de **beleidsbeslissingen** evenals de **budgettaire grootteorde** van de **Vlaamse fiscale instrumenten sinds 2009**, dus tijdens de laatste drie legislaturen van de Vlaamse Regering. Het gaat achtereenvolgens om de gewestbelastingen (Hoofdstuk 2 vanaf pagina 28), de bruto opcentiemen op de personenbelastingen (Hoofdstuk 3 vanaf pagina 141), en enkele ontvangsten in het beleidsdomein Omgeving (Hoofdstuk 4 vanaf pagina 153). Hoofdstuk 5 vanaf pagina 167 bespreekt de Vlaamse fiscale instrumenten langs de uitgavenzijde. Een inleidend hoofdstuk bespreekt de globale kenmerken van de fiscale en parafiscale ontvangsten, zowel op Belgisch als Vlaams niveau.

40. De Vlaamse begrotingsgegevens aan de ontvangstenzijde in dit rapport zijn afkomstig van de Algemene Toelichtingen bij de begrotingen en de beleids- en begrotingstoelichtingen van Financiën en Begroting. De budgettaire gegevens aan de uitgavenzijde zijn hoofdzakelijk afkomstig van de beleids- en begrotingstoelichtingen van Financiën en Begroting, Werk en Sociale Economie en Economie, Wetenschap en Innovatie, de website van het [Departement Financiën en Begroting](#), neerleggingsformulieren van de Vlaamse overheid bij de Nationale Bank van België (Departement Financiën en Begroting 2017, 2018, 2019, 2020) en een antwoord op een parlementaire vraag (Vlaams Parlement, 2018c). De brongegevens van de in kaart gebrachte beleidshervormingen kunnen teruggevonden worden in de Bibliografie vanaf pagina 198.

De SERV heeft gepoogd alle relevante hervormingen en actualiseringen over het Vlaamse fiscale beleid in dit rapport op te nemen. Door de zeer brede scope van het rapport is het steeds mogelijk dat niet alle relevante elementen opgenomen zijn.

De opgenomen informatie in dit rapport is afgesloten op 15 april 2024.

1. Fiscale en parafiscale ontvangsten

1.1 Overzicht Vlaamse fiscale ontvangsten

41. De in dit rapport geanalyseerde Vlaamse fiscale instrumenten langs ontvangstenzijde zijn in de ingediende begroting 2024 goed voor € 17,72 mld of 30,9% van de totale Vlaamse ontvangsten (€ 58,45 mld): 17,0% via de bruto opcentiemen (€ 9,97 mld) en 12,7% via de gewestbelastingen (€ 7,43 mld), naast kleinere ontvangsten in het beleidsdomein Omgeving¹ (€ 680 mln; 1,2%): zie Tabel 1.

Tabel 1: Vlaamse overheid, ontvangsten, belangrijkste categorieën, BO 2024

	€ dz	% totaal
Bruto opcentiemen	9.966.220	17,0%
Gewestbelastingen	7.431.850	12,7%
Ontvangsten beleidsdomein Omgeving	680.183	1,2%
BFW-dotaties	33.335.456	57,0%
Overige ontvangsten	7.040.969	12,0%
Totaal	58.454.678	100,0%
<i>waarvan fiscale ontvangsten</i>	<i>18.078.253</i>	<i>30,9%</i>

1.2 Structuur Belgische fiscale en parafiscale ontvangsten

42. De gegevens in dit hoofdstuk betreffen uitvoeringsgegevens van de begroting 2022 en zijn afkomstig van de Nationale Bank van België (NBB, 2024).

1.2.1 Welke overheid is (para)fiscaal aan zet?

43. In 2022 registreren de Belgische overheden samen € 239,80 mld aan fiscale en parafiscale ontvangsten. Ongeveer 70% van deze ontvangsten zijn belastingen (= fiscaliteit, € 167,88 mld), het overige deel zijn sociale premies (= parafiscaliteit, 30%): zie Tabel 2.

In België zit entiteit I (federale overheid + sociale zekerheid) duidelijk in de (para)fiscale cockpit: € 123,40 mld (51,5%) vloeit naar de federale overheid en € 75,71 mld (31,6%) naar de sociale zekerheid. De Gewesten en Gemeenschappen ontvangen € 26,18 mld (10,9%) rechtstreeks uit (para)fiscale middelen, terwijl de (para)fiscale ontvangsten van de lokale besturen neerkomen op € 10,78 mld (4,5%). De ontvangsten van de instellingen van de Europese Unie (€ 3,72 mld of 1,6% van het totaal) zijn Europese belastingen op Belgische residenten. De ontvangsten van Gewesten en Gemeenschappen via de Bijzondere Financieringswet (BFW) zijn geen fiscale ontvangsten.

¹ Het gaat om de ontvangsten op volgende begrotingsartikels: klimaatfonds (QE0-9QHETIB-OW, € 369 mln), energiefonds (QE0-9QEETKE-OW, € 166 mln), heffing op waterverontreiniging en op de winning van grondwater (QBX-2QCEADA-OW, € 74.030), afvalstoffenheffing (QBX-2QCEAJA-OW, € 68 mln) en mestheffingen (QBX-2QCEADB-OW, € 3 mln).

Tabel 2: België, fiscale en parafiscale ontvangsten, indeling naar deelloverheid, UITV 2022, in € mln en % van het totaal (bron: NBB, 2024)

	Belastingen	Sociale premies	Totaal	<i>% totaal</i>
Federale overheid	123.347,7	57,9	123.405,6	51,5%
Sociale zekerheid	4.621,2	71.090,3	75.711,5	31,6%
Gewesten en Gemeenschappen, waarvan:	25.899,2	279,9	26.179,1	10,9%
<i>Vlaamse Gemeenschap en Gewest</i>	15.325,9	279,9	15.605,8	6,5%
<i>Waals Gewest</i>	7.160,7	0,0	7.160,7	3,0%
<i>Brussels Hoofdstedelijk Gewest</i>	2.706,1	0,0	2.706,1	1,1%
<i>Franse Gemeenschap</i>	1,2	0,0	1,2	0,0%
<i>Niet verdeeld</i>	705,3	0,0	705,3	0,3%
Lokale besturen	10.764,4	19,2	10.783,6	4,5%
Europese Unie	3.245,2	472,4	3.717,6	1,6%
Totaal	167.877,7	71.919,7	239.797,4	100,0%
<i>% totaal</i>	70,0%	30,0%	100,0%	

1.2.2 Indeling naar deelloverheid en economische functie

44. Eurostat (2023c) identificeert **drie economische hoofdfuncties van het belastingstelsel**, namelijk **belastingen op consumptie, op arbeid en op kapitaal**.

De **belastingen op consumptie** zijn belastingen geheven op transacties tussen eindverbruikers en producenten en op consumptiegoederen. Het betreft belastingen op toegevoegde waarde (BTW) (D.211 conform het Europees Stelsel van Rekeningen ESR), belastingen op invoer (exclusief BTW, D.212), en bepaalde belastingen binnen de categorie “overige productgebonden belastingen” (D. 214) zoals accijnzen en verbruiksbelastingen (D.214A), inschrijvingsbelastingen voor voertuigen (D.124D). Ook sommige belastingen binnen de categorie “niet-productgebonden belastingen op productie” (D.29) zijn consumptiebelastingen, zoals milieuheffingen (D.29F). Tot slot vallen bepaalde belastingen binnen de categorie “belastingen op vermogen” (D.59) onder deze categorie, zoals “betalingen door huishoudens voor het verkrijgen van vergunningen” (D.59D), waaronder de gewestelijke verkeersbelastingen (belasting op inverkeerstelling en de jaarlijkse verkeersbelasting betaald door gezinnen) ressorteren.

Belastingen op arbeid in loondienst betreft belastingen op het inkomen uit arbeid in loondienst, dus belastingen rechtstreeks gekoppeld aan lonen die meestal aan de bron worden ingehouden, betaald door werknemers en werkgevers, inclusief de verplichte sociale premies (ten aanzien van werkgevers en werknemers). Ook de belastingen op het **inkomen uit arbeid van niet-werkenden** valt onder deze categorie, dus alle belastingen en verplichte sociale premies geheven op het overdrachtsinkomen van niet-werkenden, zoals werkloosheidsuitkeringen en pensioenen.

Belastingen op kapitaal vertrekken van een brede definitie van kapitaal: fysiek kapitaal, immateriële activa, financiële investeringen en spaargelden. Belastingen op kapitaal omvatten belastingen op winst evenals belastingen en heffingen met een voorwaarde voor het aangaan van productie en/of winst, zoals lasten op onroerende goederen (zolang de eigenaars en niet de

huurders belast worden) of recurrente lasten op voertuigen betaald door ondernemingen. Ze worden verder ingedeeld in vier subcategorieën: kapitaalbelastingen op het inkomen van ondernemingen, kapitaalbelasting op het inkomen van huishoudens, kapitaalbelastingen op het inkomen van zelfstandigen en belastingen op kapitaalvoorraden. **Kapitaalbelastingen op het inkomen van ondernemingen** omvatten belastingen op winst, zoals de vennootschapsbelasting of de roerende voorheffing. **Kapitaalbelastingen op het inkomen van huishoudens** zijn belastingen op het inkomen van huishoudens (D.51A), zoals de roerende voorheffing en belasting op winstdeelneming. **Kapitaalbelastingen op het inkomen van zelfstandigen** omvatten verplichte sociale premies t.l.v. de zelfstandigen (D.613CS).

Belastingen op kapitaalvoorraden betreffen vooreerst belastingen binnen de ESR-categorie "overige productgebonden belastingen" (D.214), zoals belastingen op financiële en kapitaaltransacties (D.214C) waaronder heel wat gewestbelastingen vallen zoals de registratierechten en hypotheekrechten. Ook de federale belastingen op griffierechten, beursverrichtingen, geschriften² en de aflevering van effecten aan toonder vallen hieronder. Binnen de "niet-productgebonden belastingen op productie" (D.29) gaat het om belastingen op grond of bouwwerken (D.29A), zoals de onroerende voorheffing en de gewestelijke belasting ten laste van de eigenaars van gebouwen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Daarnaast gaat het om belastingen op het gebruik van vaste activa (D.29B), zoals de gewestelijke verkeersbelasting betaald door ondernemingen en de gewestelijke belasting op automatische ontspanningstoestellen. Ook alle vermogensheffingen (D.91) vallen onder categorie, zoals de erfbelastingen (D.91A) en om de federale taks op het lange termijnsparen en de zogenaamde eenmalige bevrijde aangifte.

45. De totale fiscale ontvangsten van de federale overheid zijn in 2022 goed voor € 123,35 mld, of 73,5% van de totale Belgische fiscale ontvangsten: zie Tabel 3 op pagina 26. De fiscale ontvangsten van gewesten en gemeenschappen zijn met € 25,90 mld (15,4% van het totaal) beduidend kleiner. De fiscale ontvangsten van de lokale overheden komen neer op € 10,76 mld (6,4%).

46. In België is de personenbelasting de belangrijkste fiscale ontvangstenbron (€ 60,34 mld of 35,9%). De personenbelasting is in België een mengvorm van belastingen op arbeid in loondienst ten laste van werknemers, zelfstandigen en niet-werkenden en kapitaalbelastingen op het inkomen van huishoudens en zelfstandigen. Ze bestaat hoofdzakelijk uit de bedrijfsvoorheffing, voorafbetalingen en inkohierungen. Ongeveer een vierde van de ontvangsten uit de personenbelasting vloeit naar de gewesten (€ 11,47 mld; 19,0%; netto opcentiemen) en lokale besturen (€ 3,68 mld; 6,1%), het overige deel blijft hoofdzakelijk bij de federale overheid (€ 44,71 mld; 74,1%). Een klein deel van de personenbelasting (€ 485 mln, 0,8%) komt terecht bij instellingen van de Europese Unie: inkomstenbelasting op Europese ambtenaren wonend in België die deze aan de Europese unie afdragen.

Consumptiebelastingen vormen de tweede belangrijkste fiscale ontvangstenbron in België (€ 57,22 mld of 34,1%). Het gros van deze ontvangsten vloeit naar de federale overheid (€ 47,68 mld, 83,3% van de consumptiebelastingen). De ontvangsten bij de gewesten en gemeenschappen

² Het zogenaamde recht op geschriften is een federale belasting geheven op akten van notarissen, gerechtsdeurwaarders en op bankgeschriften.

blijven met € 4,71 mld (8,2%) beperkt: de jaarlijkse verkeersbelasting betaald door gezinnen, de belasting op inverkeerstelling en diverse ontvangsten gerelateerd aan milieu en energie (waterheffing, emissierechten, toeslagen op distributietarieven en dergelijke meer). De consumptiebelastingen van de instellingen van de EU (€ 2,31 mld) betreffen douaneheffingen geïnd in België maar rechtstreeks toekomend aan de Europese Unie.

Belastingen op kapitaal zijn met € 47,69 mld (28,4%) de derde belangrijkste fiscale ontvangstenbron in België. De federale overheid is volledig bevoegd voor kapitaalbelastingen op het inkomen van ondernemingen (€ 21,90 mld; 13,0%) en huishoudens (€ 4,25 mld; 2,5%). De kapitaalbelastingen op het inkomen van zelfstandigen vallen onder de parafiscale ontvangsten. De ontvangsten uit belastingen op kapitaalvoorraden (€ 21,54 mld; 12,8%) vloeien hoofdzakelijk naar de gewesten (€ 9,72 mld of 45,1% van de belastingen uit kapitaalvoorraden) en lokale besturen (€ 6,96 mld; 32,3%). Bij de gewesten gaat het onder meer om de registratierechten (€ 4,96 mld), de onroerende voorheffing (€ 359 mln), de verkeersbelasting betaald door bedrijven (€ 587 mln) en de erf- en schenkbelasting (€ 3,58 mld). Bij de lokale besturen gaat het om de onroerende voorheffing (€ 5,84 mld) en diverse lasten op het patrimonium of op productie (€ 321 mln). De belasting op kapitaalvoorraden van de instellingen van de EU betreft de "bijdrage voor de financiële stabiliteit aan het resolutiefonds / gemeenschappelijk afwikkelingsfonds" (€ 448 mln).

De belastingen op inkomen uit arbeid in loondienst zijn tenslotte met € 2,62 mld (1,6%) eerder klein, aangezien in België arbeid hoofdzakelijk via de personenbelasting (zie hoger) en via de parafiscaliteit (zie verder) belast wordt. Deze ontvangsten zijn volledig te situeren bij entiteit I (federale overheid en sociale zekerheid). Het gaat hoofdzakelijk om de bijzondere bijdrage van de sociale zekerheid (€ 1,35 mld) en de belasting van de niet-verblijfhouders (€ 1,24 mld, natuurlijke personen).

1.2.3 Parafiscaliteit: indeling naar deelloverheid en type

47. **De parafiscale ontvangsten (€ 71,92 mld) vloeien bijna uitsluitend (€ 71,09 mld; 98,8% van het totaal) naar de sociale zekerheid:** zie Tabel 4 op pagina 27. De € 270 mln ontvangsten voor de Vlaamse Gemeenschap betreft de Vlaamse zorgpremie. In België zijn 59,8% van de werkelijke sociale premies ten laste van de werkgever (€ 42,94 mld), het overige deel (€ 28,92 mld of 40,2%) is ten laste van de huishoudens (werknemers, zelfstandigen, niet-tewerkgestelden).

1.3 Vaststellingen

48. **De in dit rapport geanalyseerde Vlaamse fiscale instrumenten langs ontvangstenzijde zijn in de ingediende begroting 2024 goed voor € 17,72 mld of 30,9% van de totale Vlaamse ontvangsten** (€ 58,45 mld). Het gaat om de bruto opcentiemen (€ 9,97 mld, 17,0%), de gewestbelastingen (€ 7,43 mld; 12,7%), naast kleinere ontvangsten in het beleidsdomein Omgeving (€ 680 mln; 1,2%).

49. **In België zit de federale overheid duidelijk in de fiscale cockpit:** bijna drie vierde (€ 123,35 mld, 73,5%) van alle Belgische fiscale ontvangsten (€ 167,88 mld) vloeien naar deze entiteit (begrotingsuitvoering 2022). De fiscale ontvangsten van gewesten en gemeenschappen zijn met € 25,90 mld (15,4%) beduidend kleiner. De fiscale ontvangsten van de lokale overheden komen neer op € 10,76 mld (6,4%).

In België is de personenbelasting de belangrijkste fiscale ontvangstenbron (€ 60,34 mld of 35,9%). Ongeveer een vierde van de ontvangsten uit de personenbelasting gaat naar de gewesten (€ 11,47 mld; 19,0%; netto opcentiemen) en lokale besturen (€ 3,68 mld; 6,1%), het overige deel blijft hoofdzakelijk bij de federale overheid (€ 44,71 mld; 74,1%).

Consumptiebelastingen vormen de tweede belangrijkste fiscale ontvangstenbron in België (€ 57,22 mld of 34,1%). Het gros van de consumptiebelastingen ontvangt de federale overheid (€ 47,68 mld; 83,3% van de consumptiebelastingen). De ontvangsten bij de gewesten en gemeenschappen blijven met € 4,71 mld (8,2%) beperkt. Het gaat o.a. om de jaarlijkse verkeersbelasting betaald door gezinnen, de belasting op inverkeerstelling en diverse ontvangsten gerelateerd aan milieu en energie.

Belastingen op kapitaal zijn met € 47,69 mld (28,4%) de derde belangrijkste fiscale ontvangstenbron in België. De federale overheid is volledig bevoegd voor kapitaalbelastingen op het inkomen van ondernemingen (€ 21,90 mld; 13,0%) en huishoudens (€ 4,25 mld; 2,5%). De ontvangsten uit belastingen op kapitaalvoorraden (€ 21,54 mld; 12,8%) vloeien dan weer hoofdzakelijk naar de gewesten (€ 9,72 mld of 45,1% van belastingen uit kapitaalvoorraden) en lokale besturen (€ 6,96 mld; 32,3%). Bij de gewesten gaat het onder meer om de registratierechten, de onroerende voorheffing, de verkeersbelasting betaald door bedrijven en de erf- en schenkbelasting.

50. De parafiscale ontvangsten zijn bijna uitsluitend (€ 71,09 mld; 98,8%) een aangelegenheid van de federale sociale zekerheid. De Vlaamse Gemeenschap ontvangt wel € 270 mln via de Vlaamse zorgpremie. Ongeveer 30% van de totale Belgische fiscale en parafiscale ontvangsten zijn sociale premies, het overige deel zijn belastingen.

Tabel 3: België, fiscale ontvangsten, indeling naar deelopverheid en economische functie, UITV 2022, in € mln en % van het totaal (bron: NBB, 2024)

	Con- sumptie	Arbeid t.l.v. werk- gevers	Arbeid t.l.v. werk- nemers	Kapitaalbe- lasting on- dernemingen	Kapitaalbe- lasting huis- houdens	Kapitaal- voorraad	Perso- nenbe- lasting	Totaal	% totaal
Federale overheid	47.681,9	0,0	1.241,4	21.902,9	4.246,7	3.568,9	44.705,9	123.347,7	73,5%
Sociale zekerheid	2.394,7	39,0	1.346,9	0,0	0,0	840,6	0,0	4.621,2	2,8%
Som Gewesten en Gemeen- schappen, waarvan:	4.712,7	0,0	0,0	0,0	0,0	9.720,9	11.465,6	25.899,2	15,4%
<i>Vlaamse Gemeenschap en Ge- west</i>	2.572,1	0,0	0,0	0,0	0,0	5.539,7	7.214,1	15.325,9	9,1%
<i>Waalse Gewest</i>	1.192,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2.713,5	3.255,2	7.160,7	4,3%
<i>Brussels Hoofdstedelijk Gewest</i>	243,3	0,0	0,0	0,0	0,0	1.466,5	996,3	2.706,1	1,6%
<i>Franse Gemeenschap</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,2	0,0	1,2	0,0%
<i>Niet verdeeld</i>	705,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	705,3	0,4%
Lokale besturen	119,1	0,0	0,0	0,0	0,0	6.961,3	3.684,0	10.764,4	6,4%
EU	2.312,8	0,0	0,0	0,0	0,0	447,6	484,8	3.245,2	1,9%
Totaal	57.221,2	39,0	2.588,3	21.902,9	4.246,7	21.539,3	60.340,3	167.877,7	100,0%
<i>% totaal</i>	<i>34,1%</i>	<i>0,0%</i>	<i>1,5%</i>	<i>13,0%</i>	<i>2,5%</i>	<i>12,8%</i>	<i>35,9%</i>	<i>100,0%</i>	

Tabel 4: België, parafiscale ontvangsten, indeling naar deeloverheid en type, UITV 2022, in € mln en % (bron: NBB, 2024)

	Werkelijke sociale premies t.l.v. werkgevers	Werkelijke sociale premies t.l.v. huishoudens	Aanvullende sociale premies t.l.v. huishoudens	Totaal	<i>% totaal</i>
Federale overheid	57,9	0,0	0,0	57,9	<i>0,1%</i>
Sociale zekerheid	42.935,0	28.155,3	0,0	71.090,3	<i>98,8%</i>
Gewesten en Gemeenschappen, waarvan:	9,6	270,3	0,0	279,9	<i>0,4%</i>
<i>Vlaamse Gemeenschap en Gewest</i>	9,6	270,3	0,0	279,9	<i>0,4%</i>
<i>Waalse Gewest</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	<i>0,0%</i>
<i>Brussels Hoofdstedelijk Gewest</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	<i>0,0%</i>
<i>Franse Gemeenschap</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	<i>0,0%</i>
<i>Niet verdeeld</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	<i>0,0%</i>
Lokale besturen	0,0	18,5	0,7	19,2	<i>0,0%</i>
Europese Unie	0,0	472,4	0,0	472,4	<i>0,7%</i>
Totaal	43.002,5	28.916,5	0,7	71.919,7	<i>100,0%</i>
<i>% totaal</i>	<i>59,8%</i>	<i>40,2%</i>	<i>0,0%</i>	<i>100,0%</i>	

2. Vlaamse gewestbelastingen

51. Dit hoofdstuk bespreekt de Vlaamse gewestbelastingen. Hoofdstuk 2.1 deelt de gewestbelastingen in naar vier inhoudelijke thema's (patrimonium, mobiliteit, overdracht van vermogen, overige). De volgende vier hoofdstukken bespreken de evolutie van de ontvangsten per inhoudelijk thema sinds 2009, evenals de beleidsbeslissingen. Hoofdstuk 2.6 gaat dieper in op de geraamde budgettaire impact van fiscale bepalingen (verlaagde tarieven, belastingvrijstellingen en -verminderingen). De laatste twee hoofdstukken vergelijken de Vlaamse ontvangsten uit de gewestbelastingen met deze in de andere gewesten (Hoofdstuk 2.7) en buurlanden (Hoofdstuk 2.8).

52. **De evolutie van de gewestbelastingen wordt steeds zowel in nominale bedragen als in verhouding tot het Belgische bbp uitgedrukt.** Ontvangsten in verhouding tot het bbp geven het relatieve belang van deze ontvangst binnen de gehele economie aan, en zijn daardoor meer relevant voor vergelijkingen in de loop van de tijd. Door de groei van het nominale bbp doorheen de tijd is eenzelfde euro in verhouding tot de economie steeds minder waard. Zo komt in 2009 een ontvangst van 1% van het bbp neer op € 3,46 mld. Het Federaal Planbureau (2024) verwacht in haar Economische Begroting 2024 van februari 2024 dat het nominale bbp van België zou aangroeien tot € 624,41 mld (+80,2% ten opzichte van het bbp-niveau van 2009). Een ontvangst van € 3,46 mld komt in 2024 daarmee neer op 0,55% van het bbp.

2.1 Overzicht

2.1.1 Indeling naar thema

53. Reeds voor de zesde staatshervorming (politiek akkoord in 2011, grotendeels in werking getreden in 2015) zijn de gewesten bevoegd voor het bepalen van de **aanslagvoet, de heffingsgrondslag en de vrijstellingen van twaalf specifieke belastingen**. Deze ontvangsten worden in dit rapport ingedeeld naar vier inhoudelijke thema's: zie Tabel 5 op pagina 30.

Ontvangsten patrimonium (Hoofdstuk 2.2)

1. **verkooprecht**: een registratiebelasting op de aankoopsom bij de aanschaffing van een onroerende goed zoals een woning, een appartement, een bedrijfsgebouw of een bouwgrond;
2. registratiebelasting:
 - o A. **hypotheekrecht**: een registratiebelasting op de inschrijving van een hypotheek in de registers van de hypotheekbewaarder (via een notariële akte) bij de aankoop van een onroerend goed;
 - o B. **verdeelrecht**: een registratiebelasting dat verschuldigd is als een onroerend goed, dat aan verschillende mede-eigenaars behoort, wordt verdeeld;
3. **onroerende voorheffing**: een jaarlijkse belasting op onroerende goederen die in het Vlaamse Gewest liggen.

Een significant deel van de Vlaamse ontvangsten uit gewestbelastingen zijn gerelateerd aan dit thema (€ 2,98 mld bij BO 2024, of 40,1% van de geraamde ontvangsten via de gewestbelastingen). Het verkooprecht is de grootste gewestbelasting met € 2,50 mld (33,7%).

Ontvangsten mobiliteit (Hoofdstuk 2.3)

4. **belasting op inverkeerstelling** (BIV): een eenmalige belasting die iedere eigenaar van een nieuw of tweedehands voertuig moet betalen vanaf de ingebruikname van het voertuig op de openbare weg in België;
5. **jaarlijkse verkeersbelasting** (JVB): een jaarlijkse belasting op motorvoertuigen die personen of goederen over de weg vervoeren.
6. **kilometerheffing voor vrachtwagens**: eigenaars van bepaalde vrachtwagens betalen een kilometerheffing voor het gebruik van de autosnelwegen en bepaalde gewest- en gemeentewegen in België. Deze heffing vervangt het vroegere Eurovignet.

De verkeersbelasting, de kilometerheffing en de belasting op inverkeerstelling zijn samen goed voor bijna 30% van de Vlaamse gewestbelastingen (€ 2,16 mld; 29,1%). Ongeveer de helft van deze ontvangsten zijn afkomstig uit de verkeerbelasting (€ 1,18 mld; 15,9% van het totaal).

Ontvangsten overdracht van vermogen (Hoofdstuk 2.4)

7. **erfbelasting**: de erfbelasting is een belasting op nalatenschappen;
8. **schenkbelasting**: de schenkbelasting is verschuldigd bij de overdracht van roerende of onroerende goederen.

De erf- en schenkbelasting vormen eveneens bijna 30% van de ontvangsten uit gewestbelastingen (€ 2,20 mld, 29,7%). De ontvangsten uit de erfbelasting (€ 1,76 mld; 23,7%) zijn bijna vier maal groter dan deze uit de schenkbelasting (€ 444,5 mln; 6,0%).

Overige ontvangsten (Hoofdstuk 2.5)

9. **belasting op spelen en weddenschappen**: een belasting op verrichtingen waarbij deelnemers een som inzetten met risico van verlies, in de hoop hieruit winst of voordeel (in geld of natura) te behalen;
10. **belasting op automatische ontspanningstoestellen** (AOT): een belasting geheven op automatische toestellen zoals bijvoorbeeld gokautomaten of bingokasten die op de openbare weg, in voor het publiek toegankelijke plaatsen of in een privé-omgeving staan opgesteld;
11. de aanslagvoet op de **openingsbelasting** op het slijten van gegiste dranken werd op nul gezet in 2002;
12. de aanslagvoet op het **kijk- en luistergeld** werd op nul gezet in 2002.

De belastingen op spelen en weddenschappen en op de automatische ontspanningstoestellen zijn samen goed voor ontvangsten van € 89,9 mln (1,2%).

54. Al deze belastingen worden aangeduid als **oneigenlijke gewestbelastingen**: dit zijn belastingen oorspronkelijk ingevoerd door de federale wetgever maar waarvan aan de gewesten de opbrengsten en de bevoegdheid voor het bepalen van de heffingsgrondslag, het tarief (de aanslagvoet) en de vrijstellingen zijn toegewezen. De belastbare materie van de oneigenlijke gewestbelastingen blijft een bevoegdheid van de federale overheid. Bijvoorbeeld: voor de schenkbelasting is de belastbare materie het feit van een (on)roerend goed onder levenden te schenken. De belastbare materie (basis) is datgene wat de belasting doet ontstaan en aanleiding geeft tot een heffing, in het geval van de schenkbelasting is dit de waarde van de schenking. De heffingsgrondslag van een belasting is het bedrag waarop de belasting wordt berekend.

Een **eigenlijke gewestbelasting** is een belasting door een gewest ingevoerd op basis van de grondwettelijke fiscale autonomie. Voorbeelden van eigenlijke gewestbelastingen zijn de leegstandsheffing op bedrijfsruimten, de milieuheffingen en de planbatenheffing. De eigenlijke gewestbelastingen zijn budgettair minder belangrijk en betreffen in de regel toegewezen ontvangsten (bestemming langs uitgavenzijde ligt vast).

55. De Vlaamse overheid heeft de gehele fiscale wetgeving in één instrument gebundeld, namelijk de **Vlaamse Codex Fiscaliteit (VCF)** waarin alle relevante definities, bepalingen, aanslagvoeten, enzoverder zijn opgenomen. De Vlaamse overheid kan (uitgezonderd de beperkingen qua omschrijving van de belastbare materie) volledig autonoom deze fiscale instrumenten invullen en aanpassen.

De Vlaamse overheid int vandaag via de **Vlaamse belastingdienst (VLABEL)** zonder uitzondering al haar gewestbelastingen zelf.

Tabel 5: Vlaamse overheid, ontvangsten via gewestbelastingen, BO 2024

	in € dz	in % totaal	
Patrimonium	2.976.662	40,1%	
Onroerende voorheffing	335.950	4,5%	
Registratierechten	2.504.487	33,7%	
	<i>Verkooprecht</i>	2.419.993	32,6%
	<i>Verdeelrecht</i>	84.494	1,1%
Hypotheekrechten	136.225	1,8%	
Mobiliteit	2.161.388	29,1%	
Kilometerheffing	719.995	9,7%	
Jaarlijkse verkeersbelasting	1.183.759	15,9%	
Belasting op de inverkeerstelling	257.634	3,5%	
Overdracht vermogen	2.203.950	29,7%	
Schenkbelasting	444.501	6,0%	
Erfbelasting	1.759.449	23,7%	
Andere fiscale instrumenten	89.850	1,2%	
Belasting op spelen en weddenschappen	65.692	0,9%	
Belasting op automatische ontspanningstoestellen	24.158	0,3%	
Totaal	7.431.850	100,0%	

2.1.2 Evolutie som van gewestbelastingen sinds 2009

56. **De ontvangsten uit de gewestbelastingen evolueren van € 4,13 mld in 2009 naar € 7,43 mld in 2024:** zie Figuur 1 op pagina 33. Figuur 2 op pagina 34 visualiseert de jaarlijkse dynamiek. In de legislatuur 2009-2014 groeien de ontvangsten uit de gewestbelastingen het sterkst, jaarlijks gemiddeld 5,8% (UITV 2014: € 5,33 mld). De gemiddelde jaarlijkse groei vertraagt in de daaropvolgende legislatuur 2014-2019 tot 4,7% (UITV 2019: € 6,59 mld), al ligt deze groei nog steeds relatief hoog. Tijdens de legislatuur 2019-2024 vertraagt de groei opnieuw, tot jaarlijks gemiddeld 2,6% (BO 2024: € 7,43 mld). In de recente periode (gekenmerkt door crisissen zoals corona, Oekraïne, inflatie...) fluctueren de ontvangsten bovendien sterk.

57. **Ten opzichte van het bbp groeien de ontvangsten uit de gewestbelasting sterk tot 2019, waarna ze tegen 2024 terug afnemen tot ongeveer het niveau van 2009:** zie Tabel 7, Tabel 8 en Figuur 3 vanaf pagina 27. Tussen 2009-2019 groeien deze ontvangsten van 1,19% bbp naar 1,43% bbp. Dit is een stijging met 0,24 procentpunt bbp, of een relatieve stijging met 20,2%. In de legislatuur 2019-2024 dalen de ontvangsten opnieuw tot 1,23% bbp, waarmee ze net boven het bbp-niveau van 2009 uitkomen. De daling wordt zowel aangedreven door een teller-effect (lagere nominale groei van de ontvangsten in vergelijking met de periode 2009-2019) als een noemer-effect (sterke stijging van het nominale bbp in 2021 en 2022). Het volgende hoofdstuk gaat dieper in op de macro-economische evoluties en beleidsbeslissingen aan de basis van de dynamiek bij de gewestbelastingen.

58. **Ondanks de stijging in nominale termen van de gewestbelastingen is door de bevoegdheidsoverdrachten bij de zesde staatshervorming over de gehele vijftien jaar het relatieve belang ervan in de totale ontvangsten van de Vlaamse overheid afgenomen.** Het aandeel bedraagt ongeveer 20% tot 2015 (voor de zesde staatshervorming): zie Tabel 6. Daarna daalt het aandeel naar 15% van de Vlaamse ontvangsten, door vooral de bijkomende ontvangsten via de BFW (opcentiemen en bijkomende overdrachten zoals de kinderbijslag). De volgende jaren blijft het aandeel ongeveer behouden. Sinds 2022 neemt het percentage van de gewestbelastingen t.o.v. de totale Vlaamse ontvangsten weer af, van 15,5% in 2021 naar 12,7% in 2024.

Tabel 6: Vlaamse overheid, aandeel gewestbelastingen in totale Vlaamse ontvangsten (TOT), UITV 2010-2022, BA 2023 en BO 2024

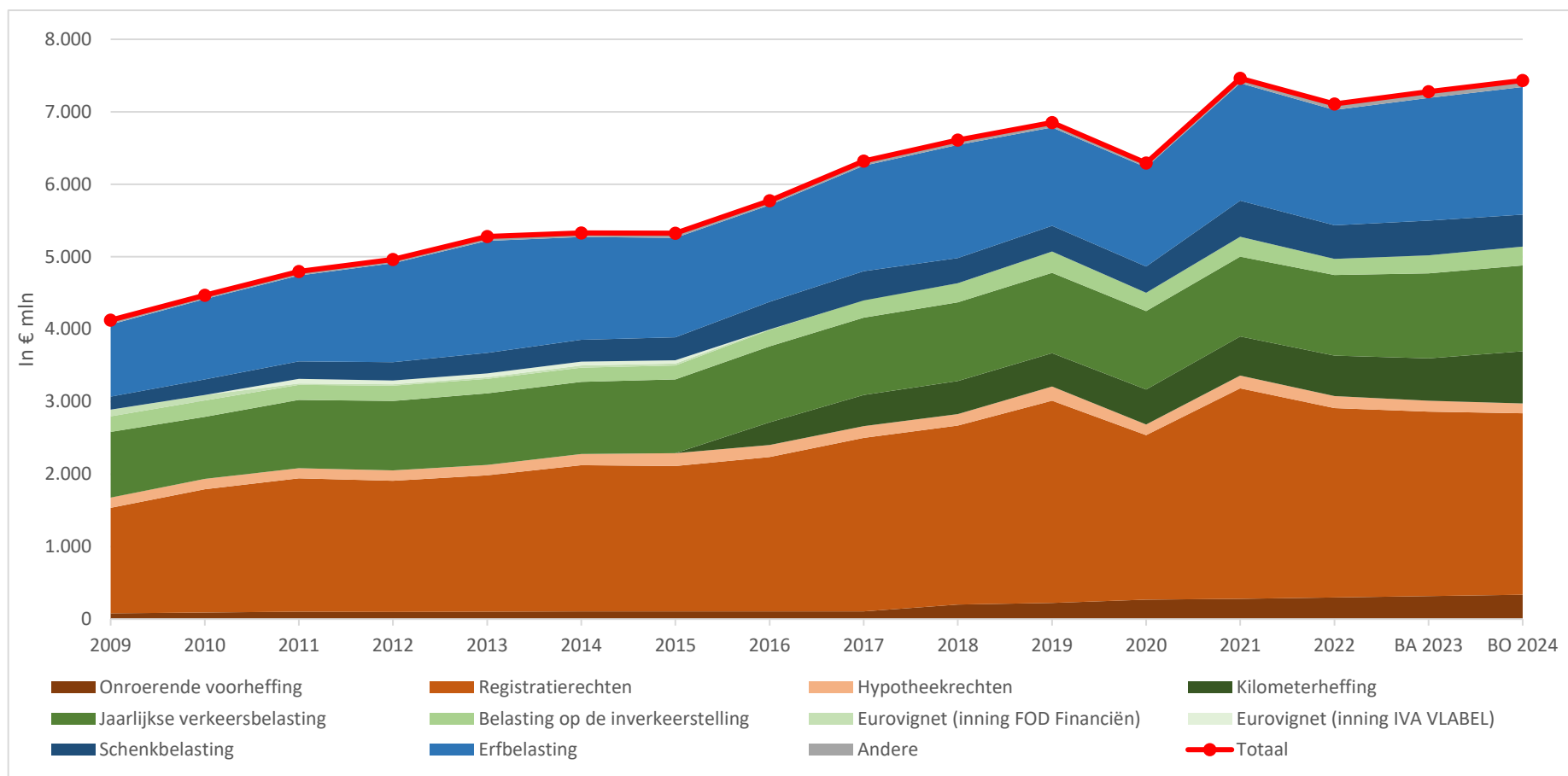
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Gewestbelasting (% TOT)	18,5%	18,5%	18,5%	19,5%	19,4%	14,0%	14,6%	14,8%
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	BA 2023	BO 2024
Gewestbelasting (% TOT)	14,8%	15,4%	15,0%	14,5%	15,5%	13,5%	12,8%	12,7%

2.1.3 Vaststellingen

59. **De Vlaamse gewestbelastingen worden in dit rapport ingedeeld naar vier inhoudelijke thema's:** patrimonium (registratie- en hypotheekrechten, onroerende voorheffing), mobiliteit (jaarlijkse verkeersbelasting, belasting op inverkeerstelling, kilometerheffing voor vrachtwagens), overdracht van vermogen (erfbelasting, schenkbelasting) en een restcategorie (belasting op automatische ontspanningstoestellen en op spelen en weddenschappen). Het thema patrimonium (BO 2024: € 2,98 mld; 40,1% van het totaal) vormt de grootste ontvangst, gevolgd door de thema's overdracht van vermogen (€ 2,20 mld; 29,7%) en mobiliteit (€ 2,16 mld; 29,1%).

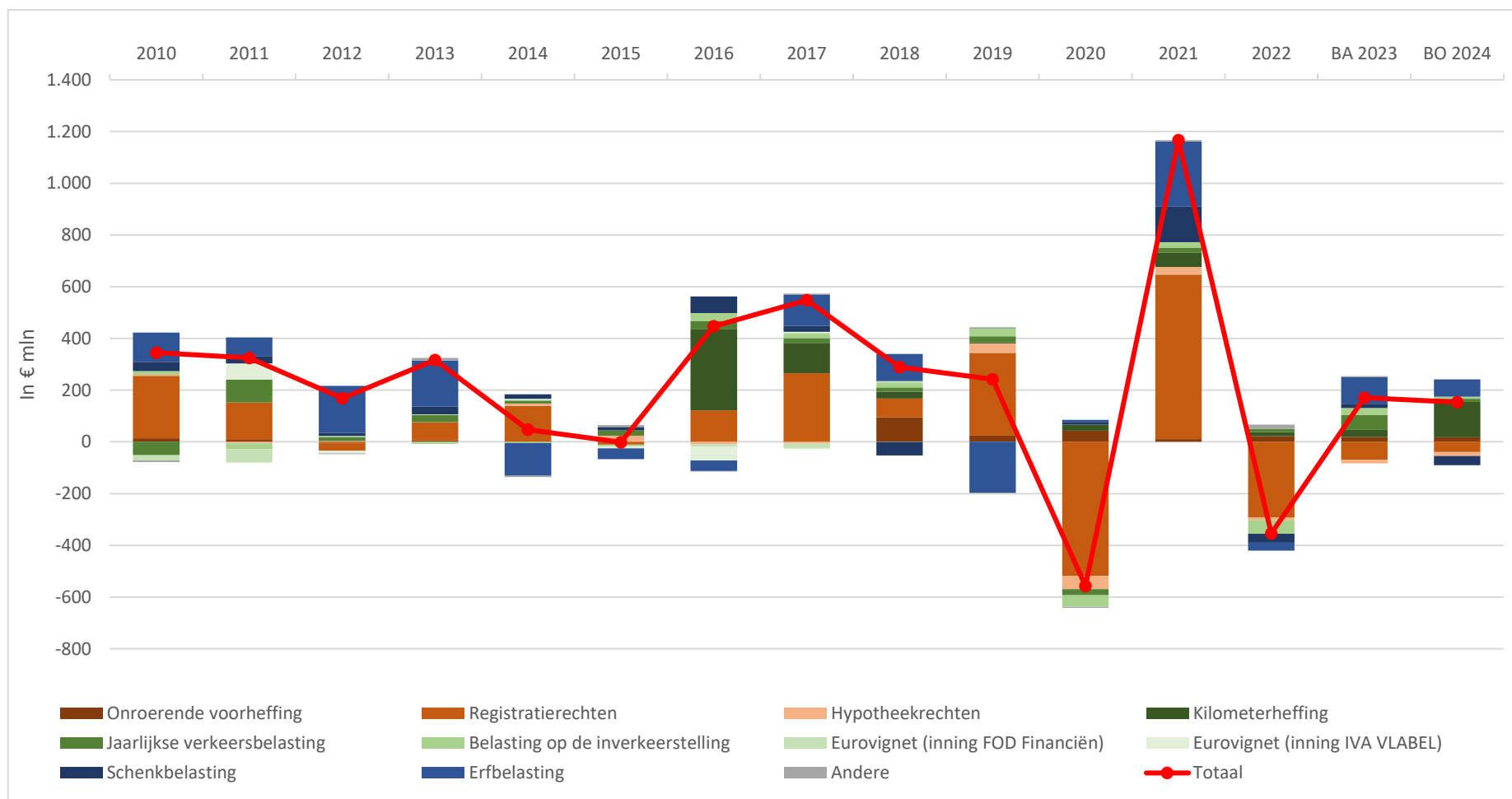
60. **Ten opzichte van het bbp groeien de ontvangsten uit de gewestbelasting sterk tot 2019, van 1,19% bbp (2009) naar 1,43% bbp (2019). In de legislatuur 2019-2024 dalen de ontvangsten tot 1,23% bbp (2024),** waarmee ze net boven het bbp-niveau van 2009 uitkomen. De daling wordt zowel aangedreven door een teller-effect (lagere nominale groei van de ontvangsten vergeleken met de periode 2009-2019) als een noemer-effect (sterke stijging van het nominale bbp in

2021 en 2022). In de recente periode (gekenmerkt door crisissen zoals corona, Oekraïne, inflatie...) fluctueren de ontvangsten sterk.

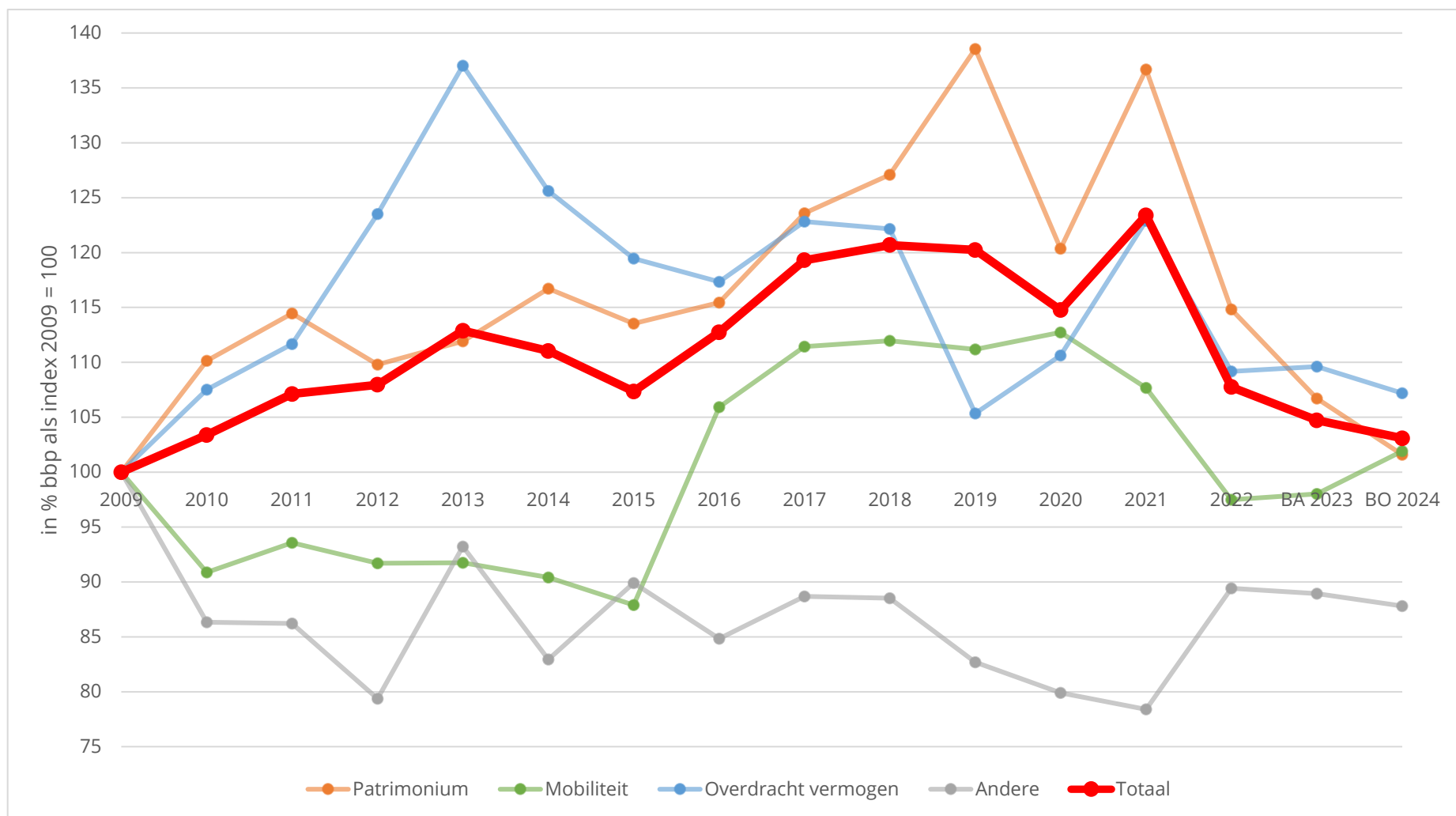

Figuur 1: Vlaamse overheid, evolutie ontvangsten gewestbelastingen, UITV 2009-2022, BA 2023 en BO 2024, in € mln³

³ De kleurcombinaties in de figuur zijn opgemaakt aan de hand van volgende thematische groeperingen: patrimonium = oranje, mobiliteit = groen, overdracht vermogen = blauw.

Figuur 2: Vlaamse overheid, evolutie ontvangsten gewestbelastingen, verschil t.o.v. vorige begrotingsjaar, UITV 2010-2022, BA 2023 en BO 2024, in € mln

Figuur 3: Vlaamse overheid, evolutie ontvangsten gewestbelastingen t.o.v. het bbp, UITV 2009-2022, BA 2023 en BO 2024, in % bbp als index 2009 = 100

Tabel 7: Vlaamse overheid, ontvangsten via gewestbelastingen, UITV 2010-2022, BA 2023 en BO 2024, in % bbp

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Patrimonium	0,48%	0,53%	0,55%	0,53%	0,54%	0,56%	0,55%	0,56%	0,60%	0,61%	0,67%	0,58%	0,66%	0,56%	0,52%	0,49%
Mobiliteit	0,35%	0,32%	0,33%	0,32%	0,32%	0,32%	0,31%	0,37%	0,39%	0,39%	0,39%	0,39%	0,38%	0,34%	0,34%	0,36%
Overdracht vermogen	0,34%	0,37%	0,38%	0,42%	0,47%	0,43%	0,41%	0,40%	0,42%	0,41%	0,36%	0,38%	0,42%	0,37%	0,37%	0,36%
Overige	0,02%	0,01%	0,01%	0,01%	0,02%	0,01%	0,02%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,02%	0,02%	0,01%
Totaal	1,19%	1,23%	1,28%	1,29%	1,34%	1,32%	1,28%	1,34%	1,42%	1,44%	1,43%	1,37%	1,47%	1,28%	1,25%	1,23%

Tabel 8: Vlaamse overheid, ontvangsten via gewestbelastingen, UITV 2010-2022, BA 2023 en BO 2024, in % bbp als index 2009 = 100

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Patrimonium	100,0	110,1	114,5	109,8	111,9	116,7	113,5	115,4	123,6	127,1	138,6	120,4	136,7	114,8	106,7	101,6
Mobiliteit	100,0	90,9	93,6	91,7	91,8	90,4	87,9	105,9	111,4	112,0	111,2	112,7	107,7	97,5	98,0	101,9
Overdracht vermogen	100,0	107,5	111,7	123,5	137,0	125,6	119,5	117,3	122,8	122,2	105,3	110,6	122,9	109,2	109,6	107,2
Overige	100,0	86,3	86,2	79,4	93,2	83,0	89,9	84,8	88,7	88,5	82,7	79,9	78,4	89,4	88,9	87,8
Totaal	100,0	103,4	107,1	108,0	112,9	111,0	107,4	112,8	119,3	120,7	120,2	114,8	123,4	107,8	104,7	103,1

2.2 Gewestbelastingen patrimonium

61. De gewestbelastingen voor het thema patrimonium betreffen hoofdzakelijk de registratierechten, een belasting geheven bij de registratie van een akte of geschrift in een register. Het registratierecht uit het **verkooprecht** is verschuldigd als een eigendom van een onroerend goed overgedragen wordt. Samenhangend met het verkooprecht is het **recht op hypotheekvestiging** een belasting op het registreren van een hypotheek via een notariële akte. Bij het **verdeelrecht** gaat het over een onroerend goed, behorend aan verschillende mede-eigenaars, dat verdeeld wordt. Daarnaast zijn er de ontvangsten via de **onroerende voorheffing**: een jaarlijkse belasting op onroerende goederen (gebouwen, gronden), bepaald op basis van het kadastraal inkomen (KI).

We overlopen de belangrijkste ontwikkelingen in chronologische volgorde. Tabel 11 op pagina 46 geeft een overzicht van de beleidsbeslissingen voor deze gewestbelastingen sinds 2009.

2.2.1 Registratierechten uit het verkoop- en verdeelrecht

Verdeelrecht

62. **De tarieven voor het verdeelrecht van onroerende goederen voor ex-partners worden tweemaal hervormd.** Door een hervorming stijgt het tarief vanaf augustus 2012 van 1% naar 2,5%. Ter compensatie wordt een abbatement⁴ ingevoerd. De prijs van het onroerend goed (bijvoorbeeld het huis of een bouwgrond) wordt verlaagd met € 50.000, wat overeenkomt met een belastingvermindering van € 1.250. Voor koppels met kinderen is er een bijkomend abbatement waarbij de belastbare grondslag bijkomend daalt met € 20.000. De budgettaire impact van deze hervorming wordt geraamd op € 16,7 mln bij de 2de begrotingsaanpassing 2012 (Vlaams Parlement, 2012d & 2014a).

In 2015 komt de Vlaamse Regering deels terug op dit verhoogd tarief. Bij de beëindiging van het wettelijk samenwonen of het huwelijk wordt een tarief van 1% (in plaats van het standaardtarief van 2,5%) toegepast. De abbatementen zijn bijgevolg enkel nog van toepassing bij situaties waar het tarief van 2,5% gehanteerd wordt. Het daaropvolgende jaar worden de randvoorwaarden voor het uitzonderingstarief versoepeld: zie Tabel 11 op pagina 46 (Vlaams Parlement, 2014a en 2015c).

Verkooprecht

63. **De Vlaamse Regering hervormt de tarieven van het verkooprecht drie keer.** In juni 2018 hervormt de Vlaamse Regering het verkooprecht een eerste keer: de belangrijkste doelstelling is het systeem van tarieven en belastingverminderingen te vereenvoudigen. Ten eerste wordt het tarief voor de aankoop van een enige en eigen woning verlaagd van het standaardtarief van 10% naar een uitzonderingstarief van 7%. Bij een ingrijpende energetische renovatie⁵ binnen vijf jaar na het verlijden van de akte wordt het tarief verlaagd naar 6%. Tegelijkertijd doven verschillende belastingverminderingen relevant voor de aankoop van de enige en eigen woning uit. Daarnaast

⁴ Een abbatement of voetvrijstelling houdt in dat een deel van het belastinggrondslag wordt vrijgesteld van belastingen.

⁵ Definitie ingrijpende energetische renovatie: <https://www.vlaanderen.be/ingrijpende-energetische-renovatie>.

wordt voor de aankoop van een bescheiden woning⁶ vanaf juni 2018 geen uitzonderingstarief van 5% meer voorzien. Ter compensatie wordt voor de aankoop van een bescheiden woning een rechtenvermindering van € 5.600 gecreëerd. Voor meer informatie over deze hervorming: zie Tabel 11 op pagina 46 (Vlaams Parlement, 2018d & Vlaamse Regering, 2018d).

Deze hervorming beoogt geen impact te hebben op de ontvangsten: bij de begrotingsaanpassing 2018 wordt toegelicht dat de minderontvangsten door de verlaagde tarieven zouden gecompenseerd worden door het groter volume aan transacties (aktes). De reële impact van de hervorming is in de praktijk moeilijk te achterhalen door een andere factor. De Vlaamse Regering kondigt tevens aan dat vanaf 2020 de woonbonus voor aankoop van de eigen woning zal uitdoven (zie hoofdstuk 5.2.2). Hierdoor stijgt het aantal verkopen van vastgoed (transacties) op het einde van 2019 spectaculair (zie Figuur 5 op pagina 40 en Tabel 16 op pagina 50), en nemen de ontvangsten uit de registratierechten toe, van € 2,47 mld in 2018 naar € 2,79 mld in 2019 (€ +321,1 mln): zie Tabel 13 op pagina 49 (Vlaams Parlement, 2018g).

64. In 2020 worden de tarieven voor de aankoop van de enige en eigen woning een tweede maal verlaagd, van 7% naar 6%, en van 6% naar 5% bij een energetische renovatie. Deze tweede verlaging van de tarieven voor de enige en eigen woning kan beschouwd worden als een compensatie voor het uitdoven van de woonbonus vanaf 2020. De budgettaire impact van deze hervorming wordt geraamd op € -140 mln (Vlaams Parlement, 2019a en 2019d; Vlaamse Regering, 2019a).

65. Het verkooprecht wordt een laatste keer hervormd in 2022. De tarieven voor aankoop van een enige en eigen woning worden verlaagd (van 6% naar 3%, van 5% naar 1% bij energetische renovatie), terwijl het standaardtarief voor andere aankopen (zoals niet-enige eigen woningen of bedrijfsgebouwen) wordt verhoogd van 10% naar 12%. Deze wijziging van de tarieven wordt door de Vlaamse Regering ingevoerd om (jonge) kandidaat-kopers te stimuleren bij het aankopen van een enige en eigen woning. Daarnaast dooft de Vlaamse Regering de meeneembaarheid van de registratierechten uit (volledig afgeschaft vanaf 2024). Door de meeneembaarheid van de registratierechten konden kopers de in het verleden betaalde registratierechten op een vorige eigen woning aftrekken van de registratierechten te betalen op een volgende eigen woning (Vlaams Parlement, 2021e).

De hervorming beoogt eveneens geen impact te hebben op de ontvangsten. Door de volatiele marktomstandigheden gecombineerd met oplopende rentevoeten worden er vooral minder transacties aan het hogere tarief geregistreerd, wat in 2022 en volgende jaren resulteert in lagere ontvangsten dan aanvankelijk geraamd (Zie Tabel 13 op pagina 49) (Vlaams Parlement, 2022a).

Evolutie gehele registratierechten

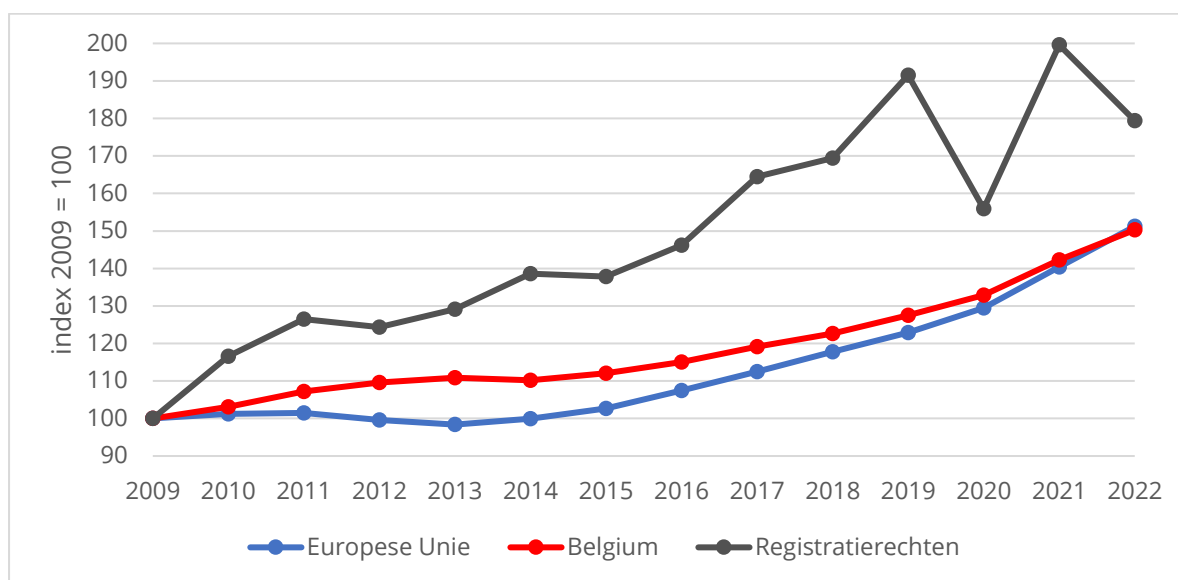
66. In de legislaturen 2009-2014 en 2014-2019 groeien de ontvangsten uit de registratierechten sterk, van € 1,46 mld in 2009 tot € 2,79 mld in 2019. De jaarlijkse (gemiddelde) groei ligt met 9,2% hoog. De groei wordt vooral aangedreven door stijgende huizenprijzen (2019: +27,5%⁷ ten

⁶ Bescheiden woning: woning met een vastgoedwaarde van € 220.000 (tot 2022: € 200.000). Voor woningen in de kernsteden en de Vlaamse Rand bedraagt de maximale aankoopprijs € 240.000 (tot 2022: € 220.000).

⁷ Cijfer voor de Belgische huisprijzen (gegevens Eurostat, 2023a): zie Tabel 15.

opzichte van 2009) en een groeiend aantal transacties op de huizenmarkt (2019: +56,3%⁸ ten opzichte van 2009). De piek in 2019 is een gevolg van gedragsreacties na de beslissing om de woonbonus te laten uitdoven vanaf 2020. Zie Tabel 13 en Tabel 16 vanaf pagina 49.

Turbulente macro-economische omstandigheden leiden tot meer fluctuatie in de ontvangsten, en de onzekerheid in het ramen ervan neemt toe. In het coronajaar 2020 dalen de ontvangsten voor het verkoop- en verdeelrecht met € 518,5 mln, van € 2,79 mld in 2019 naar € 2,27 mld in 2020: zie Tabel 13 op pagina 49. Deze daling wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de lockdowns door de coronacrisis, waardoor het aantal vastgoedtransacties met bijna 25% daalt t.o.v. 2019 (Tabel 16 op pagina 50). In het daaropvolgende jaar (2021) stijgen de registratierechten uit het verkoop- en verdeelrecht naar een recordhoogte van € 2,91 mld, een toename t.o.v. 2020 met € 636,3 mln. Het aantal vastgoedtransacties neemt in 2021 eveneens sterk toe, met een vijfde t.o.v. 2020, door de heropleving na het beëindigen van de lockdowns: zie Figuur 5 op pagina 40.

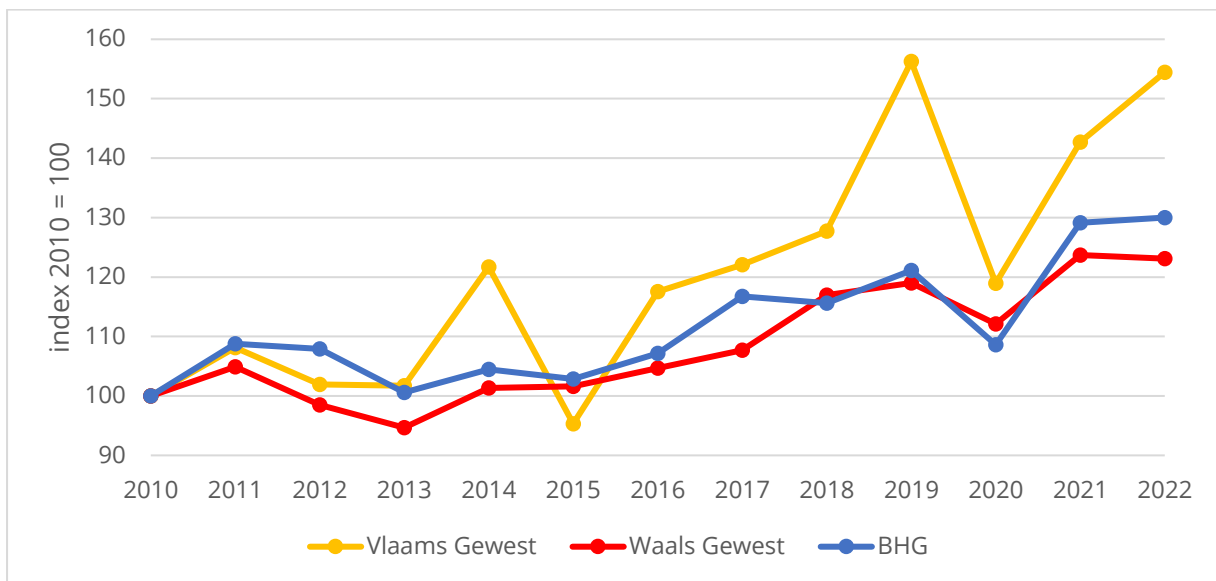
Figuur 4: België, evolutie Vlaamse ontvangsten registratierechten en huizenprijzen in België en de EU, 2009-2022, index 2009 = 100 (bron: Eurostat (2023a) en UITV 2009-2022)

De ontvangsten uit het verkoop- en verdeelrecht dalen opnieuw sterk in 2022, van € 2,91 mld in 2021 naar € 2,61 mld in 2022. Deze evolutie wordt bij de begrotingsaanpassing 2022 niet verwacht, op dat moment gaat de Vlaamse Regering uit van een status quo ten opzichte van 2021 (€2,84 mld). De verklaring is volgens de begrotingsuitvoering 2022 tweeledig. Ten eerste lopen de rentevoeten vanaf het voorjaar van 2022 sterk op, waardoor het aantal vastgoedinvesteringen (aan het hogere tarief) daalt. Ten tweede zijn er door een overgangsmaatregel⁹ bij de hervorming

⁸ Cijfer voor Vlaanderen (gegevens Statbel, 2023a): zie Tabel 16.

⁹ De overgangsmaatregel betreft: koopovereenkomsten afgesloten voor 1 januari 2022 vallen nog onder het oorspronkelijke tarief van 10%. Voor de tariefverlaging van 6% naar 3% voor de gezinswoning wordt niet gekeken naar de datum van de koopovereenkomst maar naar de datum van de akte. Die overgangsmaatregel zorgt in de eerste jaarhelft van 2022 voor een tijdelijk inkomstenverlies.

van de tarieven in 2022 (zie hoger) minderontvangsten genoteerd in de eerste jaarhelft van 2022 (Vlaams Parlement, 2023a).

Figuur 5: België, gewesten, aantal transacties huizen en appartementen, 2010-2022, index 2010 = 100 (bron: Statbel, 2023a)

2.2.2 Hypotheekrechten

67. De ontvangsten uit hypotheekrechten blijven in de periode 2009 tot 2018 stabiel rond €150 mln, afgezien van de piek in 2015 (€ 176,5 mln). Zoals bij het verkooprecht ontstaan vanaf 2019 meer fluctuaties in de ontvangsten van het hypotheekrecht. De piek van de ontvangsten met € 196,5 mln wordt bereikt in 2019.

De verklaring is identiek aan deze bij het verkooprecht: door het uitdoven van de woonbonus vanaf 2020 worden er in 2019 veel transacties genoteerd, waarvoor meer hypothecaire leningen worden afgesloten. Daarenboven leidt de gestegen vraag tot hogere huizenprijzen, waardoor de hypothecaire leningen ook groter worden. Door de coronacrisis dalen de ontvangsten tot € 145,5 mln, een daling van 26% t.o.v. 2019. In 2021 wordt een gedeeltelijk herstel genoteerd, maar daarna blijven de ontvangsten uit het hypotheekrecht dalen: zie Tabel 13 op pagina 49.

2.2.3 Gewestelijke onroerende voorheffing

68. In dit hoofdstuk wordt de evolutie en de belangrijkste hervormingen van de gewestelijke onroerende voorheffing besproken. De ontvangsten van de onroerende voorheffing op federaal, provinciaal en gemeentelijk niveau vallen buiten het bestek van dit rapport.

69. Sinds de financiële crisis van 2008 heeft de Vlaamse Regering een vrijstelling voor de onroerende voorheffing van zowel nieuwe als vervangingsinvesteringen in materieel en outillage ingevoerd, specifiek voor ondernemingen. Vanaf 2014 komt er bij de aankoop van nieuw materieel en outillage naast hun volledige vrijstelling ook een bijkomende verlaging van de belastbare basis voor onroerende voorheffing. Deze bijkomende maatregel wordt initieel ingevoerd voor de

periode 2014-2016, maar wordt verlengd tot het einde van de legislatuur in 2019 (Vlaams Parlement, 2013b en 2016a).

70. De Vlaamse Regering hervormt in verschillende stappen de vermindering van de onroerende voorheffing voor energiezuinige nieuwbouwwoningen. In november 2012 beslist de Vlaamse Regering om het systeem voor verminderingen van de onroerende voorheffing voor energiezuinige nieuwbouwwoningen aan te passen. Voor nieuwbouwaanvragen ingediend voor 2013 kan een vermindering van 20% of 40% verkregen worden gedurende een periode van 10 jaar, indien het E-peil van de nieuwbouw ten hoogste E60 respectievelijk E40 bedraagt. Vanaf 2013 zijn er verminderingen van 50% (100%) voor een periode vijf jaar, indien het E-peil van de nieuwbouw ten hoogste E50 (E30) bedraagt. Daarnaast voorziet de Vlaamse Regering vanaf oktober 2016 een vermindering op de onroerende voorheffing bij een ingrijpende energetische renovatie. De Vlaamse Regering zal het maximale E-peil meermaals verlagen doorheen de jaren (Vlaams Parlement, 2012a en 2016a). Zie Tabel 9 en Tabel 10.

Tabel 9: Vlaamse overheid, onroerende voorheffing, maximale E-peil vermindering met 50% bij nieuwbouw of ingrijpende energetische renovatie, 2013 t.e.m. 2023 (bron: VCF)

Datum aanvraag stedenbouwkundige vergunning of omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen	E-peil nieuwbouw	E-peil IER
vanaf 1 januari 2013 tot en met 31 december 2013	E50	/
vanaf 1 januari 2014 tot en met 31 december 2015	E40	/
vanaf 1 januari 2016 tot en met 30 september 2016	E30	/
vanaf 1 oktober 2016 tot en met 31 december 2019	E30	E90
vanaf 1 januari 2020 tot en met 31 december 2021	E30	/
vanaf 1 januari 2022 tot en met 31 december 2022	E20	/

Tabel 10: Vlaamse overheid, onroerende voorheffing, maximale E-peil vermindering met 100% bij nieuwbouw of ingrijpende energetische renovatie, 2013 t.e.m. 2023 (bron: VCF)

datum aanvraag stedenbouwkundige vergunning of omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen	E-peil nieuwbouw	E-peil IER
vanaf 1 januari 2013 tot en met 31 december 2014	E30	/
vanaf 1 januari 2015 tot en met 31 december 2015	E30	/
vanaf 1 januari 2016 tot en met 30 september 2016	E20	/
vanaf 1 oktober 2016 tot en met 31 december 2021	E20	E60
vanaf 1 januari 2022 tot en met 31 december 2022	E10	E60
vanaf 1 januari 2023	/	E60

Daarnaast wordt het toepassingsgebied van het sociaal tarief van 1,6% uitgebreid. Om het aanbod van kwalitatieve en betaalbare huurwoningen te verhogen wordt het sociaal tarief uitgebreid naar volgende eigendommen (Vlaams Parlement, 2013a):

- Eigendommen van Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn (OCMW) of gehuurd of gekocht door Erkende Sociale Verhuurmaatschappijen (ESV) die als sociale woning verhuurd worden;

- Eigendommen van rechtspersonen gealigneerd met het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH), gebruikt als wooninfrastructuur voor personen met een handicap.

In de periode 2009 tot en met 2017 blijven de ontvangsten via de gewestelijke onroerende voorheffing stabiel rond € 100 mln: zie Tabel 13 op pagina 49.

71. De gewestelijke ontvangsten via de onroerende voorheffing verdubbelen door een hervorming van de provinciale bevoegdheden. In 2018 schrapt de Vlaamse Regering de persoonsgebonden bevoegdheden van de provincies, zoals aangekondigd in het Regeerakkoord 2014-2019. Hierbij worden de provinciale taken of dienstverlening op het vlak van welzijn, cultuur, sport en jeugd overgenomen door de Vlaamse overheid dan wel door gemeenten waar de betrokken infrastructuur gevestigd is. Ter financiering van de extra uitgaven door deze hervorming verhoogt de Vlaamse Regering het gewestelijke tarief¹⁰ op de onroerende voorheffing van 2,50% naar 3,97%. **Deze verhoging heeft geen impact op de burger of de onderneming**, want het decreet legt een maximumtarief van de provinciale opcentiemen vast t.e.m. 2023: het gaat dus om een **verschuiving van provinciale naar gewestelijke ontvangsten**. Bijkomend verhoogt de forfaitaire vermindering van de onroerende voorheffing van € 5,40 naar € 8,58 voor het ten laste hebben van ten minste twee kinderen die in aanmerking komen voor kinderbijslag (Vlaams Parlement, 2016b).

De budgettaire impact van de overdracht van provinciale naar gewestelijke ontvangsten wordt geraamd op €100,1 mln (zie Tabel 11). Bij de uitvoering van de begroting evolueren de ontvangsten uit onroerende voorheffing van € 104,9 mln in 2017 naar € 200,1 mln in 2018 (€ +95,1 mln).

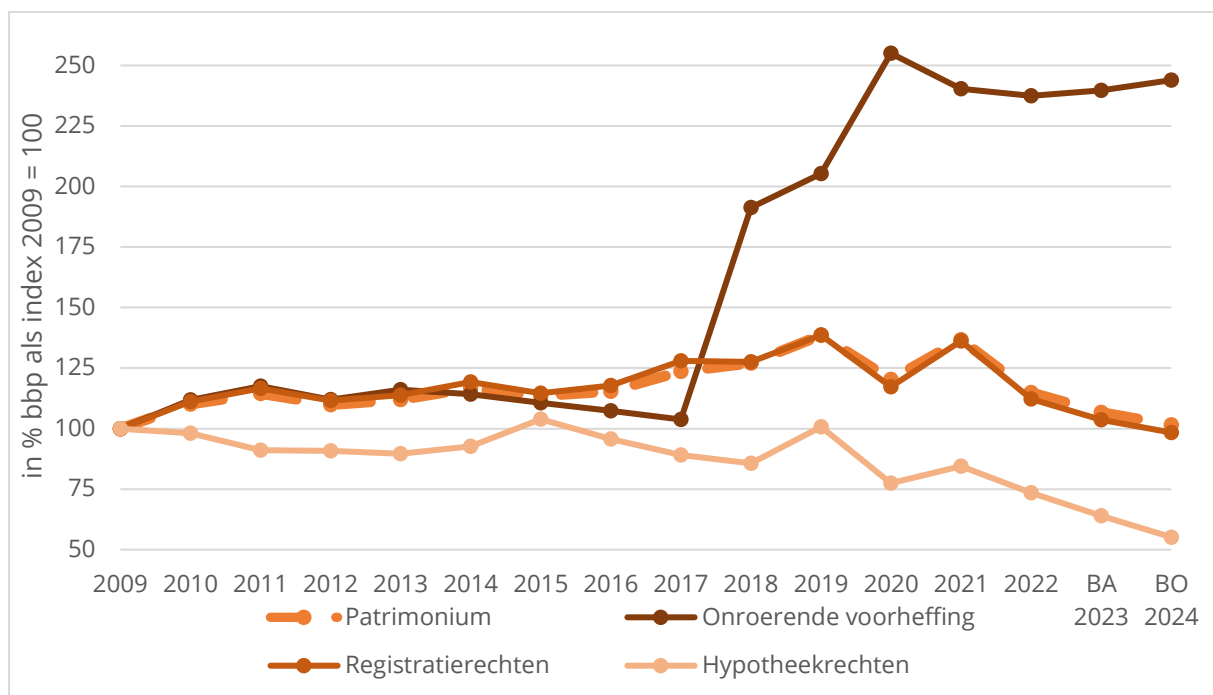
72. De Vlaamse Regering beslist bij opmaak van het regeerakkoord 2019-2024 om de onroerende voorheffing op materieel en outillage bij investeringen niet meer te verlagen vanaf 2020. Dit belastingkrediet voor de betrokken ondernemingen werd in 2003 ingevoerd op vraag van werkgevers en vakbonden in het kader van een VESOC-akkoord ter bevordering van het economisch verkeer. De vrijstelling had niet enkel betrekking op het belastbaar kadastraal inkomen voor materieel en outillage bij rechtspersonen, maar ook op de gebouwinfrastructuur (VESOC, 2003).

In 2020 schrapt de Vlaamse Regering het belastingkrediet voor gebouweninfrastructuur (enkel behouden voor materieel en outillage). Door het afschaffen van dit fiscaal voordeel worden bij de begrotingsaanpassing 2020 € 50 mln meerontvangsten geraamd. Bij de begrotingsuitvoering blijkt dit iets lager uit te komen: de ontvangsten stijgen van €223,5 mln in 2019 naar €267,6 mln in 2020 (€ +44,1 mln). Vanaf 2021 stijgen de ontvangsten uit de gewestelijke onroerende voorheffing sneller door de inflatie (jaarlijkse indexatie van het kadastraal inkomen), tot € 336,0 mln bij de BO 2024 (Vlaams Parlement, 2021a).

2.2.4 Evolutie in vergelijking met bbp

73. De ontvangsten uit het thema patrimonium in hun geheel zijn over de periode 2009-2024 sneller gestegen dan het bbp: zie Tabel 12 en Tabel 14 op pagina 50 en Figuur 6. De achterliggende dynamiek verschilt wel bij de drie gewestbelastingen.

¹⁰ Het sociaal tarief wordt verhoogd van 1,60% naar 2,54%.

Figuur 6: Vlaamse overheid, evolutie ontvangsten gewestbelastingen thema patrimonium, UITV 2009-2022, BA 2023 en BO 2024, in % bbp met index 2009 = 100

Gezien het grote gewicht van de **registratierechten uit het verkoop- en verdeelrecht** in dit thema determineert de evolutie van de registratierechten het totaalresultaat. In de legislaturen 2009-2014 en 2014-2019 stijgen de ontvangsten beduidend sneller dan het bbp, van 0,42% bbp in 2009 tot 0,58% bbp in 2019 (+38,6%). Vandaag wordt geraamd dat de ontvangsten tegen 2024 terug afnemen tot 0,41% bbp, ongeveer hetzelfde niveau als in 2009. De evolutie van deze ontvangst wordt sterk beïnvloed door de evolutie van het volume aan (zie Tabel 16 op pagina 50) en de prijs (Tabel 17 op pagina 51) van vastgoedtransacties, evenals de hervormingen van de tarieven.

De ontvangsten uit het **hypotheekrecht** uitgedrukt in percentage bbp dalen sinds 2009, en in het bijzonder vanaf 2020, door voornamelijk de wisselvallige activiteit op de huizenmarkt. In 2024 (0,02% bbp) zouden de ontvangsten uit het hypotheekrecht met ongeveer de helft dalen ten opzichte van 2009 (0,04% bbp).

Tot slot zijn de ontvangsten uit de **onroerende voorheffing** zeer sterk toegenomen uitgedrukt in percentage bbp, van 0,02% bbp in 2009 naar 0,06% bbp in 2024. Dit wordt hoofdzakelijk aangedreven door de verhoging van de tarieven in 2018 en het afschaffen van het belastingkrediet voor rechtspersonen in 2020 (zie hoofdstuk 2.2.3). Bij ongewijzigd beleid is de onroerende voorheffing een stabiele ontvangstenbron die ongeveer het bbp volgt, gezien ze jaarlijks (bij constant beleid) geïndexeerd wordt.

2.2.5 Verwachte evolutie bij ongewijzigd beleid in de komende jaren

74. Op basis van de Meerjarenraming 2023-2028 groeien de verwachte ontvangsten uit het thema patrimonium in 2028 naar € 4,18 mld, een stijging met € 1,20 mld t.o.v. 2024 (jaarlijks gemiddeld

+11,4%); zie Tabel 17 op pagina 50 (Vlaams Parlement, 2023l). Deze groei zou vooral ontstaan door de heropleving van de **registratierechten uit het verkooprecht**, van € 2,42 mld in 2024 naar € 3,52 mld in 2028 (toename met € 1,10 mld). De heropleving vindt vooral plaats vanaf 2025 door het groter aantal vastgoedtransacties (groei met telkens 10% in 2025 en 2026). Daarnaast wordt rekening gehouden met een gemiddelde groei van de verkoopprijzen van 3,7% per jaar in de periode 2024-2028.

De ontvangsten uit het **hypotheekrecht** stijgen tegen 2028 met 42,0% ten opzichte van 2024, vooral door een verwachte toename van het aantal hypotheekaktes met telkens 15% in 2025 en 2026. De verwachte jaarlijkse groei van de ontvangsten uit de **onroerende voorheffing** en het **verdeelrecht** is beperkter, met respectievelijk 3,1% en 1,85% tegen 2028.

2.2.6 Vaststellingen

75. De **registratierechten uit het verkooprecht** zijn een significante ontvangstenbron voor de Vlaamse Overheid. In de periode 2009-2019 stijgen deze ontvangsten beduidend sneller dan het bbp, aangedreven door een stijgend aantal transacties en groeiende prijzen op de Vlaamse vastgoedmarkt. De ontvangsten kennen een sterke en onverwachte opstoot in 2019, een gevolg van gedragsreacties na de beslissing om de woonbonus te laten uitdoven vanaf 2020.

De Vlaamse Regering hervormt de afgelopen jaren de **tarieven van het verkooprecht** in drie bewegingen. De tarieven voor de enige en eigen woning worden verlaagd naar 3%, terwijl de tarieven voor andere aankopen verhoogd worden van, 10% naar 12%. Voor de aankoop van de enige en eigen woning met verbintenis tot ingrijpende energetische renovatie wordt het tarief verlaagd tot 1%. Tegelijkertijd doven verschillende belastingverminderingen relevant voor de enige en eigen woning uit.

Na een aanzienlijke toename van de ontvangsten uit het verkooprecht tot en met 2019 en in 2021, vallen ze in verhouding tot het bbp in 2024 ongeveer terug tot op het niveau van 2009. De tussenliggende evolutie wordt aangedreven door de macro-economische context (corona- en energiecrisis, stijgende rentevoeten) en de hervorming van de tarieven. Turbulente macro-economische omstandigheden leiden na 2019 tot meer **fluctuatie in de ontvangsten**, en de onzekerheid in het ramen ervan neemt toe. In de visie van de SERV onderstreept deze vaststelling het belang van een uitgavennormering, waarbij de gemiddelde (lees: uitgevlakte) dynamiek van de ontvangsten het ritme van de uitgaven aanstuurt.

76. De Vlaamse Regering hervormt de tarieven van het **verdeelrecht** twee keer, waarbij in 2015 de tariefverhoging van 2012 (van 1% naar 2,5%) wordt teruggedraaid bij het beëindigen van een huwelijk of het wettelijk samenwonen.

77. De geraamde ontvangsten uit het **hypotheekrecht** dalen uitgedrukt als percentage van het bbp in 2024 met bijna de helft t.o.v. 2009, en dit bij ongewijzigd beleid.

78. Vanaf 2013 wordt de belastingvermindering voor energiezuinige nieuwbouwwoningen bij de **onroerende voorheffing** gewijzigd. De Vlaamse Regering neemt in 2018 tevens ongeveer € 100 mln van de provinciale onroerende voorheffing over, waarbij het gewestelijke basistarief verhoogd wordt van 2,5% naar 3,97% (afbouw gemeenschapstaken van provincies). Tot slot wordt het gewestelijk belastingkrediet van rechtspersonen in 2020 grotendeels afgeschaft, en de

forfaitaire vermindering voor het ten laste hebben van ten minste twee kinderen wordt uitgebreid. De onroerende voorheffing blijkt bij ongewijzigd beleid een stabiele ontvangstenbron voor de overheid, die ongeveer het bbp volgt.

Tabel 11: Vlaamse overheid, hervormingen gewestbelastingen thema patrimonium, 2009-2024

Instrument	Beslissing	Toegepast	Situatie voor	Situatie na	Budgettaire impact (op saldo)
Registratierechten uit verdeelrecht	2012	Aug 2012	Op de verdeling van onroerende goederen wordt een tarief toegepast van 1%.	Het tarief wordt verhoogd naar 2,5%. Ter compensatie twee abttementen bij echtscheiding: <ul style="list-style-type: none"> Gewoon abttement: verlaging belastbare grondslag met € 50.000; Bijkomend abttement voor koppels met kinderen: verlaging belastbare grondslag met € 20.000. 	2 ^{de} BA 2012: € +16,7 mln
Onroerende voorheffing	Nov 2012	Jan 2013	Nieuwbouwwoningen: vermindering van 20% (40%) voor periode van tien jaar als woning E-peil van ten hoogste E60 (E40) heeft.	Nieuwbouwwoningen: vermindering van 50% (100%) gedurende een periode van vijf jaar als woning E-peil van ten hoogste E50 (E30) heeft. Zie Tabel 9 en Tabel 10.	
Onroerende voorheffing	2013	Jan 2014	Sociale tarief onroerende voorheffing toegepast op eigendommen van: <ul style="list-style-type: none"> Gemeenten, verhuurd als sociale woning, de Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW), erkende sociale huisvestingsmaatschappijen of het Vlaams Woningfonds (VWF), als sociale woning verhuurd. 	Toepassingsgebied sociale tarief van 1,6% wordt uitgebreid naar eigendommen van: <ul style="list-style-type: none"> Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn (OCMW) of Erkende Sociale Verhuurmaatschappijen (ESV), die sociale woning verhuren, Rechtspersonen gealigneerd met Vlaams Agentschap Personen met een Handicap (VAPH), die gebruikt worden als wooninfrastructuur voor deze personen. 	
Onroerende voorheffing	2013	Jan 2014	Sinds 2008: vrijstelling belastbaar KI voor nieuwe en vervangingsinvesteringen in materieel en outillage door ondernemingen.	Tijdelijke bijkomende maatregel (2014-2016): investeringen in nieuw materieel en outillage aan bijkomende verlaging van belastbaar KI.	
Verdeelrecht	2014	Jan 2015	Standaardtarief verdeelrecht bedraagt 2,5%.	Uitzonderingstarief bij beëindiging wettelijk samenwonen of huwelijk: 1%.	
Verdeelrecht	2015	Jan 2016	<ul style="list-style-type: none"> Verdeling onroerend goed binnen jaar na beëindiging wettelijk samenwonen. Echtscheiding met onderlinge toestemming: verdeling bij authentieke akte. 	<ul style="list-style-type: none"> Beëindiging wettelijk samenwonen: termijn voor verdeling onroerend goed verlengd tot drie jaar. Bij echtscheiding: verdeling in onderhandse regelingsovereenkomst mogelijk. 	

Instrument	Beslissing	Toegepast	Situatie voor	Situatie na	Budgettaire impact (op saldo)
Onroerende voorheffing	2016	Jan 2017	Tijdelijke maatregel 2014-2016: investeringen in nieuw materieel en outillage aan bijkomende verlaging van belastbaar KI.	Maatregel verlengd tot eind 2019.	
Onroerende voorheffing	2016	Jan 2018	Tarieven voor onroerende voorheffing (OV): <ul style="list-style-type: none"> • Standaard tarief OV: 2,5% • Sociaal tarief OV: 1,6% 	Tarieven voor onroerende voorheffing (OV): <ul style="list-style-type: none"> • Standaard tarief OV: 2,5% --> 3,97% • Sociaal tarief OV: 1,6% --> 2,54% 	BO 2018: € +100,1 mln.
Registratierechten verkooprecht	2016/2017	Apr 2017		Tarief verkooprecht (standaardtarief van 10%) gehalveerd bij verkoop van beschermde monumenten, op voorwaarde nieuwe eigenaar voordeel investeert in beschermd monument.	
Registratierechten uit verkooprecht	2018	Jun 2018	Tarieven voor de aankoop van: <ul style="list-style-type: none"> • woning: 10% • bescheiden woning bepaald via het niet-geïndexeerd Kadastraal Inkomen: 5% • sociale woning: 1,5% • woning door een beroepspersoon: 4% • klein landgoed: 5% Verschillende lastenverlagingen mogelijk: <ul style="list-style-type: none"> • (gewone) abbattement: voor personen die nog geen andere woning bezitten; • bijabattement: voor hypothecaire lening bij aankoop van een woning; • renovatieabattement: pand staat bij aankoop woning maximum vier opeenvolgende jaren geregistreerd als leegstaand, verwaarloosd, ongeschikt of onbewoonbaar. 	Tarieven voor de aankoop van: <ul style="list-style-type: none"> • enige en eigen woning: 10% --> 7% • enige en eigen woning bij een ingrijpende energetische renovatie: 10% --> 6% • bescheiden woning: 5% --> 7%, gecompenseerd door een lastenverlaging • sociale woning: 1,5% • woning door een beroepspersoon: 4% • woning verhuurd aan een erkend sociaal verhuurkantoor: 7% • onroerend erfgoed als gezinswoning: 1% Voordeeltarief aankoop kleine landgoederen opgeheven. Het (gewone) abbattement, het bijabattement en het renovatieabattement worden uitgedoofd.	BO 2019: budgetneutraal. UITV 2019: meerontvangst door impact uitdoven woonbonus
Onroerende voorheffing	2019	Jan 2020	Belastingkrediet van rechtspersonen op onroerende goederen.	Belastingkrediet van rechtspersonen enkel nog voor materieel en outillage.	BO 2020: € +60,52 mln

Instrument	Beslissing	Toegepast	Situatie voor	Situatie na	Budgettaire impact (op saldo)
Registratierechten uit verkooprecht	2019	Jan 2020	<ul style="list-style-type: none"> Aankoop enige eigen woning: 7% Aankoop enige eigen woning bij ingrijpende energetische renovatie: 6% Aankoop niet-enige woning: 10% 	<ul style="list-style-type: none"> Aankoop enige eigen woning: 7% --> 6% Aankoop enige eigen woning bij ingrijpende energetische renovatie: 6% --> 5% 	MJR 2019-2024: € -140 mln
Registratierechten uit verkooprecht	2021	Jan 2022	<ul style="list-style-type: none"> Aankoop enige en eigen woning: 6% Aankoop enige en eigen woning bij ingrijpende energetische renovatie: 5% Aankoop niet-enige woning: 10% Rechtenverminderingen voor bescheiden woning bedraagt € 5.600. 	<ul style="list-style-type: none"> Aankoop enige en eigen woning: 6% --> 3% Aankoop enige en eigen woning bij ingrijpende energetische renovatie: 5% --> 1% Aankoop niet-enige woning: 10% --> 12% Meeneembaarheid registratierechten dooft geleidelijk uit, volledig afgeschaft vanaf 2024. Rechtenvermindering voor bescheiden woning verlaagd naar € 2.800. 	BO 2022: budgetneutraal UITV 2022: lagere ontvangst op korte termijn

Tabel 12: Vlaamse overheid, ontvangsten gewestbelastingen thema patrimonium, UITV 2010-2022, BA 2023 en BO 2024, in % bbp

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Registratierechten	0,42%	0,47%	0,49%	0,47%	0,48%	0,50%	0,48%	0,50%	0,54%	0,54%	0,58%	0,49%	0,57%	0,47%	0,44%	0,41%
Hypotheekrechten	0,04%	0,04%	0,04%	0,04%	0,04%	0,04%	0,04%	0,04%	0,04%	0,03%	0,04%	0,03%	0,03%	0,03%	0,03%	0,02%
Onroerende voorheffing	0,02%	0,03%	0,03%	0,03%	0,03%	0,03%	0,03%	0,02%	0,02%	0,04%	0,05%	0,06%	0,05%	0,05%	0,05%	0,06%
Totaal	0,48%	0,53%	0,55%	0,53%	0,54%	0,56%	0,55%	0,56%	0,60%	0,61%	0,67%	0,58%	0,66%	0,56%	0,52%	0,49%

Tabel 13: Vlaamse overheid, ontvangsten gewestbelastingen thema patrimonium, nominale evolutie en procentuele wijziging t.o.v. vorige jaar, UITV 2009-2022, BA 2023 en BO 2024, in € dz en %

	2009	<i>delta</i>	2010	<i>delta</i>	2011	<i>delta</i>	2012	<i>delta</i>	2013	<i>delta</i>	2014
Registratierechten verkoop- en verdeelrecht	1.456.429	+16,6%	1.697.829	+8,5%	1.842.324	-1,7%	1.810.589	+3,9%	1.880.342	+7,4%	2.019.045
Hypotheekrecht	141.261	+2,8%	145.236	-3,9%	139.547	+2,5%	142.981	+0,4%	143.569	+6,1%	152.296
Onroerende voorheffing	78.787	+17,3%	92.379	+8,8%	100.464	-2,1%	98.326	+5,5%	103.751	+0,9%	104.633
Totaal	1.676.477	+15,5%	1.935.444	+7,6%	2.082.335	-1,5%	2.051.896	+3,7%	2.127.662	+7,0%	2.275.974
	2014	<i>delta</i>	2015	<i>delta</i>	2016	<i>delta</i>	2017	<i>delta</i>	2018	<i>delta</i>	2019
Registratierechten verkoop- en verdeelrecht	2.019.045	-0,6%	2.007.901	+6,1%	2.129.664	+12,5%	2.394.997	+3,1%	2.468.046	+13,0%	2.789.096
Hypotheekrecht	152.296	+15,9%	176.508	-4,9%	167.831	-3,7%	161.569	-0,5%	160.733	+22,3%	196.540
Onroerende voorheffing	104.633	+0,2%	104.804	+0,1%	104.920	0,0%	104.963	+90,6%	200.088	+11,7%	223.534
Totaal	2.275.974	+0,6%	2.289.213	+5,0%	2.402.415	+10,8%	2.661.529	+6,3%	2.828.867	+13,4%	3.209.170
	2019	<i>delta</i>	2020	<i>delta</i>	2021	<i>delta</i>	2022	<i>delta</i>	2023	<i>delta</i>	2024
Registratierechten verkoop- en verdeelrecht	2.789.096	-18,6%	2.270.580	+28,0%	2.906.885	-10,1%	2.613.200	-2,66%	2.543.674	-1,5%	2.504.487
Hypotheekrecht	196.540	-26,0%	145.476	+20,3%	174.983	-5,1%	166.000	-8,4%	152.117	-10,5%	136.225
Onroerende voorheffing	223.534	+19,5%	267.156	+3,9%	277.618	+7,8%	299.200	+6,4%	318.270	+5,6%	335.950
Totaal	3.209.170	-16,4%	2.683.212	+25,2%	3.359.486	-8,4%	3.078.400	-2,09%	3.014.061	-1,2%	2.976.662

Tabel 14: Vlaamse overheid, ontvangsten gewestbelastingen thema patrimonium, UITV 2010-2022, BA 2023 en BO 2024, in % bbp als index 2009 = 100

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Registratie-rechten	100,0	111,2	116,6	111,5	113,9	119,2	114,6	117,8	128,0	127,6	138,6	117,2	136,1	112,2	103,7	98,4
Hypotheek-rechten	100,0	98,1	91,0	90,8	89,6	92,7	103,9	95,7	89,0	85,7	100,7	77,4	84,5	73,5	63,9	55,2
Onroerende voorheffing	100,0	111,9	117,5	112,0	116,1	114,2	110,6	107,3	103,7	191,3	205,4	255,0	240,4	237,5	239,8	244,0
Totaal	100,0	110,1	114,5	109,8	111,9	116,7	113,5	115,4	123,6	127,1	138,6	120,4	136,7	114,8	106,7	101,6

Tabel 15: België en EU, 2009-2022, jaarlijkse inflatie van huizenprijzen, in index 2009 = 100 (bron: Eurostat, 2023a)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
België	100,0	103,1	107,2	109,6	110,9	110,2	112,1	115,0	119,2	122,6	127,5	132,9	142,3	150,3
EU	100,0	101,2	101,5	99,6	98,4	100,0	102,7	107,5	112,5	117,8	122,9	129,5	140,4	151,2

Tabel 16: België en gewesten, volume transacties van onroerende goederen (huizen + appartementen), 2010-2022, in index 2010 = 100 (bron: Statbel, 2023a)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Vlaams Gewest	100,0	108,2	101,9	101,7	121,7	95,3	117,6	122,1	127,7	156,3	118,9	142,7	154,4
Waals Gewest	100,0	104,9	98,5	94,7	101,4	101,6	104,7	107,7	117,0	119,0	112,1	123,7	123,1
Brussel Hoofdstedelijk Gewest	100,0	108,8	107,9	100,6	104,5	102,8	107,2	116,8	115,6	121,1	108,6	129,1	130,0
België	100,0	107,2	101,4	99,5	113,9	97,9	112,7	117,2	123,3	141,6	115,9	135,6	142,6

Tabel 17: Vlaamse overheid, prognose ontvangsten gewestbelastingen thema patrimonium, 2022-2028, in € dz en % (bron: MJR 2023-2028)

	REA 2022	BA 2023	BO 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027	MJR 2028	MJR 2028- BO 2024	MJR 2028- BO 2024 (%)	Gem. groei 2028 - 2024 (%)
Verkooprecht	2.532.974	2.455.154	2.419.993	2.757.591	3.145.585	3.327.211	3.519.324	1.099.331	45,43%	11,36%
Verdeelrecht	80.248	88.520	84.494	86.015	87.563	89.139	90.744	6.250	7,40%	1,85%
Recht op hypo- theekvestiging	166.035	152.117	136.225	159.479	186.702	190.062	193.483	57.258	42,03%	10,51%
Onroerende voorheffing	299.220	318.270	335.950	351.057	359.520	368.187	377.064	41.114	12,24%	3,06%
Totaal	3.078.477	3.014.061	2.976.662	3.354.142	3.779.370	3.974.599	4.180.615	1.203.953	40,45%	10,11%

2.3 Gewestbelastingen mobiliteit

79. De grootste gewestbelasting binnen het thema mobiliteit is de **jaarlijkse verkeersbelasting** (JVB) op motorvoertuigen die personen of goederen over de weg vervoeren. De **belasting op in-verkeerstelling** (BIV) is een eenmalige belasting die de eigenaar van een nieuw of tweedehands voertuig moet betalen vanaf de ingebruikname van het voertuig op de openbare weg in België. Ten slotte is er een **kilometerheffing voor vrachtwagens**, waarbij eigenaars van vrachtwagens zwaarder dan 3,5 ton een heffing voor het gebruik op de autosnelwegen en bepaalde gewest- en gemeentewegen in België betalen.

We overlopen de belangrijkste ontwikkelingen in chronologische volgorde. Tabel 19 op pagina 59 geeft een overzicht van de beleidsbeslissingen voor deze gewestbelastingen sinds 2009.

2.3.1 Jaarlijkse verkeersbelasting

80. Halfweg de legislatuur 2014-2019 voert de Vlaamse Regering twee hervormingen door om de verkeersbelasting te vergroenen. Ten eerste wordt, voor wagens ingeschreven vanaf januari 2016, bij het bepalen van de JVB naast de fiscale pk's rekening gehouden met de CO₂-uitstoot, de euronorm¹¹ en het brandstoftype. Daarnaast worden volledig elektrische voertuigen, Plug-in Hybride Elektrische Voertuigen (PHEV) en voertuigen op basis van waterstof vrijgesteld van de JVB (Vlaams Parlement, 2015a).

Hetzelfde principe wordt vanaf juli 2017 voor lichte vrachtauto's ingevoerd. Tegelijkertijd wordt voor oldtimers de leeftijdsgrens opgetrokken van 25 naar 30 jaar (Vlaams Parlement, 2017a). De budgettaire impact van deze hervormingen is in eerste instantie beperkt: zie Tabel 20 op pagina 61.

81. In de legislatuur 2019-2024 herbekijkt de Vlaamse Regering de vergroeningsvoorwaarden van de jaarlijkse verkeersbelasting. Ten eerste verandert vanaf 2021 de methode waarmee de CO₂-uitstoot per brandstoftype wordt berekend. Door over te stappen naar de *Worldwide Harmonized Light vehicles Test Procedure* (WLTP) wordt de CO₂-uitstoot van een voertuig accurater gemeten¹². Verwacht wordt dat deze wijziging een beperkte impact heeft op de ontvangsten. Bovendien worden de vrijstellingen voor Plug-in Hybride Elektrische Voertuigen (PHEV) en Compressed Natural Gas-voertuigen (CNG) ingeschreven vanaf 1 januari 2021 afgeschaft. Voor volledig elektrische voertuigen en voertuigen op waterstof blijft de gunstmaatregel wel bestaan. De Vlaamse Regering raamt hiervoor een meerontvangst van € 4,1 mln (Vlaams Parlement, 2020c en 2020f).

¹¹ De euronorm is een Europese milieustandaard voor voertuigen. Hoe hoger de euronorm van uw voertuig, hoe milieuvriendelijker uw wagen is.

¹² De WLTP houdt in tegenstelling tot zijn voorganger (New European Driving Cycle: NEDC) rekening met meerdere aspecten van het voertuig, zoals de airco en het type banden.

Vanaf januari 2023 wijzigen de verkeersbelastingen voor pick-ups en oldtimers¹³. Pick-ups worden voor 2023 belast aan hetzelfde tarief als lichte vrachtwagens¹⁴ (een lager tarief). Door de hervorming vallen pick-ups voor particuliere doeleinden ingeschreven na 31 december 2022 onder hetzelfde tarief als personenwagens. De budgettaire impact van deze hervorming wordt verwacht positief te zijn. De exacte meerontvangst is echter moeilijk te ramen omdat de hervorming vermoedelijk zorgt voor een wijziging in het aankoopgedrag van pick-ups voor particulier gebruik. Tot slot wordt de jaarlijkse forfaitaire belasting voor oldtimers verhoogd van € 31,6 naar € 90,9, waarvoor bij BO 2023 een meerontvangst van € 8,7 mln geraamd wordt (Vlaams Parlement, 2022c en 2022e).

82. De ontvangsten uit de jaarlijkse verkeersbelasting (JVB) nemen in de periode 2009-2024 toe van € 905 mln tot € 1,18 mld, of een gemiddelde jaarlijkse stijging van 2,1%. Tabel 24 op pagina 63 geeft de geraamde vergroeningseffecten op de JVB en andere verkeersbelastingen per begrotingsjaar. Hieruit blijkt dat de vergroeningshervormingen van de Vlaamse Regering een verwacht negatief effect hebben op de ontvangsten: in de periode 2015-2024 wordt geraamd dat de vergroening de ontvangsten jaarlijks gemiddeld met 1,6% doet afnemen¹⁵.

2.3.2 Belasting op inverkeerstelling

83. De Vlaamse Regering vergroent in 2012 de belasting op inverkeerstelling, wat leidt tot een erosie van de ontvangsten. De hervorming past de berekeningswijze van de belasting aan, waarbij naast de fiscale pk's rekening gehouden met de CO₂-uitstoot, de euronorm en het brandstoftype (net zoals bij de hervorming van de verkeersbelasting in 2016; zie Tabel 19 op pagina 59). Daarnaast worden volledig elektrische voertuigen, PHEV en voertuigen op basis van waterstof vrijgesteld van BIV. Tussen 2009-2011 (voor de hervorming) bedragen de ontvangsten uit de BIV gemiddeld € 217 mln. Hoewel de hervorming budgetneutraal wordt geraamd, vallen de ontvangsten terug naar € 193,5 mln in 2015: zie Tabel 20 op pagina 61 (Vlaams Parlement, 2011a & 2012c).

84. Om de vermindering van de belastingontvangsten tegen te gaan, hervormt de Vlaamse Regering de BIV een tweede maal in 2016. Door deze hervorming worden wagens aangedreven op diesel zwaarder belast. De impact van deze hervorming wordt geraamd op € +41 mln. De ontvangsten via de BIV stijgen na deze hervorming, van € 224,7 mln in 2016 naar € 295,9 mln in 2019, sterker dan aanvankelijk geraamd (Vlaams Parlement, 2016c).

85. De macro-economische turbulentie in de periode 2020-2022 zorgt voor grote fluctuaties in de ontvangsten. Na 2019 vertonen de ontvangsten via de BIV opnieuw een terugval door de macro-economische neergang: zie Tabel 20 op pagina 61. Bij het uitbreken van de coronacrisis valt de autoverkoop stil, met een daling van 12,7% voor 2020 t.o.v. 2019. De daaropvolgende energiecrisis in 2022 zorgt voor een bijkomende daling van 5,8% t.o.v. 2021 (Statbel, 2024c). Hierdoor verminderen de ontvangsten tot € 221,2 mln (€ -74,7 mln t.o.v. 2019) in dat jaar.

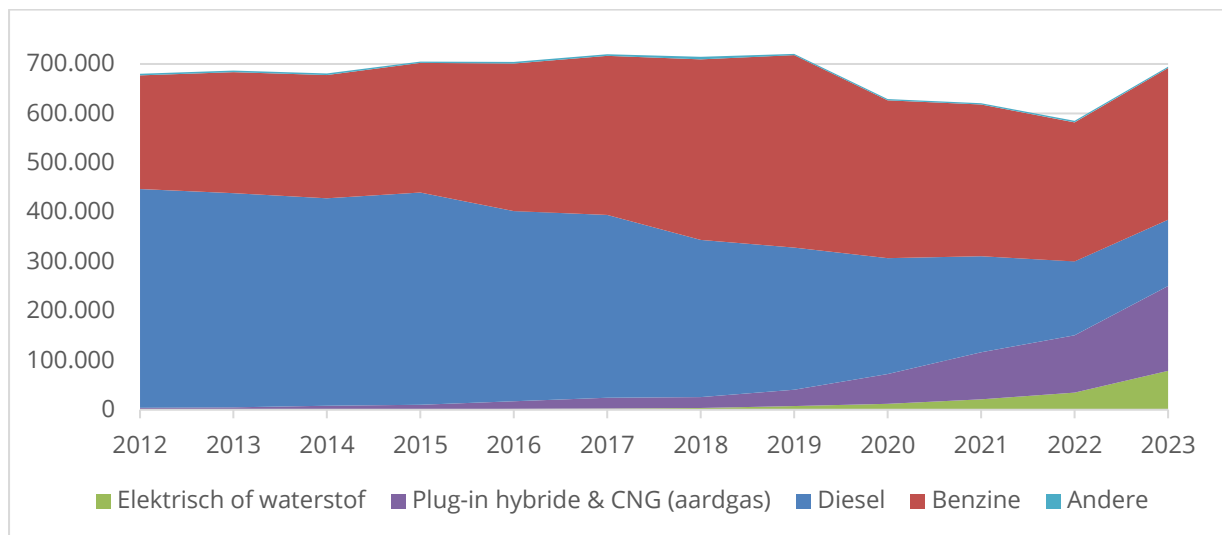
¹³ Zie SERV (2022) over deze hervorming.

¹⁴ Een lichte vrachtwagen is een motorvoertuig bestemd voor goederenvervoer met een maximum toegelaten massa (MTM) ≤ 3.500 kg.

¹⁵ Het gaat steeds om gegevens bij begrotingsopmaak en dus niet om effectieve realisaties (begrotingsuitvoering).

In de legislatuur 2019-2024 worden tenslotte de hervormingen van de JVB in 2021 en 2023 ook toegepast op de BIV. Hierbij wordt vanaf 2021 gebruik gemaakt van een andere methode voor de CO₂-uitstoot per brandstoftype, en wordt niet langer voorzien in een vrijstelling voor PHEV en CNG. Bijkomend hanteert de Vlaamse overheid vanaf 2023 het tarief van personenwagens voor pick-ups voor particulier gebruik i.p.v. het tarief van de lichte vracht (die worden vrijgesteld van BIV). Zie Hoofdstuk 2.3.1 en Tabel 19 op pagina 59 voor meer informatie.

86. De laatste jaren worden er steeds meer elektrisch aangedreven personenwagens ingeschreven in het Vlaamse Gewest: zie Figuur 7. In 2023 zijn 21,8% van de nieuwe (eerstehands) personenwagens elektrisch aangedreven. Op de tweedehandsmarkt hebben elektrische wagens vandaag een beperkt aandeel van 2,4%. Ook Plug-in Hybride Elektrische Voertuigen en CNG-wagens¹⁶ worden de afgelopen jaren populairder: hun aandeel op de eerstehands- en tweedehandsmarkt stijgt naar respectievelijk 41,3% en 10,5%.

Figuur 7: Vlaamse gewest, evolutie inschrijvingen motorvoertuigen, indeling naar aandrijvingsvorm, 2012-2023 (bron: Statbel, 2023c)

2.3.3 Kilometerheffing voor vrachtwagens

87. Sinds april 2016 kent Vlaanderen in samenwerking met de andere gewesten in België een systeem van kilometerheffing voor vrachtwagens. Hierdoor wordt het gebruik van vrachtwagens belast, en niet langer het bezit ervan. Daarnaast betalen ook buitenlandse vrachtwagens die op de Belgische wegen rijden deze heffing. Tabel 18 geeft van het aandeel van de Belgische en buitenlandse nummerplaten in de ontvangsten uit de kilometerheffing op Belgisch niveau. Iets meer dan de helft van deze ontvangsten zijn afkomstig van buitenlandse nummerplaten, en dit aandeel blijft in de loop van de tijd stabiel (Viapass, 2024).

¹⁶ CNG-wagens rijden op aardgas (compressed natural gas). Meestal hebben CNG-wagens een 'dual fuel tank' om over te schakelen op een andere brandstof als de CNG-tank leeg is.

De invoering van de kilometerheffing voor vrachtwagens wordt gecombineerd met de stopzetting van het Eurovignet en deels de afschaffing van de jaarlijkse verkeersbelasting voor vrachtwagens¹⁷. De ontvangsten van de kilometerheffing in 2016 bedragen € 312,8 mln, terwijl de minderopbrengsten door het stopzetten van het Eurovignet en de afschaffing van de jaarlijkse verkeersbelasting voor vrachtwagens tussen 3,5 ton en 12 ton wordt geraamd op € 88,6 mln. Uiteraard worden voor een correcte vergelijking ook de kosten voor de werking en investeringen van VIAPASS (uitbating van de kilometerheffing) in rekening gebracht. Deze uitgaven bedragen in 2016 door de opstart € 177,0 mln. Hierdoor is het netto-effect voor de ontvangsten in 2016 dus € 47,2 mln¹⁸. In 2017 stijgen de ontvangsten met meer dan € 100 mln, terwijl de kosten met € 86 mln dalen. In de daaropvolgende jaren stijgen de netto-ontvangsten via de kilometerheffing: in 2019 tot € 372,7 mln, in 2022 tot € 457,5 mln en bij de begrotingsopmaak 2024 tot € 614,3 mln. Zie Tabel 23 op pagina 63.

Tabel 18: België, kilometerheffing vrachtwagens, aandeel Belgische en buitenlandse nummerplaten in tolheffing, 2017-2023, in % (bron: Viapass, 2024)

Land van oorsprong	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Belgische nummerplaten (%)	45,9%	46,7%	46,9%	47,2%	46,6%	46,7%	46,2%
Buitenlandse nummerplaten (%)	54,1%	53,3%	53,1%	52,8%	53,4%	53,3%	53,8%

88. De berekeningswijze van de kilometerheffing wordt in 2020 aangepast. In het programmadecreet bij de begroting 2020 verhoogt de Vlaamse Regering het basistarief van 11,3 eurocent/kilometer naar 13 eurocent/kilometer en de component gewicht wordt in de berekeningswijze minder belangrijk. De budgettaire impact van de bijkomende hervorming wordt bij de BO 2020 op €29 mln geraamd (Vlaams Parlement, 2019a & 2019d).

89. **De Vlaamse Regering breidt in 2024 het betolde wegennet uit...** De Vlaamse Regering voorziet, als onderdeel van het Vlaams Energie- en Klimaatplan (VEKP), een uitbreiding van het betolde wegennet van 2.438 km naar 3.124 km (+686 km). Deze uitbreiding zou een positief effect van € 96 mln hebben op de ontvangsten 2024, bestaande uit € 81 mln via een eerste uitbreiding vanaf 1 januari 2024 en bijkomend € 15 mln via een tweede uitbreiding vanaf 1 juli 2024. Hierdoor worden de ontvangsten uit de kilometerheffing geraamd op € 720,0 mln, of een stijging met €136,4 mln t.o.v. de aangepaste begroting 2023.

... en voert een bijkomende vergroeningsmaatregel door. Ter ondersteuning van de klimaattransitie worden emissievrije vrachtwagens met een gewicht tot 4,25 ton tussen 2024 en eind 2029 vrijgesteld van de kilometerheffing. Voor emissievrije vrachtwagens boven 4,25 ton geldt deze vrijstelling tot eind 2025, daarna wordt de vrijstelling omgezet in een korting die elk jaar 20% afneemt. Voor het gedeelte van de kilometerheffing gerelateerd aan de kosten veroorzaakt door luchtverontreiniging en geluidshinder (de zogenaamde externekostenheffing) ontvangen

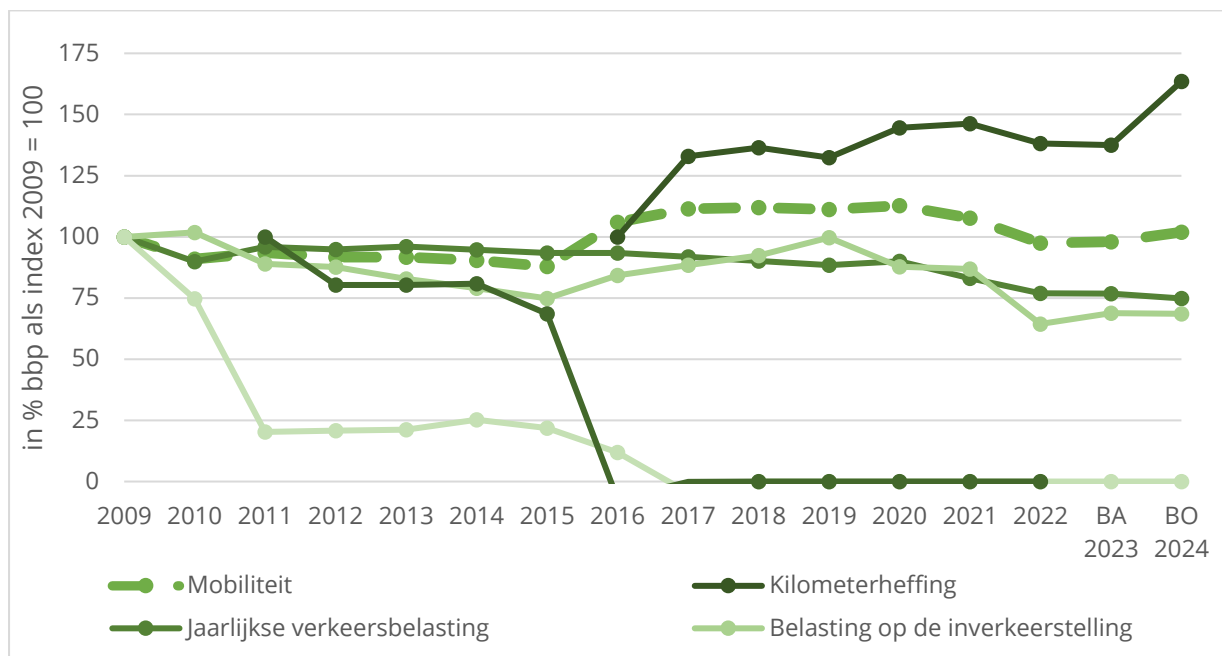
¹⁷ De jaarlijkse verkeersbelasting wordt afgeschaft voor vrachtwagens met een gewicht tussen 3,5 ton en 12 ton. Voor vrachtwagens boven 12 ton geldt nog een jaarlijkse verkeersbelasting (Europese minimum). Op vrachtwagens wordt geen BIV betaald.

¹⁸ Met de invoering van de kilometerheffing is het engagement genomen om netto-opbrengsten (deels) toe te bedelen aan infrastructuurprojecten en flankerend beleid (opleiding van chauffeurs, ...).

emissievrije vrachtwagens boven 4,25 ton wel een vrijstelling tot eind 2029. De Vlaamse Regering wil daarmee de transitie van fossiel vrachtvervoer naar emissievrij vervoer ondersteunen. Naarmate het aandeel van onder meer elektrisch en waterstof aangedreven vrachtwagens in het totale wagenpark toeneemt, zal deze fiscale stimulans een grotere financiële repercussie hebben. Na verloop van zes jaar (31 december 2029) wordt deze maatregel beëindigd (Vlaams Parlement, 2023d, 2023h en 2023i).

2.3.4 Eurovignet

90. Het eurovignet is een verplicht certificaat voor vrachtwagens met een gewicht van 12.000 kilogram of meer die gebruikmaken van autosnelwegen. Via het Eurovignet ontvangt de Vlaamse overheid in 2009 € 93,3 mln. De ontvangsten schommelen de jaren daarna tussen €70 en €85 mln. Bij de invoering van de kilometerheffing wordt het Eurovignet afgeschaft in 2016, zoals verduidelijkt in hoofdstuk 2.3.3. Zie Tabel 20 op pagina 61.

Figuur 8: Vlaamse overheid, ontvangsten gewestbelastingen thema mobiliteit, UITV 2009-2022, BA 2023 en BO 2024, in % bbp als index¹⁹ 2009 = 100

2.3.5 Evolutie in vergelijking met bbp

91. In 2024 (0,36% bbp) wordt geraamd dat de ontvangsten uit mobiliteitsbelastingen in verhouding tot de economie op ongeveer hetzelfde niveau liggen als in 2009 (0,35% bbp). Deze geaggregeerde cijfers verhullen echter belangrijke achterliggende bewegingen. Zo dalen de ontvangsten uit de jaarlijkse verkeersbelasting en de belasting op inverkeerstelling sterk. Bij de JVB gaat het om een daling van 0,26% bbp in 2009 naar 0,20% bbp in 2024, of een daling met bijna een kwart.

¹⁹ Voor de kilometerheffing is de index 2016 = 100. Voor het eurovignet (inning door VLABEL) is de index 2011 = 100.

Bij de belasting op inverkeerstelling betreft het een daling met bijna een derde (2009: 0,06% bbp en 2024: 0,04% bbp), al kent deze belasting wel meer fluctuatie door haar gevoeligheid aan de macro-economische conjunctuur. Zie Tabel 21 en Tabel 22 op pagina 62 en Figuur 8.

De daling in ontvangsten in verhouding tot de economie wordt vanaf 2016 echter gecompenseerd door de invoering van de kilometerheffing. Deze ontvangst is jaarlijks goed voor ongeveer 0,10% bbp, en stijgt in 2024 naar 0,12% bbp.

2.3.6 Verwachte evolutie bij ongewijzigd beleid in de komende jaren

92. In de Meerjarenraming 2023-2028 stijgen de ontvangsten uit het thema mobiliteit tussen 2024 en 2028 bij ongewijzigd beleid slechts met € 89,9 mln, van € 2,16 mld in 2024 naar € 2,25 mld in 2028: zie Tabel 25 op pagina 64 (Vlaams Parlement, 2023). Deze groei wordt gedomineerd door de ontvangsten via de **kilometerheffing voor vrachtwagens**, die stijgen van € 720,0 mln in 2024 naar € 812,8 mln in 2028 (€ +92,8 mln, ofwel jaarlijks 3,2%). De evolutie van de kilometerheffing voor vrachtwagens komt tot stand door een groei van het aantal gereden kilometers en de jaarlijkse indexatie.

De andere ontvangsten uit het thema mobiliteit stagneren en dalen zelfs licht tegen 2028. De ontvangsten van de **jaarlijkse verkeersbelasting (JVB)** stabiliseren bij ongewijzigd beleid rond €1,18 mld, een status quo ten opzichte van 2024. Deze stagnatie is gekoppeld aan het negatieve effect van de vergroening van het wagenpark, waarvan de impact geraamd wordt op -2,8% per jaar. De belasting volgt de evolutie van de inflatie (indexering) en er wordt de komende jaren geen groei van het wagenpark verondersteld.

Ook de ontvangsten uit de **belasting op inverkeerstelling (BIV)** zouden in 2028 (€ 256 mln) eveneens stabiliseren op het niveau van 2024 (€ 258 mln). Er wordt rekening gehouden met een daling van het aantal belastbare inschrijvingen met 1% per jaar. De index wordt toegepast op 40% van de ontvangsten aangezien in de tariefformule enkel de luchtcomponent²⁰ wordt geïndexeerd. Er wordt geen effect van de vergroening op het gemiddelde tarief meer verwacht. De assumptie is dat de jaarlijkse verhoging van de CO₂-factor in het tarief het effect van de vergroening zal compenseren.

2.3.7 Vaststellingen

93. **De Vlaamse Regering heeft de afgelopen legislaturen de verkeersbelastingen in verschillende fases vergroend**, met het oog op het verminderen van de CO₂-uitstoot van het voertuigenpark en het stimuleren van de elektrificatie. De gekozen wijze van vergroening impliceert een erosie van de ontvangsten van de jaarlijkse verkeersbelasting en de belasting op inverkeerstelling. Bij de jaarlijkse verkeersbelasting gaat het om een daling van 0,26% bbp in 2009 naar 0,20% bbp in 2024, of bijna een kwart. Bij de belasting op inverkeerstelling betreft het een daling met bijna een derde (2009: 0,06% bbp en 2024: 0,04% bbp), al kent deze belasting wel meer fluctuatie door haar gevoeligheid aan de macro-economische conjunctuur. Gegeven de verwachte verdere elektrificatie van het Belgische wagenpark in de komende jaren zullen de ontvangsten uit

²⁰ De formule wordt [hier](#) gevonden. De zogenaamde luchtcomponent is een functie van de euronorm en de brandstofsoort van het wegvoertuig.

de jaarlijkse verkeersbelasting en belasting op inverkeerstelling bij ongewijzigd beleid (lees: met behoud van de vrijstelling voor elektrische voertuigen) de komende jaren nominaal constant blijven, en in verhouding tot het bbp aanzienlijk dalen.

94. De terugval in deze ontvangsten wordt de afgelopen jaren echter volledig gecompenseerd door de **invoering van de kilometerheffing voor vrachtwagens in 2016**. Deze ontvangsten zijn de afgelopen jaren sterk gestegen en zullen dat op basis van de huidige vooruitzichten ook blijven doen (2017: 0,11% bbp; 2024: 0,12% bbp). De stijging is mede aangedreven door beleidsbeslissingen zoals de tariefhervorming in 2020 en de uitbreiding van het betolde wegennet in 2024, naast de groei van het aantal gereden kilometers en de jaarlijkse indexering.

Tabel 19: Vlaamse overheid, hervormingen gewestbelastingen thema mobiliteit, 2009-2024

Instru- ment	Beslis- sing	Toege- past	Situatie voor	Situatie na	Geraamde budgettaire im- pact op saldo
Eurovignet	2010	Jan 2011	Inning Eurovignet door FOD FIN, die het aan- deel van de Vlaamse overheid doorstort.	Inning door VLABEL	
Belasting op inver- keerstel- ling (BIV)	2011	Jan 2012	BIV bepaald op basis van de fiscale pk's.	BIV bepaald o.b.v. fiscale pk's, CO ₂ -uitstoot, euronorm en brandstoftype. Volledig elektrische voertuigen, Plug- in Hybride Elektrische Voertuigen (PHEV) en voertuigen op basis van waterstof vrijgesteld van BIV. Voor een uit- gebreid overzicht: zie VCF Art. 2.3.4.1.2.	BA 2012: budgetneutraal
Kilometer- heffing	2015	Apr 2016	Vrachtwagens onderworpen aan een JVB en het eurovignet.	Invoering kilometerheffing voor vrachtwagens vanaf 3,5t. Eurovignet afgeschaft en JVB enkel voor vrachtw- agens met een gewicht boven 12 ton.	BO 2016: netto-effect van € +224,2 mln.
Eurovignet	2015	Apr 2016		Door de invoering kilometerheffing wordt het Eurovig- net afgeschaft	BO 2016: € -81,7 mln
BIV	2015	Jan 2016	BIV bepaald o.b.v. fiscale pk's, CO ₂ -uitstoot, euronorm en brandstoftype. Volledig elektrische voertuigen, Plug-in Hy- bride Elektrische Voertuigen (PHEV) en voer- tuigen op basis van waterstof niet vrijgesteld van BIV.	Bestaande regels verstrengd waardoor meest vervui- lende wagens zwaarder belast worden. Volledig elektrische voertuigen, PHEV en voertuigen op basis van waterstof vrijgesteld van BIV (VCF Art. 2.3.4.1.2.).	BA 2016: € +41 mln.
Jaarlijkse verkeers- belasting	2015	Jan 2016	JVB voor personenwagens bepaald a.d.h.v. de fiscale pk's van het voertuig.	JVB voor personenwagens berekent a.d.h.v. fiscale pk's, CO ₂ -uitstoot, euronorm en brandstoftype. Volledig elek- trische voertuigen, PHEV en voertuigen op basis van wa- terstof vrijgesteld van JVB. Zie: VCF 2.2.4.0.1.	
JVB	2015	Jul 2016		Tariefverlaging en vermindering van belastbare basis voor vrachtwagens door invoering van KH.	BA 2016: € -6,83 mln.
JVB	2016	Jul 2017	Berekening JVB voor lichte vracht o.b.v. fiscale pk's. Leeftijdsgrens oldtimers is 25 jaar.	JVB voor lichte vracht berekent a.d.h.v. fiscale pk's, CO ₂ - uitstoot, euronorm en brandstoftype. Zie: VCF 2.2.4.0.1. Leeftijdsgrens oldtimers optrekken van 25 jaar --> 30 jaar.	

Instrument	Beslissing	Toegepast	Situatie voor	Situatie na	Geraamde budgettaire impact op saldo
Kilometerheffing	2019	Jul 2020	<ul style="list-style-type: none"> Basistarief: 11,3 eurocent per kilometer. Houdt rekening met gewicht en euro-norm van de vrachtwagen. 	<ul style="list-style-type: none"> Basistarief: van 11,3 naar 13,0 eurocent/km Belang component gewicht wordt verlaagd. 	BO 2020: € +29 mln.
BIV	2020	Jan 2021	<ul style="list-style-type: none"> CO₂-uitstoot per brandstoftype: berekent via NECD-norm. Volledig elektrische voertuigen, PHEV en voertuigen op basis van waterstof vrijgesteld van BIV. 	<ul style="list-style-type: none"> Methode CO₂-uitstoot per brandstoftype: WLTP-norm = realistische rijomstandigheden van voertuig. Hierdoor wijzigt component CO₂-uitstoot brandstoftypes in de berekening. Nieuwe PHEV en CNG niet meer vrijgesteld van BIV. 	BO 2021: Methode CO ₂ -uitstoot: budgetneutraal. Stopzetten vrijstelling PHEV en CNG: € +0,86 mln.
JVB	2020	Jan 2021	<ul style="list-style-type: none"> CO₂-uitstoot per brandstoftype: berekent via NECD-norm. Volledig elektrische voertuigen, PHEV en voertuigen op basis van waterstof vrijgesteld van JVB 	<ul style="list-style-type: none"> Methode CO₂-uitstoot per brandstoftype: WLTP-norm = realistische rijomstandigheden voertuig. Nieuwe PHEV-en CNG-voertuigen niet meer vrijgesteld van JVB. 	BO 2021: Methode CO ₂ -uitstoot: budgetneutraal. Stopzetten vrijstelling PHEV-en CNG: € +4,1 mln.
BIV	2022	Jan 2023	Pick-ups voor particulier gebruik vrijgesteld van BIV.	Nieuw ingeschreven pick-ups voor particulier gebruik vallen na 1 januari 2023 onder categorie personenwagens.	Moeilijk te rammen door mogelijke gedragswijzigingen. Positief voor ontvangsten.
JVB	2022	Jan 2023	Forfaitair bedrag voor oldtimers: € 31,61.	Verhoging forfaitair bedrag naar € 90,90.	BO 2023: € +8,7 mln.
JVB	2022	Jan 2023	Pick-ups voor particulier gebruik vallen onder fiscale gunstregime van lichte vrachtvervoer.	Pick-ups voor particulier gebruik vallen onder categorie van personenwagens.	Moeilijk te rammen door gedragswijzigingen, maar positief voor ontvangsten.
Kilometerheffing	2023	Jul 2024	Het betolde wegennet bedraagt 2.438 km.	Uitbreiding betolde wegennet met 686 km, tot totaal van 3.124 km.	BO 2024: € +96 mln.
Kilometerheffing	2023	Jan 2024		<p>Emissievrije vrachtwagens onder 4,25 ton: vrijgesteld vanaf 2024 tot einde 2029.</p> <p>Emissievrije vrachtwagens boven 4,25 ton: vrijgesteld vanaf 2024 tot einde 2025, daarna jaarlijks dalende korting tot einde 2029. Voor gedeelte gerelateerd aan kosten veroorzaakt door luchtverontreiniging en geluidshinder: vrijstelling tot einde 2029.</p>	BO 2024: In eerste instantie beperkt.

Tabel 20: Vlaamse overheid, ontvangsten gewestbelastingen thema mobiliteit, nominale evolutie en procentuele wijziging t.o.v. vorige jaar, UITV 2009-2022, BA 2023 en BO 2024, in € dz en %

	2009	<i>delta</i>	2010	<i>delta</i>	2011	<i>delta</i>	2012	<i>delta</i>	2013	<i>delta</i>	2014
Jaarlijkse verkeersbelasting (JVB)	905.207	-5,7%	853.233	+10,4%	941.911	+1,6%	957.334	+3,0%	985.840	+1,1%	997.119
Belasting op inverkeerstelling (BIV)	214.827	+6,7%	229.286	-9,6%	207.246	+1,2%	209.749	-3,8%	201.780	-2,2%	197.426
Kilometerheffing	0		0		0		0		0		0
Eurovignet (FOD Financiën)	93.348	-21,7%	73.094	-71,9%	20.551	+5,0%	21.574	+4,0%	22.446	+22,4%	27.464
Eurovignet (IVA VLABEL)	0		0		62.383	-17,5%	51.471	+1,7%	52.333	+3,4%	54.092
Totaal	1.213.382	<i>-4,8%</i>	1.155.613	<i>+6,6%</i>	1.232.091	<i>+0,7%</i>	1.240.128	<i>+1,8%</i>	1.262.399	<i>+1,1%</i>	1.276.101
	2014	<i>delta</i>	2015	<i>delta</i>	2016	<i>delta</i>	2017	<i>delta</i>	2018	<i>delta</i>	2019
Jaarlijkse verkeersbelasting (JVB)	997.119	+2,0%	1.017.422	+3,1%	1.049.419	+1,8%	1.068.027	+1,5%	1.083.981	+2,1%	1.106.797
Belasting op inverkeerstelling (BIV)	197.426	-2,0%	193.450	+16,1%	224.650	+8,6%	244.024	+8,0%	263.519	+12,3%	295.901
Kilometerheffing	0		0		312.762	+37,6%	430.394	+6,0%	456.310	+1,0%	461.056
Eurovignet (FOD Financiën)	27.464	-10,9%	24.483	-43,5%	13.823	-139,8%	-5.507	-100,0%	0		0
Eurovignet (IVA VLABEL)	54.092	-12,3%	47.429	-110,7%	-5.052	-98,2%	-93	-100,0%	0		45
Totaal	1.276.101	<i>+0,5%</i>	1.282.784	<i>+24,4%</i>	1.595.602	<i>+8,9%</i>	1.736.845	<i>+3,9%</i>	1.803.810	<i>+3,3%</i>	1.863.799
	2019	<i>delta</i>	2020	<i>delta</i>	2021	<i>delta</i>	2022	<i>delta</i>	2023	<i>delta</i>	2024
Jaarlijkse verkeersbelasting (JVB)	1.106.797	-2,1%	1.083.857	+1,7%	1.101.797	+1,1%	1.114.000	+5,2%	1.171.458	+1,1%	1.183.759
Belasting op inverkeerstelling (BIV)	295.901	-15,2%	250.968	+9,0%	273.467	-19,1%	221.200	+12,6%	248.969	+3,5%	257.634
Kilometerheffing	461.056	+5,0%	484.230	+11,6%	540.222	+3,0%	556.600	+4,9%	583.631	+23,4%	719.995
Eurovignet (FOD Financiën)	0		0		0		0		0		0
Eurovignet (IVA VLABEL)	45		3		17		0		0		0
Totaal	1.863.799	<i>-2,4%</i>	1.819.058	<i>+5,3%</i>	1.915.503	<i>-1,2%</i>	1.891.800	<i>+5,9%</i>	2.004.058	<i>+7,9%</i>	2.161.388

Tabel 21: Vlaamse overheid, ontvangsten gewestbelastingen thema mobiliteit, UITV 2009-2022, in % bbp

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
JVB	0,26%	0,23%	0,25%	0,25%	0,25%	0,25%	0,24%	0,24%	0,24%	0,24%	0,23%	0,24%	0,22%	0,20%	0,20%	0,20%
BIV	0,06%	0,06%	0,06%	0,05%	0,05%	0,05%	0,05%	0,05%	0,05%	0,06%	0,06%	0,05%	0,05%	0,04%	0,04%	0,04%
Kilometerheffing	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,07%	0,10%	0,10%	0,10%	0,11%	0,11%	0,10%	0,10%	0,12%
Eurovignet (FOD)	0,03%	0,02%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Eurovignet (IVA VLABEL)	0,00%	0,00%	0,02%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Totaal	0,35%	0,32%	0,33%	0,32%	0,32%	0,32%	0,31%	0,37%	0,39%	0,39%	0,39%	0,39%	0,38%	0,34%	0,34%	0,36%

Tabel 22: Vlaamse overheid, 2009-2024, ontvangsten gewestbelastingen thema mobiliteit, UITV 2010-2022, BA 2023 en BO 2024, in % bbp als index 2009²¹ = 100

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
JVB	100,0	89,9	95,9	94,9	96,0	94,7	93,5	93,4	91,9	90,2	88,5	90,0	83,0	77,0	76,8	74,8
BIV	100,0	101,8	88,9	87,6	82,8	79,0	74,9	84,2	88,4	92,4	99,7	87,8	86,8	64,4	68,8	68,6
Kilometerheffing								100,0	133,0	136,4	132,5	144,5	146,3	138,1	137,5	163,5
Eurovignet (FOD)	100,0	74,7	20,3	20,7	21,2	25,3	21,8	11,9	-4,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Eurovignet (IVA VLABEL)			100,0	80,3	80,3	80,9	68,6	-7,1	-0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0		
Totaal	100,0	90,9	93,6	91,7	91,8	90,4	87,9	105,9	111,4	112,0	111,2	112,7	107,7	97,5	98,0	101,9

²¹ Voor de kilometerheffing is de index 2016 = 100. Voor het eurovignet (inning door VLABEL) is de index 2011 = 100.

Tabel 23: Vlaamse overheid, raming netto-ontvangst door invoering kilometerheffing, 2016-2024

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	BA 2023	BO 2024
Ontvangsten kilometerheffing (+)	312.762	430.394	456.310	461.056	484.230	540.222	556.600	583.631	719.995
Uitbating kilometerheffing ²² (-)	177.039*	91.448*	85.446*	88.335*	86.561	88.202	99.102	113.614	105.719
Netto-impact	135.723	338.946	370.864	372.721	397.669	452.020	457.498	470.017	614.276
Minderontvangsten Eurovignet	-81.739	-81.137							
Minderontvangsten JVB	-6.825	-9.100							
Netto-impact (incl. minderontvangsten)²³	47.159	248.709	370.864	372.721	397.669	452.020	457.498	470.017	614.276

Tabel 24: Vlaamse overheid, ontvangsten gewestbelastingen thema mobiliteit, geraamd vergroeningseffect, 2015-2024

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Kilometerheffing					-0,80%	-1,20%	-1,00%	-0,80%	-0,40%	-0,40%
Jaarlijkse verkeersbelasting	-1,10%		-0,56%	-1,00%	-1,00%	-1,50%	-1,50%	-3,00%	-2,00%	-2,80%
Belasting op inverkeersstelling	0,00%			0,00%		-6,00%		-2,50%	0,00%	-3,00%

²² Bij de uitgaven voor de uitbating van de kilometerheffing zijn er geen uitvoeringsgegevens beschikbaar voor de jaartallen 2016 t.e.m. 2019 (Zie *). Voor deze jaartallen zijn de uitgaven gebruikt bij de begrotingsaanpassing.

²³ Vanaf 2018 zijn er geen gegevens beschikbaar over de minderontvangst door de afschaffing van de jaarlijkse verkeersbelasting voor vrachtwagens en het eurovignet.

Tabel 25: Vlaamse overheid, prognose ontvangsten gewestbelastingen thema mobiliteit, 2022-2028, in € dz en % (bron: MJR 2023-2028)

	REA 2022	BA 2023	BO 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027	MJR 2028	MJR 2028 - BO 2024	MJR 2028 - BO 2024 (%)	Gem. groei 2028 - 2024 (%)
Jaarlijkse verkeersbelasting	1.113.978	1.171.458	1.183.759	1.191.233	1.188.422	1.185.617	1.182.819	-940	-0,08%	-0,02%
Belasting op in- verkeerstelling	221.165	248.969	257.634	257.859	257.137	256.417	255.699	-1.935	-0,75%	-0,19%
Eurovignet	3	0	0	0	0	0	0	0		
Kilometerheffing	556.552	583.631	719.995	746.719	768.141	790.165	812.809	92.814	12,89%	3,22%
Totaal	1.891.698	2.004.058	2.161.388	2.195.811	2.213.700	2.232.199	2.251.327	89.939	4,16%	1,04%

2.4 Gewestbelastingen overdracht van vermogen

95. De gewestbelastingen voor het thema overdracht van vermogen betreffen de erf- en schenkbelasting. De **erfbelasting** (of successiebelasting) is de belasting betaald door erfgenamen op nalatenschappen. **Schenkbelasting** is verschuldigd wanneer een eigendom van (on)roerend goed wordt overgedragen onder levenden.

We overlopen de belangrijkste ontwikkelingen in chronologische volgorde. Tabel 27 op pagina 71 geeft een overzicht van de belangrijkste hervormingen binnen het thema overdracht van vermogen.

2.4.1 Erfbelastingen

96. In de periode 2009 tot en met 2013 stijgen de ontvangsten uit de erfbelasting sterk, van €997,5 mln naar € 1,54 mld. De piek in 2013 is het gevolg van een groot aantal omvangrijke successies en regularisaties²⁴ (Rekenhof, 2014). Vanaf 2014 t.e.m. 2020 blijven de ontvangsten uit de erfbelasting onder € 1,5 mld: zie Tabel 28 op pagina 76.

97. Om de continuïteit van ondernemingen te stimuleren heeft de Vlaamse Regering sinds 1994 een **aangepaste regeling voor de overdracht (bij vererving) en overgang (bij schenking) van familiale ondernemingen** uitgewerkt. Voor 2012 kan een familiale onderneming of vennootschap tariefvrij worden overdragen bij vererving, zij het onder een aantal voorwaarden²⁵ (Vlaams Parlement, 2007). Sinds 2003 geldt er een verlaagd tarief van 2% voor de schenking van een familiale onderneming of vennootschap. Vanaf 2012 gebeurt de schenking van een familiale onderneming of vennootschap onder bepaalde voorwaarden tariefvrij, terwijl op de vererving verlaagde tarieven worden toegepast (3% in rechte lijn en 7% voor alle anderen). Om de transparantie te verhogen zijn de bijkomende voorwaarden in beide gevallen dezelfde²⁶ (Vlaams Parlement, 2011c; Waelkens, 2018).

²⁴ Fiscale regularisatie: een manier om tegoeden die in het verleden niet correct zijn aangegeven fiscaal te regulariseren via een 'eenmalige bevrijdende aangifte'.

²⁵ Deze voorwaarden zijn:

1. De onderneming of vennootschap moet een familiale onderneming of vennootschap zijn.
2. Participatievoorwaarde: minstens 50% van de aandelen van de onderneming moeten gedurende 5 jaar voor vererving onafgebroken in handen zijn van de erflater.
3. Tewerkstellingsvoorwaarde (tot 2007): er moesten minstens 5 werknemers (ten aller tijden) in dienst zijn in de drie jaren voor en vijf jaren na de vererving.
4. Loonlastenvoorwaarde (vanaf 2007): in de drie jaar voor de vererving moest er minstens € 500.000 aan lonen worden uitbetaald (eigenaars tellen deels mee behoudens het loon boven een bepaald bedrag). Deze vrijstelling blijft behouden indien er in de vijf jaren na de vererving minstens 5/3de van de loonlasten van de drie jaren voor de vererving worden uitbetaald.

²⁶ Deze voorwaarden zijn:

1. Het betreft een familiale onderneming of vennootschap.
2. Participatievoorwaarde: bij overlijden bezit erflater en zijn familie minstens 50 % van de aandelen in volle eigendom.
3. Continuïteitsvoorwaarde: activiteit drie jaar na overdracht nog doorzetten.

98. Vanaf augustus 2012 wordt de indieningstermijn voor nalatenschappen ingekort van vijf naar vier maanden. De budgettaire impact van deze beleidswijziging wordt bij de begrotingsaanpassing 2012 geraamd op € 60 mln. Zie Tabel 27 op pagina 71 voor meer duiding (Vlaams Parlement, 2012b & 2012c).

99. **Op 1 januari 2013 wordt de erfenissprong ingevoerd**, waarbij een erfenis kan worden geweigerd en overgedragen naar de volgende generatie (= 'plaatsvervulling'). In de eerste jaren wordt deze methode niet veel gebruikt om twee redenen: enkel de volledige erfenis kan worden doorgegeven, en dus niet een deel ervan. Als de persoon maar een deel van de erfenis wil doorgegeven, gebeurt dat via een schenking waarop schenkbelasting wordt betaald. Anderzijds stellen de verwerpingsregels dat de erfopvolgers erfbelastingen op de volledige erfenis moeten betalen²⁷. Zij mogen met andere woorden niet minder erfbelasting betalen dan de erfbelasting die de verwerper had moeten betalen. Vanaf 1 januari 2018 worden deze verwerpingsregels afgeschaft: de erfopvolgers betalen voortaan erfbelasting op het werkelijke deel dat ze erven in plaats van het proportioneel deel van de gehele erfenis²⁸ (Vlaams Parlement, 2013c, 2013d & 2017b).

100. **Naar aanleiding van een hervorming van het erfrecht op federaal niveau in 2018 hervormt de Vlaamse Regering de erfbelasting.** Hierbij wordt de conformiteit met de federale hervorming van het erfrecht gegarandeerd, en worden de tarieven tussen broers/zussen en verdere verwanten verlaagd met gemiddeld 5%-punt. De grenzen van de verschillende tarieven worden ook herschikt en verbreed.

Daarnaast creëert de Vlaamse Regering twee nieuwe vrijstellingen. Zo ontvangt, bij overlijden van de partner, de langstlevende partner een abbatement (vrijstelling) van € 50.000 voor roerende activa. Ten tweede ontvangt een kind jonger dan 21 jaar die zijn beide ouders verliest een abbatement van € 75.000 voor roerende activa en een vrijstelling voor de bij het overlijden verkregen aandelen in de woning van de erflater. De budgettaire impact wordt in 2020 geraamd op een minderontvangst van € 98 mln (Vlaams Parlement, 2019d).

Voorts wordt de erfenissprong versoepeld door de invoering van de 'doorgeefschenking'. Hierbij kan een ouder een deel van de erfenis binnen het jaar doorschenken aan de volgende generatie, nadat de ouder erfbelasting heeft betaald, zonder dat de volgende generatie hierop schenkbelastingen moet betalen. In de regel wordt de schenkbelasting verminderd met de reeds betaalde erfbelasting, maar gezien de tariefstructuren zal de te betalen schenkbelasting altijd gelijk of lager

²⁷ Voorbeeld 1: Een persoon erft van zijn ouders € 100.000, waarop deze persoon € 6.000 erfbelasting dient te betalen (schijf 1: € 50.000 * 3% = € 1.500 en schijf 2: (€ 100.000 - € 50.000) * 9% = € 4.500). Als deze persoon de erfenis verwerpt en doorgeeft aan zijn twee kinderen (de erfopvolgers, beide € 50.000), dan moeten zij beiden tocht € 3.000 erfbelasting betalen (€ 6.000 gedeeld door twee) in plaats van ieder € 1.500.

²⁸ Voorbeeld 2: In voorbeeld 1 dienen de erfopvolgers van de verwerper elk € 3.000 te betalen aan erfbelasting. Door de afschaffing van de verwerpingsregels worden de tarieven van de erfbelasting op het werkelijk ontvangen deel van de erfenis van elke erfopvolger (€ 50.000) toegepast. Hierdoor betalen zij € 1.500 erfbelasting (€ 50.000*3% = € 1.500) i.p.v. € 3.000.

zijn dan de betaalde erfbelasting waardoor de schenking tariefvrij wordt²⁹ (Vlaamse Regering, 2018c).

101. **Na het eerste coronajaar (2021) stijgen de ontvangsten uit de erfbelasting naar een recordhoogte** van € 1,62 mld (€ +251,8 mln): zie Tabel 28 op pagina 76. Deze toename komt voornamelijk tot stand door het groter aantal erfenissen tijdens het coronajaar 2020. Tevens is er een impact door de afschaffing van het fiscale voordeel van het duolegaat vanaf 1 juli 2021 (verminderde erfbelasting), waarvoor een meerontvangst van € 75 mln bij de BO 2021 wordt geraamd (Vlaams Parlement, 2020f).

102. Het **duolegaat** bestaat aanvankelijk uit twee elementen: in een algemeen legaat wordt een deel van de erfenis nagelaten aan een goed doel, met als voorwaarde dat het goede doel de erfbelasting op de gehele erfenis betaalt. In een tweede beschikking (het bijzonder legaat) wordt dan het overig deel van de erfenis nagelaten aan een verdere verwant of een vriend, zonder dat deze hierop erfbelasting dient te betalen. Deze regeling beoogt dat het goede doel netto iets overhoudt na het betalen van de totale erfbelastingen op zijn deel (aan het lagere tarief van 8,5%). Anderzijds ontvangt de verdere verwant of een vriend een deel van de erfenis belastingvrij, waardoor zijn deel groter is dan indien deze persoon op de hele erfenis de hogere tarieven diende te betalen.

Voor erfenissen vanaf 1 juli 2021 schaft de Vlaamse Regering het fiscale voordeel van het duolegaat af. Het fiscale voordeel verdwijnt doordat de belastbare grondslag in hoofde van de verdere verwant of vriend wordt verhoogd met het laagste van de twee volgende bedragen: het gebruikte bedrag van de erfbelasting van de verdere verwant of vriend, dan wel het bedrag van het legaat bestemd voor het goede doel. Hierdoor zouden de goede doelen in vele gevallen na aftrek van de erfbelasting niets meer ontvangen, zodat ze het testament verwerpen. Zie Tabel 27 op pagina 71 voor meer detail.

Als alternatief voor het duolegaat introduceert de Vlaamse Regering de **vriendenerfenis**³⁰, waarbij de erflater in een testament één of meerdere natuurlijke personen aanduidt voor de toepassing van de verminderde schenkbelasting. Op vriendenerfenissen t.e.m. € 15.000 wordt een tarief van 3% toegepast. Daarnaast wordt **schchenken en erven aan goede doelen tariefvrij gemaakt**. Voor de vriendenerfenis werd bij de begrotingsopmaak 2021 € 6 mln meerontvangsten geraamd (€ 12 mln in 2022) (Vlaams Parlement, 2020f en 2021).

Tabel 26: Vlaamse Gewest, evolutie overlijdens, 2009-2029 (bron: Statbel, 2024a)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Overlijdens	58.332	58.578	58.212	61.124	61.621	58.852	62.291
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Overlijdens	60.913	62.530	63.397	62.420	70.919	64.508	67.528
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Overlijdens	63.541	65.236	65.527	65.769	66.040	66.294	66.560

²⁹ Voor voorbeelden: <https://www.vlaanderen.be/vrijstelling-van-schenkelasting-bij-erfenissprong> en <https://www.notaaris.be/nieuws-pers/detail/kan-eeen-kleinkind-rechtstreeks-erven-van-eeen-grootouder>

³⁰ Zie <https://www.vlaanderen.be/vriendenerfenis>.

103. In het Vlaamse Gewest neemt het aantal overlijdens de afgelopen 15 jaar toe en deze trend zal zich de komende jaren (op basis van de bevolkingsvooruitzichten) verderzetten: zie Tabel 26. Het aantal overlijdens evolueert tussen 2009 en 2019 van 58.332 naar 62.420, of stijging van 7%. In 2024 verwacht het FPB 65.236 overlijdens, 4,5% meer dan in 2019. De komende jaren wordt verwacht dat het aantal overlijdens jaarlijks met 0,4% groeit (Statbel, 2024a).

2.4.2 Schenkbelasting

104. In de legislatuur 2009-2014 verlengt de Vlaamse Regering het verlaagde tarief voor het schenken van bouwgronden. Sinds 2003 geldt voor het schenken van onroerende goederen en bouwgronden een verlaagd tarief bij een heffingsgrondslag tot € 150.000. De Vlaamse Regering voert deze maatregel in om mensen aan te moedigen bouwgronden te schenken aan een volgende generatie en om nieuwbouw te stimuleren. In rechte lijn of tussen partners is er een korting van 2% op het normale tarief voor de schenking van een onroerend goed, voor alle anderen geldt een tarief van 10% voor schenkingen tot € 150.000. Dit regime zou aanvankelijk gelden t.e.m. 31 december 2009, maar wordt drie keer verlengd. Een eerste maal in 2009 tot eind 2012, een tweede maal in 2012 tot eind 2014 door het aanhouden van de toenmalige crisis. In 2015 wordt de maatregel verlengd tot eind 2019 om meer gezinnen de mogelijkheid te geven om te bouwen en om slapende kavels te activeren (Vlaams Parlement, 2009a, 2011c en 2014a).

Vanaf 2012 wordt het schenken van een familiale onderneming of vennootschap tariefvrij gemaakt: zie de toelichting in de vorige paragrafen. De ontvangsten uit de schenkbelasting nemen tussen 2009 en 2014 fors toe van, € 178,8 mln naar €301,6 mln. Zie Tabel 28 op pagina 76 (Vlaams Parlement, 2011c).

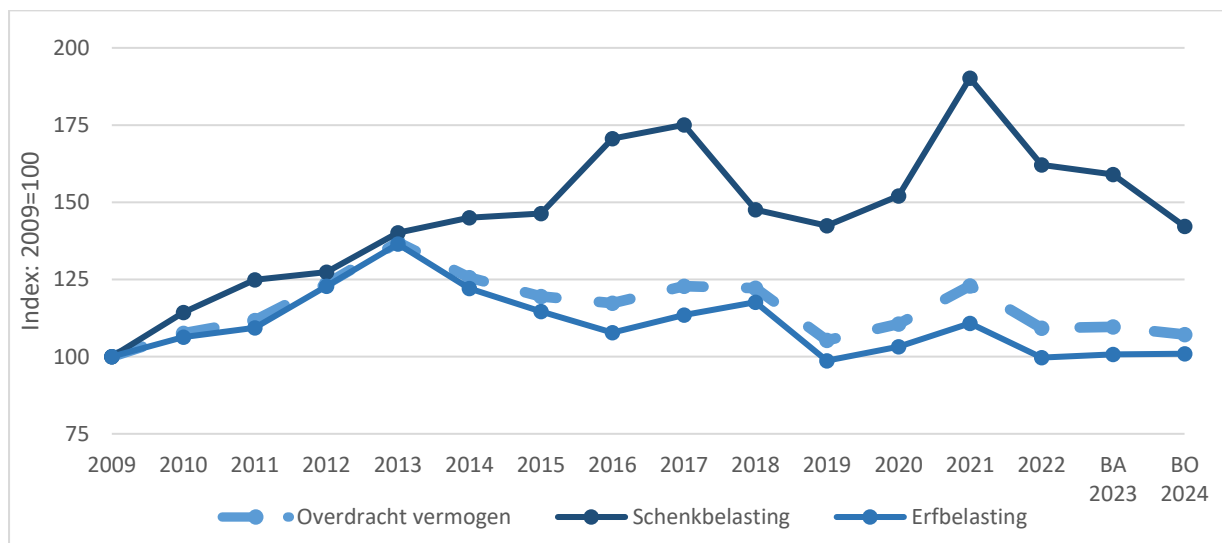
105. In 2015 voert de Vlaamse Regering verschillende hervormingen aan de schenkbelasting door. De tarieven in rechte en schuine lijn voor onroerende goederen worden significant verlaagd en de schijven voor de tarieven worden verbreed. Voor de hervorming liggen de tarieven voor schenkingen van onroerende goederen in rechte lijn tussen 3% en 30%. Voor verdere verwanten en niet-verwanten lopen ze op tot 80%. De hervorming halveert het aantal schijven (van 9 naar 4) in rechte lijn en doet de tarieven het sterkst dalen voor kleinere schenkingen. In schuine lijn wordt de hoogste schaal (€ 150.000) de laagste en dalen de tarieven fors: zie Tabel 27 op pagina 71 voor meer gegevens. Met deze maatregel wilt de Vlaamse Regering de ongelijke behandeling van roerende en onroerende schenkingen verkleinen.

Er wordt ook een abbattement ingevoerd bij onroerende schenkingen aan een persoon met een handicap. Voor onroerende schenkingen in rechte lijn gaat het over een abbattement van € 3.000 te vermenigvuldigen met een leeftijdscoëfficiënt (leeftijd van de ontvanger van de schenking). Bij onroerende schenkingen buiten de rechte lijn bedraagt het abbattement € 1.000 vermenigvuldigd met de leeftijdscoëfficiënt. Ten slotte wordt het tarief voor onroerende schenkingen met het oog op energiebesparende renovaties verlaagd en wordt het verlaagde tarief voor het schenken van bouwgronden (zie hoger) tot eind 2019 verlengd (Vlaams Parlement, 2015b).

De hervormingen versnellen de groei van de ontvangsten in de eerste helft van de legislatuur 2014-2019, van € 301,6 mln in 2014 naar € 378,7 mln in 2016. Na 2016 stagneren de ontvangsten door een dalend aantal aktes. Deze stagnatie is vooral te wijten aan de aangekondigde federale hervorming van het erfrecht in 2018, waardoor velen wachten met het uitvoeren van

schenken. In september 2018 wordt bovendien de erfenissprong versoepeld, waarbij de persoon aan wie de erfenis wordt doorgeschonken de facto geen schenkbelasting meer dient te betalen. Zie hoofdstuk 2.4.1 hoger voor meer duiding.

106. **De coronacrisis en het afschaffen van het fiscale voordeel van het duolegaat stuwen de ontvangsten naar een recordhoogte:** zie Tabel 28 op pagina 76. Zoals bij de erfbelasting bereiken de ontvangsten uit de schenkbelasting door de coronacrisis een piek in 2021 (€ 498,7 mln; € +137,0 mln t.o.v. 2020). De toename ontstaat tevens door de hervorming van het duolegaat: zie hoofdstuk 2.4.1. In reactie hierop heeft de Vlaamse Regering de tarieven voor schenkingen aan goede doelen verlaagd van 5,5% naar 0%.

Figuur 9: Vlaamse overheid, evolutie ontvangsten gewestbelastingen thema overdracht van vermogen, UITV 2009-2022, BA 2023 en BO 2024, in % bbp als index 2009 = 100

2.4.3 Evolutie in vergelijking met bbp

107. **De ontvangsten van het thema overdracht van vermogen bereiken in verhouding tot het bbp een piek in 2013 (0,47% bbp),** een stijging van 37% ten opzichte van 2009 (0,34% bbp). Zie Tabel 29 en Tabel 30 op pagina 76 en Figuur 9. Nadien kennen de ontvangsten uit de schenken en erfbelasting een **verschillende dynamiek**. De ontvangsten uit de erfbelasting nemen in verhouding tot de economie af. Tussen 2019-2024 liggen ze opnieuw ongeveer op hetzelfde bbp-niveau als in 2009, op een beperkte toename in 2020 en 2021 aangedreven door de coronacrisis na. De ontvangsten uit de schenkbelasting stijgen na 2013 in verhouding tot de economie verder, al is het verloop grilliger. In 2019 bereiken ze een piek en liggen ze 90,2% boven het bbp-niveau van 2009. De jaren nadien nemen ze opnieuw af, al zouden in 2024 nog steeds 42,2% boven het bbp-niveau van 2009 uitkomen (van 0,05% bbp in 2009 tot 0,07% bbp in 2024).

2.4.4 Verwachte evolutie bij ongewijzigd beleid in komende jaren

108. De ontvangsten van het thema overdracht van vermogen stijgen bij ongewijzigd beleid op basis van de Meerjarenraming 2023-2028, van € 2,20 mld in 2024 naar € 2,39 mld in 2028, of een

toename met € 186,3 mln (jaarlijkse gemiddelde groei van +2,11%): zie Tabel 31 op pagina 77. De ontvangsten uit de **erf- en schenkbelasting** kennen een globaal gelijkaardige toename, met jaarlijks respectievelijk +2,18% en +1,83%. Deze verwachte toename wordt voornamelijk aangedreven door de inflatie en specifiek voor de erfbelasting door een groeiend aantal overlijdens (Vlaams Parlement, 2023).

2.4.5 Vaststellingen

109. **In de afgelopen legislaturen hervormt de Vlaamse Regering in verschillende bewegingen de schenk- en erfbelastingen.** Vanaf 2012 gebeurt de schenking van een **familiale onderneming of vennootschap** onder bepaalde voorwaarden tariefvrij, terwijl op de vererving verlaagde tarieven worden toegepast. Met deze hervorming wil de Vlaamse Regering bedrijfsleiders van familiale onderneming en vennootschappen stimuleren om tijdig en actief bezig te zijn met hun opvolging.

In 2015 worden de tarieven van de **schenkbelasting** in rechte en schuine lijn significant verlaagd en de grenzen voor de tarieven verbreed. Daarnaast wordt een abbatement ingevoerd bij onroerende schenkingen aan personen met een handicap, het tarief verlaagd voor onroerende schenkingen met oog op energiebesparende renovaties, en wordt het verlaagd tarief voor bouwgronden (ingevoerd in 2009) tot eind 2019 verlengd. Tot slot worden in 2021 de tarieven voor schenkingen aan goede doelen verlaagd van 5,5% naar 0%, na afschaffing van het duolegaat.

In 2018 worden de tarieven van de **erfbelasting** significant verlaagd, naast andere elementen zoals de uitbreiding van het partner-abbatement, de vermindering voor kinderen van de overledene jonger dan 21 jaar en de versoepeling van de erfenissprong (ingevoerd in 2013). In 2021 wordt tot slot het duolegaat afgeschaft en wordt de vriendenerfenis ingevoerd.

110. **De ontvangsten van het thema overdracht van vermogen bereiken in verhouding tot de economie een piek in 2013** (0,47% bbp), een stijging van 37% ten opzichte van 2009 (0,34% bbp). De ontvangsten uit de erfbelasting nemen sindsdien in verhouding tot de economie af, terwijl de ontvangsten uit de schenkbelasting toenemen. Tussen 2019-2024 liggen de ontvangsten uit het erfrecht opnieuw ongeveer op het bbp niveau van 2009. In 2019 bereiken de ontvangsten uit de schenkbelasting een piek. De jaren nadien nemen ze in verhouding tot het bbp opnieuw af, al worden ze in 2024 nog steeds 42,2% boven het bbp-niveau van 2009 geraamd. De stijging van de huidige ontvangsten uit de schenkbelasting impliceren minder ontvangsten via de erfenisbelasting in de toekomst.

Tabel 27: Vlaamse overheid, hervormingen gewestbelastingen thema overdracht van vermogen, 2009-2024

Instrument	Beslissing	Toegepast vanaf	Situatie voor	Situatie na	Geraamde budgettaire impact (impact saldo)
Schenkbelasting	2009	2010	<p>Schenken bouwgronden: verlaagd tarief bij een heffingsgrondslag tot € 150.000:</p> <ul style="list-style-type: none"> In rechte lijn of tussen partners: korting van 2% op normale tarief, Voor alle anderen: tarief van 10%. <p>Voorwaarde: bestemd voor woningbouw volgens stedenbouwkundige voorschriften. Maatregel stopt op 31 december 2009.</p>	De maatregel wordt verlengd tot 31 december 2011.	
Schenkbelasting	2011	2012		Maatregel verlengd tot 31 december 2014, mits aanpassing randvoorwaarden: binnen 5 jaar na schenking woning in gebruik te nemen als hoofdverblijfplaats door ontvanger schenking.	
Erfbelasting	2011	Jan 2012	<p>Overdracht van familiale onderneming of vennootschap bij vererving is tariefvrij onder volgende voorwaarden:</p> <ol style="list-style-type: none"> Familiale onderneming of vennootschap. Participatievoorwaarde: minstens 50% aandelen onderneming gedurende 5 jaar voor vererving onafgebroken in handen van erflater. Tewerkstellingsvoorwaarde (tot 2007): er moeten minstens 5 werknemers (ten allen tijden) in dienst zijn in drie jaren voor en vijf jaren na de vererving. Loonlastenvoorwaarde (vanaf 2007): in drie jaar voor vererving minstens €500.000 aan lonen uitbetaald (eigenaars tellen deels mee behoudens geen loon boven bepaald bedrag). Deze vrijstelling blijft behouden indien er in de vijf jaar na de 	<p>Overdracht van familiale onderneming of vennootschap bij vererving met verlaagd tarief van 3% in rechte lijn en 7% voor alle anderen onder volgende voorwaarden:</p> <ol style="list-style-type: none"> Familiale onderneming of vennootschap. Participatievoorwaarde: bij overlijden bezit erflater en zijn familie minstens 50 % van de aandelen in volle eigendom. Continuïteitsvoorwaarde: activiteit drie jaar na overdracht nog doorzetten. 	

Instrument	Beslissing	Toegepast vanaf	Situatie voor	Situatie na	Geraamde budgettaire impact (impact saldo)
Schenkbelasting	2011	Jan 2012	<p>vererving er minstens 5/3-de van de loonlasten die in de drie jaar voor de vererving worden uitbetaald.</p> <p>Schenken familiale onderneming of vennootschap: verlaagd tarief van 2%, onder volgende voorwaarden:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Familiale onderneming of vennootschap. 2. <i>Participatievoorwaarde:</i> <ol style="list-style-type: none"> a. Vennootschap: geschonken aandelen vertegenwoordigen minstens 10% van de stemrechten in de algemene vergadering, ofwel minstens 10% van totaliteit aandelen vennootschap. b. Onderneming: minstens 50% van aandelen onderneming gedurende 5 jaar voor vererving onafgebroken in handen van erflater. 3. Continuïteitsvoorwaarde: activiteit vijf jaar na schenking nog doorzetten. 4. Hoofdzetel in vijf jaar na schenking niet verplaatsten buiten Europese Economisch Ruimte (EER). 	<p>Schenken van familiale onderneming of vennootschap tariefvrij, onder volgende voorwaarden:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Familiale onderneming of vennootschap. 2. Participatievoorwaarde: bij overlijden bezit erflater en zijn familie minstens 50 % van de aandelen in volle eigendom. 3. Continuïteitsvoorwaarde: activiteit drie jaar na overdracht nog doorgezet. 	
Erfbelasting	2012	Aug 2012	<p>Termijn inleveren aangifte van nalatenschap:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Overlijden in België: vijf maanden; • Overlijden in ander land in Europa: zes maanden; • Overlijden buiten Europa: zeven maanden. 	<p>Termijn inleveren aangifte van nalatenschap ingekort met een maand:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Overlijden in België: vier maanden; • Overlijden in ander land in Europa: vijf maanden; • Overlijden buiten Europa: zes maanden. 	BA 2012: € +60 mln

Instru- ment	Beslis- sing	Toegepast vanaf	Situatie voor	Situatie na	Geraamde budgettaire impact (impact saldo)
Erfbelasting	Dec 2012	Jan 2013		Erfenissprong: erfenis weigeren en overdragen naar volgende generatie (= plaatsvervulling). Verwerpingsregel: erfopvolgers betalen niet minder erfbelasting dan te betalen door verwerper erfenis.	Op KT en MLT: budgetneutraal door de verwerpingsregel. Op LT: minderontvangsten
Schenkbe- lasting	2014	2015	Schenken bouwgronden: verlaagd tarief bij heffingsgrondslag tot € 150.000: <ul style="list-style-type: none"> In rechte lijn of tussen partners: korting van 2% op normale tarief, Voor alle anderen: tarief van 10%. Voorwaarde: binnen 5 jaar na schenking woning in gebruik nemen als hoofdverblijfplaats door ontvanger schenking.	Maatregel wordt verlengd tot 31 december 2019.	
Schenkbe- lasting	2015	Juli 2015 Effect op begroting: 2015	Schenken van onroerende goederen: <i>Tarief in rechte lijn:</i> <ul style="list-style-type: none"> < € 12.500: 3% € 12.500 - € 25.000: 4% € 25.000 - € 50.000: 5% € 50.000 - € 100.000: 7% € 100.000 - € 150.000: 10% € 150.000 - € 200.000: 14% € 200.000 - € 250.000: 18% € 250.000 - € 450.000: 24% > € 450.000: 30% <i>Tarief in schuine lijn:</i> <ul style="list-style-type: none"> < € 12.500: 20%-30% € 12.500 - € 25.000: 25%-35% € 25.000 - € 75.000: 35%-50% € 75.000 - € 150.000: 50%-65% 	Schenken van onroerende goederen: <i>Tarief in rechte lijn:</i> <ul style="list-style-type: none"> < € 150.000: 3% € 150.000 - € 250.000: 9% € 250.000 - € 450.000: 18% > € 450.000: 27% <i>Tarief in schuine lijn:</i> <ul style="list-style-type: none"> < € 150.000: 10% € 150.000 - € 250.000: 20% € 250.000 - € 450.000: 30% > € 450.000: 40% 	BO 2015: € +56 mln.

Instrument	Beslissing	Toegepast vanaf	Situatie voor	Situatie na	Geraamde budgettaire impact (impact saldo)
			<ul style="list-style-type: none"> > € 150.000: 65%-80% 		
Schenkbelasting	2015	Juli 2015 Effect op begroting: 2015	Voor onroerende schenkingen aan personen met een handicap worden de normale tarieven toegepast.	Abattement bij onroerende schenkingen aan personen met een handicap: <ul style="list-style-type: none"> € 3.000 in rechte lijn vermenigvuldigt met leeftijdscoëfficiënt € 1.000 buiten rechte lijn (idem) 	
Schenkbelasting	2015	Juli 2015 Effect op begroting: 2015	Geen verlaagd tarief voor schenkingen gebouwen onderworpen aan energetische renovatie.	Verlaagd tarief voor schenkingen gebouwen onderworpen aan energetische renovatie: <i>Tarief in rechte lijn:</i> <ul style="list-style-type: none"> < € 150.000: 3% € 150.000 - € 250.000: 6% € 250.000 - € 450.000: 12% € >450.000: 18% Tarief tussen alle andere personen: <ul style="list-style-type: none"> € <150.000: 3% € 150.000 - € 250.000: 17% € 250.000 - € 450.000: 24% € >450.000: 31% 	
Erfbelasting	Nov 2017	Jan 2018	Verwerpingsregel: erfopvolgers mogen niet minder erfbelasting betalen dan te betalen erfbelasting door verwerper van erfenis.	Verwerpingsregel afgeschaft: erfopvolgers betalen erfbelasting op werkelijk ontvangen deel van erfenis.	BO 2018: beperkte mindertontvangst.
Erfbelasting	2018	September 2018 Effect op begroting: 2019	<i>Tarieven: broers en zussen / verdere verwanten</i> <ul style="list-style-type: none"> € <75.000: 30% / 45% € 75.000 - € 125.000: 55% / 55% € >125.000: 65% / 65% Bij overlijden partner wordt gezinswoning belastingvrij overgedragen aan partner.	<i>Tarieven: broers en zussen / verdere verwanten</i> <ul style="list-style-type: none"> € < 35.000: 25% / 25% € 35.000 - € 75.000: 30% / 45% € >75.000: 55% / 55% Bij overlijden van partner gezinswoning belastingvrij overgedragen aan partner + recht op voetvrijstelling van € 50.000 voor roerende activa voor langstlevende partner.	BO 2020: € -98 mln.

Instru- ment	Beslis- sing	Toegepast vanaf	Situatie voor	Situatie na	Geraamde budgettaire impact (impact saldo)
			Kind jonger dan 21 jaar die beide ouders verliest ontvangt korting van € 75 per vol jaar dat moet verlopen tot de verkrijger leeftijd van 21 jaar bereikt. Erfenis geschonken aan volgende generatie: schenkbelasting dient betaald te worden.	Kind jonger dan 21 jaar die beide ouders verliest ontvangt korting van € 75 per vol jaar verlopen tot de verkrijger leeftijd van 21 jaar bereikt Bijkomende voetvrijstelling van € 75.000 voor roerende activa en vrijstelling voor bij overlijden verkregen aandelen in woning erflater. Bij <i>erfenissprong</i> wordt de schenkbelasting vermindert met de reeds betaalde erfbelasting.	
Schenkbe- lasting	2020	Juli 2021	Schenkingen aan goede doelen: schenkbelasting van 5,5%.	Schenkingen aan goede doelen: tariefvrij naar aanleiding van afschaffen duolegaat.	
Schenkbe- lasting	2020	Niet gerea- liseerd.	Verdachte periode van schenking bedraagt 3 jaar.	Voorstel: verdachte periode verlengd van 3 naar 4 jaar. Uitvoering: verdachte periode blijft op 3 jaar.	BO 2021: € +12 mln, niet gerealiseerd.
Erf- en schenkbe- lasting	2020	Juli 2021	Duolegaat: deel van erfenis wordt aan goed doel nagelaten op voorwaarde dat deze de erfbelasting voor gehele erfenis betaalt.	Duolegaat: blijft bestaan, maar fiscale voordeel afgeschaft. Ter compensatie worden erfenissen aan goede doelen tariefvrij, voorheen 8,5%.	MJR 2020-2025: € +75 mln.
Erfbelasting	2020	Juli 2021	Tarieven geldend voor verdere verwanten:	Invoering vriendenerfenis:	BO 2022: € -6 mln in 2021 en € -12 mln in 2022.
		Effect op begroting 2022	<ul style="list-style-type: none"> • € < 35.000: 25% • € 35.000 - € 75.000: 45% • € >75.000: 55% 	<ul style="list-style-type: none"> • < € 15.000: 3% • > € 15.000: tarieven geldend voor verdere verwanten, maar vermindering nooit groter dan € 3.300. 	

Tabel 28: Vlaamse overheid, ontvangsten gewestbelastingen thema overdracht van vermogen, nominale evolutie en procentuele wijziging t.o.v. vorige jaar, UITV 2009-2022, BA 2023 en BO 2024, in € dz en %

	2009	<i>Delta</i>	2010	<i>Delta</i>	2011	<i>Delta</i>	2012	<i>Delta</i>	2013	<i>Delta</i>	2014
Erfbelasting	997.457	+11,4%	1.111.311	+6,5%	1.183.060	+15,4%	1.365.613	+13,0%	1.543.625	-8,2%	1.417.065
Schenkbelasting	178.831	+19,9%	214.342	+13,1%	242.437	+4,7%	253.880	+11,9%	284.103	+6,1%	301.557
Totaal	1.176.288	+12,7%	1.325.653	+7,5%	1.425.497	+13,6%	1.619.493	+12,9%	1.827.728	-6,0%	1.718.622
	2014	<i>Delta</i>	2015	<i>Delta</i>	2016	<i>Delta</i>	2017	<i>Delta</i>	2018	<i>Delta</i>	2019
Erfbelasting	1.417.065	-3,0%	1.375.298	-3,0%	1.334.503	+8,9%	1.453.835	+7,1%	1.557.659	-12,7%	1.360.121
Schenkbelasting	301.557	+4,4%	314.843	+20,3%	378.744	+6,2%	402.099	-12,9%	350.433	+0,4%	351.839
Totaal	1.718.622	-1,7%	1.690.141	+1,4%	1.713.247	+8,3%	1.855.934	+2,8%	1.908.092	-10,3%	1.908.092
	2019	<i>Delta</i>	2020	<i>Delta</i>	2021	<i>Delta</i>	2022	<i>Delta</i>	2023	<i>Delta</i>	2024
Erfbelasting	1.360.121	+0,6%	1.368.814	+18,4%	1.620.578	-1,9%	1.590.200	+6,5%	1.693.122	+3,9%	1.759.449
Schenkbelasting	351.839	+2,8%	361.733	+37,9%	498.701	-7,0%	463.600	+3,4%	479.202	-7,2%	444.501
Totaal	1.908.092	+1,1%	1.730.547	+22,5%	2.119.279	-3,1%	2.053.800	+5,8%	2.172.324	+1,5%	2.203.950

Tabel 29: Vlaamse overheid, ontvangsten thema overdracht van vermogen, UITV 2009-2022, BA 2023 en BO 2024, in % bbp

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Erfbelasting	0,29%	0,31%	0,31%	0,35%	0,39%	0,35%	0,33%	0,31%	0,33%	0,34%	0,28%	0,30%	0,32%	0,29%	0,29%	0,29%
Schenkbelasting	0,05%	0,06%	0,06%	0,07%	0,07%	0,07%	0,08%	0,09%	0,09%	0,08%	0,07%	0,08%	0,10%	0,08%	0,08%	0,07%
Totaal	0,34%	0,37%	0,38%	0,42%	0,47%	0,43%	0,41%	0,40%	0,42%	0,41%	0,36%	0,38%	0,42%	0,37%	0,37%	0,36%

Tabel 30: Vlaamse overheid, ontvangsten gewestbelastingen thema overdracht van vermogen, UITV 2009-2022, BA 2023 en BO 2024, in % bbp als index 2009 = 100

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Erfbelasting	100,0	106,3	109,3	122,8	136,5	122,1	114,6	107,8	113,5	117,6	98,7	103,2	110,8	99,7	100,7	100,9
Schenkbelasting	100,0	114,4	124,9	127,4	140,1	145,0	146,4	170,6	175,0	147,6	142,4	152,1	190,2	162,1	159,0	142,2
Totaal	100,0	107,5	111,7	123,5	137,0	125,6	119,5	117,3	122,8	122,2	105,3	110,6	122,9	109,2	109,6	107,2

Tabel 31: Vlaamse overheid, prognose ontvangsten gewestbelastingen thema overdracht van vermogen, 2022-2028, in € dz en % (bron: MJR 2023-2028)

	REA 2022	BA 2023	BO 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027	MJR 2028	MJR 2028 - BO 2024	MJR 2028 - BO 2024 (%)	Gem. groei 2028 - 2024 (%)
Schenkbelasting	463.613	479.202	444.501	452.123	460.262	468.546	476.980	32.479	7,31%	1,83%
Erfbelasting exclusief fiscale regularisaties	1.585.659	1.693.122	1.759.449	1.791.931	1.831.483	1.871.907	1.913.224	153.775	8,74%	2,18%
Erfbelasting fiscale regularisaties	4.511	0	0	0	0	0	0	0		
Totaal	2.053.783	2.172.324	2.203.950	2.244.054	2.291.745	2.340.453	2.390.204	186.254	8,45%	2,11%

2.5 Overige gewestbelastingen

111. De overige gewestbelastingen betreffen de belasting voor automatische ontspanningstoestellen (AOT) en de belastingen op spelen en weddenschappen³¹. De AOT is een **belasting op automatische toestellen** zoals gokautomaten of bingokasten op de openbare weg, in voor het publiek toegankelijke plaatsen of in een privé-omgeving. De **belasting op spelen en weddenschappen** wordt geheven op alle spelen en weddenschappen waarbij de deelnemers een som geld inzetten in de hoop hiermee winst of voordeel te behalen.

2.5.1 Belasting op automatische ontspanningstoestellen

112. De belasting op automatische ontspanningstoestellen (AOT) kent in de legislatuur 2009-2014 een stabiel verloop, met ontvangsten fluctuerend rond € 30 mln. Daarna dalen de ontvangsten van € 26,0 mln in 2014 tot € 22,2 mln in 2019. Tijdens de coronacrisis komen de ontvangsten in 2020 en 2021 net boven € 10 mln uit. Sindsdien fluctueren de ontvangsten terug op een niveau van voor 2020: zie Tabel 33 op pagina 81. Tussen 2009 (€ 34,0 mln) en 2024 (€ 24,2 mln) dalen de ontvangsten met jaarlijks gemiddeld 1,9%.

113. Vanaf 2023 worden de tarieven en categorieën bij de belasting voor AOT herschikt, rekening houdend met de maximale inzet en/of de winstmogelijkheden van het toestel en in afstemming met de vereisten van de Kansspelwet. Daarnaast wordt de vermindering van 10% voor foorreizigers die maximaal 10 weken opgesteld staan opgeheven. De bedoeling is om een meer gelijke behandeling te realiseren tussen (vaste) lunaparken en (mobiele) foorreizigers, die in hoge mate dezelfde toestellen uitbaten. Deze hervorming wordt budgetneutraal geraamd (Vlaams Parlement, 2023h; Vlaamse Regering, 2022a).

2.5.2 Belasting op spelen en weddenschappen

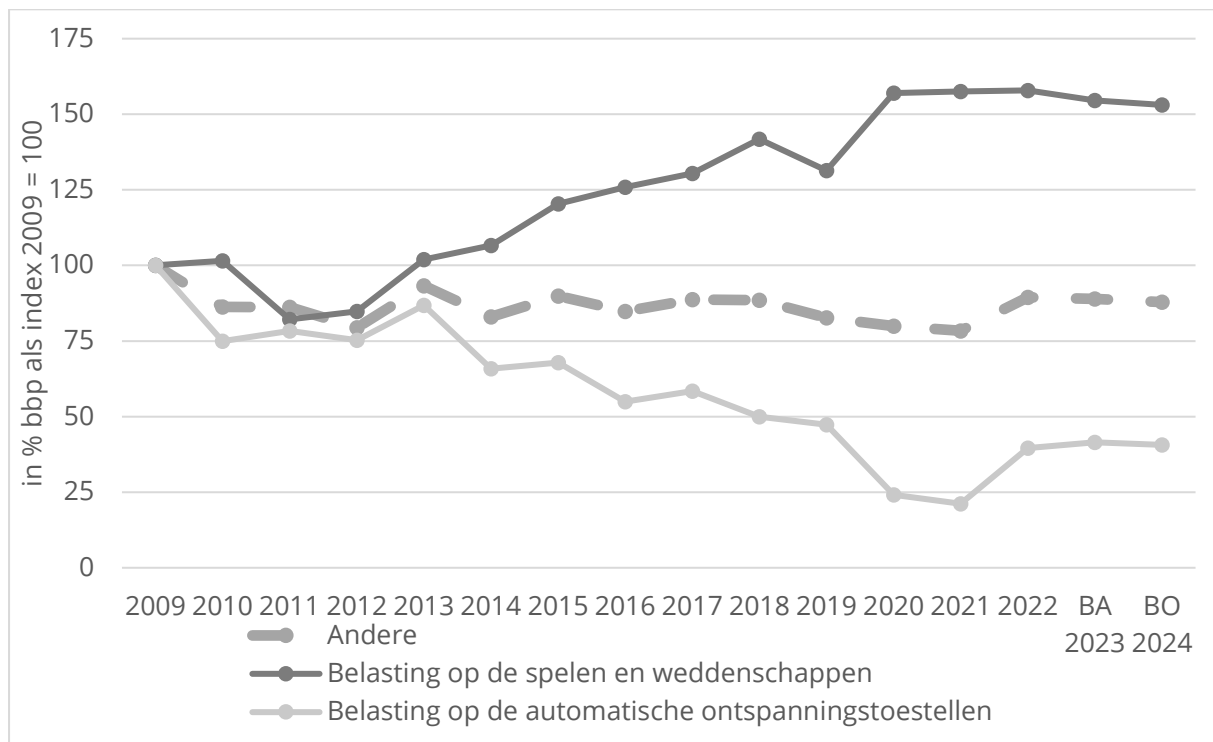
114. **De Vlaamse Regering wijzigt de belasting op spelen en weddenschappen in lijn met de hervorming op de (federale) Kansspelwet** vanaf 1 januari 2011, waarbij rekening wordt gehouden met de technologische ontwikkelingen in de sector. Hierdoor past de Vlaamse Regering bij de begroting 2011 de regelgeving rond de gewestbelasting op spelen en weddenschappen aan. Vooreerst worden de tarieven geheven op weddenschappen in België en de Europese Economische Ruimte gelijkgeschakeld. Tevens komt er een harmonisering en vereenvoudiging van de tarieven op wedrennen en evenementen: de berekening gebeurt op basis van de werkelijke brutomarge i.p.v. het omzetcijfer. Ten slotte breidt men de categorie van de weddenschappen uit (Vlaams Parlement, 2010b).

De ontvangsten uit de belasting op spelen en weddenschappen kennen sinds 2012 een stijgend verloop, van € 21,9 mln in 2012 naar € 65,7 mln geraamd bij BO 2024: zie Tabel 33 op pagina 81. Tussen 2009 (€ 24,6 mln) en 2024 stijgen de ontvangsten jaarlijks met gemiddeld 11,2%.

³¹ De ontvangsten op de belasting op kijk- en luistergeld en de openingsbelasting worden worden niet besproken aangezien het tarief sinds 1 januari 2002 op nul gezet is.

2.5.3 Evolutie in vergelijking met bbp

115. Deze gewestbelastingen zijn sinds 2009 trager gegroeid dan het bbp. De ontvangsten voor de belasting op automatische ontspanningstoestellen dalen fors ten opzichte van het bbp (2009-2024: -60,3%), terwijl de ontvangsten uit de belasting op spelen en weddenschappen veel sneller groeien (2009-2024: +53,1%).

Figuur 10: Vlaamse overheid, evolutie thema overige gewestbelastingen, UITV 2009-2022, BA 2023 en BO 2024, in % bbp en met index 2009 = 100

2.5.4 Verwachte evolutie bij ongewijzigd beleid in de komende jaren

116. Op basis van de Meerjarenraming 2023-2028 groeien bij ongewijzigd beleid de ontvangsten uit belasting op automatische ontspanningstoestellen en spelen en weddenschappen aan een gelijkaardig tempo, respectievelijk een jaarlijkse gemiddelde groei van +1,85% en +2,31%. Zie Tabel 36 op pagina 83 (Vlaams Parlement, 2023l).

2.5.5 Vaststellingen

117. De budgettaire betekenis van de overige gewestbelastingen is met € 89,9 mln klein (BO 2024: 1,2% van totale ontvangsten uit gewestbelastingen). De ontvangsten uit de belastingen op automatische ontspanningstoestellen dalen tussen 2009 (€ 34,0 mln) en 2024 (€ 24,2 mln) jaarlijks met gemiddeld 1,9%. De ontvangsten uit de belasting op spelen en weddenschappen groeien de afgelopen jaren snel: van € 24,6 mln in 2009 tot € 65,7 mln in 2024, of een gemiddelde nominale groei van 11,2%. Voor de komende jaren liggen de groeiverwachtingen lager (2,3%).

Tabel 32: Vlaamse overheid, hervormingen thema overige gewestbelastingen, 2009-2024

Instrument	Beslissing	Toegepast vanaf	Situatie voor	Situatie na	Geraamde budgettaire impact (impact saldo)
Belasting op spelen en weddenschappen	2010	Jan 2011	<ul style="list-style-type: none"> Verschillend tarief voor binnenlandse (5,5%) en buitenlandse (15%) weddenschappen. Belastingtarieven bepaalt op basis van het omzetcijfer. Categorie weddenschappen bestaat louter uit paardenwedrennen. 	<ul style="list-style-type: none"> Gelijkschakeling tarief tussen weddenschappen die plaatsvinden in België en in een andere lidstaat van de Europese Economische Ruimte (EER). Harmonisering en vereenvoudiging van de belastingtarieven: berekening op basis van de werkelijke brutomarge van de weddenschappen. Categorie weddenschappen: uitbreiden naar hondenwedstrijden en sportevenementen. 	
AOT	2022	Jan 2023	<ul style="list-style-type: none"> AOT's worden vijf categorieën onderverdeeld. Foorreizigers ontvangen vermindering van 10% indien maximaal 10 weken opgesteld. 	<ul style="list-style-type: none"> AOT's ingedeeld in vier categorieën waarbij meer rekening wordt gehouden met de winstmarge van de toestellen. Afstemming met de Kansspelwet. Vermindering foorreizigers opgeheven. 	<u>Decreet</u> : budget-neutraal

Tabel 33: Vlaamse overheid, ontvangsten thema overige gewestbelastingen, nominale evolutie en procentuele wijziging t.o.v. vorige jaar, UITV 2009-2022, BA 2023 en BO 2024, in € dz en %

	2009	<i>delta</i>	2010	<i>delta</i>	2011	<i>Delta</i>	2012	<i>delta</i>	2013	<i>delta</i>	2014
Belasting op spelen en weddenschappen	24.556	+6,4%	26.127	-16,2%	21.892	+6,1%	23.217	+22,3%	28.386	+7,3%	30.443
Belasting op automatische ontspanningstoestellen (AOT)	33.982	-21,5%	26.679	+8,3%	28.898	-1,4%	28.509	+17,3%	33.432	-22,2%	26.009
Kijk- en luistergeld	0		12		3.871		0		0		0
Openingsbelasting	0		149		107		61		64		32
Totaal	58.538	<i>-9,5%</i>	52.967	<i>+3,4%</i>	54.768	<i>-5,4%</i>	51.787	<i>+19,5%</i>	61.882	<i>-8,7%</i>	56.484
	2014	<i>Delta</i>	2015	<i>delta</i>	2016	<i>Delta</i>	2017	<i>delta</i>	2018	<i>delta</i>	2019
Belasting op spelen en weddenschappen	30.443	+16,8%	35.557	+8,0%	38.383	7,2%	41.150	+12,3%	46.214	-3,5%	44.581
Belasting op automatische ontspanningstoestellen (AOT)	26.009	+6,6%	27.715	-16,4%	23.180	+10,0%	25.489	-11,5%	22.550	-1,5%	22.224
Kijk- en luistergeld	0		0		0		0		0		0
Openingsbelasting	32		28		75		39		45		71
Totaal	56.484	<i>+12,1%</i>	63.300	<i>-2,6%</i>	61.638	<i>+8,2%</i>	66.678	<i>+3,2%</i>	68.809	<i>-2,8%</i>	66.876
	2019	<i>delta</i>	2020	<i>delta</i>	2021	<i>delta</i>	2022	<i>delta</i>	2023	<i>delta</i>	2024
Belasting op spelen en weddenschappen	44.581	+15,0%	51.285	+10,6%	56.699	+9,4%	62.000	+3,1%	63.934	+2,8%	65.692
Belasting op automatische ontspanningstoestellen (AOT)	22.224	-50,9%	10.908	-3,2%	10.555	+103,7%	21.500	+10,6%	23.783	+1,6%	24.158
Kijk- en luistergeld	0		0		0		0		0		0
Openingsbelasting	71		0		21		200		0		0
Totaal	66.876	<i>-7,0%</i>	62.193	<i>+8,2%</i>	67.275	<i>+24,4%</i>	83.700	<i>+4,8%</i>	87.717	<i>+2,4%</i>	89.850

Tabel 34: Vlaamse overheid, ontvangsten thema overige gewestbelastingen, UITV 2009-2022, BA 2023 en BO 2024, in % bbp

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Belasting op spelen en weddenschappen	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%
AOT	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Kijk- en luistergeld	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Openingsbelasting	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Totaal	0,02%	0,01%	0,01%	0,01%	0,02%	0,01%	0,02%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,02%	0,02%	0,01%

Tabel 35: Vlaamse overheid, ontvangsten thema overige gewestbelastingen, UITV 2009-2022, BA 2023 en BO 2024, in % bbp als index 2009 = 100

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Belasting op spelen en weddenschappen	100,0	101,5	82,2	84,8	101,9	106,6	120,4	125,9	130,5	141,7	131,4	157,1	157,5	157,9	154,5	153,1
AOT	100,0	74,9	78,4	75,3	86,8	65,8	67,8	55,0	58,4	50,0	47,3	24,1	21,2	39,6	41,5	40,7
Totaal	100,0	86,3	86,2	79,4	93,2	83,0	89,9	84,8	88,7	88,5	82,7	79,9	78,4	89,4	88,9	87,8

Tabel 36: Vlaamse overheid, prognose ontvangsten thema overige gewestbelastingen, 2022-2028, in € dz en % (bron: MJR 2023-2028)

	REA 2022	BA 2023	BO 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027	MJR 2028	MJR 2028 - BO 2024	MJR 2028 - BO 2024 (%)	Gem. groei 2028 - 2024 (%)
Spelen en wed- denschappen	61.965	63.934	65.692	66.874	68.078	69.304	70.551	4.859	7,40%	1,85%
Automatische ont- spanningstoestel- len	21.533	23.783	24.158	25.011	25.461	25.919	26.386	2.228	9,22%	2,31%
Totaal	83.651	87.717	89.850	91.885	93.539	95.223	96.937	7.087	7,89%	1,97%

2.6 Geraamde budgettaire impact van fiscale bepalingen

2.6.1 Situering

118. Het decreet houdende de middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap geeft bij elke begroting een **inventaris van de verlaagde tarieven, verminderingen, vrijstellingen en clausules omtrent de belastbare grondslag die de belastingontvangsten van het Vlaamse Gewest beïnvloeden**. De verlaagde tarieven, verminderingen, vrijstellingen en clausules omtrent de belastbare grondslag worden in dit rapport gedefinieerd als “fiscale bepalingen”. In essentie gaat het om een (geraamde) minderontvangst ten opzichte van het fiscale standaardstelsel zonder rekening te houden met gedragseffecten (Vlaams Parlement, 2023g).

De becijfering in dit decreet gebeurt volgens de methode “verlies aan ontvangsten”. Deze berekeningsmethode verduidelijkt hoeveel hoger de ontvangsten zouden zijn indien deze fiscale bepalingen niet zouden bestaan. Er wordt geen rekening gehouden met de geïnduceerde effecten door het bestaan van de bepaling. Met andere woorden, er wordt verondersteld dat de andere elementen van het fiscale stelsel en het gedrag van de belasting- en bijdrageplichtigen door het bestaan van de fiscale bepaling niet gewijzigd worden. In de realiteit gebeurt dit uiteraard wel. De gegevens in dit hoofdstuk verduidelijken dus slechts bij benadering het ontvangstenpotentieel van de Vlaamse gewestbelastingen indien deze fiscale bepalingen niet zouden bestaan.

119. **De methode “verlies aan ontvangsten” volgt een strikte interpretatie van de bepalingen in de Vlaamse Codex Fiscaliteit**. Enkel de elementen die een uitzondering vormen op de algemene regel (verlaagd tarief, vermindering, vrijstelling, belastbare grondslag) zijn in de inventaris opgenomen. Met andere woorden: naarmate er meer afwijkingen zijn van deze “algemene regel” neemt de geraamde budgettaire impact verbonden aan deze fiscale bepalingen toe (Vlaamse overheid, 2013).

Enkele voorbeelden ter verduidelijking: de lagere tarieven in rechte lijn en tussen partners of tussen broers en zussen bij de erfbelasting zijn geen afwijking op het hogere tarief tussen andere personen. Deze lagere tarieven zijn dan ook niet opgenomen in de inventaris. De lagere tarieven voor de enige eigen woning bij het verkooprecht zijn dat wel: het lagere tarief vormt een afwijking op het algemeen tarief bij de aankoop van een onroerend goed. Het verlaagde tarief voor de enige eigen woning wordt bijgevolg wél opgenomen in de inventaris. In de BO 2021 impliceert het verschil tussen het standaardtarief (10%) en het lagere tarief voor de enige en eigen woning (6%) een geraamde impact van € 563 mln of 24,0% van de geraamde ontvangsten uit verkooprecht. Door de recente tariefhervorming wordt het verschil tussen het standaardtarief (12%) en het lagere tarief voor de enige en eigen woning (3%) groter, met een veel hoger geraamd “ontvangstverlies” als consequentie (BO 2024 = € 1,62 mld of 66,9% van de geraamde ontvangsten uit het verkooprecht). De gehanteerde werkwijze beïnvloedt dus sterk de resultaten van de inventaris. Het is belangrijk om deze benaderingswijze in het achterhoofd te houden bij het lezen van de resultaten.

Bovendien is de inventaris onvolledig. Voor geen enkele belasting kan een volledig beeld van de budgettaire impact door fiscale bepalingen geschetst worden, al verschilt de volledigheid wel sterk per gewestbelasting. Het is daardoor niet mogelijk om het “ontvangstenverlies” van de diverse gewestbelastingen op een correcte en volledige manier met elkaar te vergelijken.

2.6.2 Overzicht

120. De geregistreerde fiscale bepalingen impliceren bij de oneigenlijke gewestbelastingen een geraamde budgettaire impact van € 3,52 mld (BO 2024). Dit betreft 47,4% van de ontvangsten uit de gewestbelastingen (€ 7,66 mld): zie Tabel 37.

De geraamde impact is het grootste bij het verkooprecht: € 2,82 mld, of 116,4% van de ontvangsten uit het verkooprecht. Het verlaagde tarief voor de enige eigen woning (€ 1,62 mld, 66,9% van de ontvangsten uit het verkooprecht) en de beroepsaankopen³² (€ 240 mln, 9,9%) en de vrijstelling voor koopovereenkomsten onderworpen aan de BTW (€ 700 mln, 28,9%) zijn de belangrijkste fiscale bepaling. Zoals hoger verduidelijkt moet hierbij worden opgemerkt dat de verhoging van het tarief van het verkooprecht voor de niet eigen woning en bedrijfsruimten van 10 % naar 12 %, in combinatie met de verlaging voor de aankoop van de enige en eigen woning naar 3 % automatisch leidt tot een sterke toename van de geraamde impact door fiscale bepalingen.

Bepaalde vrijstellingen ontbreken echter, bijvoorbeeld de vrijstellingen voor contracten onroerende financieringshuur, ruilverkavelingen, de omvorming van bepaalde vennootschappen, akten na vonnissen en arresten en voor diverse (semi)overheidsentiteiten zoals de NMBS, OCMW's, de Vlaamse Maatschappij voor Watervoorziening (VMW), intercommunales, De Lijn, de gewestelijke en federale investeringsmaatschappijen, en dergelijke meer. De meeste van deze ontbrekende vrijstellingen impliceren wellicht een eerder beperkte budgettaire impact.

Tabel 37: Vlaamse overheid, gewestbelastingen, geraamde budgettaire impact door fiscale bepalingen, BO 2024 (bron: eigen berekeningen o.b.v. Vlaams Parlement, 2023g)

	Ontvangst (in dz €)	Budgettaire impact (in dz €)	Budgettaire impact (in % ontvangst)
Verkooprecht	2.419.993	2.816.110	116,4%
Verdeelrecht	84.494	38.340	45,4%
Hypotheekvestiging	136.225	1.900	1,4%
Schenkbelasting	444.501	206.710	46,5%
Erfbelasting	1.759.449	252.195	14,3%
Onroerende voorheffing	335.950	143.070	42,6%
Verkeersbelasting	1.183.759	50.358	4,3%
Belasting op inverkeerstelling	257.634	0	0,0%
Kilometerheffing	719.995	0	0,0%
Spelen en weddenschappen	65.692	15.273	23,2%
Automatische ontspanningstoestellen	24.158	0	0,0%
Totaal	7.431.850	3.523.956	47,4%

Bij het verdeelrecht is enkel het verlaagde tarief voor een echtscheiding of de beëindiging van een wettelijke samenwoning opgenomen in de inventaris. Dit impliceert een budgettaire impact van € 38 mln, of bijna de helft van de belastingontvangst (45,4%). Andere vrijstellingen

³² Het gaat bijvoorbeeld om vastgoedmakelaars. Om te kunnen genieten van het verlaagde tarief (4% in plaats van 12%) moet de Vlaamse Belastingdienst de beroepsverkoper erkennen.

ontbreken, zoals de vrijstelling voor het vruchtgebruik aan de blote eigenaar, op onroerende goederen waarop btw betaald wordt, voor OCMW's, brownfieldprojecten, ontbindingen na vonnissen en arresten.

De fiscale vrijstellingen van het hypotheekrecht zijn met € 2 mln zeer beperkt (1,4% van deze ontvangst), al zijn budgettaire gegevens van enkele fiscale bepalingen niet opgenomen, zoals het verlaagd tarief voor een hypotheek op een schip, een handelszaak of een landbouwvoorrecht en de vrijstelling voor het onderwijs.

Bij de schenkbelasting zijn de geraamde fiscale vrijstellingen (€ 207 mln) goed voor bijna de helft (46,5%) van de ontvangst via deze belasting (€ 445 mln). De vrijstelling voor familiale ondernemingen (activa en aandelen, € 190 mln) vormt het gros (42,7%) van de impact. De budgettaire impact door de vrijstelling bij een erfenissprong wordt geraamd op € 15 mln (3,4% van ontvangsten uit deze belasting). De budgettaire impact van de meeste verlaagde tarieven (waaronder het verlaagde tarief voor schenkingen van onroerende goederen), alsook enkele kleinere vrijstellingen (zoals brownfieldprojecten), zijn niet gedocumenteerd.

De geregistreerde fiscale bepalingen bij de erfbelasting zijn goed voor € 252 mln of 14,3% van de geraamde ontvangst. Het verlaagde tarief voor de gezinswoning (€ 150 mln, 8,5% van de ontvangsten) en de familiale ondernemingen (€ 35 mln; 2,0%), de belastingvermindering voor bescheiden verkrijgen (€ 30 mln; 1,7%) en het partnerabattement (€ 19 mln; 1,1%) zijn de budgettaire belangrijkste geregistreerde fiscale bepalingen. Het verlaagde tarief voor erfenissen aan goede doelen is wellicht het belangrijkste ontbrekende element. Tevens worden niet geregistreerd: de budgettaire impact van het verlaagde tarief voor erflaten aan de overheid, beroepsverenigingen en ziekenfonds, de vermindering bij het overlijden van de erfverkrijger zes maanden na het overlijden van de erflater, en de vermindering voor het verkoop- en verdeelrecht.

De geregistreerde fiscale vrijstellingen bij de onroerende voorheffing bedragen € 143 mln, of 42,6% van deze belastingontvangst (€ 336 mln). De vrijstelling voor materieel en outillage voor ondernemingen (€77 mln; 23,0% van de ontvangsten) vormt meer dan de helft van de geregistreerde fiscale bepalingen, gevolgd door de vrijstelling voor nationale domeingoederen (€ 15 mln; 4,5%) en voor bijzondere bestemmingen³³ (€ 13 mln; 3,8%), de tariefverlaging voor kinderen (inclusief kinderen met een handicap, € 14 mln of 4,1%) en voor bescheiden woningen (€ 8 mln, 2,3%). De impact door verminderingen voor energiezuinige woningen (stedenbouwkundige handelingen vanaf 1 januari 2023), bescheiden nieuwbouwwoningen en de proportionele vermindering bij onproductieve onroerende goederen en de vrijstelling voor natuurreservaten en erkende bossen worden niet geregistreerd in de inventaris.

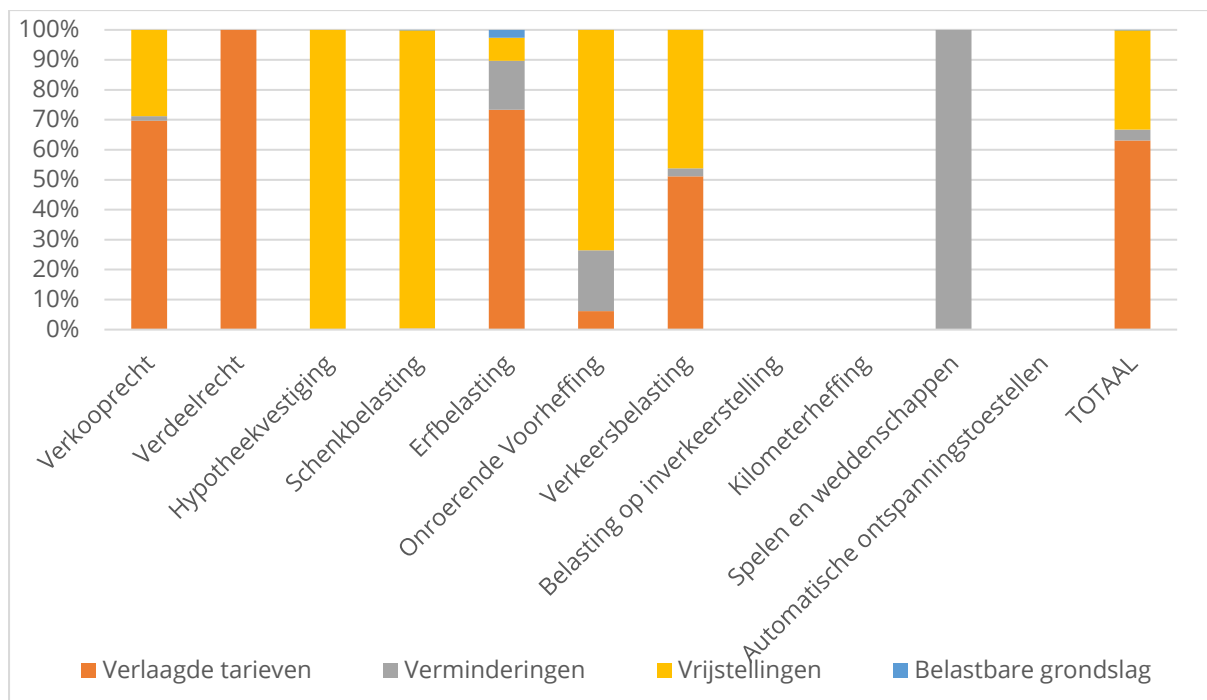
Hoewel de fiscale bepalingen bij de jaarlijkse verkeersbelasting talrijk zijn, blijft de geregistreerde budgettaire impact met € 50 mln (4,3% van deze ontvangsten) eerder klein. De forfaitaire belasting (= verlaagd tarief) voor voertuigen langer dan 30 jaar in het verkeer (€ 26 mln; 2,2%) en de vrijstelling voor motorfietsen (€ 11 mln; 0,9%) hebben de grootste geregistreerde

³³ Voor sommige onroerende goederen wordt een vrijstelling toegekend als 1/ ze voor bepaalde doeleinden aangewend worden en 2/ er een gebrek aan winstoogmerk is. De opgesomde doelen zijn: openbare eredienst, onderwijs, hospita-len, rusthuizen, klinieken, dispensaria, vakantiehuizen voor gepensioneerden en andere soortgelijke weldadigheidsinstellingen.

budgettaire impact. De vrijstelling voor volledig elektrische en waterstofvoertuigen is niet opgenomen in het overzicht. Van alle fiscale bepalingen is deze maatregel wellicht de belangrijkste.

De budgettaire impact van de fiscale bepalingen is niet gedocumenteerd voor de belasting op inverterstelling, de kilometerheffing en de belasting op automatische ontspanningstoestellen. Bij de belasting op inverterstelling gaat het onder andere over de vrijstellingen voor volledig elektrische en waterstofvoertuigen, de overheid, personen met een handicap en het verlaagde tarief bij de overdacht tussen ex-echtgenoten. De kilometerheffing kenmerkt zich door vrijstellingen voor onder andere defensie, civiele bescherming, brandweer en politie, medische doeleinden, landbouw, tuinbouw, visteelt en boswerkzaamheden.

Bij de belasting op spelen en weddenschappen zijn de geregistreerde fiscale bepalingen (€15 mln) goed voor bijna een kwart (23,2%) van de ontvangsten via deze belasting (€ 66 mln). Het gaat om de belastingvermindering bij sommen of inleggelden ingezet via informatie-maatschappij-instrumenten (zoals internet of SMS-diensten).

Figuur 11: Vlaamse overheid, gewestbelastingen, geraamde budgettaire impact door fiscale bepalingen, indeling naar aard, BO 2024, in % van geraamde impact (bron: eigen berekeningen o.b.v. Vlaams Parlement 2023g)

2.6.3 Indeling naar aard fiscale bepaling

121. **De fiscale bepalingen worden in de inventaris ingedeeld in verlaagde tarieven, belastingverminderingen, belastingvrijstellingen en clausules betreffende de belastbare grondslag.** Bijna twee derde (63,1%) van de geraamde impact bij de gewestbelastingen volgt uit verlaagde tarieven, gevolgd door vrijstellingen (33,1%). Fiscale bepalingen rond belastingverminderingen (3,6%) en de belastbare grondslag (0,2%) spelen slechts een kleine rol: zie Tabel 38 op pagina 91 en Figuur 11.

122. **Het relatief belang van deze verschillende fiscale bepalingen verschilt sterk voor de diverse gewestbelastingen.** Bij het verdelrecht (100,0%), het verkooprecht (69,8%), de erfbelasting (73,4%) en de jaarlijkse verkeersbelasting (51,5%) zijn de verlaagde tarieven de budgettaire belangrijkste fiscale bepalingen. Vrijstellingen zijn dan weer de belangrijkste fiscale bepalingen bij de schenkbelasting (99,4%), de onroerende voorheffing (73,6%) en het hypotheekrecht (100%). Ook bij het verkooprecht (28,8%), de verkeersbelasting (46,2%) en in mindere mate het erfrecht (7,7%) worden fiscale bepalingen geoperationaliseerd via vrijstellingen, al impliceren ze wel een kleinere budgettaire impact vergeleken met de verlaagde tarieven.

De belastingverminderingen impliceren in verhouding tot de andere fiscale bepalingen slechts een kleine budgettaire impact bij de meeste Vlaamse belastingen, behalve bij de belasting op automatische ontspanningstoestellen (100,0%). Bij het verkooprecht (1,4%) en de jaarlijkse verkeersbelasting (2,6%) spelen ze een marginale rol. Bij de erfbelasting (16,3%) zijn ze belangrijker dan de vrijstellingen (7,7%), maar minder belangrijk dan de verlaagde tarieven (73,4%). Bij de onroerende voorheffing geldt het omgekeerde. Bepalingen m.b.t. de belastbare grondslag spelen enkel bij het erfrecht (2,7%) en de schenkbelasting (0,1%) een (zeer bescheiden) rol.

2.6.4 Indeling naar fiscale uitgave

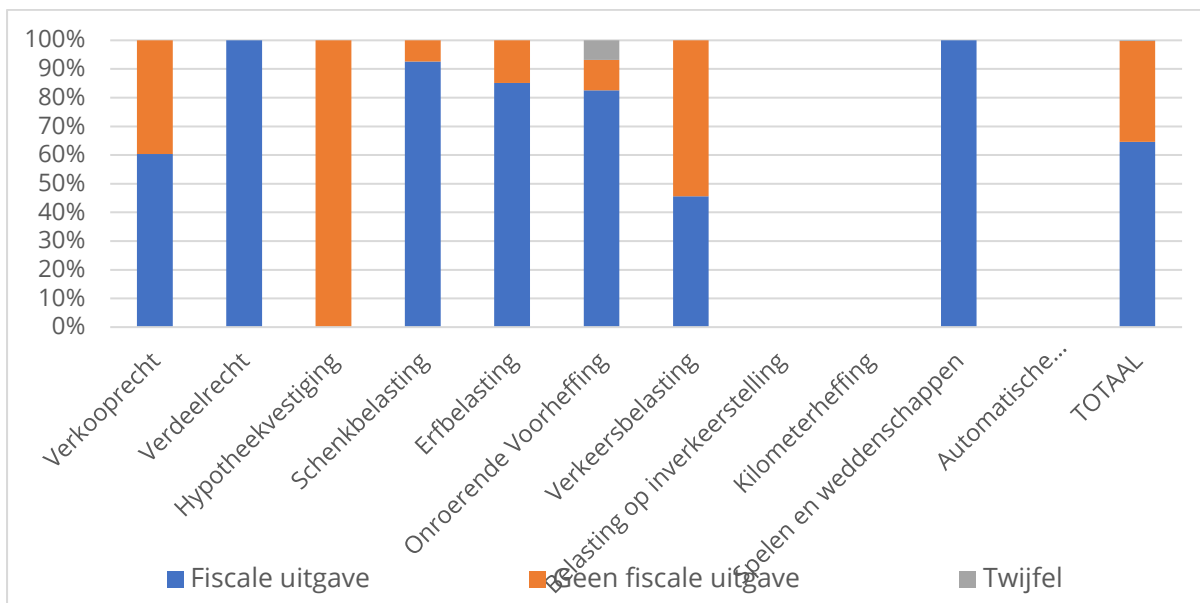
123. De inventaris deelt de fiscale bepalingen verder op in bepalingen die:

- als belastinguitgave dienen te worden aangemerkt;
- niet als belasting kunnen worden beschouwd;
- twijfel doen rijzen ten aanzien van hun aard als belastinguitgave.

Voor het begrip belastinguitgave volgt de inventaris de definitie van de Hoge Raad van Financiën (1984): **“een minderontvangst wegens fiscale tegemoetkoming (tax expenditures) voortvloeiend uit een afwijking van het algemeen stelsel van een geheven belasting ten voordele van zekere belastingplichtigen** of van zekere economische, sociale, culturele,... activiteiten, en die kan worden **vervangen door een rechtstreekse subsidie**”. De afwijkingen worden dus beschouwd als belastinguitgave in de mate althans dat het nagestreefde objectief ook via een rechtstreekse budgettaire subsidie zou kunnen bereikt worden.

120. **Bijna twee derde (65,7%) van de geraamde budgettaire impact door fiscale bepalingen wordt in de inventaris (middelendecreet) gedefinieerd als een fiscale uitgave:** zie Figuur 12 en Tabel 38 op pagina 90. Enkel bij de onroerende voorheffing bestaat er twijfel (0,4% van het geheel van het ontvangsterverlies door fiscale bepalingen). Vooral bij de belasting op bespelen en weddenschappen (100,0%), het verdelrecht (99,9%), de schenkbelasting (92,6%), de erfbelasting (88,4%) en de onroerende voorheffing (80,5%) kunnen de fiscale bepalingen in principe vervangen worden door een subsidie. Bij het verkooprecht (60,7%) en de verkeersbelasting (45,3%) zijn de fiscale bepalingen dan weer slechts gedeeltelijk te classificeren als een fiscale uitgave.

124. **De mate waarin fiscale bepalingen gedefinieerd worden als fiscale uitgave varieert met de aard van de fiscale bepaling.** De grote meerderheid van de geregistreerde verlaagde tarieven (84,2%) en verminderingen (91,1%) zijn fiscale uitgaven, terwijl het omgekeerde geldt voor de geregistreerde vrijstellingen (26,4% zijn fiscale uitgaven): zie Tabel 40 op pagina 92.

Figuur 12: Vlaamse overheid, gewestbelastingen, geraamde budgettaire impact door fiscale bepalingen, indeling naar fiscale uitgave, BO 2024, in % van geraamde impact (bron: eigen berekeningen o.b.v. Vlaams Parlement 2023g)

2.6.5 Vaststellingen

125. **Het decreet houdende de middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap geeft bij elke begroting een inventaris van de geraamde budgettaire impact door verlaagde tarieven, verminderingen, vrijstellingen en clausules omtrent de belastbare grondslag bij de gewestbelastingen.** De inventaris verduidelijkt hoeveel hoger de ontvangsten zouden zijn indien deze fiscale bepalingen niet zouden bestaan. Er wordt geen rekening gehouden met gedragsveranderingen door het bestaan van de bepaling, wat in de realiteit uiteraard wel het geval is. De omvang van de fiscale bepalingen houdt ook verband met de grootte van het standaardtarief: hoe groter het verschil met het standaardtarief, hoe groter de budgettaire impact van de fiscale bepalingen.

126. **De geraamde budgettaire impact bedraagt in het middelendecreet van de initiële begroting 2024 47,4% van de geraamde ontvangsten uit de gewestbelastingen.** Bij het verkooprecht loopt de impact zelfs op tot 116,4% van de geraamde ontvangsten, hoofdzakelijk door de lagere tarieven voor de enige eigen woning.

Bijna twee derde van de geraamde budgettaire impact bij de gewestbelastingen volgt uit verlaagde tarieven (63,1%), gevolgd door vrijstellingen (33,1%). Fiscale bepalingen rond belastingverminderingen (3,6%) en de belastbare grondslag (0,2%) spelen slechts een kleine rol. Het relatief belang van de fiscale bepalingen verschilt echter sterk per gewestbelasting.

Bijna twee derde (65,7%) van de geregistreerde fiscale bepalingen worden gedefinieerd als een fiscale uitgave, en kunnen dus in principe vervangen worden door een rechtstreekse subsidie. De grote meerderheid van de geregistreerde verlaagde tarieven (84,2%) en verminderingen (91,1%)

zijn als fiscale uitgaven te beschouwen, terwijl het omgekeerde geldt voor de geregistreerde vrijstellingen (26,4% zijn te beschouwen als fiscale uitgaven).

127. De inventaris in het middelendecreet is evenwel onvolledig. Voor geen enkele belasting kan een volledig beeld van de geraamde budgettaire impact door afwijkende fiscale bepalingen geschetst worden, al verschilt de volledigheid sterk per gewestbelasting. Zo is bijvoorbeeld de budgettaire impact van de vrijstellingen voor elektrische wagens bij de jaarlijkse verkeersbelasting en belasting op inverkeerstelling niet opgenomen. De SERV wijst op het belang van een volledige en transparante rapportering over de budgettaire impact van de diverse fiscale bepalingen.

Tabel 38: Vlaamse overheid, gewestbelastingen, geraamde budgettaire impact fiscale bepalingen, indeling naar aard, BO 2024 (bron: eigen berekeningen o.b.v. Vlaams Parlement, 2023g)

	Verlaagde tarieven (in dz €)	Verlaagde tarieven (in % ontvangst)	Verminderingen (in dz €)	Verminderingen (in % ontvangst)	Vrijstellingen (in dz €)	Vrijstellingen (in % ontvangst)	Belastbare grondslag (in dz €)	Belastbare grondslag (in % ontvangst)	Geraamde impact (in dz €)
Verkooprecht	1.964.280	69,8%	40.000	1,4%	811.830	28,8%			2.816.110
Verdeelrecht	38.290	100,0%							38.290
Hypotheekvestiging					1.900	100,0%			1.900
Schenkbelasting	570	0,3%	330	0,2%	205.560	99,4%	250	0,1%	206.710
Erfbelasting	185.000	73,4%	41.200	16,3%	19.295	7,7%	6.700	2,7%	252.195
Onroerende Voorheffing	8.822	6,2%	29.017	20,3%	105.231	73,6%		0,0%	143.070
Verkeersbelasting	25.751	51,1%	1.321	2,6%	23.286	46,2%		0,0%	50.358
Belasting op inverterstelling									0
Kilometerheffing									0
Spelen en weddenschappen			15.273	100,0%					15.273
Automatische ontspanningstoestellen									0
Totaal	2.222.713	63,1%	127.141	3,6%	1.167.102	33,1%	6.950	0,2%	3.523.906

Tabel 39: Vlaamse overheid, gewestbelastingen, geraamde budgettaire impact fiscale bepalingen, indeling naar fiscale uitgave, BO 2024 (bron: eigen berekeningen o.b.v. Vlaams Parlement, 2023g)

	Fiscale uitgave (in dz €)	Fiscale uitgave (in % ontvangst)	Geen fiscale uitgave (in dz €)	Geen fiscale uitgave (in % ontvangst)	Twijfel (in dz €)	Twijfel (in % ontvangst)	Geraamde impact (in dz €)
Verkooprecht	1.710.350	60,7%	1.105.760	39,3%	0	0,0%	2.816.110
Verdeelrecht	38.290	99,9%	50	0,1%	0	0,0%	38.340
Hypotheekvestiging	0	0,0%	1.900	100,0%	0	0,0%	1.900
Schenkbelasting	191.450	92,6%	15.260	7,4%	0	0,0%	206.710
Erfbelasting	223.065	88,4%	29.130	11,6%	0	0,0%	252.195
Onroerende Voorheffing	115.156	80,5%	15.062	10,5%	12.852	9,0%	143.070
Verkeersbelasting	22.802	45,3%	27.556	54,7%	0	0,0%	50.358
Belasting op inverkeerstelling Kilometerheffing							
Spelen en weddenschappen Automatische ontspanningstoel- stellen	15.273	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	15.273
Totaal	2.316.386	65,7%	1.194.718	33,9%	12.852	0,4%	3.523.956

Tabel 40: Vlaamse overheid, gewestbelastingen, geraamde budgettaire impact fiscale bepalingen, indeling naar fiscale uitgave en aard, BO 2024 (bron: eigen berekeningen o.b.v. Vlaams Parlement, 2023g)

	Verlaagde tarieven (in dz €)	Verlaagde tarieven (in % ontvangst)	Verminderingen (in dz €)	Verminderingen (in % ontvangst)	Vrijstellingen (in dz €)	Vrijstellingen (in % ontvangst)	Belastbare grondslag (in dz €)	Belastbare grondslag (in % ontvangst)	Geraamde impact (in dz €)
Fiscale uitgave	1.884.752	84,2%	101.868	91,1%	307.543	26,4%	6.950	100,0%	2.301.113
Geen fiscale uitgave	353.234	15,8%	10.000	8,9%	846.707	72,5%	0	0,0%	1.209.941
Twijfel	0	0,0%	0	0,0%	12.852	1,1%	0	0,0%	12.852
Totaal	2.237.986	100,0%	111.868	100,0%	1.167.102	100,0%	6.950	100,0%	3.523.906

2.7 Vergelijking met andere gewesten

2.7.1 Overzicht

128. In dit hoofdstuk gebruiken we gegevens van de Nationale Bank van België (2024, Nationale en Regionale Rekeningen) om de ontvangsten via de gewestbelastingen in de drie gewesten te vergelijken. Het betreft telkens uitvoeringsgegevens voor 2022: zie Tabel 41. De huidige kilometerheffing voor vrachtwagens in België is geen belasting conform het Europees Stelsel van Rekeningen (ESR), maar een vergoeding voor een dienst geleverd door de overheid (onderhoud autostrades, opleidingen en dergelijke meer). De gegevens in Tabel 41 betreffen de door VIAPASS geïnde tol³⁴.

Tabel 41: België, gewesten, ontvangsten gewestbelastingen, UITV 2022 (bron: NBB 2024 en Viapass 2024)

	VG		WG		BHG		Totaal	
	€ mln	% totaal	€ mln	% totaal	€ mln	% totaal	€ mln	% totaal
Patrimonium	3.046,9	56,4%	1.507,3	27,9%	851,2	15,7%	5.405,4	100,0%
Registratierechten	2.747,7	55,4%	1.471,9	29,7%	736,5	14,9%	4.956,1	100,0%
Onroerende voorheffing	299,2	83,3%	35,4	9,9%	24,4	6,8%	359,0	100,0%
Gewestelijke belasting eigenaars gebouwen					90,3	100,0%	90,3	100,0%
Mobiliteit	1.877,5	62,3%	928,7	30,8%	207,6	6,9%	3.013,8	100,0%
Jaarlijkse verkeersbelasting	1.114,0	62,6%	521,6	29,3%	142,7	8,0%	1.778,3	100,0%
Belasting op inverkeerstelling	219,7	54,1%	131,7	32,4%	54,8	13,5%	406,2	100,0%
Kilometerheffing vrachtwagens	543,8	65,6%	275,4	33,2%	10,1	1,2%	829,3	100,0%
Overdracht vermogen	2.071,9	57,9%	984,7	27,5%	521,1	14,6%	3.577,7	100,0%
Erfbelasting	1.577,3	56,3%	817,9	29,2%	405,6	14,5%	2.800,8	100,0%
Schenkbelasting	494,6	63,7%	166,8	21,5%	115,5	14,9%	776,9	100,0%
Andere	83,0	43,9%	65,2	34,5%	41,0	21,7%	189,2	100,0%
Belasting op spelen en weddenschappen	61,5	45,1%	42,3	31,0%	32,5	23,8%	136,3	100,0%
Belasting op automatische ontspanningstoestellen	21,5	40,6%	22,9	43,3%	8,5	16,1%	52,9	100,0%
Totaal	7.079,3	58,1%	3.485,9	28,6%	1.620,9	13,3%	12.186,1	100,0%

³⁴ De geïnde tol correspondeert niet volledig met de ESR-ontvangsten uit de kilometerheffing (begrotingsartikel: CE0-9CDGADD-OW): de Vlaamse ESR-ontvangsten 2022 voor de kilometerheffing bedragen € 558,7 mln, dus een afwijking van ongeveer € 15 mln. De afwijking ontstaat vermoedelijk door de ESR-matige toewijzing (in de Vlaamse begroting) van bedragen feitelijk ontvangen in jaar t aan jaar t+1 of jaar t-1.

129. Om de gewestelijke belastingontvangsten op een correcte manier met elkaar te vergelijken worden ze per hoofd van de bevolking³⁵ uitgedrukt: zie Tabel 42. De bevolkingsgegevens zijn afkomstig van de Demografische Vooruitzichten van het FPB (februari 2023).

Tabel 42: België, gewesten, ontvangen gewestbelastingen per capita, UITV 2022 (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024 en Viapass 2024)

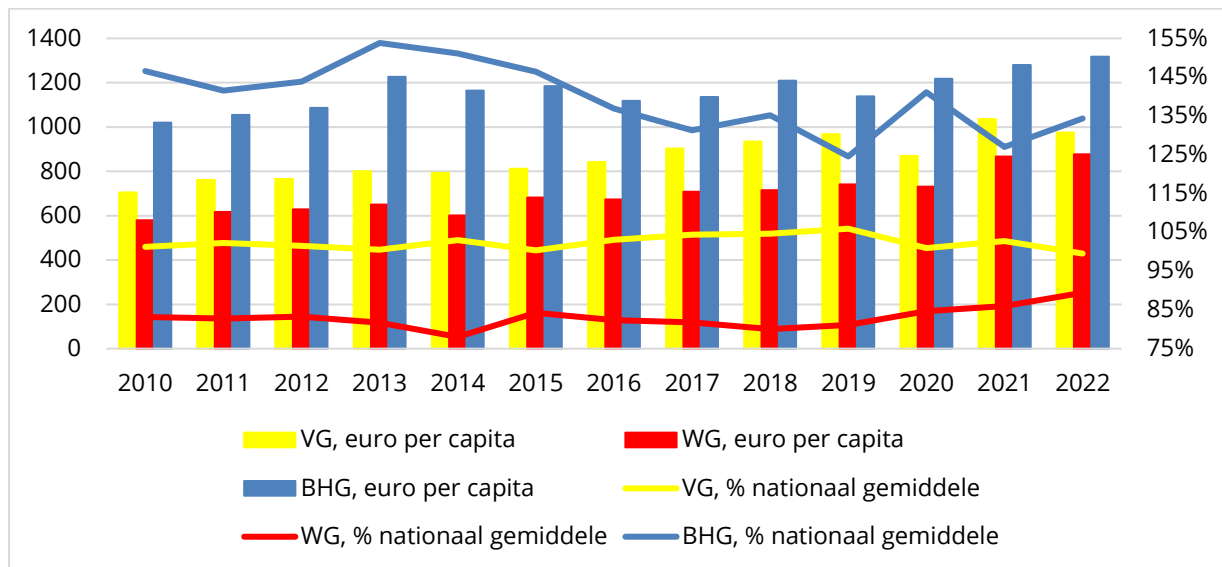
	VG	VG	WG	WG	BHG	BHG	TOT	TOT
	€ per capita	% nat gemiddelde	€ per capita	% nat gemiddelde	€ per capita	% nat gemiddelde	€ per capita	% nat gemiddelde
Patrimonium	454,8	97,5%	411,6	88,2%	696,2	149,2%	466,6	100,0%
Registratierechten	410,2	95,9%	401,9	93,9%	602,4	140,8%	427,8	100,0%
Onroerende voorheffing	44,7	144,1%	9,7	31,2%	20,0	64,4%	31,0	100,0%
Gewestelijke belasting eigenaars gebouwen					73,9	947,5%	7,8	100,0%
Mobiliteit	280,3	107,7%	253,6	97,5%	169,8	65,3%	260,2	100,0%
Jaarlijkse verkeersbelasting	166,3	108,3%	142,4	92,8%	116,7	76,0%	153,5	100,0%
Belasting op inverkeerstelling	32,8	93,5%	36,0	102,5%	44,8	127,8%	35,1	100,0%
Kilometerheffing vrachtwagens	81,2	113,4%	75,2	105,0%	8,3	11,5%	71,6	100,0%
Overdracht vermogen	309,3	100,1%	268,9	87,1%	426,2	138,0%	308,8	100,0%
Erfbelasting	235,5	97,4%	223,3	92,4%	331,7	137,2%	241,8	100,0%
Schenkbelasting	73,8	110,1%	45,5	67,9%	94,5	140,9%	67,1	100,0%
Andere	12,4	75,9%	17,8	109,0%	33,5	205,3%	16,3	100,0%
Belasting op spelen en weddenschappen	9,2	78,0%	11,5	98,2%	26,6	225,9%	11,8	100,0%
Belasting op automatische ontspanningstoestellen	3,2	70,3%	6,3	136,9%	7,0	152,2%	4,6	100,0%
Totaal	1.056,8	100,5%	951,8	90,5%	1.325,7	126,0%	1.052,0	100,0%

De verschillen in deze gewestelijke belastingontvangsten per capita zijn erg groot. Ze zijn het hoogst in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (BHG), met € 1.326 of 126,0% van het nationale gemiddelde. De Vlaamse ontvangsten bedragen € 1.057 en liggen op het nationale gemiddelde (100,5%). De ontvangsten in het Waalse Gewest lopen achter op het nationale gemiddelde (90,5%), met € 952 ontvangsten per Waal.

130. **De Vlaamse per capita ontvangsten uit de gewestbelastingen liggen sinds 2010 consistent rond het nationale gemiddelde, terwijl de Waalse en Brusselse de afgelopen periode**

³⁵ Met per capita wordt bedoeld: per hoofd van de (gehele) bevolking.

meer varieerden: zie Figuur 13. De Waalse liggen tot en met 2019 bijna 20% onder het nationale gemiddelde. Sinds 2020 wordt een Waalse inhaalbeweging geregistreerd, al lagen ze in 2022 nog steeds 10% onder het nationale gemiddelde. De Brusselse belastingontvangsten per capita liggen de afgelopen 15 jaar consistent ver boven het nationale gemiddelde. Dit gewest kent doorheen de tijd een sterkere fluctuatie in zijn ontvangsten, wat volgt uit zijn kleinere omvang. Daarnaast lijken de ontvangsten uit de Brusselse gewestbelastingen sinds 2013 (153,8% van het nationale gemiddelde) te convergeren naar deze van de andere gewesten, al blijven de verschillen in 2022 nog groot (134,4% van het nationale gemiddelde).

Figuur 13: België, gewesten, ontvangen gewestbelastingen (per capita), UITV 2010-2022, in € per capita (linker y-as, staafdiagram) en % van nationale gemiddelde (rechter y-as, lijngrafiek) (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024 en Viapass 2024)

131. Dit hoofdstuk verduidelijkt de gewestelijke verschillen per capita via een klassieke de-compositiemethode. De focus ligt op twee aandrijvers: aandrijvers gerelateerd aan de belastingbasis enerzijds en aan de belastingdruk anderzijds. De component **belastingbasis** peilt naar de breedte van de grondslagen van de belasting, of de achterliggende economische activiteit die belast wordt. De component **belastingdruk** meet de verhouding tussen de belastingontvangsten en de belastingbasis. Het betreft de reële belastingdruk binnen het geheel van de fiscale bepalingen van de belasting (tarieven, belastingverminderingen en -vrijstellingen en dergelijke meer).

De decompositie van de belastingontvangst per capita gebeurt als volgt:

$$\frac{O}{P} = \left(\frac{O}{B}\right) * \left(\frac{B}{P}\right),$$

met $\frac{O}{P}$ = belastingontvangst (O) per capita (P),

$\left(\frac{B}{P}\right)$ = component belastingbasis of de belastbare basis (B) per capita (P)

$\left(\frac{O}{B}\right)$ = component belastingdruk of de ontvangsten (O) in verhouding tot de belastbare basis (B)

132. **De gegevens gerelateerd aan de belastingbasis zijn afkomstig van STATBEL.** Sommige van deze indicatoren sluiten niet volledig aan bij de reële belastingbasis achterliggend aan de fiscale ontvangsten via de gewestbelastingen: administratieve fiscale gegevens zouden hiervoor geschikt zijn, zoals bijvoorbeeld het aantal akten van erfenissen. Zo gebruikt de analyse bijvoorbeeld het aantal overlijdens in 2022 om de belastingontvangsten van het erfrecht in 2022 te duiden. ESR-matig worden de ontvangsten uit de erfbelasting geregistreerd bij het opstellen van de akte (en dus niet bij het overlijden zelf). Dit betekent in de praktijk dat een deel van de overlijdens van 2022 (t) pas in 2023 ($t+1$) resulteert in ontvangsten via de erfbelasting. De erfbelasting in 2022 (t) omvat echter ook ontvangsten ten gevolge van overlijdens in 2021 ($t-1$), waardoor deze effecten zich in belangrijke mate uitvlakken.

2.7.2 Patrimonium

Registratierechten

133. **De verschillen tussen de gewesten binnen het thema patrimonium ontstaan vooral bij de registratierechten,** waarvan het verkooprecht de belangrijkste ontvangst is. De gemiddelde ontvangst per inwoner is veruit het hoogst in het BHG (€ 602; 140,8% van het nationale gemiddelde), gevolgd door het Vlaamse Gewest (€ 410; 95,9%) en het Waalse Gewest (€ 402; 93,9%).

134. **De gewestelijke verschillen per capita worden verklaard door twee aandrijvers: het aantal transacties per inwoner en de gemiddelde ontvangst per transactie.** Het aantal transacties per inwoner meet het volume-effect binnen de belastingbasis, terwijl de gemiddelde ontvangst per transactie zowel het prijseffect (= gemiddelde verkoopprijs van vastgoedtransacties) binnen de belastingbasis als de belastingdruk (= gemiddelde betaalde tarief als percentage van de verkoopprijs) omvat. Vandaag bestaan er echter geen publiek beschikbare, volledige en vergelijkbare gegevens over het gemiddelde betaalde tarief en de gemiddelde gewestelijke verkoopprijs van vastgoedtransacties. We hanteren daarom proxies om beide effecten te analyseren. Voor het prijseffect vallen we terug op de mediane prijs van huizen en appartementen. Beide gegevens (i.e. aantal vastgoedtransacties en mediane verkoopprijzen) zijn afkomstig van Statbel (2023a)³⁶.

Voor het tariefeffect vergelijken we de gewestelijke tarieven en de belangrijkste belastingverminderingen -en vrijstellingen via het verkooprecht: zie Tabel 43.³⁷ Het standaardtarief bedraagt in het Vlaamse Gewest in 2022 12% en 12,5% in het Waalse en Brussels Hoofdstedelijk Gewest. In het Vlaamse Gewest betaalt men bovendien slechts 3% op de aankoopwaarde van de enige, eigen gezinswoning en 1% bij een ingrijpende energetische renovatie of een gedeeltelijke herbouw van deze woning. In het Waalse Gewest geldt een abattement van € 40.000 (€ 20.000) bij de aankoop van een gezinswoning van € 350.000 of lager (€ 500.000 of hoger). Daarnaast bestaat er een verlaagd tarief van 6% op de eerste schijf van de aankoopwaarde van een bescheiden (= met een beperkt kadastraal inkomen), enige eigen woningen. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt de eerste schijf van € 175.000 vrijgesteld bij de aankoop van de enige, eigen

³⁶ Gewogen gemiddelde van mediane prijzen van huizen met 2 of 3 gevels (gesloten + halfopen bebouwing), huizen met 4 of meer gevels (open bebouwing) en van appartementen. De gewichten zijn het relatieve aandeel van de verschillende vormen van onroerende goederen binnen het geheel van de transacties.

³⁷ Bron: zie [FOD Financiën](#).

gezinswoning van maximaal €500.000³⁸. Tabel 60 op pagina 119 geeft enkele simulaties van de te betalen lasten en het effectieve belastingtarief binnen het verkooprecht voor 2022.

Tabel 43: België, gewesten, verkooprecht, 2022, belangrijkste tarieven, vrijstellingen en verminderingen

	VG	WG	BHG
Enige eigen gezinswoning	Tarief: 3% en 1% bij ingrijpende energetische renovatie of gedeeltelijke herbouw woning. Bijkomende belastingvermindering van € 2.800 bij aankoop bescheiden woning (maximale aankoop prijs van € 220.000 of €240.000 in kernsteden of Vlaamse Rand rond Brussel). Belastingvermindering bedraagt €960 bij de aankoop van bescheiden woning met energetische renovatie.	Tarief: 12,5%. Abattement: belastingvermindering van € 5.000 bij aankoop gezinswoning kleiner dan €350.000 ³⁹ en € 2.500 bij aankoop gezinswoning van €500.000 ⁴⁰ of hoger. Verlaagd tarief van 6% bij aankoop bescheiden woning (beperkt kadastraal inkomen ⁴¹) op eerste schijf van € 166.767 (€177.884 in gemeente met vastgoeddruk): impact van €10.840 ⁴² .	Tarief: 12,5%. Abattement: belastingvermindering van €21.875 ⁴³ bij aankoop gezinswoning van maximaal €500.000.
Andere	Tarief: 12%	Tarief: 12,5%	Tarief: 12,5%

135. Het Vlaamse Gewest kenmerkt zich door het hoogst aantal transacties per inwoner (0,0147 transactie per inwoner; 112,7% van het nationale gemiddelde): zie Tabel 44. Tegelijkertijd is de gemiddelde ontvangst per transactie veruit het laagst, met € 27.988 (85,1%). In het Vlaamse Gewest liggen de mediane prijzen van vastgoedtransacties echter hoger dan het nationale gemiddelde (108,2%), wat opnieuw aantoont dat het gemiddelde betaalde tarief sterk lager ligt dan het nationale gemiddelde. **De lagere Vlaamse opbrengsten per inwoner (95,9%) worden dus verklaard door de lagere Vlaamse belastingdruk, ondanks een hoger aantal transacties (112,7%) en hogere vastgoedprijzen (108,2%).**

Het BHG registreert het kleinste aantal transacties (0,0103 per inwoner; 79,0% van nationale gemiddelde). De gemiddelde ontvangst per transactie als percentage van het nationale gemiddelde (178,2%) is in het BHG veel hoger dan de mediaanprijs van vastgoed (112,8%). Dit geeft aan dat de gemiddelde belastingdruk hoger ligt dan het nationale gemiddelde. **De hogere Brusselse**

³⁸ Vanaf april 2023 geldt in het BHG een bijkomend abattement voor een energetische renovatie. Ook het bestaande abattement voor de enige eigen woning wordt uitgebreid.

³⁹ € 5.000 = 12,5% op vrijgestelde schijf van € 40.000.

⁴⁰ € 2.500 = 12,5% op vrijgestelde schijf van € 20.000.

⁴¹ Bescheiden woning = maximaal kadastraal inkomen van € 745 indien minder dan 3 kinderen; € 845 indien minder dan 5 kinderen; € 945 indien minder dan 7 kinderen; € 1.045 indien 7 kinderen of meer. Zie [FOD.FIN](#) voor meer details.

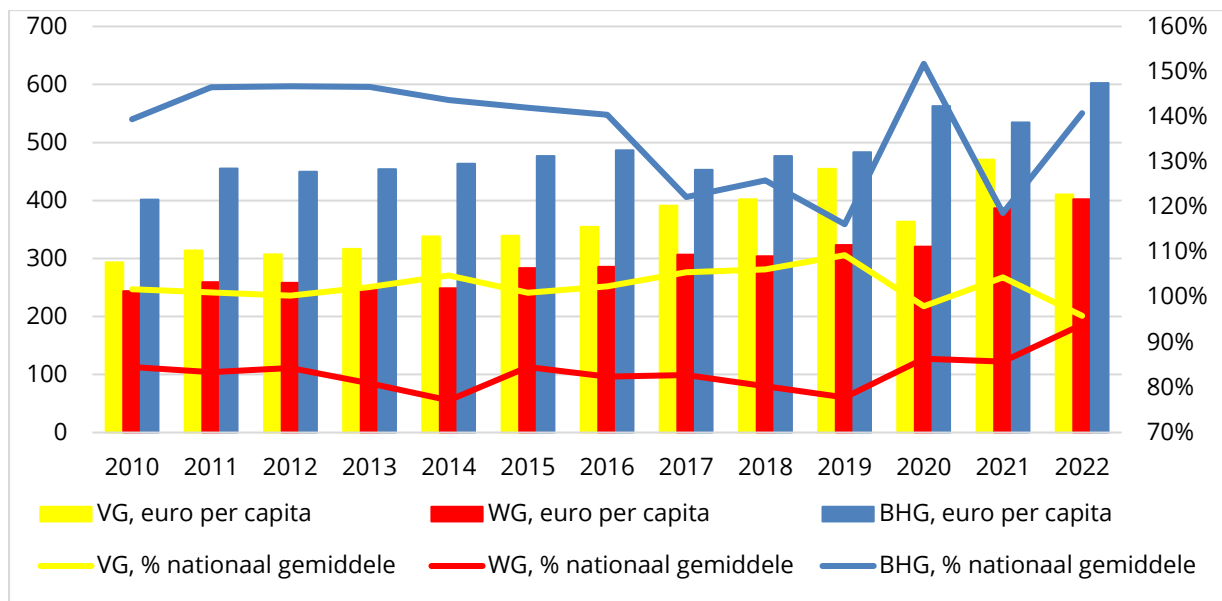
⁴² € 10.840 = (12,5% - 6%) * € 166.766,56

⁴³ € 21.875 = 12,5% op vrijgestelde schijf €175.000.

opbrengsten per inwoner (140,8%) worden dus aangedreven door een sterk hogere belastingdruk en hogere vastgoedprijzen (112,8%), en gemilderd door een lager aantal transacties per inwoner (79,0%).

Tabel 44: België, gewesten, ontvangsten registratierechten (per capita), belangrijkste aandrijvers, UITV 2022 (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024 en Statbel 2023a)

	VG		WG		BHG		Totaal	
	Indicator	% nat gemiddelde	Indicator	% nat gemiddelde	Indicator	% nat gemiddelde	Indicator	% nat gemiddelde
Gemiddelde ontvangst (€) per inwoner	410,2	95,9%	401,9	93,9%	602,4	140,8%	427,8	100,0%
Aantal transacties per inwoner	0,0147	112,7%	0,0109	83,9%	0,0103	79,0%	0,0130	100,0%
Gemiddelde ontvangst (€) per transactie	27.988	85,1%	36.843	112,0%	58.597	178,2%	32.889	100,0%
Gewogen gemiddelde mediaanprijs appartement en huizen (€)	294.629	108,2%	206.426	75,8%	307.128	112,8%	272.287	100,0%

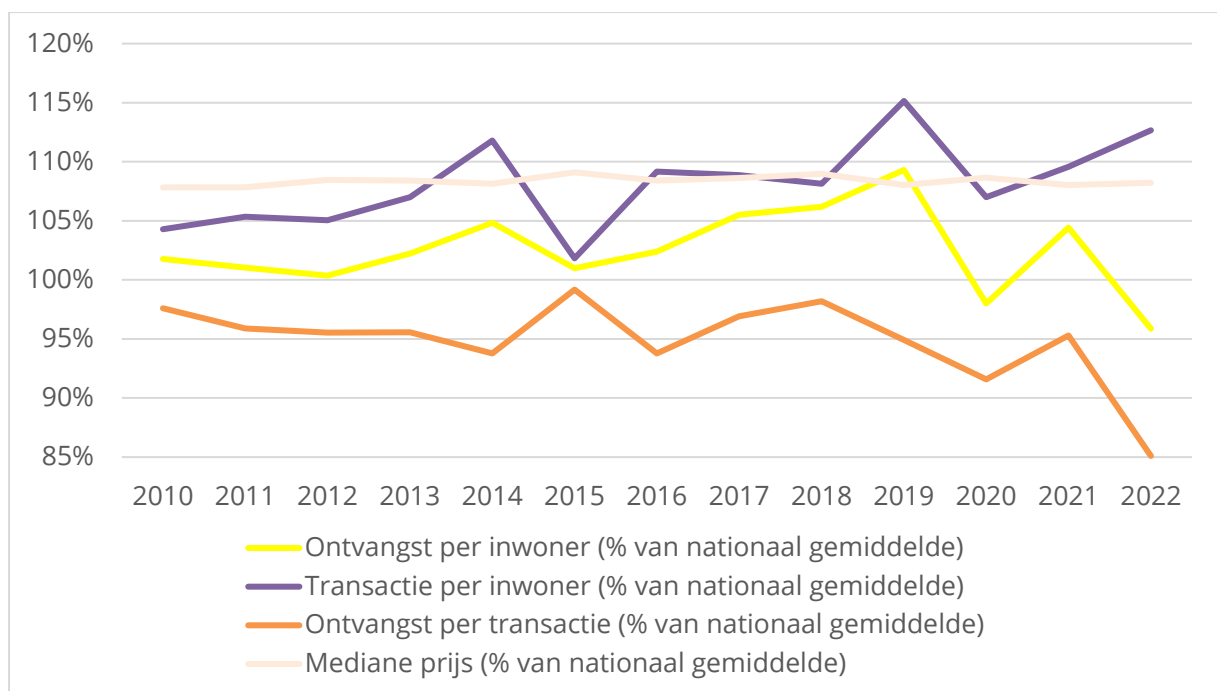

Figuur 14: België, gewesten, ontvangsten verkooprecht (per capita), UITV 2010-2022, in € per capita (linker y-as, staafdiagram) en in % van nationale gemiddelde (rechter y-as, lijngrafiek) (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024 en Statbel 2023a)

Het Waalse Gewest kenmerkt zich door 16,1% minder transacties per inwoner in vergelijking met het nationale gemiddelde. Hoewel de mediane prijs van vastgoedtransacties in Wallonië 24,2% lager ligt dan het nationale gemiddelde komt de gemiddelde ontvangst per transactie 12,0% boven het nationale gemiddelde uit. Dit toont – net zoals bij het BHG – aan dat het gemiddelde

betaalde tarief sterk boven het nationale gemiddelde ligt. **De lagere Waalse opbrengsten per inwoner (93,9%) worden verklaard door lagere vastgoedprijzen (75,8%) en een lagere activiteit op de huizenmarkt (83,9%). De hogere belastingdruk mildert beide effecten.**

136. In 2022 benaderen de Vlaamse per capita ontvangsten uit het verkooprecht het niveau van de Waalse, terwijl ze voordien consistent hoger lagen: zie Figuur 14. Dit is een gevolg van de twee tariefverlagingen (in 2020 en 2022) beslist door de Vlaamse Regering. Figuur 15 verduidelijkt tevens dat gemiddelde Vlaamse ontvangst per inwoner de dynamiek van de gemiddelde ontvangst per transactie volgt, terwijl de mediane verkoopprijzen globaal constant blijven ten opzichte van het nationale gemiddelde. De dalende ontvangsten per capita in verhouding tot de andere gewesten zijn dus een rechtstreeks gevolg van de opeenvolgende tariefverlagingen.

Figuur 15: Vlaams gewest, ontvangsten verkooprecht (per capita en in % van nationale gemiddelde), decompositie gewestelijke verschillen, UITV 2010-2022 (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024 en Statbel 2023a)

Onroerende voorheffing

137. De gerealiseerde ontvangsten uit de onroerende voorheffing worden gedeeld tussen het gewest, de provincies⁴⁴ en de gemeenten. Vooraleer kort dieper in te gaan op de ontvangsten van de gewesten (basisbelasting) en de lokale besturen (opcentiemen), bespreken we de gewestelijke verschillen in het kadastraal inkomen (KI), met gegevens afkomstig van Statbel (2023b). Het totaal van het (niet-geïndexeerd) kadastraal inkomen bedraagt in België in 2022 € 9,25 mld. Het aandeel

⁴⁴ In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest: de agglomeratie.

van het Vlaamse, Waalse en Brusselse Hoofdstedelijke Gewest is, respectievelijk, 60,4% (€ 5,59 mld), 25,4% (€ 2,35 mld) en 14,2% (€ 1,31 mld): zie Tabel 45.

Tabel 45: België, gewesten, ontvangsten onroerende voorheffing (gewestelijke basisheffing) en totaal kadastraal inkomen, UITV 2022 (bron: NBB 2024 en Statbel 2023b)

	VG		WG		BHG		Totaal	
	€ mln	% totaal	€ mln	% totaal	€ mln	% totaal	€ mln	% totaal
Onroerende voorheffing	299,2	83,3%	35,4	9,9%	24,4	6,8%	359,0	100,0%
Totaal KI	5.586,7	60,4%	2.350,0	25,4%	1.314,6	14,2%	9.251,3	100,0%

138. **Het Vlaamse Gewest kent veruit de hoogste ontvangsten per capita uit de onroerende voorheffing:** € 45 per inwoner of 144,1% van het nationale gemiddelde. De ontvangsten voor het BHG (€ 20, 64,4% van het nationale gemiddelde) zijn minder dan de helft van de Vlaamse, terwijl de Waalse met € 10 per capita sterk achterlopen op de andere gewesten (31,2%): zie Tabel 46.

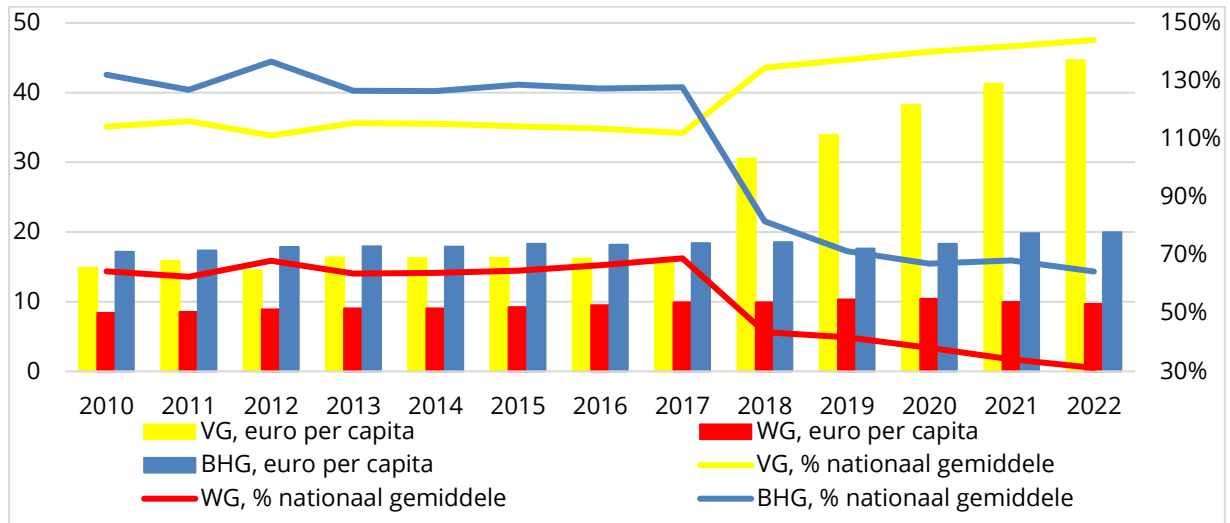
Tabel 46: België, gewesten, ontvangsten onroerende voorheffing (per capita, gewestelijke basisheffing), belangrijkste aandrijvers, UITV 2022 (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024 en Statbel 2023b)

	VG		WG		BHG		Totaal	
	Indicator	% nat gemiddelde	Indicator	% nat gemiddelde	Indicator	% nat gemiddelde	Indicator	% nat gemiddelde
Gemiddelde ontvangst (€) per capita	44,7	144,1%	9,7	31,2%	20,0	64,4%	31,0	100,0%
Kadastraal inkomen (€) per capita	834,0	104,4%	641,6	80,3%	1.075,2	134,6%	798,6	100,0%
Ontvangst in percent kadastraal inkomen	5,36%	138,0%	1,51%	38,8%	1,86%	47,8%	3,88%	100,0%

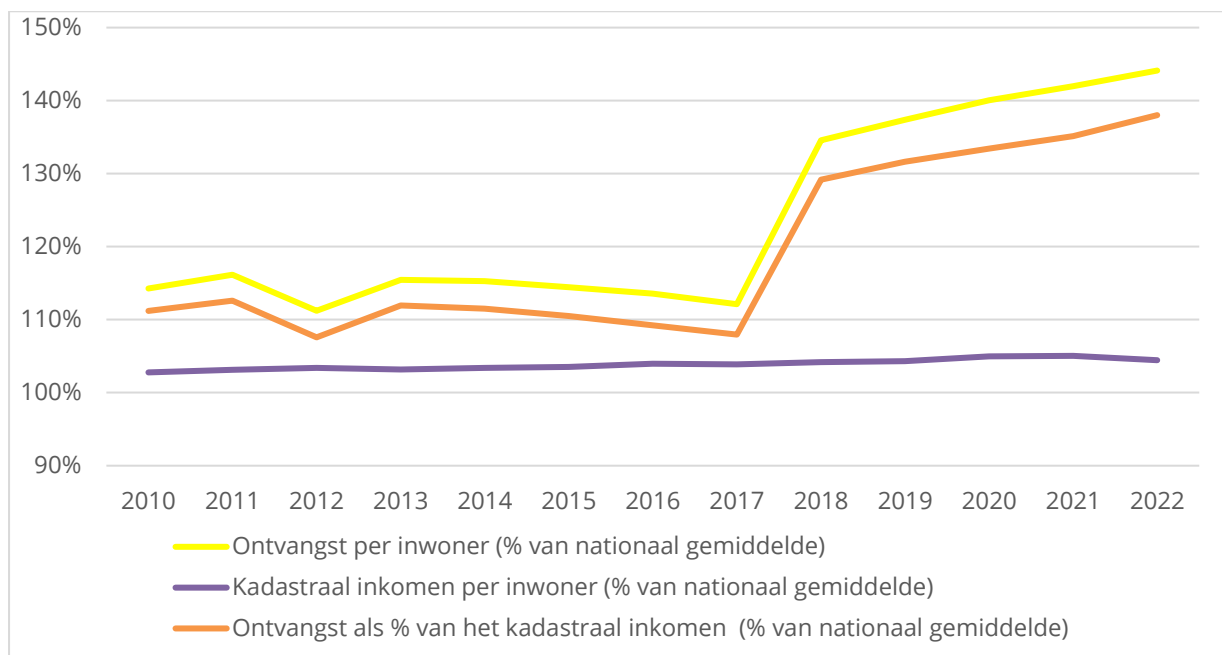
139. De verschillen tussen de gewesten in de ontvangsten per capita worden geduid door twee aandrijvers: de **gewestelijke verschillen in kadastraal inkomen per capita (belastingbasis)** en de **gemiddelde ontvangst als percentage van het kadastraal inkomen (belastingdruk)**. De **hogere Vlaamse ontvangsten per capita (144,1% van het nationale gemiddelde) worden hoofdzakelijk verklaard door de hogere Vlaamse belastingdruk op onroerende goederen:** deze bedraagt gemiddeld 5,4% van het kadastraal inkomen (138,0%). De Vlaamse kadastrale inkomens bedragen € 834 per capita, waarmee ze ook boven het nationale gemiddelde uitkomen (104,4%).

De in verhouding tot de andere gewesten lage Waalse ontvangsten per capita worden in de eerste plaats verklaard door een lage Waalse belastingdruk (1,5% van het kadastraal inkomen, of 38,8% van het nationale gemiddelde). Daarnaast ligt het gemiddeld kadastraal inkomen per capita

met € 642 sterk onder het niveau van de andere gewesten (80,3%). **De lage Waalse ontvangsten (31,2%) worden dus verklaard door zowel een sterk lagere belastingdruk (38,8%) als een meer beperkte belastingbasis (80,3%).**

Figuur 16: België, gewesten, ontvangsten onroerende voorheffing (per capita, gewestelijke basisheffing), UITV 2010-2022, in € per capita (linker y-as, staafdiagram) en in % van nationale gemiddelde (rechter y-as, lijngrafiek) (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024)

Figuur 17: Vlaams gewest, ontvangsten onroerende voorheffing (per capita, in % van nationale gemiddelde, gewestelijke basisheffing), decompositie gewestelijke verschillen, UITV 2010-2022, (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024)

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ligt de belastingdruk eveneens een stuk onder het nationale gemiddelde (47,8%). De Brusselse kadastrale inkomens uitgedrukt per capita zijn wel de

hoogste binnen België, met €1.075 (134,6% van het nationale gemiddelde). **Het effect van de lagere belastingdruk (47,8%) domineert echter het effect van de hogere kadastrale inkomens (134,6%), waardoor de Brusselse ontvangsten per capita achterlopen op het nationale gemiddelde (64,4%).**

140. **Vanaf 2018 liggen de Vlaamse per capita ontvangsten uit de onroerende voorheffing hoger (gewestelijke basisheffing) dan de Brusselse, terwijl ze voordien consistent lager waren:** zie Figuur 16. Dit is een gevolg van de tariefverschuiving van de provinciale opcentiemen naar de gewestelijke basisheffing in 2018 (zie Hoofdstuk 2.2.3). Figuur 17 toont aan dat gemiddelde ontvangst per inwoner als percentage van het nationale gemiddelde hoofdzakelijk de ontvangst als percentage van het kadastraal inkomen (= belastingdruk) volgt, terwijl de gewestelijke verschillen in het gemiddelde kadastraal inkomen per inwoner nauwelijks variëren doorheen de tijd. De stijgende ontvangsten per capita in verhouding tot de andere gewesten worden dus verklaard door de belastingdruk.

Tabel 47: België, gewesten, ontvangsten onroerende voorheffing (alle overheidsniveaus), UITV 2022 (bron: NBB 2024 en Agentschap Binnenlands Bestuur 2024)

	VG		WG + BHG		Totaal	
	€ mln	% totaal	€ mln	% totaal	€ mln	% totaal
Gewestelijke basisheffing	299,2	83,3%	59,8	16,7%	359,0	100,0%
Opcentiemen lokale besturen	3.085,7	52,9%	2.750,1	47,1%	5.835,8	100,0%
Totaal	3.384,9	54,6%	2.809,9	45,4%	6.194,8	100,0%

Tabel 48: Vlaams Gewest, ontvangsten lokale besturen via onroerende voorheffing, UITV 2022 (bron: Agentschap Binnenlands Bestuur 2024)

	€ mln	%
Provincies	490,8	15,9%
Gemeenten	2.594,9	84,1%
Totaal	3.085,7	100,0%

141. **De ontvangsten van alle Belgische lokale besturen uit de onroerende voorheffing zijn in 2022 goed voor € 5,84 mld, en zijn dus budgettair veel belangrijker dan de gewestelijke ontvangsten (€ 359 mln).** Het geheel van de ontvangsten uit de onroerende voorheffing komt in dat jaar neer op € 6,19 mld: zie Tabel 47. Deze ontvangsten voor de Vlaamse lokale besturen zijn in 2022 goed voor € 3,09 mld⁴⁵. Het leeuwendeel van deze ontvangsten komt terecht bij de gemeenten (€ 2,59 mld, 84,1%), het overige deel bij de Vlaamse provincies (€ 491 mln, 15,9%): zie Tabel 48.

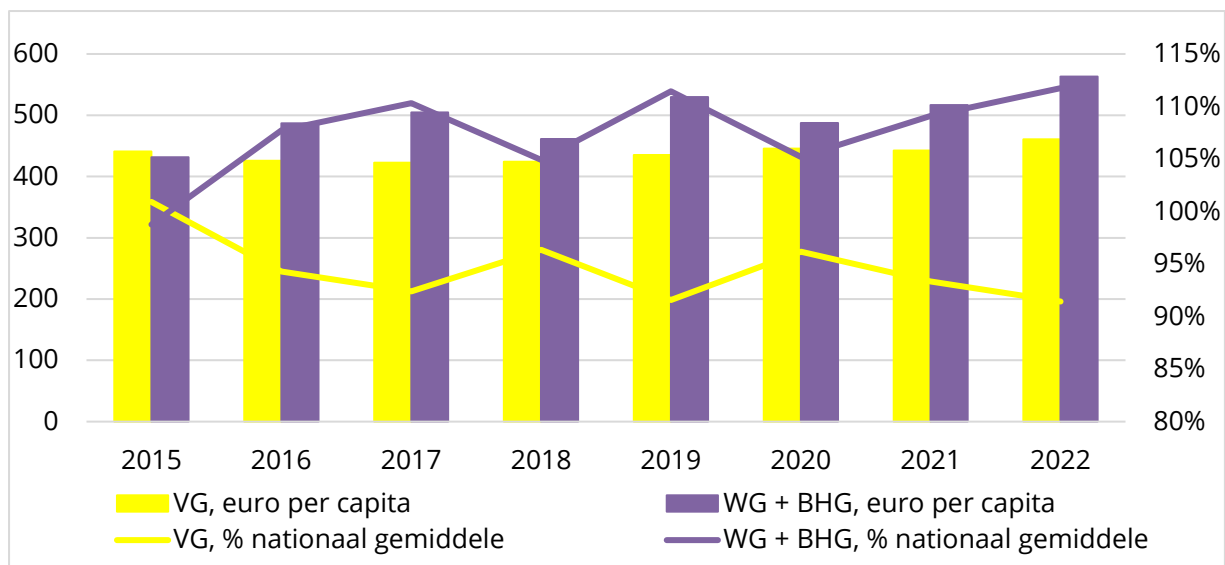
142. **De gemiddelde ontvangst uit de onroerende voorheffing voor de Vlaamse lokale besturen bedraagt in 2022 € 461 per hoofd, en ligt daarmee fors lager in vergelijking met de andere gewesten (91,4% van het nationale gemiddelde).** De lokale besturen in het Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ontvangen met € 563 per hoofd beduidend meer

⁴⁵ Gegevens afkomstig van de [BBC-analysetool](#) van het Agentschap Binnenlands Bestuur.

middelen uit de belasting (111,7% van het nationale gemiddelde). De verschillen worden in hoofdzaak aangedreven door verschillen in de belastingdruk: de Vlaamse lokale besturen ontvangen jaarlijks gemiddeld 55,3% van het (niet-geïndexeerd) kadastraal inkomen, versus gemiddeld 76,0% in de andere gewesten. De hogere Vlaamse kadastrale inkomens per capita milderen de verschillen in de effectieve ontvangsten, al is dit effect kleiner dan het tarieffeffect: € 834 (104,4%) in het Vlaamse Gewest versus gemiddeld € 750 (93,9%) in het Waalse en Brusselse Gewest. Daarbij mag niet uit het oog verloren worden dat de Waalse provincies een ruimer takenpakket dan de Vlaamse provincies hebben. Zie Tabel 49.

Tabel 49: België, lokale besturen, ontvangsten onroerende voorheffing (per capita), belangrijkste aandrijvers, UITV 2022 (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024, Statbel 2023b, en Agentschap Binnenlands Bestuur 2024)

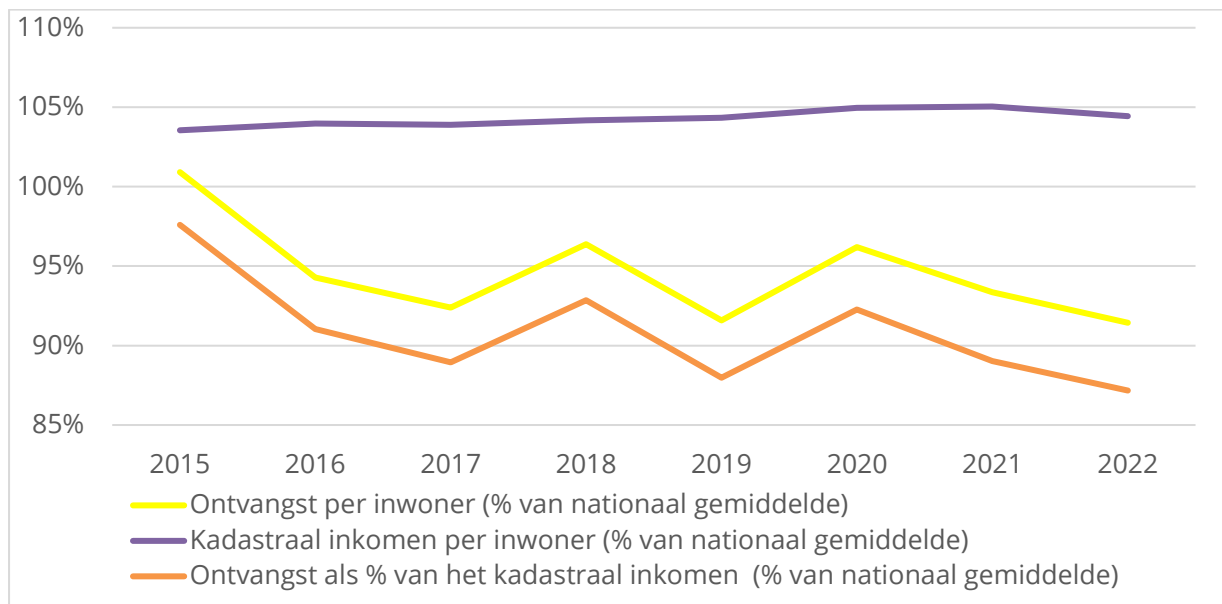
	VG		WG + BHG		Totaal	
	Indicator	% nat gemiddelde	Indicator	% nat gemiddelde	Indicator	% nat gemiddelde
Gemiddelde ontvangst (€) per capita	460,6	91,4%	563,0	111,7%	503,8	100,0%
Kadastraal inkomen (€) per capita	834,0	104,4%	750,2	93,9%	798,6	100,0%
Ontvangst als percentage van het KI	55,3%	87,6%	76,0%	120,4%	63,1%	100,0%

Figuur 18: België, gewesten en lokale besturen, onroerende voorheffing (per capita, opcentiemen lokale besturen), UITV 2015-2022, in € per capita (linker y-as, staafdiagram) en in % van nationale gemiddelde (rechter y-as, lijngrafiek) (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024 en Agentschap Binnenlands Bestuur 2024)

143. In de periode 2015-2022 dalen de per capita ontvangsten uit de onroerende voorheffing van de Vlaamse lokale besturen consistent in lijn met deze in de andere gewesten: zie

Figuur 18. Deze daling wordt hoofdzakelijk aangedreven door het tarieffeffect en veel minder door de kadastrale inkomens (belastingbasis): zie Figuur 19.

Figuur 19: Vlaams gewest, onroerende voorheffing (per capita als % van nationale gemiddelde, opcentiemen lokale besturen en gewestelijke basisheffing), UITV 2015-2022, decompositie gewestelijke verschillen (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024 en Agentschap Binnenlands Bestuur 2024)

Tabel 50: België, gewesten en lokale besturen, ontvangsten onroerende voorheffing (per capita, alle overheidsniveaus), belangrijkste aandrijvers, UITV 2022 (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024; Statbel 2023b; Agentschap Binnenlands Bestuur 2024)

	VG		WG + BHG		Totaal	
	Indicator	% nationale gemiddelde	Indicator	% nationale gemiddelde	Indicator	% nationale gemiddelde
Gemiddelde ontvangst (€) per capita	505,3	94,5%	575,2	107,6%	534,8	100,0%
Kadastraal inkomen (€) per capita	834,0	104,4%	750,2	93,9%	798,6	100,0%
Ontvangst als percentage van het kadastraal inkomen, waarvan:	60,6%	90,5%	76,7%	114,5%	67,0%	100,0%
<i>Gewestelijke basisheffing</i>	5,4%	138,0%	1,6%	42,1%	3,9%	100,0%
<i>Opcentiemen lokale besturen</i>	55,3%	87,6%	76,0%	120,4%	63,1%	100,0%

144. De gemiddelde ontvangst per capita uit de onroerende voorheffing voor alle overheidsniveaus tezamen is het laagst in het Vlaamse Gewest (€ 505; 94,5% van nationale gemiddelde). De verschillen worden verklaard door een lagere belastingdruk: de ontvangst als percentage van het KI (60,6%) ligt 9,5% onder het nationale gemiddelde. De gewestelijke basisheffing is in het Vlaamse Gewest (5,4%) hoger dan in de andere gewesten (138,0%), maar de opbrengsten van de opcentiemen voor de Vlaamse lokale besturen zijn dan weer een stuk lager (87,6%). De gewestelijke basisheffing is echter kleiner dan de opcentiemen, waardoor dit laatste effect

domineert binnen het geheel. De hogere Vlaamse kadastrale inkomens per inwoner (104,4%) milderen tenslotte de lagere belastingdruk in het Vlaamse gewest. Zie Tabel 50.

Brusselse gewestelijke belasting ten laste van de eigenaars van gebouwen

145. **In het BHG geldt een belasting op de eigenaars van niet-residentiële oppervlakten die niet voor het verblijf van een gezinshoofd bestemd zijn.** Het bedrag wordt berekend à rato van de vloeroppervlakte (per m²) en mag niet meer bedragen dan 14 % van het totaal geïndexeed kadastraal inkomen van de bebouwde eigendom (of een gedeelte ervan) die aan de onroerende voorheffing is onderworpen. De belasting bracht in 2022 € 90 mln op, of € 73,9 per hoofd van de bevolking. De belasting bracht daarmee bijna vier keer meer op dan het gewestelijke luik van de onroerende voorheffing (Brussel Fiscaliteit, 2024).

2.7.3 Mobiliteit

146. **De ontvangsten per capita uit de belastingen via het thema mobiliteit liggen met € 280 mln het hoogst in het Vlaamse Gewest (107,7 % het nationale gemiddelde).** De Waalse belastingontvangsten lopen met € 253 per capita ongeveer 2,5 procent achter op het nationale gemiddelde (97,5%), terwijl de Brusselse ontvangsten uit de mobiliteitsbelastingen met € 170 per capita ver onder het nationale gemiddelde liggen (65,3%). In alle gewesten is de jaarlijkse verkeersbelasting de belangrijkste ontvangst binnen het thema mobiliteit.

Jaarlijkse verkeersbelasting

147. **In het Vlaamse Gewest liggen de ontvangsten per capita uit de jaarlijkse belasting op motorvoertuigen het hoogst (€ 166, 108,3% van het nationale gemiddelde),** gevolgd door het Waalse Gewest (€ 142; 92,8% van het nationale gemiddelde) en het BHG (€ 117; 76,0% van het nationale gemiddelde). De verschillen in de ontvangsten per capita tussen de gewesten worden verklaard via twee aandrijvers: de **gewestelijke verschillen in het aantal voertuigen per inwoner (belastingbasis)** en de **ontvangsten per ingeschreven voertuig (belastingdruk)**. De gegevens over het aantal ingeschreven motorvoertuigen⁴⁶ zijn afkomstig van Statbel (2023c).

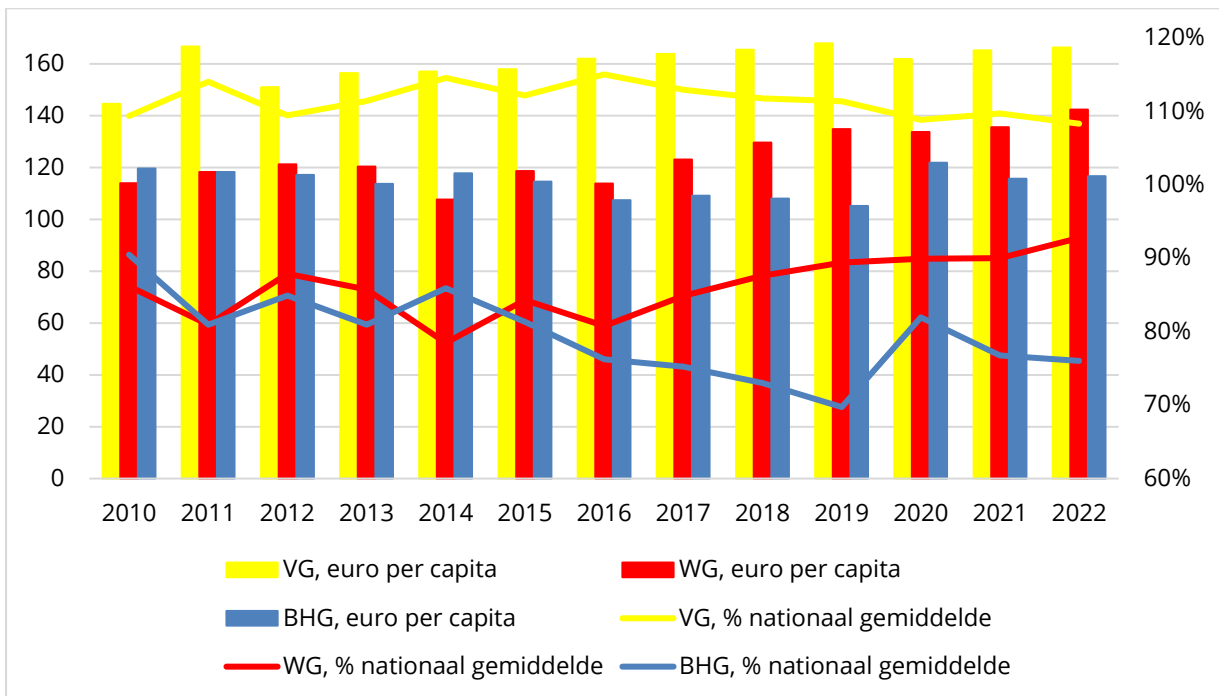
148. In het Vlaamse Gewest zijn, in verhouding tot de andere gewesten, meer voertuigen ingeschreven: 0,71 voertuigen per capita (104,8% van nationale gemiddelde). De gemiddelde ontvangst per ingeschreven voertuig (€ 236) ligt 3,4% boven het nationale gemiddelde. **De hogere ontvangsten per capita in het Vlaamse Gewest (108,3%) worden dus aangedreven door een bredere belastingbasis (104,8%) én een (beperkt) hogere belastingdruk per voertuig (103,4%).**

In het Waalse Gewest ligt zowel het aantal ingeschreven voertuigen per capita (0,67) als de gemiddelde ontvangst per ingeschreven voertuig (€ 213,4) beperkt onder het nationale gemiddelde, respectievelijk op 99,1% en 93,6%. **De combinatie van de lagere gewestelijk belastingbasis (99,1%) -en druk (93,6%) verklaart de lagere ontvangsten uit de verkeersbelasting per inwoner (92,8%).**

⁴⁶ Het betreft: personenwagens, autobussen en autocars, utilitaire voertuigen voor goederenvervoer (vrachtwagens, bestelwagens, terreinwagens en tankwagens), trekkers, landbouwtrekkers en motorrijwielen.

Tabel 51: België, gewesten, ontvangsten jaarlijkse verkeersbelasting (per capita), belangrijkste aandrijvers, UITV 2022 (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024 en Statbel 2023c)

	VG		WG		BHG		Totaal	
	Indicator	% nat gemiddelde	Indicator	% nat gemiddelde	Indicator	% nat gemiddelde	Indicator	% nat gemiddelde
Gemiddelde ontvangst (€) per capita	166,3	108,3%	142,4	92,8%	116,7	76,0%	153,5	100,0%
Ingeschreven voertuigen per capita	0,71	104,8%	0,67	99,1%	0,50	74,5%	0,673	100,0%
Gemiddelde ontvangst (€) per ingeschreven voertuig	235,8	103,4%	213,4	93,6%	232,7	102,0%	228,1	100,0%

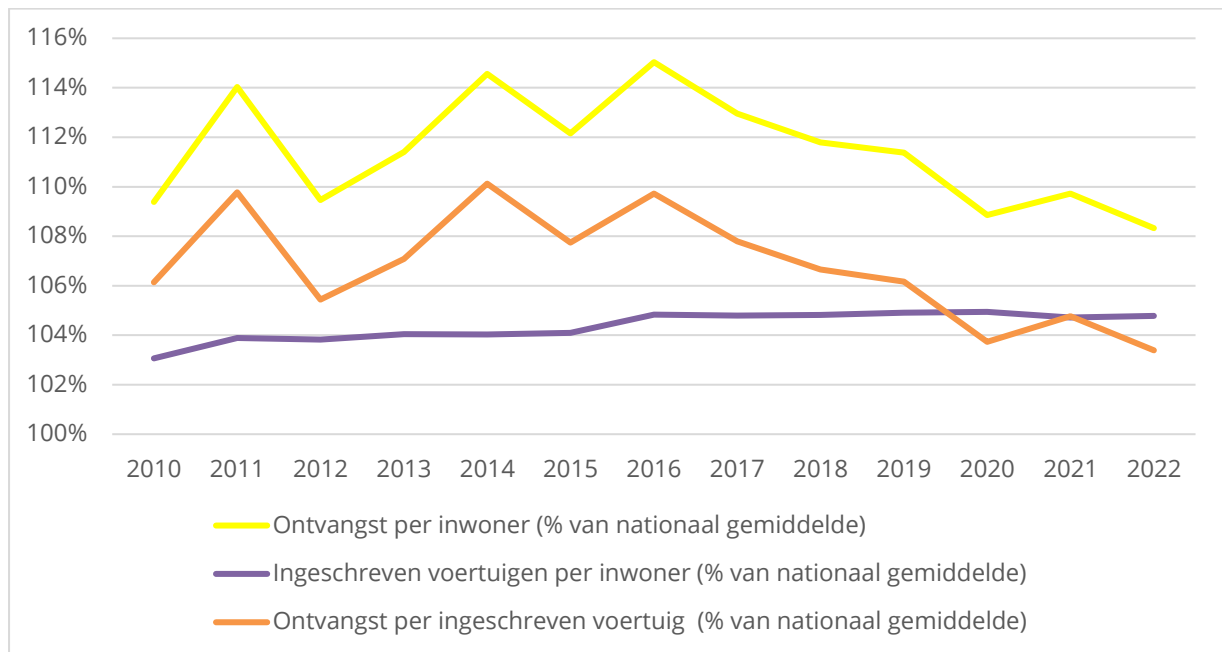

Figuur 20: België, gewesten, ontvangsten verkeersbelasting (per capita), UITV 2010-2022, in € per capita (linker y-as, staafdiagram) en % van nationale gemiddelde (rechter y-as, lijngrafiek) (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024 en Statbel 2023c)

Het Hoofdstedelijke Gewest kent het laagst aantal voertuigen per inwoner (0,50 of 74,5% van het nationale gemiddelde), maar de ontvangst per ingeschreven voertuig (€ 232,7) bedraagt 102,0% van het nationale gemiddelde. **Het effect van de belastingbasis (= 74,5%) is echter vele malen groter dan het effect van de belastingdruk (102,0%), waardoor het BHG van alle gewesten de laagste ontvangsten (76,0%) per inwoner realiseert.**

149. De gewestelijk verschillen in de per capita ontvangsten uit de jaarlijkse verkeersbelasting fluctueren doorheen de tijd (2010-2022), al is het wel duidelijk dat het verschil tussen de Vlaamse ontvangsten ten opzichte van de andere gewesten de laatste jaren afneemt: zie

Figuur 20. Figuur 21 verduidelijkt dat deze daling hoofdzakelijk aangedreven wordt door de belastingdruk en niet door de belastingbasis. Het aantal inschrijvingen per capita blijft in het Vlaamse Gewest namelijk ongeveer constant ten opzichte van het nationale gemiddelde.

Figuur 21: Vlaamse gewest, ontvangsten jaarlijkse verkeersbelasting (per capita als % van nationale gemiddelde), UITV 2015-2022, decompositie gewestelijke verschillen (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024 en Statbel 2023c)

Belasting op inverkeerstelling

150. **De Vlaamse ontvangsten uit de belasting op inverkeerstelling zijn met € 33 per capita (93,5% van het nationale gemiddelde) de laagste van alle gewesten.** In het BHG ligt deze ontvangst met € 50 per capita dan weer 27,8% boven het nationale gemiddelde. In het Waalse Gewest is deze ontvangst goed voor € 36 per capita (102,5% van het nationale gemiddelde).

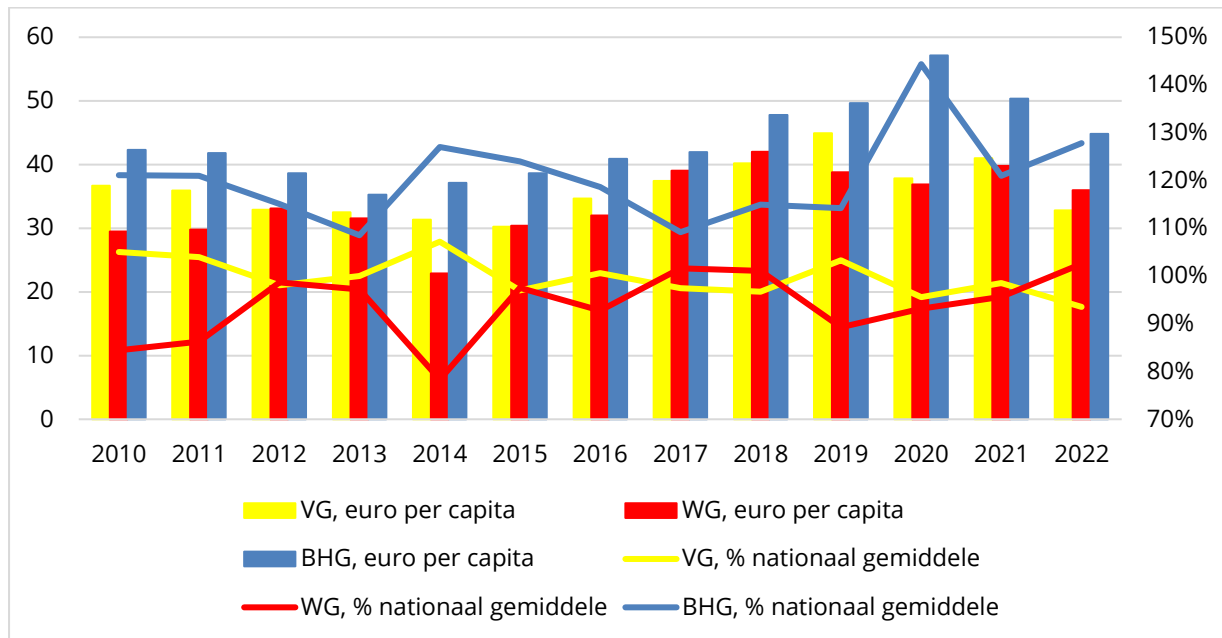
151. De verschillen in de ontvangsten per capita tussen de gewesten worden verklaard door twee aandrijvers: de **gewestelijke verschillen in het aantal inschrijvingen per inwoner (= belastingbasis)** en de **ontvangsten per inschrijving (= belastingdruk)**. De gegevens van het aantal ingeschreven voertuigen⁴⁷ zijn afkomstig van Statbel (2023c).

In het Vlaamse Gewest worden in 2022 0,115 voertuigen per capita ingeschreven, ongeveer op het niveau van het nationale gemiddelde (100,1%). De gemiddelde ontvangst per inschrijving is met € 286 het laagste van alle gewesten (93,4%). **De lagere gemiddelde ontvangst per inwoner (93,5%) is dus enkel een gevolg van de in verhouding tot de andere gewesten lagere belastingdruk (93,4%).**

⁴⁷ Het betreft: personenwagens, autobussen en autocars, vrachtwagens, bestelwagens, terreinwagens en tankwagens, trekkers, landbouwtrekkers, speciale voertuigen en motorrijwielen.

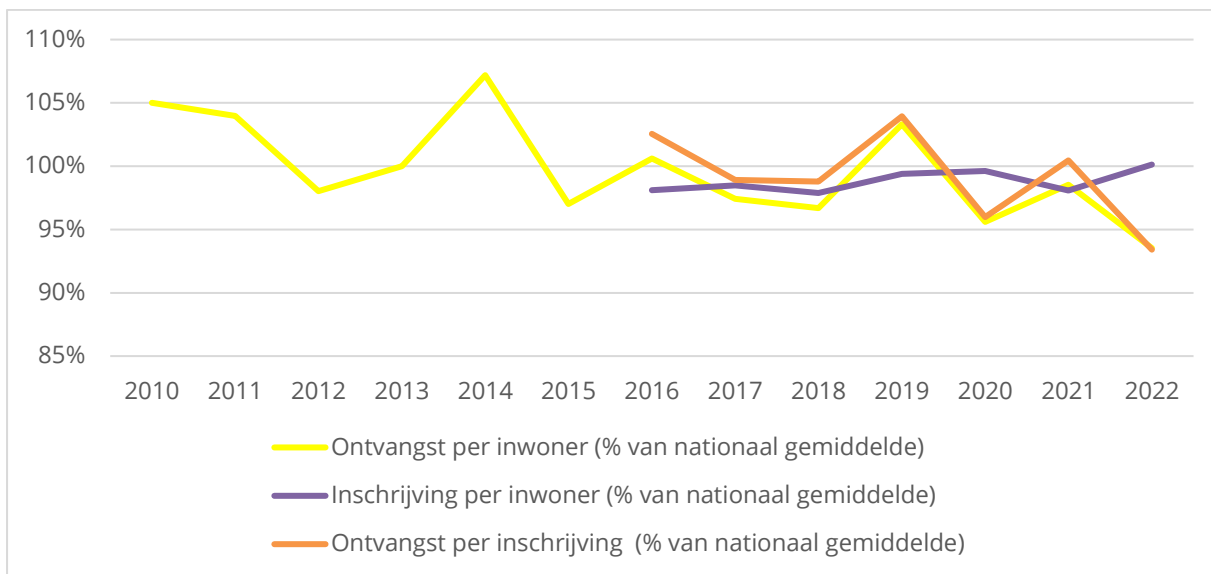
Tabel 52: België, gewesten, ontvangsten belasting op inverkeerstelling (per capita), belangrijkste aandrijvers, UITV 2022 (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024 en Statbel 2023c)

	VG		WG		BHG		Totaal	
	Indi- ca- tor	% nat gemid- delde	Indi- cator	% nat gemid- delde	Indi- ca- tor	% nat gemid- delde	Indi- ca- tor	% nat gemid- delde
Gemiddelde ont- vangst (€) per capita	32,8	93,5%	36,0	102,5%	44,8	127,8%	35,1	100,0%
Inschrijvingen per ca- pita	0,115	100,1%	0,116	101,1%	0,105	91,3%	0,115	100,0%
Gemiddelde ont- vangst (€) per in- schrijving	286,1	93,4%	310,7	101,5%	428,7	140,0%	306,2	100,0%

Figuur 22: België, gewesten, ontvangsten belasting op inverkeerstelling (per capita), UITV 2010-2022, in € per capita (linker y-as, staafdiagram) en in % van nationale gemiddelde (rechter y-as, lijngrafiek) (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024 en Statbel 2023c)

In Wallonië volgen zowel de inschrijvingen per capita (0,116) als de gemiddelde ontvangst per inschrijving (€ 310,7) het nationale gemiddelde (respectievelijk: 100,1% en 101,5%). **De Waalse belastingontvangsten per capita liggen dan ook rond het nationale gemiddelde (102,5%).** In het Hoofdstedelijk Gewest worden in 2022 het minst aantal voertuigen per capita ingeschreven (0,105; 91,3% van het nationale gemiddelde). Wel ligt de gemiddelde ontvangst per inschrijving met € 429 40% boven het nationale gemiddelde. **De hogere belastingdruk (140,0%) weegt zwaarder door dan het lager aantal inschrijvingen per capita (91,3%), waardoor de Brusselse per capita ontvangsten de hoogste zijn (127,8%).**

Figuur 23: Vlaams gewest, ontvangsten belasting op inverkeerstelling per capita, UITV 2010-2022, in € per capita en in % van nationale gemiddelde (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024 en Statbel 2023c)

152. De gewestelijk verschillen in de per capita ontvangsten uit de belasting op inverkeerstelling fluctueren doorheen de tijd (2010-2022), al is duidelijk dat de Vlaamse ontvangsten de laatste jaren afnemen in vergelijking met de andere gewesten: zie Figuur 22. Figuur 23 verduidelijkt dat deze daling hoofdzakelijk aangedreven wordt door de belastingdruk en niet door de belastingbasis. Het aantal inschrijvingen per capita blijft in het Vlaamse Gewest immers ongeveer constant ten opzichte van het nationale gemiddelde.

Kilometerheffing voor vrachtwagens

153. Tabel 53 geeft de tolheffing en het aantal kilometers per gewest voor 2022. In het Vlaamse Gewest was de kilometerheffing goed voor € 544 mln aan tol (65,6% van het totaal), geïnd op € 4,39 mln aan gereden kilometers (65,6% van het totaal)⁴⁸. Het overige deel van de geïnde tol en gereden kilometers is in hoofdzaak te situeren in het Waalse Gewest.

Tabel 53: België, gewesten, kilometerheffing voor vrachtwachten, tolheffing en aantal kilometers, 2022 (bron: Viapass, 2024)

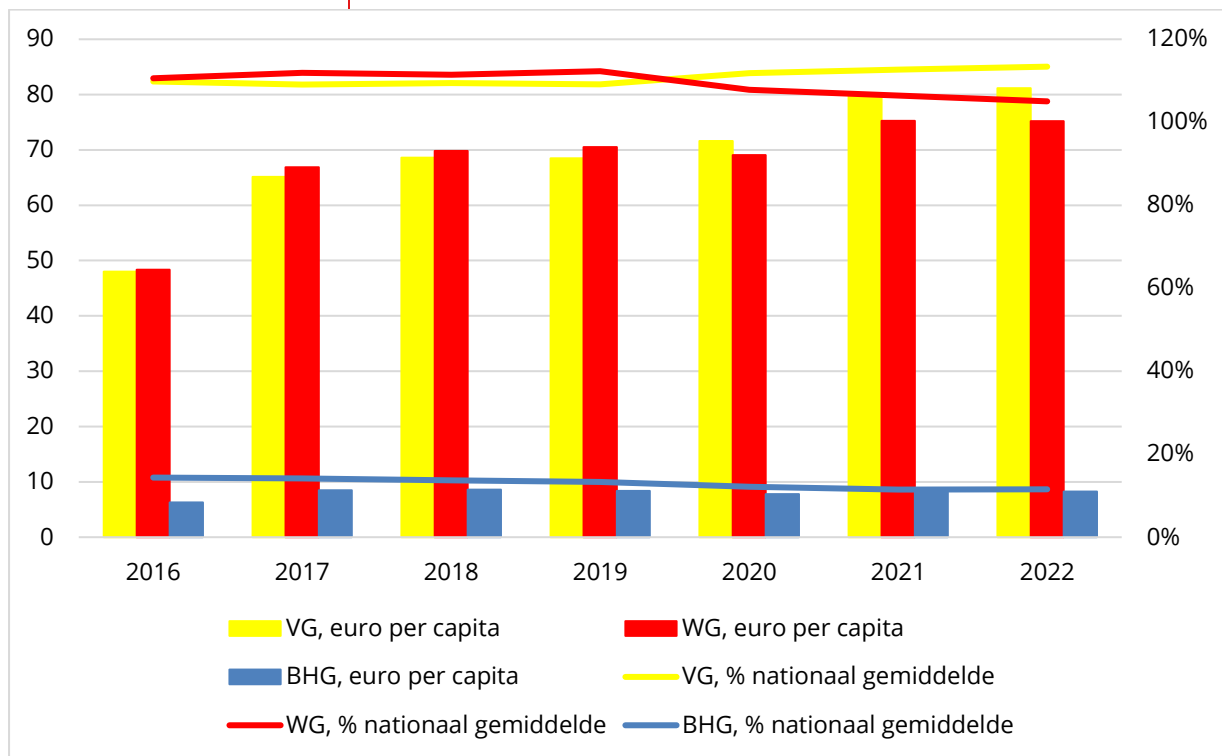
	VG		WG		BHG		Totaal	
	indicator	% totaal	indicator	% totaal	indicator	% totaal	indicator	% totaal
Tolheffing, mln €	543,8	65,6%	275,4	33,7%	10,1	1,2%	829,3	100,0%
Aantal kilometers, mln km	4.391,0	65,6%	2.241,8	33,5%	58,9	0,9%	6.691,7	100,0%

⁴⁸ Merk op dat er kleine afwijking bestaat tussen de door Viapass geregistreerde tolninning en de Vlaamse ESR-ontvangsten uit de kilometerheffing (€ 542 mln) bij de begrotingsuitvoering 2021. Begrotingsartikel: CE0-9CDGADD-OW.

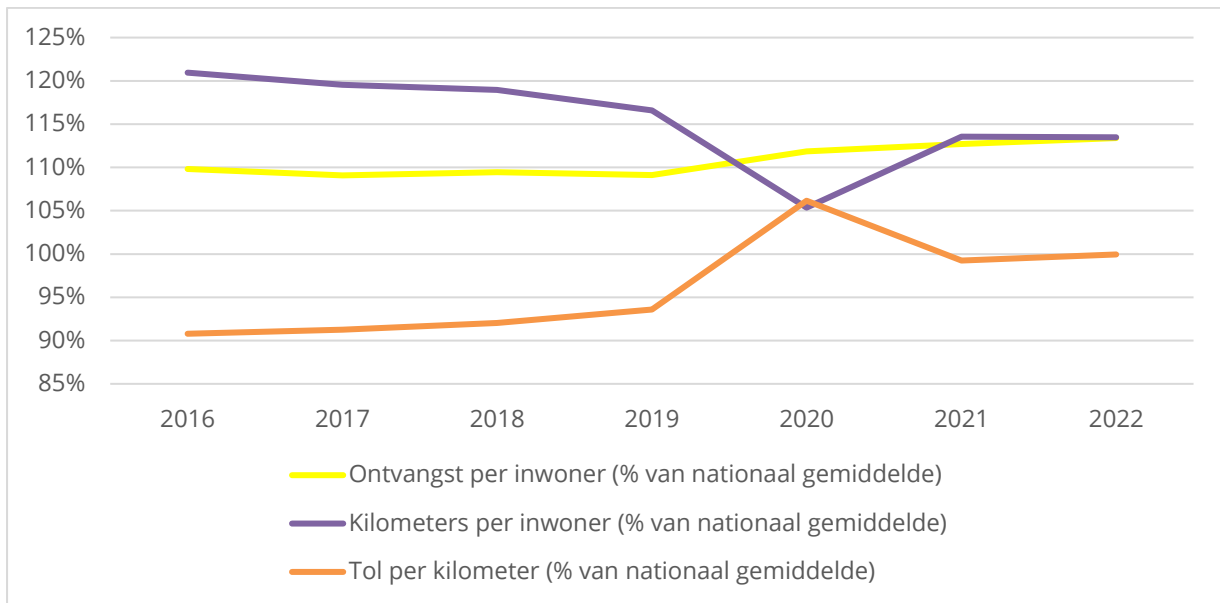
154. De verschillen in de ontvangsten per capita tussen de gewesten worden verklaard door twee aandrijvers: de gewestelijke verschillen in het **aantal kilometers per inwoner (= belastingbasis)** en de **tol per kilometer (= belastingdruk)**. Deze gegevens zijn afkomstig van Viapass (2024).

Tabel 54: België, gewesten, tol kilometerheffing voor vrachtwagens per capita, belangrijkste aandrijvers, 2022 (bron: eigen berekeningen o.b.v. Viapass 2024)

	VG		WG		BHG		Totaal	
	Indi- ca- tor	% nat gemid- delde	Indi- ca- tor	% nat gemid- delde	Indi- ca- tor	% nat gemid- delde	Indi- ca- tor	% nat gemid- delde
Gemiddelde tol (€) per capita	81,2	113,4%	75,2	105,0%	8,3	11,5%	72	100,0%
Kilometer per capita	655	113,5%	612	106,0%	48	8,3%	578	100,0%
Tol per kilometer (€/km)	0,124	99,9%	0,123	99,1%	0,172	138,4%	0,124	100,0%

Figuur 24: België, gewesten, tol kilometerheffing vrachtwagens (per capita), 2016-2022, in € per capita (linker y-as, staafdiagram) en % van nationale gemiddelde (rechter y-as, lijngrafiek) (bron: eigen berekeningen o.b.v. Viapass 2024)

Figuur 25: Vlaams gewest, tol ontvangen via kilometerheffing vrachtwagens (€ per capita), 2016-2022 (bron: eigen berekeningen o.b.v. Viapass 2024)

De gemiddelde tol per capita bedraagt in het Vlaamse Gewest € 81,2 (113,4 % van het nationale gemiddelde) en ligt hoger dan deze in het Waalse Gewest € 75,2 (105,0%). De verschillen worden aangedreven door het hoger aantal kilometers per capita in het Vlaamse Gewest. De gemiddelde tol per kilometer is vandaag zeer gelijkaardig in beide gewesten: zie Tabel 54.

De gemiddelde tol per capita ligt in het BHG met € 8 zeer ver onder het nationale gemiddelde (11,5%). In verhouding tot de andere gewesten is het aantal kilometers per capita ook veel lager in het geografisch kleine BHG (€ 48, 8,3% van het nationale gemiddelde). De gemiddelde tol per kilometer (€ 0,72) ligt wel 38,4% boven het nationale gemiddelde. **De hogere Brusselse tarieven (138,4%) compenseren het lager aantal gereden kilometer per inwoners (8,3%) echter niet, waardoor de Brusselse tol per inwoner (11,5%) ver onder het nationale gemiddelde ligt.**

155. **De eerste jaren na de invoering van de kilometerheffing was de Waalse tol per capita beperkt hoger dan de Vlaamse** (2016-2019: gemiddeld 109,4% van het nationale gemiddelde). Sinds 2020 is de Vlaamse tol per capita de hoogste van alle gewesten (2022: 113,4% van het nationale gemiddelde): zie Figuur 24. Figuur 25 toont aan dat deze beweging een gevolg is van een stijgende Vlaamse tol per kilometer, ten opzichte van de andere gewesten (vergelijk 2019: 90,8% van het nationale gemiddelde; 2020: 99,9%). Het aantal gereden kilometers per capita neemt sinds de invoering dan weer af ten opzichte van het Waalse Gewest (vergelijk 2016: 120,9% van het nationale gemiddelde; 2022: 113,5%). Het tariefeffect domineert echter het kilometereffect.

2.7.4 Overdracht van vermogen

Erfbelasting

156. In alle gewesten vormt de erfbelasting de belangrijkste ontvangst binnen het thema overdracht van vermogen. **In het BHG liggen deze ontvangsten, uitgedrukt per capita, veruit het hoogst** (€ 332; 137,2% van nationale gemiddelde). De ontvangsten per hoofd liggen in het

Vlaamse en het Waalse Gewest ongeveer op hetzelfde niveau, met respectievelijk € 235 (97,4% van nationale gemiddelde) en € 223 (92,4%): zie Tabel 55.

Tabel 55: België, gewesten, ontvangsten erfbelasting (per capita), belangrijkste aandrijvers, 2022, (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024 en Statbel 2024b)

	VG		WG		BHG		Totaal	
	Indicator	% nat gemiddelde	Indicator	% nat gemiddelde	Indicator	% nat gemiddelde	Indicator	% nat gemiddelde
Gemiddelde ontvangst (€) per capita	235,5	97,4%	223,3	92,4%	331,7	137,2%	241,8	100,0%
Overlijdens (% bevolking)	1,01%	100,3%	1,09%	108,5%	0,73%	72,6%	1,00%	100,0%
Gemiddelde ontvangst (€) per overlijden	23.357,7	97,1%	20.479,2	85,1%	45.501,5	189,1%	24.066,0	100,0%

157. De verschillen in de ontvangsten per capita tussen de gewesten worden verklaard volgens twee aandrijvers: de **gewestelijke verschillen in het aantal overlijdens per inwoner** en de **gemiddelde ontvangst per overlijden**. De verschillen in het aantal overlijdens per inwoner is een element van de belastingbasis. Deze gegevens zijn afkomstig van Statbel (2024b). In verhouding tot de totale bevolking kent het Waalse Gewest in 2022 de meeste overlijdens (1,09%, 108,5% van nationale gemiddelde), terwijl de minste overlijdens in het demografisch veel jongere BHG geregistreerd worden (0,73%, 72,6%). In het Vlaamse Gewest liggen de overlijdens in verhouding tot de bevolking op het nationale gemiddelde (1,01%, 100,3%).

In het Vlaamse Gewest lag de gemiddelde ontvangst per overlijden met € 23.358 (97,1% van het nationale gemiddelde) beperkt hoger dan in het Waalse Gewest (€ 20.479, 85,1%). De ontvangsten per inwoner zijn gelijkaardig in het Vlaams en Waalse Gewest, maar bovenstaande bevindingen tonen aan dat de achterliggende aandrijvers verschillen: **het aantal overlijdens per inwoner ligt in het Vlaamse Gewest in verhouding tot het Waalse Gewest lager (respectievelijk 100,3% en 108,5%), terwijl de gemiddelde ontvangst per overlijden dan weer hoger ligt (respectievelijk 97,1% en 85,1%).**

De gemiddelde ontvangst per overlijden ligt in het BHG met € 45.501 bijna twee maal hoger dan het nationale gemiddelde (189,1%). Hierdoor heeft het BHG, ondanks het lager aantal overlijdens per inwoners (72,6%), veruit de hoogste ontvangsten per inwoner (137,2%) van alle gewesten.

158. **De gemiddelde ontvangst per overlijden kan in theorie verder ingedeeld worden in twee effecten: het gemiddelde overgelaten vermogen per overlijden (= belastingbasis) en het gemiddelde betaalde tarief als percentage van het overgelaten vermogen (= belastingdruk).** Bij gebrek aan gegevens is het voor de SERV vandaag onmogelijk om beide elementen voor Vlaanderen en de andere gewesten te becijferen.

Tabel 56: België, gewesten, erfenisbelasting, tarieven in rechte lijn, 2024 (bron: Vlaamse overheid (2013) & FOD Financiën)

Gewest	VG	BHG	WG
Tussen wie?	In rechte lijn		
0 < 12.000 EUR	3%	3%	3%
12.000 < 25.000 EUR	3%	3%	4%
25.000 < 50.000 EUR	3%	3%	5%
50.000 < 100.000 EUR	9%	8%	7%
100.000 < 150.000 EUR	9%	9%	10%
150.000 < 175.000 EUR	9%	9%	14%
175.000 < 200.000 EUR	9%	18%	14%
200.000 < 250.000 EUR	9%	18%	18%
250.000 < 500.000 EUR	27%	24%	24%
> 500.000 EUR	27%	30%	30%

Tabel 57: België, gewesten, erfenisbelasting, tarieven broers en zussen, 2024 (bron: Vlaamse overheid (2013) & FOD Financiën)

Gewest	VG	BHG	WG
Tussen wie?	Broers en zussen		
0 < 12.500 EUR	25%	20%	20%
12.500 < 25.000 EUR	25%	25%	25%
25.000 < 35.000 EUR	25%	30%	35%
35.000 < 50.000 EUR	30%	30%	35%
50.000 < 75.000 EUR	30%	40%	35%
75.000 < 100.000 EUR	55%	40%	50%
100.000 < 175.000 EUR	55%	55%	50%
175.000 < 250.000 EUR	55%	60%	65%
> 250.000 EUR	55%	65%	65%

Het is wel mogelijk om de tarieven tussen de gewesten te vergelijken: zie Tabel 56 tot en met Tabel 59. **De tarieven liggen in het Vlaamse Gewest veel lager in vergelijking met de andere gewesten, en dit op bijna alle schijven⁴⁹ en voor alle vormen van verwantschap.** Vooral de tarieven van erfenissen buiten de rechte lijn verschillen significant. De belastingdruk op erfenissen ligt in het Vlaamse Gewest dus globaal lager dan in de andere gewesten.

159. De Vlaamse gemiddelde ontvangst per overlijden ligt slechts beperkt hoger in vergelijking met deze in het Waalse Gewest (respectievelijk 97,1% en 85,1% van het nationale gemiddelde), terwijl de Vlaamse belastingtarieven in de erfbelasting veel lager liggen. Het verschil tussen beide resultaten wordt wellicht verklaard door een **grotere vermogensopbouw in het Vlaamse Gewest ten opzichte van het Waalse Gewest.**

⁴⁹ Het gemiddelde tarief bij erfenissen tot € 200.000 in rechte lijn en bij broers en zussen is gelijkaardig in de drie Belgische gewesten. Voor grotere erfenissen liggen de tarieven lager in het Vlaamse Gewest.

Tabel 58: België, gewesten, erfenisbelasting, tarieven ooms, tantes, neven en nichten, 2024 (bron: Vlaamse overheid 2013 en FOD Financiën)

Gewest	VG	BHG	WG
Tussen wie?	Ooms, tantes, neven en nichten		
0 < 12.500 EUR	25%	35%	25%
12.500 < 25.000 EUR	25%	35%	30%
25.000 < 35.000 EUR	25%	35%	40%
35.000 < 50.000 EUR	45%	35%	40%
50.000 < 75.000 EUR	45%	50%	40%
75.000 < 100.000 EUR	55%	50%	55%
100.000 < 175.000 EUR	55%	60%	55%
> 175.000 EUR	55%	70%	70%

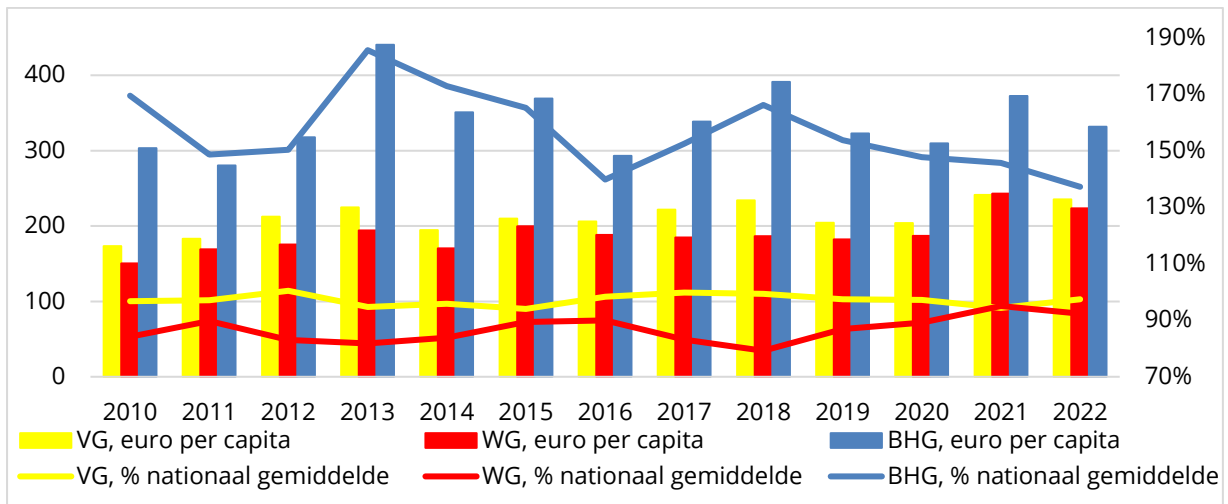
Tabel 59: België, gewesten, 2024, erfenisbelasting, tarieven anderen (bron: Vlaamse overheid 2013 en FOD Financiën)

Gewest	VG	BHG	WG
Tussen wie?	Andere		
0 < 12.500 EUR	25%	40%	30%
12.500 < 25.000 EUR	25%	40%	35%
25.000 < 35.000 EUR	25%	40%	60%
35.000 < 50.000 EUR	45%	40%	60%
50.000 < 75.000 EUR	45%	55%	60%
75.000 < 100.000 EUR	55%	65%	80%
100.000 < 175.000 EUR	55%	65%	80%
> 175.000 EUR	55%	80%	80%

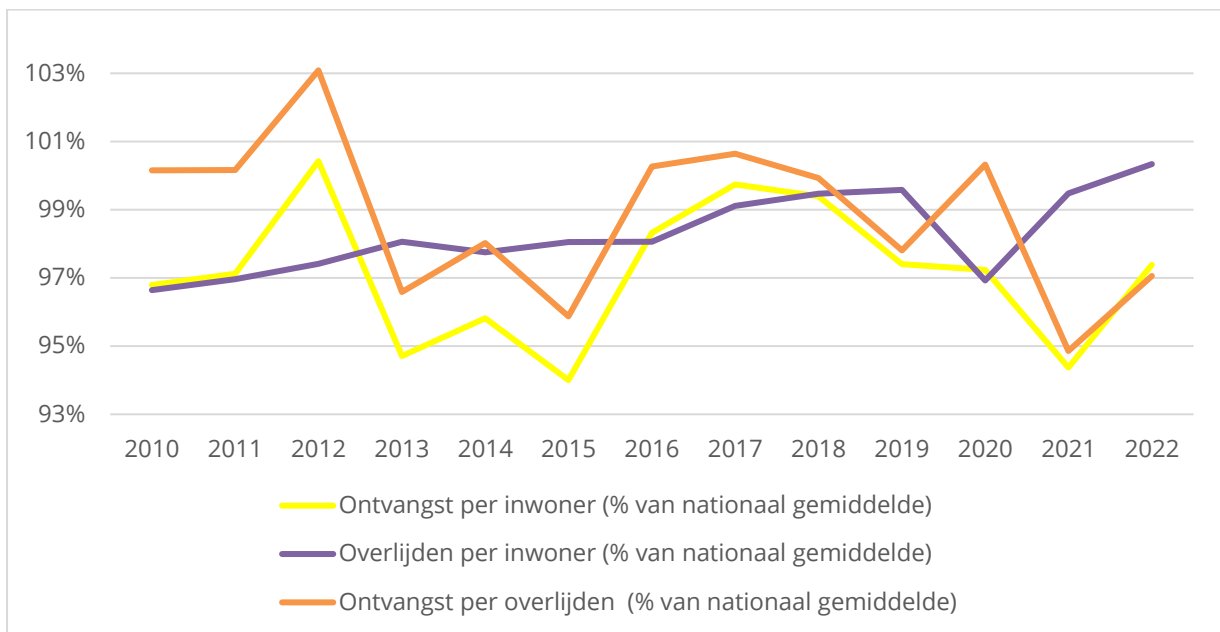
De Brusselse ontvangsten per overlijden liggen dan weer meer dan twee maal hoger dan de Vlaamse (respectievelijk 189,1% en 97,1% van het nationale gemiddelde). Deze verschillen worden – gezien hun omvang – wellicht niet alleen verklaard door de hogere Brusselse tarieven, maar wellicht opnieuw door een grotere vermogensopbouw bij de Brusselse bevolking ten opzichte van de andere gewesten.

Vandaag bestaan er echter geen publiek beschikbare, volledige en vergelijkbare gegevens over vermogens of het gemiddeld overgelaten vermogen per overlijden. De huizenprijzen vormen een belangrijk component van het onroerend vermogen en liggen alvast veel hoger in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in vergelijking met het Vlaamse Gewest: zie Tabel 44 op pagina 98.

160. Sinds 2021 liggen de Vlaamse en Waalse per capita ontvangsten uit het erfrecht ongeveer op hetzelfde niveau, terwijl tot 2019 de Vlaamse ontvangsten consistent hoger liggen: zie Figuur 26. Deze figuur verduidelijkt dat de gemiddelde Vlaamse ontvangst per inwoner als percentage van het nationale gemiddelde hoofdzakelijk de dynamiek van de gemiddelde Vlaamse ontvangst per overlijden volgt, terwijl verschillen in het aantal overlijdens een beperkte rol spelen.

Figuur 26: België, gewesten, ontvangsten erfbelasting (per capita), UITV 2010-2022, in € per capita (linker y-as, staafdiagram) en % van nationale gemiddelde (rechter y-as, lijngrafiek) (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB(2024 en Statbel 2024b)

Figuur 27: Vlaams gewest, ontvangsten erfbelasting (per capita en in % van nationale gemiddelde), decompositie gewestelijke verschillen, UITV 2010-2022 (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024 en Statbel 2024b)

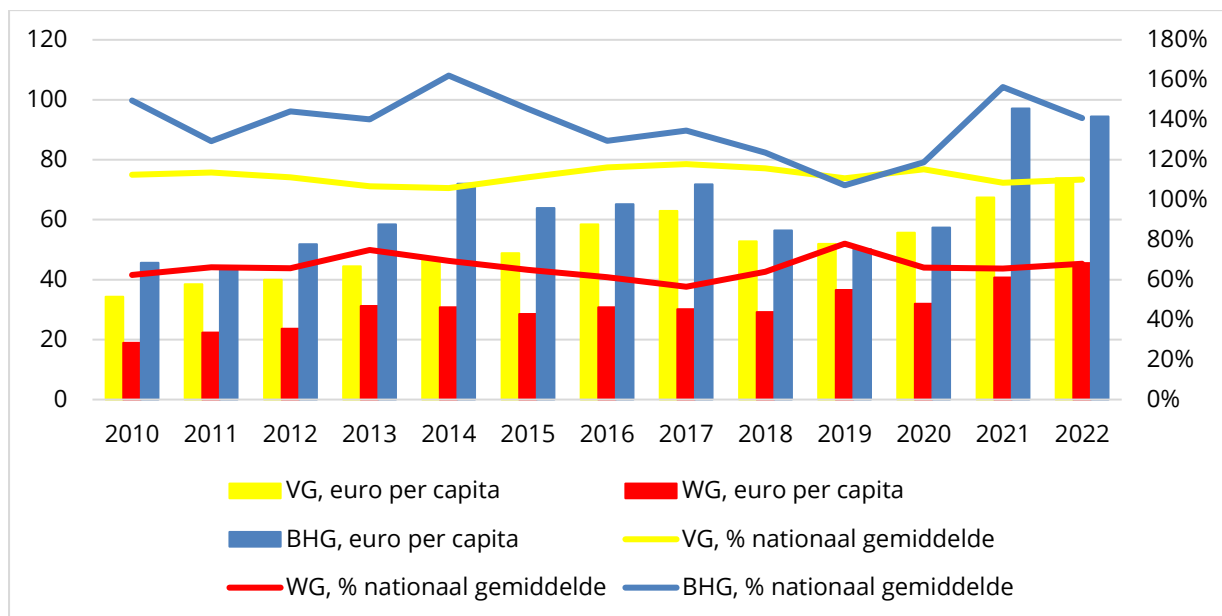
Schenkbelasting

161. Er bestaan grote verschillen tussen de gewesten in de ontvangsten per capita uit de schenkbelasting. In het BHG zijn deze ontvangsten veruit de hoogste (€ 94; 140,9% van nationale gemiddelde), gevolgd door het Vlaamse Gewest (€ 74; 110,1%). De Waalse ontvangsten uit de schenkbelasting lopen met € 46 per capita sterk achter op het nationale gemiddelde (67,9%); zie Tabel 41 op pagina 93.

162. De SERV beschikt vandaag niet over gegevens om de verschillen kwantitatief te verklaren. Wel zijn de tarieven voor onroerende schenkingen dezelfde in alle gewesten^{50 51}. De tarieven voor roerende schenkingen zijn gelijk in het Vlaamse Gewest en het BHG, maar verschillen licht in het Waalse Gewest. In het Waalse Gewest geldt een tarief van 3,3% voor schenkingen in rechte lijn en tussen partners (versus 3% in de andere gewesten) en 5,5% voor andere roerende schenkingen (versus 7% in de andere gewesten).

De verschillen in de ontvangsten uit de schenkbelasting tussen het Vlaamse Gewest en het BHG worden dus niet verklaard door een verschillend gewestelijk (tarief)beleid. De gewestelijke verschillen in vermogensopbouw zijn, net zoals bij de ontvangsten uit het erfrecht, wellicht de belangrijkste aandrijver. Het is wel niet uitgesloten dat het lagere Waalse tarief voor roerende schenkingen naar anderen een (beperkte) rol kan spelen om de lagere Waalse ontvangsten te verklaren.

163. **De gewestelijke verschillen in de per capita ontvangsten uit de schenkbelasting zijn globaal consistent doorheen de analyseperiode (2012-2022): zie Figuur 28.**

Figuur 28: België, gewesten, schenkbelasting per capita, UITV 2010-2022, in € per capita (linker y-as, staafdiagram) en in % van nationale gemiddelde (rechter y-as, lijngrafiek) (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024)

⁵⁰ In tegenstelling tot de andere gewesten vallen feitelijk samenwonende partners die al een jaar samenleven in het Vlaamse Gewest onder de categorie "partners" met de laagste tarieven.

⁵¹ Bron: zie [FOD Financiën](#).

2.7.5 Andere

Belasting op spelen en weddenschappen

164. **De belasting op spelen en weddenschappen is een kleine ontvangst voor alle gewesten.** Deze Vlaamse ontvangsten lopen in 2022 met € 9 per capita (78,0% van het nationale gemiddelde) achter op de Waalse (€ 12 per capita; 98,2%) en Brusselse (€ 27 per capita; 225,9%).

Belasting op automatische ontspanningstoestellen

165. **De belasting op automatische ontspanningstoestellen is de kleinste gewestbelasting.** De Vlaamse ontvangsten komen in 2022 neer op € 3,2 per capita (70,3% van het nationale gemiddelde). Daarmee liepen ze sterk achter op de Waalse (€ 6 per capita; 136,9%) en Brusselse (€ 7 per capita, 152,2%) ontvangsten.

2.7.6 Vaststellingen

166. **De verschillen in de gewestelijke belastingontvangsten per hoofd van de bevolking zijn erg groot.** De ontvangsten zijn per hoofd het hoogst in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, met €1.326 of 126,0% van het nationale gemiddelde. De Vlaamse ontvangsten bedragen € 1.057 per hoofd en liggen op het nationale gemiddelde (100,5%). De ontvangsten in het Waalse Gewest lopen achter op het nationale gemiddelde (90,5%), met € 952 ontvangsten per Waal.

Het Vlaamse gewest haalt in verhouding tot de andere gewesten per capita meer ontvangsten uit belastingen op mobiliteit (107,7% van het nationale gemiddelde) en minder uit de restcategorie (75,9%). De ontvangsten uit belastingen op patrimonium (98,5%) en overdracht van vermogen (100,1%) liggen rond het nationale gemiddelde.

In het Waalse gewest lopen vooral de belastingen uit patrimonium (88,2%) en overdracht van vermogen (87,1%) achter op het nationale gemiddelde, terwijl net het omgekeerde geldt voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (respectievelijk 149,2% en 138,0%). In dit gewest zijn de per capita ontvangsten uit mobiliteit dan weer sterk lager in vergelijking met de andere gewesten (65,3%).

167. **In het Vlaamse Gewest is de belastingbasis vaak breder dan het nationale gemiddelde door de economische verschillen.** Dit betekent: hogere kadastrale inkomens per capita (104,4%, relevant voor de onroerende voorheffing), hogere mediane huisprijzen (108,2%) en een groter aantal transacties per capita op de vastgoedmarkt (112,7%, beide relevant voor het verkooprecht), meer ingeschreven voertuigen (104,8%, relevant voor de jaarlijkse verkeersbelasting), en meer gereden kilometers door vrachtwagens (113,5%, relevant voor de kilometerheffing).

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft de breedste belastingbasis op het vlak van patrimonium en veruit de kleinste op het vlak van mobiliteit. Het Waalse Gewest heeft de kleinste belastingbasis voor de belastingen op patrimonium en neemt een middenpositie in bij de mobiliteitsbelastingen. De belastingbasis bij overdracht van vermogen kan niet berekend worden wegens gebrek aan gegevens.

168. **De drie gewesten vullen hun fiscale autonomie anders in en voeren vandaag een eigen tariefbeleid.** Het effect van de bredere belastingbasis in het Vlaamse Gewest op de Vlaamse per capita ontvangsten wordt bij veel belastingen gemilderd door een lagere belastingdruk. Zo ligt de Vlaamse ontvangst per inschrijving bij de belasting op inverkeerstelling onder het nationale

gemiddelde (93,4%). Ook de tarieven bij het verkooprecht en in mindere mate bij de erfbelasting zijn vandaag lager dan bij de andere gewesten. De gewestelijke basisheffing van de onroerende voorheffing ligt wel hoger in het Vlaamse gewest, al wordt dit voor de belastingbetaler gecompenseerd door lagere opcentiementarieven bij de Vlaamse lokale besturen. In het Hoofdstedelijk Gewest is de in verhouding hoge belastingdruk op mobiliteit opvallend. In het Waalse Gewest mildert de hoge belastingdruk (erfbelasting, verkooprecht) het effect van de kleinere belastingbasis op de belastingontvangsten per capita.

Tabel 60: België, gewesten, verkooprecht, 2022, simulaties te betalen lasten en effectieve belastingtarief (bron: eigen berekeningen)

	VG		WG		BHG		VG - WG		VG - BHG	
	Te beta- len be- lasting	Effec- tief tarief	Te beta- len be- lasting	Effec- tief tarief	Te beta- len be- lasting	Effec- tief tarief	Te beta- len be- lasting	Effec- tief tarief	Te beta- len be- lasting	Effec- tief tarief
Enige eigen (bescheiden) gezinswoning: € 220.000	3.800	1,7%	11.660	5,3%	5.625	2,6%	-7.860	-3,6%	-1.825	-0,8%
Tweede woning van € 220.000	26.400	12,0%	27.500	12,5%	27.500	12,5%	-1.100	-0,5%	-1.100	-0,5%
Enige eigen gezinswoning: € 500.000	15.000	3,0%	56.000	12,0%	40.625	8,1%	-45.000	-9,0%	-25.625	-5,1%
Tweede woning van € 500.000	60.000	12,0%	62.500	12,5%	62.500	12,5%	-2.500	-0,5%	-2.500	-0,5%
Enige eigen gezinswoning: €1.000.000	30.000	3,0%	125.500	12,3%	125.000	12,5%	-92.500	-9,3%	-95.000	-9,5%
Tweede woning van € 1.000.000	120.000	12,0%	125.000	12,5%	125.000	12,5%	-5.000	-0,5%	-5.000	-0,5%

Tabel 61: België, gewesten, ontvangsten gewestbelastingen (per capita als % van nationale gemiddelde), decompositie gewestelijke verschillen naar effect belastingbasis, belastingdruk en aantal transacties, UITV 2022, in % van nationale gemiddelde

	€ per capita, % nationale gemiddelde			Belastingbasis, % nationale gemiddelde			Belastingdruk, % nationale gemiddelde			Transacties, % nationale gemiddelde		
	VG	WG	BHG	VG	WG	BHG	VG	WG	BHG	VG	WG	BHG
Patrimonium	97,5%	88,2%	149,2%									
Registratierechten	95,9%	93,9%	140,8%	108,2%	75,8%	112,8%	Niet berekend, maar sterk lager in VG			112,7%	83,9%	79,0%
Onroerende voorheffing	144,1%	31,2%	64,4%	104,4%	80,3%	134,6%	138,0%	38,8%	47,8%			
Gewestelijke belasting ten laste van eigenaars van gebouwen			947,5%									
Mobiliteit	107,7%	97,5%	65,3%									
Jaarlijkse verkeersbelasting	108,3%	92,8%	76,0%	104,8%	99,1%	74,5%	103,4%	93,6%	102,0%			
Belasting op inverkeerstelling	93,5%	102,5%	127,8%	100,1%	101,1%	91,3%	93,4%	101,5%	140,0%			
Kilometerheffing voor vrachtwagens	113,4%	105,0%	11,5%	113,5%	106,0%	8,3%	99,9%	99,1%	138,4%			
Overdracht vermogen	100,1%	87,1%	138,0%									
Erfbelasting	97,4%	92,4%	137,2%				Niet berekend, maar lager in VG			100,3%	108,5%	72,6%
Schenkbelasting	110,1%	67,9%	140,9%									
Andere	75,9%	109,0%	205,3%									
Belasting op spelen en weddenschappen	78,0%	98,2%	225,9%									
Belasting op automatische ontspanningstoestellen	70,3%	136,9%	152,2%									
Totaal	100,5%	90,5%	126,0%									

2.8 Vergelijking met buurlanden

2.8.1 Situering en methodologie

169. **In dit hoofdstuk vergelijken we de ontvangsten uit de Vlaamse gewestbelastingen met de drie belangrijkste buurlanden: Nederland, Duitsland en Frankrijk.** We gebruiken een dataset van Eurostat (2023e) met alle fiscale en parafiscale ontvangsten van de 27 lidstaten van de Europese Unie. De (para)fiscale ontvangsten zijn ingedeeld volgens het classificatiesysteem van de Nationale Rekeningen. Het betreft uitvoeringsgegevens van 1995 tot 2022 conform het vandaag geldende European System of Accounts (ESA 2010). Deze dataset omvat enkel de (para)fiscale ontvangsten van de gehele overheid, dus zonder indeling naar de verschillende deelopoverheden. De intra-Belgische gegevens gehanteerd in dit hoofdstuk zijn afkomstig van de NBB (2024), die wel de (para)fiscale ontvangsten van de Belgische deelopoverheden rapporteert (i.e. federale overheid, wettelijke sociale-verzekeringsinstellingen, gewesten, gemeenschappen, lokale besturen en instellingen van de Europese Unie). De NBB-gegevens zijn consistent met de Eurostat-gegevens voor België.

170. **We vergelijken de (para)fiscale ontvangsten van drie thema's: patrimonium, mobiliteit en overdacht van vermogen.** Het restthema (belasting op spelen en weddenschappen en op automatische ontspanningstoestellen) wordt niet behandeld wegens te specifiek en budgettair te klein. Naast de indeling van de Nationale Rekeningen omvat de dataset andere classificaties (indeling naar type belasting: energie, transport, grondstoffen, alcohol en tabak, recurrente lasten op onroerende goederen, ...). Sommige classificaties sluiten inhoudelijk zeer goed aan bij de onderzochte thema's en worden gebruikt om de Vlaamse (para)fiscale ontvangsten met de buurlanden te vergelijken. De volgende hoofdstukken gaan dieper in op de gehanteerde classificatie(s) binnen elk thema.

171. **In België is vandaag een deel van de (para)fiscale ontvangsten van de inhoudelijke thema's te situeren bij verschillende overheidsniveaus.** Zo zijn bijvoorbeeld de ontvangsten uit de onroerende voorheffing van de gemeenten en provincies groter dan de gewestelijke ontvangsten in het thema patrimonium (registratierechten + gewestelijke basisheffing onroerende voorheffing). Indien we enkel de Vlaamse ontvangsten uit de onroerende voorheffing en registratierechten zouden vergelijken met alle ontvangsten van de buurlanden binnen het thema patrimonium, ontstaat daardoor een onvolledig en zelfs vertekend beeld.

We werken daarom met een tweestappenprocedure. In de eerste stap verzamelen we alle Belgische (para)fiscale ontvangsten binnen het inhoudelijke thema, ongeacht het overheidsniveau dat ze ontvangt. Deze ontvangsten worden uitgedrukt als percentage van het Belgische bruto binnenlands product (bbp). Deze werkwijze laat toe om het relatieve belang van de diverse inhoudelijke thema's binnen het geheel van de Belgische (para)fiscaliteit en economie te vergelijken. Vervolgens vergelijken we de ontvangstenniveaus van de buurlanden binnen de drie inhoudelijke thema's met het Belgische resultaat, eveneens uitgedrukt in verhouding tot het bbp.

In een tweede stap wordt gefocust op de Vlaamse ontvangsten. We selecteren alle ontvangsten in de buurlanden die conceptueel en beleidsmatig gelijkaardig zijn aan de Vlaamse ontvangsten. Met andere woorden: een ontvangst in het buitenland wordt in stap twee enkel meegenomen indien Vlaanderen bevoegd is voor deze materie. Zo bestaat er in veel landen (waaronder

België) een vliegbelasting, die inhoudelijk binnen het thema mobiliteit thuishoort. In stap 2 wordt de vliegbelasting evenwel niet meegenomen, aangezien dat in België een federale materie is. De weerhouden (para)fiscale ontvangsten worden uitgedrukt per hoofd van de (gewest)bevolking, zodat ze op een correcte manier met elkaar vergeleken kunnen worden⁵². De ontvangsten van de onroerende voorheffing van de Vlaamse lokale besturen nemen we wel mee in deze stap, aangezien we over deze gegevens beschikken (via de BBC-analysetool van Agentschap Binnenlands Bestuur 2024). Bij de andere lokale belastingen is dit niet mogelijk bij gebrek aan gewestelijke verdeling van de belastingontvangsten van de lokale besturen.

172. **Deze analyse vergelijkt enkel de ontvangstenniveaus.** Ze houdt bijgevolg geen rekening met klassieke evaluatiecriteria van belastingen, zoals de mate van efficiëntie (groei- en welvaartsbevorderend), wie ze betaalt (inclusief verdelingsvraagstukken), of ze neutraal, doelmatig, administratief eenvoudig zijn en of ze maatschappelijk (on)wenselijk gedrag (bv. vervuiling) aanmoedigen dan wel net stimuleren. De analyse tracht enkel meer inzicht te geven in het relatieve belang van bepaalde ontvangsten van de buurlanden.

2.8.2 De Belgische (para)fiscaliteit vergeleken met de buurlanden

173. **Tabel 62 geeft enkele sociaaleconomische kernstatistieken van België en zijn buurlanden.** Het Belgische bbp per capita van 2022 (€ 47.690) ligt ver boven dat van Frankrijk (€ 38.883, 81,5% van het Belgische niveau), rond het niveau van Duitsland (€ 46.575; 97,7%) en onder dat van Nederland (€ 54.492; 114,3%). De verschillen met het mediaan equivalent beschikbaar gezinsinkomen (BE = € 27.314) zijn minder uitgesproken dan bij het bbp per capita voor Frankrijk (€ 23.053; 84,4%) en Nederland (€ 29.537; 108,1%), maar net groter voor Duitsland (€ 25.000, 91,5%). België heeft de laagste inkomensongelijkheid⁵³ en armoederisico⁵⁴ in vergelijking met de buurlanden. De materiële en sociale deprivatiegraad⁵⁵ ligt met 9,5% onder dat van Duitsland (11,4%; 120%) en Frankrijk (14,6%; 153,7%), maar boven dan dat van Nederland (5,6%; 58,9%). Alle gegevens zijn afkomstig van Eurostat (2024a, 2024b, 2024c, 2024d, 2024e).

174. **De Belgische parafiscale en fiscale ontvangsten bedragen in 2022 43,3% van het bbp. Ze liggen in verhouding tot de economie hoger dan in Nederland (38,5%) en Duitsland (41,0%), maar lager dan in Frankrijk 46,2%:** zie Tabel 63 op pagina 125. België ontvangt vergeleken met de buurlanden en in verhouding tot het geheel van de fiscale en parafiscale ontvangsten minder middelen uit de parafiscaliteit (30%). In Duitsland zijn 39,2% van de totale fiscale en parafiscale ontvangsten afkomstig van sociale bijdragen. In Nederland en Frankrijk gaat het om respectievelijk 32,7% en 32,5%. Daarbij mag niet uit het oog verloren worden dat bijvoorbeeld in

⁵² Het is niet mogelijk het Vlaamse bbp te hanteren, gezien de Vlaamse uitgaven in Brussel (hoofdzetel inclusief Vlaamse administratie, onderwijs, cultuur en welzijnsvoorzieningen) in het Brusselse bbp worden meegenomen.

⁵³ Gemeten via de Gini coëfficiënt (Eurostat, 2024c), zie: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Gini_coefficient

⁵⁴ Eurostat (2024b), zie https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:At-risk-of-poverty_rate.

⁵⁵ Eurostat (2024e), zie: <https://statbel.fgov.be/en/themes/households/poverty-and-living-conditions/material-and-social-deprivation>.

Nederland het pensioenstelsel in hoge mate niet door de overheid gedragen wordt, wat in ons land wel het geval is.

175. **Er bestaan niet alleen wezenlijke verschillen tussen België en haar buurlanden qua fiscale ontvangsten, maar eveneens bij de indeling naar economische functie:** Tabel 64 op pagina 125. België int in verhouding tot de andere landen minder fiscale ontvangsten uit consumptiebelastingen: 34,1% van het totaal aan fiscale ontvangsten in België versus 42,4% in Nederland, 41,5% in Duitsland en 37,0% in Frankrijk.

Tabel 62: België en buurlanden, sociaaleconomische kernstatistieken, 2022 (bron: Eurostat 2024a, 2024b, 2024c, 2024d, 2024e)

	BE	NL	DE	FR
Bbp, € mln	554.044	958.549	3.876.810	2.639.092
Bevolking	11.617.623	17.590.672	83.237.124	67.871.925
Bbp, € per capita	47.690	54.492	46.575	38.883
Bbp, in € per capita met BE = index 100	100,0	114,3	97,7	81,5
Mediaan equivalent beschikbaar gezinsinkomen, €	27.314	29.537	25.000	23.053
Mediaan equivalent beschikbaar gezinsinkomen, € met BE als index = 100	100,0	108,1	91,5	84,4
Gini coëfficiënt van het equivalent beschikbaar gezinsinkomen	24,9	26,3	28,8	29,8
Gini coëfficiënt van het equivalent beschikbaar gezinsinkomen, met BE als index = 100	100,0	105,6	115,7	119,7
Armoederisico, %	13,2%	14,5%	14,7%	15,6%
Armoederisico, met BE als index = 100	100,0	109,8	111,4	118,2
Materiële en sociale deprivatie, %	9,5%	5,6%	11,4%	14,6%
Materiële en sociale deprivatie, met BE als index = 100	100,0	58,9	120,0	153,7

De ontvangsten uit kapitaalbelastingen op het inkomen van ondernemingen vormen in België 13,0% van het geheel van de fiscale ontvangsten. Dit is meer dan Duitsland (12,7%) en Frankrijk (11,0%), maar beduidend minder dan Nederland (18,6%). België (12,8%) haalt net zoals Frankrijk (13,5%) ook meer middelen uit belastingen op kapitaalvoorraden dan Nederland (7,0%) en Duitsland (5,4%). De personenbelasting is in verhouding dan weer belangrijker in België (35,9%) vergeleken met Frankrijk (29,9%) en Nederland (31,6%). In Duitsland is het relatief aandeel van de personenbelasting (37,9%) in de totale fiscale ontvangsten nog iets hoger.

In het algemeen is de structuur van de Belgische fiscaliteit het meest gelijkaardig aan deze van Frankrijk. België haalt in vergelijking met Frankrijk wel meer middelen uit de personenbelasting en kapitaalbelastingen op het inkomen van ondernemingen, en minder uit consumptie. Duitsland en Nederland vertonen tenslotte heel wat gelijkenissen in hun fiscale ontvangstenstructuur. Duitsland haalt wel in verhouding tot Nederland relatief meer middelen uit de personenbelasting, maar minder middelen uit het inkomen van ondernemingen.

176. De Belgische parafiscaliteit haalt in verhouding meer middelen op via werkgeversbijdragen (59,8% van het totaal) versus bijdragen van huishoudens dan Nederland (40,8%) en Duitsland (42,8%). In Frankrijk ligt het aandeel van de werkgeversbijdragen hoger (67,5%): zie Tabel 65 op pagina 126.

177. Er bestaan grote verschillen in de mate van decentralisatie van de fiscale en parafiscale ontvangsten tussen België en de buurlanden. In België vloeit meer dan vier vijfde (83,0%) van de fiscale en parafiscale ontvangsten naar het centrale niveau (federale overheid + sociale zekerheid), al garandeert de Bijzondere Financieringswet dat met deze middelen ook de gewesten en gemeenschappen hiermee in belangrijke mate gefinancierd worden.

In Frankrijk (85,7%) en vooral Nederland (95,4%) zijn duidelijk meer ontvangsten op het centrale niveau te situeren. In Duitsland zijn de ontvangsten het meest gedecentraliseerd (66,4% op het niveau van de centrale overheid), waarbij de *länder* en het lokale niveau respectievelijk 24,7% en 8,2% van de totale fiscale en parafiscale ontvangsten realiseren.

Tabel 63: België en buurlanden, som (para)fiscale ontvangsten, 2022 (bron: Eurostat, 2023e)

	€ mln				% bbp				% van totaal			
	BE	NL	DE	FR	BE	NL	DE	FR	BE	NL	DE	FR
Fiscaliteit	167.877	248.137	966.698	823.330	30,3%	25,9%	24,9%	31,2%	70,0%	67,3%	60,8%	67,5%
Parafiscaliteit	71.920	120.769	623.046	395.638	13,0%	12,6%	16,1%	15,0%	30,0%	32,7%	39,2%	32,5%
Totaal	239.797	368.906	1.589.744	1.218.968	43,3%	38,5%	41,0%	46,2%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tabel 64: België en buurlanden, som fiscale ontvangsten, 2022, indeling naar economische functie (bron: Eurostat, 2023e)

	€ mln				% bbp				% van totaal fiscaliteit			
	BE	NL	DE	FR	BE	NL	DE	FR	BE	NL	DE	FR
Consumptie	57.221	105.263	401.150	304.374	10,3%	11,0%	10,3%	11,5%	34,1%	42,4%	41,5%	37,0%
Inkomen uit arbeid, in loon- dienst t.l.v. werkgevers	39	700	0	57.659	0,0%	0,1%	0,0%	2,2%	0,0%	0,3%	0,0%	7,0%
Inkomen uit arbeid, in loon- dienst t.l.v. werknemers	2.588	0	0	0	0,5%	0,0%	0,0%	0,0%	1,5%	0,0%	0,0%	0,0%
Inkomen van ondernemingen	21.903	46.121	122.566	90.649	4,0%	4,8%	3,2%	3,4%	13,0%	18,6%	12,7%	11,0%
Inkomen van huishoudens	4.247	208	14.267	13.709	0,8%	0,0%	0,4%	0,5%	2,5%	0,1%	1,5%	1,7%
Inkomen van zelfstandigen	0	0	9.797	0	0,0%	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%	1,0%	0,0%
Kapitaalvoorraad	21.539	17.491	52.296	110.948	3,9%	1,8%	1,3%	4,2%	12,8%	7,0%	5,4%	13,5%
Personenbelasting	60.340	78.354	366.622	246.034	10,9%	8,2%	9,5%	9,3%	35,9%	31,6%	37,9%	29,9%
Totaal	167.877	248.137	966.698	823.330	30,3%	25,9%	24,9%	31,2%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tabel 65: België en buurlanden, som parafiscale ontvangsten, 2022, indeling naar belastinggrondslag (bron: Eurostat, 2023e)

	€ mln euro				% bbp				% van totaal parafiscaliteit			
	BE	NL	DE	FR	BE	NL	DE	FR	BE	NL	DE	FR
Werkelijke sociale premies t.l.v. werkgevers	43.003	49.310	266.622	267.121	7,8%	5,1%	6,9%	10,1%	59,8%	40,8%	42,8%	67,5%
Werkelijke sociale premies t.l.v. huishoudens ⁵⁶	28.917	71.459	356.424	128.517	5,2%	7,5%	9,2%	4,9%	40,2%	59,2%	57,2%	32,5%
Aanvullende sociale premies t.l.v. huishoudens	1	0	0	0	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Totaal	71.920	120.769	623.046	395.638	13,0%	12,6%	16,1%	15,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tabel 66: België en buurlanden, som (para)fiscale ontvangsten, 2022, indeling naar overheidsniveaus (bron: Eurostat, 2023e)

	€ mln				% bbp				% van totaal			
	BE	NL	DE	FR	BE	NL	DE	FR	BE	NL	DE	FR
Centrale overheid	123.406	231.122	435.353	386.733	22,3%	24,1%	11,2%	14,7%	51,5%	62,7%	27,5%	31,8%
Sociale zekerheid	75.641	120.769	614.665	657.681	13,7%	12,6%	15,9%	24,9%	31,6%	32,7%	38,9%	54,0%
Deelstaten	26.179	0	390.838	0	4,7%	0,0%	10,1%	0,0%	10,9%	0,0%	24,7%	0,0%
Lokale besturen	10.783	11.977	129.670	165.840	1,9%	1,2%	3,3%	6,3%	4,5%	3,2%	8,2%	13,6%
Europese Unie	3.718	5.038	10.837	7.742	0,7%	0,5%	0,3%	0,3%	1,6%	1,4%	0,7%	0,6%
Totaal	239.725	368.906	1.581.363	1.217.996	43,3%	38,5%	40,8%	46,2%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

⁵⁶ Huishoudens zijn werknemers, zelfstandigen dan wel niet-tewerkgestelden.

2.8.3 Patrimonium

Indeling

178. De ontvangsten binnen het thema patrimonium worden ingedeeld in twee subcategorieën: 1/ recurrente lasten op onroerende goederen en 2/ belastingen op vastgoedtransacties. Het gaat om twee erg verschillende manieren om vastgoed te belasten, met volgens recent studiewerk van de OESO (2022) uiteenlopende implicaties qua economische efficiëntie, horizontale en verticale rechtvaardigheid, en voorspelbaarheid van de belastingontvangsten.

Tabel 67: België, fiscale ontvangsten thema patrimonium, UITV 2022 (bron: NBB, 2024)

	Deeloverheid	€ mln	% totaal patrimonium	€ per capita	% per capita ontvangst meegenomen in stap 2
Recurrente lasten op onroerende goederen	TOT	6.606,3	56,0%	570,3	100,0%
Onroerende voorheffing, waarvan:	TOT	6.194,8	52,5%	534,8	Niet meegenomen in stap 2
VG	VG	299,2	2,5%	44,7	7,8%
WG	WG	35,4	0,3%	9,7	Niet meegenomen
BHG	BHG	24,4	0,2%	20,0	Niet meegenomen
LO in VG	VG	3.085,7	26,2%	460,6	80,8%
LO in WG + BHG	WG + BHG	2.750,1	23,3%	563,0	Niet meegenomen
Gewestelijke belasting	BHG	90,3	0,8%	73,9	Niet meegenomen
Belastingen op patrimonium (grond en onroerende goederen)	LO	321,2	2,7%	27,7	Niet meegenomen
Belasting op vastgoedtransacties	TOT	5.189,3	44,0%	448,0	100,0%
Registratierechten, waarvan:	TOT	5.097,7	43,2%	440,1	Niet meegenomen
VG	VG	2.747,7	23,3%	410,2	93,2%
WG	WG	1.471,9	12,5%	401,9	Niet meegenomen
BHG	BHG	736,5	6,2%	602,4	Niet meegenomen
FED	FED	141,6	1,2%	12,2	Niet meegenomen
Hypotheekrechten	FED	91,6	0,8%	7,9	Niet meegenomen
Totaal	TOT	11.795,6	100,0%	1.018,3	100,0%
waarvan meegenomen in stap 2 (enkel ontvangsten VG)	VG	3.046,9	25,8%	454,8	44,7%
waarvan meegenomen in stap 2 (inclusief onroerende voorheffing Vlaamse lokale besturen)		6.132,6	52,0%	915,5	89,9%

Voor de eerste subcategorie recurrente belastingen op onroerende goederen volgen we de OESO-definitie, met volgende kenmerken (OECD, 2023, p. 15):

- ze worden geheven op land en gebouwen;
- ze worden geheven in de vorm van een percentage van de geschatte waarde van een onroerend goed, gebaseerd op huurinkomsten, verkoopprijzen of gekapitaliseerde opbrengsten, of op basis van andere kenmerken van het onroerend goed (zoals de grootte of ligging) waaruit een veronderstelde huur- of vermogenswaarde wordt afgeleid;
- ze worden geheven op eigenaars, huurders of beiden;
- schulden worden niet in aanmerking genomen bij deze belastingen.

De tweede subcategorie omvat belastingen op vastgoedtransacties. Binnen de Nationale Rekeningen gaat het om bepaalde belastingen met code D.214B (zegelrechten) en D.214C (belastingen op financiële en kapitaaltransacties).

Brongegevens

179. Tabel 67 geeft de som van de Belgische ontvangsten binnen het thema patrimonium. In zijn totaliteit gaat het om € 11,76 mld, of € 1.018 per Belg. Iets meer dan de helft (56,0%, € 6,61 mld) van deze ontvangsten zijn recurrente lasten op onroerende goederen. Het gaat om de onroerende voorheffing (€ 6,12 mld), de Brusselse gewestelijke belasting op eigenaars van gebouwen (€90 mln) en diverse lokale belastingen op het patrimonium (€ 321 mln). Deze ontvangsten bedragen gemiddeld € 570 per capita op Belgisch niveau. De Vlaamse onroerende voorheffing wordt meegenomen in stap 2 van onze analyse en komt neer op € 45 per capita, of slechts 7,8% van het Belgisch per capita gemiddelde van deze subcategorie. Indien de onroerende voorheffing van de Vlaamse lokale besturen (€ 461 per capita) wordt meegenomen, dan komt het totaal neer op €505 per capita, of 88,6% van het van het Belgisch per capita gemiddelde van recurrente lasten op onroerende goederen.

Het overige deel (44,0%, € 5,19 mld) van de Belgische ontvangsten binnen patrimonium zijn belastingen op vastgoedtransacties, of € 448 gemiddeld per Belg. De registratie- en hypotheekrechten zijn hoofdzakelijk te situeren bij de gewesten, waarbij de Vlaamse ontvangsten uit de registratiebelastingen neerkomen op € 410 per Vlaming.

De federale ontvangsten zijn met € 233 mln of € 20 per capita dan weer vele malen kleiner. De Vlaamse per capita ontvangsten (€ 410 per capita) uit vastgoedtransacties liggen bijgevolg zeer dicht (93,2%) tegen de gemiddelde Belgische per capita ontvangst (€ 448 per capita).

Tabel 68: Duitsland, fiscale ontvangsten thema patrimonium, 2022 (bron: Eurostat, 2023e)

	in € mln	% totaal patrimonium	€ per capita	% per capita ontvangst meegenomen in stap 2
Belasting op vastgoedtransacties	15.281,0	47,2%	183,6	100,0%
Grundsteuer A	413,0	1,3%	5,0	2,7%
Grundsteuer B	14.868,0	45,9%	178,6	97,3%
Belasting op vastgoedtransacties	17.122,0	52,8%	205,7	100,0%
Grunderwerbsteuer	17.122,0	52,8%	205,7	100,0%
Totaal	32.403,0	100,0%	389,3	100,0%
waarvan meegenomen in stap 2	32.403,0	100,0%	389,3	100,0%

180. Tabel 68 tot en met Tabel 70 geven de belastingontvangsten van onze buurlanden binnen het thema patrimonium. Voor Frankrijk en Duitsland worden alle ontvangsten meegenomen in stap 2 van de analyse. In Nederland wordt de omslagheffing waterschappen (niet van toepassing in België en Vlaanderen) en de verhuurderheffing (federale materie in België) niet meegenomen.

Tabel 69: Nederland, fiscale ontvangsten thema patrimonium, 2022 (bron: Eurostat 2023e)

	€ mln	% totaal patrimonium	€ per capita	% van per capita ontvangst meegenomen in stap 2
Recurrente lasten op onroerende goederen	6.829,0	59,7%	388,2	100,0%
Onroerendezaakbelasting (producentendeel)	4.860,0	42,5%	276,3	71,2%
Omslagheffing waterschappen (producentendeel)	1.051,0	9,2%	59,7	Niet meegenomen in stap 2
Verhuurderheffing	918,0	8,0%	52,2	Niet meegenomen
Heffingen op woningcorporaties	0,0	0,0%	0	Niet meegenomen
Belasting op vastgoedtransacties	4.602,0	40,3%	261,6	100,0%
Overdrachtsbelasting	4.602,0	40,3%	261,6	100,0%
Totaal	11.431,0	100,0%	649,8	100,0%
waarvan meegenomen in stap 2	9.462,0	82,8%	537,9	82,8%

Tabel 70: Frankrijk, fiscale ontvangsten thema patrimonium, 2022 (bron: Eurostat 2023e)

	in € mln	% totaal patrimonium	€ per capita	% per capita ontvangst meegenomen in stap 2
Recurrente lasten op onroerende goederen	58.650,0	72,5%	864,1	100,0%
Autres taxes	532,0	0,7%	7,8	0,9%
Cotisation minimale de taxe professionnelle	1,0	0,0%	0,0	0,0%
Foncier bâti	36.563,0	45,2%	538,7	62,3%
Foncier non-bâti (pastie)	852,0	1,1%	12,6	1,5%
Cotisation foncière des entreprises	6.293,0	7,8%	92,7	10,7%
Past sur les salaires	6.122,0	7,6%	90,2	10,4%
Past sur le capital	2.880,0	3,6%	42,4	4,9%
Taxe d'habitation	0,0	0,0%	0,0	0,0%
Past sur le capital	3.244,0	4,0%	47,8	5,5%
Past sur la consommation	2.163,0	2,7%	31,9	3,7%
Belasting op vastgoedtransacties	22.293,0	27,5%	328,5	100,0%
Contribution de sécurité immobilière	922,0	1,1%	13,6	4,1%
Droits d'enregistrement (y compris taxe additionnelle)	21.371,0	26,4%	314,9	95,9%
Totaal	80.943,0	100,0%	1.192,6	100,0%
waarvan meegenomen in stap 2	80.943,0	100,0%	1.192,6	100,0%

Belgische ontvangsten vergeleken met buurlanden (stap 1)

181. De Belgische belastingontvangsten binnen het thema patrimonium zijn goed voor 2,13% van het bbp en vormen 4,9% van de totale Belgische (para)fiscale ontvangsten: zie Tabel 71. Ze liggen in verhouding tot het bbp sterk hoger in vergelijking met Nederland (1,19% bbp) en Duitsland (0,84% bbp). Enkel in Frankrijk liggen de ontvangsten met 3,07% van het bbp nog een stuk hoger. In Frankrijk zijn ze goed voor 6,6% van de totale (para)fiscale ontvangsten.

België ontvangt 1,19% van het bbp uit recurrente lasten op onroerende goederen. Dit is een beduidend lager niveau dan in Frankrijk (2,22% bbp), maar beduidend hoger dan Duitsland (0,39% bbp) en in mindere mate Nederland (0,71% bbp). De Belgische ontvangsten uit vastgoedtransacties zijn dan weer de hoogste van alle buurlanden (0,94% van het bbp).

Tabel 71: België en buurlanden, fiscale ontvangsten thema patrimonium, 2022 (bron: eigen berekeningen o.b.v. Eurostat 2023e en NBB 2024)

	BE	NL	DE	FR
Recurrente lasten op onroerende goederen				
in € mln	6.606,3	6.829,0	15.281,0	58.650,0
% bbp	1,19%	0,71%	0,39%	2,22%
% bbp met BE = index 100	100,0	59,7	33,1	186,4
% fiscale en parafiscale ontvangsten uit patrimonium	56,0%	59,7%	47,2%	72,5%
% fiscale en parafiscale ontvangsten	2,8%	1,9%	1,0%	4,8%
Belasting op vastgoedtransacties				
in € mln	5.189,3	4.602,0	17.122	22.293
% bbp	0,94%	0,48%	0,44%	0,84%
% bbp met BE = index 100	100,0	51,3	47,2	90,2
% fiscale en parafiscale ontvangsten uit patrimonium	44,0%	40,3%	52,8%	27,5%
% fiscale en parafiscale ontvangsten	2,2%	1,2%	1,1%	1,8%
Totaal				
in € mln	11.795,6	11.431,0	32.403,0	80.943,0
% bbp	2,13%	1,19%	0,84%	3,07%
% bbp met BE = index 100	100,0	56,0	39,3	144,1
% fiscale en parafiscale ontvangsten uit patrimonium	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
% fiscale en parafiscale ontvangsten	4,9%	3,1%	2,0%	6,6%

Vlaamse ontvangsten vergeleken met buurlanden (stap 2)

182. De Vlaamse ontvangsten binnen het thema patrimonium bedragen € 454 per capita en liggen lager dan in Nederland (€ 538 per capita) en Frankrijk (€ 1.193 per capita), maar hoger dan in Duitsland (€ 389 per capita). De Vlaamse fiscaliteit op het patrimonium bedraagt echter minder dan de helft van de totale Belgische fiscaliteit binnen het thema patrimonium (44,7% per capita). Indien de onroerende voorheffing van de Vlaamse lokale besturen (€ 461 per capita) wordt meegenomen, dan komt het totaal neer op € 915 per capita, of 89,9% van het Belgisch per capita gemiddelde. De Nederlandse (€ 538) en Duitse (€ 389) per capita ontvangsten uit patrimonium zijn dan beduidend kleiner dan de Vlaamse.

De Vlaamse ontvangsten uit recurrente lasten op onroerende goederen (gewestelijke basisheffing onroerende voorheffing) komen neer op € 45 per capita en € 505 per capita inclusief de ontvangsten van de Vlaamse lokale besturen (opcentiemen onroerende voorheffing): zie Tabel 72. Indien het geheel van de onroerende voorheffing wordt meegenomen, dan zijn de Vlaamse per capita ontvangsten uit recurrente lasten op onroerende goederen opnieuw beduidend hoger dan in Nederland (€ 276 per capita) en Duitsland (€ 206 per capita), maar nog steeds kleiner dan in Frankrijk (€ 864 per capita). De Vlaamse ontvangsten uit vastgoedtransacties bedragen € 410 per capita en liggen daarmee ver boven het niveau van de buurlanden.

Tabel 72: Vlaanderen en buurlanden, fiscale ontvangsten thema patrimonium, 2022 (bron: eigen berekeningen o.b.v. Eurostat 2023e en NBB 2024)

	VG	VG + LO bnn VG	NL	DE	FR
Recurrente lasten op onroerende goederen					
in € mln	299,2	3.384,9	4.860,0	15.281,0	58.650,0
in € per capita	44,7	505,3	276,3	183,6	864,1
in € per capita met VG + LO in VG = index 100	8,8	100,0	54,7	36,3	171,0
% van per capita ontvangst meegenomen in stap 2	7,8%	88,6%	71,2%	100,0%	100,0%
Belasting op vastgoedtransacties					
in € mln	2.747,7	2.747,7	4.602,0	17.122,0	22.293,0
in € per capita	410,2	410,2	261,6	205,7	328,5
in € per capita met VG = index 100	100,0	100,0	63,8	50,1	80,1
% van per capita ontvangst meegenomen in stap 2	93,2%	93,2%	100,0%	100,0%	100,0%
Totaal					
in € mln	3.046,9	6.132,6	9.462,0	32.403,0	80.943,0
in € per capita	454,8	915,5	537,9	389,3	1192,6
in € per capita met VG = index 100	49,7	100,0	58,8	42,5	130,3
% van per capita ontvangst meegenomen in stap 2	44,7%	89,9%	82,8%	100,0%	100,0%

2.8.4 Mobiliteit

Indeling

183. De ontvangsten binnen het thema mobiliteit volgen de Eurostat-definitie van mobiliteitsbelastingen (Eurostat, 2013). Een mobiliteitsbelasting is een belasting op het hebben of het gebruik van een motorvoertuig. Ze omvatten belastingen bij import of verkoop, inschrijvingsbelastingen, recurrente belastingen op het gebruik van een voertuig, belastingen op het gebruik van wegen, congestieheffingen en tolheffingen (indien als belasting geclassificeerd in de Nationale Rekeningen⁵⁷), belastingen op vluchten en vluchttickets, belastingen op voertuigverzekeringen (exclusief algemene belastingen op verzekeringen) en belastingen op andere vervoersmodi (schip,

⁵⁷ De Belgische kilometerheffing voor vrachtwagens is geen belasting volgens het Europees Stelsel van Rekeningen (ESR).

spoor, lucht). Ze omvatten daarmee geen belastingen op energie of brandstof, die bij de energiebelastingen worden geclassificeerd.

Dit hoofdstuk hanteert drie subcategorieën van mobiliteitsbelastingen: 1/ recurrente belastingen op het gebruik of bezit van een voertuig, 2/ belastingen op het inschrijven van een voertuig, en 3/ vliegbelastingen.

Tabel 73: België, fiscale ontvangsten thema mobiliteit, 2022 (bron: NBB, 2024)

	Deeloverheid	€ mln	% totaal mobiliteit	€ per capita	% per capita ontvangst meegenomen in stap 2
Recurrent	TOT	2.683,3	100,0%	231,6	100,0%
Verkeersbelasting betaald door bedrijven, waarvan:	TOT	645,7	24,1%	55,7	Niet meegenomen in stap 2
VG	VG	367,7	13,7%	54,9	23,7%
WG	WG	172,2	6,4%	47,0	Niet meegenomen
BHG	BHG	47,1	1,8%	38,5	Niet meegenomen
LO	LO	58,7	2,2%	5,1	Niet meegenomen
Verkeersbelasting betaald door gezinnen, waarvan:	TOT	1.310,4	48,8%	113,1	Niet meegenomen
VG	VG	746,3	27,8%	111,4	48,1%
WG	WG	349,4	13,0%	95,4	Niet meegenomen
BHG	BHG	95,6	3,6%	78,2	Niet meegenomen
LO	LO	119,1	4,4%	10,3	Niet meegenomen
Bijkomende heffing op autoverzekeringspremies	SZ	727,2	27,1%	62,8	Niet meegenomen
Inschrijvingsbelasting voertuig	TOT	406,2	100,0%	35,1	100,0%
Belasting op inverkeerstelling, waarvan:	G&G	406,2	100,0%	35,1	Niet meegenomen
VG	VG	219,7	54,1%	32,8	93,5%
WG	WG	131,7	32,4%	36,0	Niet meegenomen
BHG	BHG	54,8	13,5%	44,8	Niet meegenomen
Vliegtaks	FED	20,5	100,0%	1,8	Niet meegenomen
Totaal	TOT	3.110,0	100,0%	268,5	100,0%
waarvan meegenomen in stap 2	VG	453,3	14,6%	199,1	74,2%

Brongegevens

184. **Tabel 74 geeft de Belgische ontvangsten binnen het thema mobiliteit. In zijn totaliteit gaat het om € 3,11 mld, of € 268 per Belg.** Het leeuwendeel (86,3%; € 2,68 mld) van deze ontvangsten zijn recurrente lasten op het bezit of gebruik van een voertuig. Het gaat om de verkeersbelastingen (€ 2,68 mld) en de bijkomende heffing op autoverzekeringspremies (€ 727 mln, sociale zekerheid). Bij de verkeersbelastingen betreft het de jaarlijkse gewestelijke verkeersbelasting (€ 1,79 mld), naast kleinere mobiliteitsontvangsten van de lokale besturen (€ 178 mln). Het betreft de gemeentelijke opdecim op de jaarlijkse verkeersbelasting.

Enkel de Vlaamse per capita ontvangsten worden geanalyseerd in stap 2. Ze komen qua recurrente lasten op het bezit of gebruik van een voertuig neer op € 166 per Vlaming, of 71,8% van de gemiddelde Belgische ontvangst per capita (€ 232).

De ontvangsten uit de inschrijvingsbelasting vormen met € 406 mln een klein deel (13,1%) van de Belgische ontvangsten binnen het thema mobiliteit. Enkel de gewesten zijn bevoegd voor deze belasting. Op Vlaams niveau zijn ze goed voor € 33 euro per Vlaming. De federale vliegtaks is ten slotte goed voor € 21 mln, of 0,7% van de totale Belgische ontvangsten binnen dit thema. In zijn totaliteit komen de Vlaamse ontvangsten per capita binnen dit thema neer op € 199 (stap 2), of 74,2% van de gemiddelde Belgische ontvangst per capita (€ 268).

Tabel 74: Nederland, fiscale ontvangsten thema mobiliteit, 2022 (bron: Eurostat, 2023e)

	€ mln	% totaal mobiliteit	€ per capita	% per capita ontvangst meegenomen in stap 2
Recurrente belastingen op het gebruik of bezit van een voertuig	1.477,0	19,1%	84,0	100,0%
Belasting van personenauto's en motorrijwielen (BPM), belasting op invoer	1.426	18,4%	81,1	96,5%
Belasting van personenauto's en motorrijwielen (BPM), overige productgebonden belasting	51	0,7%	2,9	3,5%
Inschrijvingsbelasting voertuig	6.100,0	78,8%	346,8	100,0%
Motorrijtuigenbelasting (producentendeel)	842	10,9%	47,9	13,8%
Provinciale opcenten (producentendeel)	337	4,4%	19,2	5,5%
Motorrijtuigenbelasting (consumentendeel)	3.521	45,5%	200,2	57,7%
Provinciale opcenten (consumentendeel)	1.400	18,1%	79,6	23,0%
Vliegtaks	163,0	2,1%	9,3	Niet meegenomen
Vliegbelasting	107	1,4%	6,1	Niet meegenomen
Vliegbelasting	56	0,7%	3,2	Niet meegenomen
Totaal	7.740,0	100,0%	440,0	97,9%
waarvan meegenomen in stap 2	7.577,0	97,9%	430,7	97,9%

185. Tabel 74 tot en met [Tabel 76](#) geven de belastingontvangsten van onze buurlanden binnen het thema mobiliteit. In Nederland en Duitsland wordt de vliegbelasting niet meegenomen in stap 2, wegens federale materie in België. In Nederland gaat de vliegtaks om 2,1% van de totale belastingontvangsten via mobiliteit, in Duitsland om 10,9%.

Frankrijk heeft dan weer geen vliegtaks. In dit land worden de volgende belastingen niet meegenomen in stap 2 van de analyse: de bijkomende belasting op autoverzekeringspremies (wegens federale materie in België), de belasting op pleziervaartuigen (wegens onbelast bij de Vlaamse verkeersbelasting⁵⁸) en de belasting op lucht- en vaartransportbedrijven in Corsica (wegens n.v.t. in Vlaanderen). In zijn totaliteit komen deze ontvangsten neer op 21,2% van de Franse

⁵⁸ Pleziervaartuigen zijn in Vlaanderen wel onderhevig aan de belasting op inverteerstelling.

ontvangsten uit mobiliteitsbelastingen, waarvan de belasting op autoverzekeringspremies veruit de belangrijkste is (18,8%).

Tabel 75: Frankrijk, fiscale ontvangsten thema mobiliteit, 2022 (bron: Eurostat 2023e)

	€ mln	% totaal mobiliteit	€ per capita	% per capita ontvangst meegenomen in stap 2
Recurrente belastingen op het gebruik of bezit van een voertuig	4.196,0	68,9%	61,8	100,0%
Taxe additionnelle sur les assurances automobile	0,0	0,0%	0,0	Niet meegenomen
Taxe sur primes d'assurance automobile	1.146,0	18,8%	16,9	Niet meegenomen
Taxes sur les transports	2.118,0	34,8%	31,2	50,5%
Taxe spéciale sur les véhicules routiers (taxe à l'essieu)	158,0	2,6%	2,3	3,8%
Taxes sur les véhicules à moteur payées pas les producteurs	0,0	0,0%	0,0	0,0%
Taxe sur les véhicules de tourisme des sociétés	693,0	11,4%	10,2	16,5%
Taxe sur les véhicules (partie ménages)	0,0	0,0%	0,0	0,0%
Taxe due par les entreprises de transport public aérien et maritime (Corse, DOM)	41,0	0,7%	0,6	Niet meegenomen
Droit annuel de francisation et de navigation	40,0	0,7%	0,6	Niet meegenomen
Inschrijvingsbelasting voertuig	1.891,0	31,1%	27,9	100,0%
Taxe sur les certificats d'immatriculation des véhicules	1.891,0	31,1%	27,9	100,0%
Totaal	6.087,0	100,0%	89,7	100,0%
waarvan meegenomen in stap 2	1.891,0	31,1%	71,6	79,8%

Tabel 76: Duitsland, fiscale ontvangsten thema mobiliteit, 2022 (bron: Eurostat 2023e)

	€ mln	% tot mobiliteit	€ per capita	% van per capita ontvangst meegenomen in stap 2
Recurrent	9.499,0	89,1%	114,1	100,0%
Kfz-Steuer von Unternehmen	2.442,0	22,9%	29,3	25,7%
Kraftfahrzeugsteuer von privaten Haushalten	7.057,0	66,2%	84,8	74,3%
Inschrijvingsbelasting voertuig	0,0	0,0%	0,0	0,0%
Vliegtaks	1.168,0	10,9%	14,0	Niet meegenomen
Luftverkehrsteuer	1.168,0	10,9%	14,0	Niet meegenomen
Totaal	10.667,0	100,0%	128,2	100,0%
waarvan meegenomen in stap 2	9.499,0	89,1%	114,1	89,1%

Belgische ontvangsten vergeleken met buurlanden (stap 1)

186. De Belgische belastingontvangsten binnen het thema Mobiliteit zijn goed voor 0,56% van het bbp en vormen 1,3% van de totale Belgische (para)fiscale ontvangsten: zie Tabel 77. Ze liggen daarmee bijna dubbel zo hoog dan in Duitsland (0,28% bbp) en Frankrijk (0,23% bbp). In Nederland liggen de ontvangsten dan weer hoger vergeleken met België (0,81% bbp).

Er bestaan grote verschillen in de samenstelling van de mobiliteitsbelastingen. In België zijn de recurrente lasten op het bezit of gebruik van een voertuig veruit het belangrijkste element uit de mobiliteitsbelastingen (86,3%), gevolgd door de inschrijvingsbelasting (13,1%). De vliegbelasting speelt budgettair een marginale rol (0,7%). In Nederland worden in verhouding dan weer de meeste middelen gehaald uit de inschrijvingsbelasting (78,8%). In Duitsland bestaat de inschrijvingsbelasting niet, maar is de vliegtaks belangrijker (10,9% van deze ontvangsten). Frankrijk heeft de laagste ontvangsten uit mobiliteit van de onderzochte buurlanden, maar er mag niet vergeten worden dat in dit land een tolheffing voor het gebruik en onderhoud van snelwegen bestaat. Deze tolinkomsten zitten niet vervat in de gegevens, want zijn geen belasting conform het ESR, maar een vergoeding voor een dienst.

Tabel 77: België en buurlanden, fiscale ontvangsten thema mobiliteit, 2022 (bron: Eurostat 2023e)

	BE	NL	DE	FR
Recurrente belastingen op het gebruik of bezit van een voertuig				
in € mln	2.683,3	1.477,0	9.499,0	4.196,0
% bbp	0,48%	0,15%	0,25%	0,16%
% bbp met BE = index 100	100,0	31,8	50,6	32,8
% fiscale en parafiscale ontvangsten uit mobiliteit	86,3%	19,1%	89,1%	68,9%
% fiscale en parafiscale ontvangsten	1,1%	0,4%	0,6%	0,3%
Inschrijvingsbelasting voertuig				
in € mln	406,2	6.100,0	0	1.891
% bbp	0,07%	0,64%	0,00%	0,07%
% bbp met BE = index 100	100,0	868,0	0,0	97,7
% fiscale en parafiscale ontvangsten uit mobiliteit	13,1%	78,8%	0,0%	31,1%
% fiscale en parafiscale ontvangsten	0,2%	1,7%	0,0%	0,2%
Vliegtaks				
in € mln	20,5	163,0	1.168	
% bbp	0,00%	0,02%	0,03%	0,00%
% bbp met BE = index 100	100,0	459,6	814,3	0,0
% fiscale en parafiscale ontvangsten uit mobiliteit	0,7%	2,1%	10,9%	0,0%
% fiscale en parafiscale ontvangsten	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%
Totaal				
in € mln	3.110,0	7.740,0	10.667,0	6.087,0
% bbp	0,56%	0,81%	0,28%	0,23%
% bbp met BE = index 100	100,0	143,9	49,0	41,1
% fiscale en parafiscale ontvangsten uit mobiliteit	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
% fiscale en parafiscale ontvangsten	1,3%	2,1%	0,7%	0,5%

187. De mobiliteitsbelastingen omvatten geen ontvangsten uit accijnzen en heffingen op energie en brandstoffen. Ze vormen vandaag een belangrijke inkomstenbron voor de overheid,

aangezien het voertuigenpark vandaag slechts gedeeltelijk geëlektrificeerd is. België ontvangt 1,05% van het bbp uit accijnzen en heffingen op energie en brandstoffen, wat uitsluitend ontvangsten voor de federale overheid betreft. De Belgische ontvangsten liggen in verhouding tot het bbp hoger dan in Nederland (0,87%) en Duitsland (0,94%), maar lager dan in Frankrijk (1,28%). In het algemeen zijn de nationale verschillen in de ontvangsten uit accijnzen en heffingen op energie en brandstof kleiner dan bij de mobiliteitsbelastingen. De ontvangsten uit energie en brandstoffen liggen ook hoger dan de mobiliteitsbelastingen.

Tabel 78: België en buurlanden, fiscale ontvangsten uit energie en brandstoffen, 2021 (bron: Eurostat 2023f)

	BE	NL	DE	FR
in € mln	5.309,3	7.579,3	34.099	31.991
% bbp	1,05%	0,87%	0,94%	1,28%
% bbp met BE = index 100	100,0	83,3	90,2	122,3
% fiscale en parafiscale ontvangsten	2,2%	2,1%	2,1%	2,6%

Tabel 78 geeft deze ontvangsten voor België in 2021 en de belangrijkste buurlanden (Eurostat, 2023f). België ontvangt 1,05% van het bbp uit accijnzen en heffingen op energie en brandstoffen, wat uitsluitend ontvangsten voor de federale overheid betreft. De Belgische ontvangsten liggen in verhouding tot het bbp hoger dan in Nederland (0,87%) en Duitsland (0,94%), maar lager dan in Frankrijk (1,28%). In het algemeen zijn de nationale verschillen in de ontvangsten uit accijnzen en heffingen op energie en brandstof kleiner dan bij de mobiliteitsbelastingen. De ontvangsten uit energie en brandstoffen liggen ook hoger dan de mobiliteitsbelastingen.

Tabel 79: Vlaanderen en buurlanden, fiscale ontvangsten thema mobiliteit, 2022 (bron: Eurostat 2023e en NBB 2024)

	VG	NL	DE	FR
Recurrente belastingen op het gebruik of bezit van een voertuig				
in € mln	1.114,0	1.477,0	9.499,0	2.276,0
in € per capita	166,3	84,0	114,1	33,5
in € per capita met VG = index 100	100,0	50,5	68,6	20,2
% van per capita ontvangst meegenomen in stap 2	71,8%	100,0%	100,0%	70,8%
Inschrijvingsbelasting voertuig				
in € mln	219,7	6.100,0	0,0	1.891,0
in € per capita	32,8	346,8	0,0	27,9
in € per capita met VG = index 100	100,0	1.057,4	0,0	85,0
% van per capita ontvangst meegenomen in stap 2	93,5%	100,0%	0,0%	100,0%
Totaal				
in € mln	1.333,7	7.577,0	9.499,0	4.167,0
in € per capita	199,1	430,7	114,1	61,4
in € per capita met VG = index 100	100,0	216,4	57,3	30,8
% van per capita ontvangst meegenomen in stap 2	74,2%	97,9%	89,1%	79,8%

Vlaamse ontvangsten vergeleken met buurlanden (stap 2)

188. De Vlaamse ontvangsten binnen het thema mobiliteit bedragen € 199 per capita en liggen hoger dan in Duitsland (€ 114 per capita) en Frankrijk (€ 61 per capita) en een stuk lager dan in Nederland (€ 431 per capita): zie Tabel 79. De Vlaamse mobiliteitsbelastingen zijn goed voor 74,2% van de Belgische gemiddelde per capita ontvangst uit mobiliteit.

De Vlaamse ontvangsten uit recurrente lasten op het bezit of gebruik van een wagen komen neer op € 166 per capita, en zijn daarmee veruit de hoogste van alle buurlanden. De Vlaamse ontvangsten uit de inschrijvingsbelasting bedragen € 33 per capita. Ze liggen ongeveer op het niveau van Frankrijk (€ 28 per capita), aanzienlijk lager dan Nederland (€ 347 per capita). In Duitsland bestaat deze belasting niet.

2.8.5 Overdacht van vermogen

Indeling

189. De belastingen binnen het thema overdracht van vermogen (erf- en schenkbelasting) worden binnen de Nationale Rekeningen geclassificeerd onder de code D.91A, belastingen op kapitaaloverdrachten. Het zijn "erfbelastingen, successierechten en belastingen op schenkingen tussen personen, die worden geheven op het kapitaal van de begunstigden. Belastingen op de verkoop van activa zijn niet inbegrepen" (ESA, 2010, p. 119).

Brongegevens

190. Tabel 80 geeft de Belgische ontvangsten binnen het thema overdracht van Vermogen. In zijn totaliteit gaat het om € 3,58 mld, of € 308 per Belg. De erf- en schenkbelasting zijn volledig geregionaliseerd. De Vlaamse per capita ontvangsten (€ 309) binnen dit thema liggen rond het Belgisch per capita gemiddelde.

Tabel 80: België, fiscale ontvangsten thema overdracht van vermogen, UITV 2022 (bron: NBB 2024)

	Deeloverheid	€ mln	% totaal overdracht vermogen	€ per capita	% per capita ontvangst meegenomen in stap 2
Erfbelasting, waarvan:	TOT	2.800,8	78,3%	241,1	100,0%
VG	VG	1.577,3	44,1%	235,5	97,7%
WG	WG	817,9	22,9%	223,3	92,6%
BHG	BHG	405,6	11,3%	331,7	137,6%
Schenkbelasting, waarvan:	TOT	776,9	21,7%	66,9	100,0%
VG	VG	494,6	13,8%	73,8	110,4%
WG	WG	166,8	4,7%	45,5	68,1%
BHG	BHG	115,5	3,2%	94,5	141,3%
Totaal	TOT	3.577,7	100,0%	308,0	100,0%
waarvan opgenomen in stap 2	TOT	2.071,9	57,9%	309,3	100,4%

Tabel 81 tot en met Tabel 83 geven de belastingontvangsten van onze buurlanden binnen het thema Overdacht van vermogen. Ook bij de buurlanden worden alle ontvangsten naar stap 2 van

de analyse meegenomen. Overdracht van vermogen is het enige thema waarbij alle fiscale ontvangsten naar de gewesten vloeien.

Tabel 81: Nederland, fiscale ontvangsten thema overdracht van vermogen, 2022 (bron: Eurostat, 2023e)

	€ mln	% van totaal overdracht vermogen	€ per capita	% per capita ontvangst meegenomen in stap 2
Erf- en schenkbelasting	2.496	100,0%	141,9	100,0%
Totaal	2.496	100,0%	141,9	100,0%
waarvan meegenomen in stap 2	2.496	100,0%	141,9	100,0%

Tabel 82: Duitsland, fiscale ontvangsten thema overdracht van vermogen, 2022 (bron: Eurostat, 2023e)

	€ mln	% totaal overdracht vermogen	€ per capita	% per capita ontvangst meegenomen in stap 2
Erbschaftsteuer	9.776	100,0%	117,4	100,0%
Totaal	9.776	100,0%	117,4	100,0%
waarvan meegenomen in stap 2	9.776	100,0%	117,4	100,0%

Tabel 83: Frankrijk, fiscale ontvangsten thema overdracht van vermogen, 2022 (bron: Eurostat, 2023e)

	€ mln	% totaal overdracht vermogen	€ per capita	% per capita ontvangst meegenomen in stap 2
Mutations à titre gratuit	18.498	100,0%	272,5	100,0%
Totaal	18.498	100,0%	272,5	100,0%
waarvan meegenomen in stap 2	18.498	100,0%	272,5	100,0%

Belgische ontvangsten vergeleken met buurlanden (stap 1)

191. België (= de drie gewesten tezamen) ontvangt 0,65% van het bbp uit belastingen op overdracht van vermogen, of 1,5% van de totale Belgische (para)fiscale ontvangsten: zie Tabel 84. Vergeleken met Nederland (0,26% bbp) en Duitsland (0,25% bbp) liggen deze ontvangsten beduidend hoger. De ontvangsten van Frankrijk liggen in verhouding tot het bbp (0,70%) dan weer beperkt lager.

Vlaamse ontvangsten vergeleken met buurlanden (stap 2)

192. De Vlaamse per capita (€ 309) ontvangsten uit belastingen op Overdracht van vermogen zijn de hoogste, en liggen 47,1% boven het gemiddelde van de buurlanden.

Tabel 84: België en buurlanden, fiscale ontvangsten thema overdracht van vermogen, 2022 (bron: Eurostat 2023e)

	BE	NL	DE	FR
Totaal overdacht van vermogen				
in € mln	3.577,7	2.496,0	9.776,0	18.498,0
% bbp	0,65%	0,26%	0,25%	0,70%
% bbp met BE = index 100	100,0	40,3	39,1	108,5
% fiscale en parafiscale ontvangsten uit overdracht van vermogen	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
% fiscale en parafiscale ontvangsten	1,5%	0,7%	0,6%	1,5%

Tabel 85: Vlaanderen en buurlanden, fiscale ontvangsten thema overdracht van vermogen, 2022 (bron: Eurostat, 2023e)

	VG	NL	DE	FR
in € mln	2.071,9	2.496,0	9.776,0	18.498,0
in € per capita	309,3	141,9	117,4	272,5
in € per capita met VG = index 100	100,0	45,9	38,0	88,1
% van per capita ontvangst meegenomen in stap 2	100,4% ⁵⁹	100,0%	100,0%	100,0%

2.8.6 Vaststellingen

193. De Belgische parafiscale en fiscale ontvangsten bedragen in 2022 43,3% van het bbp. Ze liggen in verhouding tot de economie hoger dan in Nederland (38,5%) en Duitsland (41,0%), maar lager dan in Frankrijk (46,2%). België int in verhouding tot de andere landen minder fiscale ontvangsten uit consumptiebelastingen en meer uit de personenbelasting en uit kapitaalvoorraden.

194. De Belgische belastingontvangsten binnen het thema patrimonium zijn goed voor 2,13% van het bbp. Ze liggen in verhouding tot het bbp aanzienlijk hoger in vergelijking met Nederland (1,19% bbp) en Duitsland (0,84% bbp), maar een stuk onder de Franse ontvangsten (3,07% bbp). De meerderheid (56,0% of 1,19% bbp) van de Belgische ontvangsten wordt gerealiseerd via recurrente lasten op onroerende goederen, het overige deel via belastingen op vastgoedtransacties (44,0% of 0,94% bbp). De Belgische ontvangsten uit recurrente lasten op onroerende goederen liggen sterk onder het niveau van Frankrijk (2,22% bbp), maar zijn beduidend hoger dan in Duitsland (0,39% bbp) en in mindere mate Nederland (0,71% bbp). De Belgische ontvangsten uit vastgoedtransacties zijn dan weer de hoogste van alle buurlanden (0,94% bbp).

195. In België zijn verschillende bestuursniveaus bevoegd voor belastingen op het patrimonium. Zo vloeien de ontvangsten uit de onroerende voorheffing in hoofdzaak naar de lokale besturen (lokale besturen in het Vlaamse gewest: € 505 per capita), naast een kleiner gewestelijke

⁵⁹ 100,4% = € 309,3 per Vlaming / € 308,0 per Belg

luik (Vlaamse gewest: € 45 per capita). De registratierechten zijn dan weer hoofdzakelijk een gewestelijke ontvangstenbron (Vlaamse gewest: € 410 per capita), al is er ook een klein deel op het federale niveau te situeren (€ 12 per capita). De Vlaamse fiscaliteit op het patrimonium bedraagt minder dan de helft van de totale Belgische fiscaliteit binnen het thema patrimonium (€ 455 per capita, 44,7% van de Belgische per capita ontvangsten).

Indien de onroerende voorheffing van de Vlaamse lokale besturen wordt meegenomen, dan komt het Vlaamse per capita totaal neer op € 915, of 89,9% van de gemiddelde Belgisch per capita ontvangst uit patrimonium. De Vlaamse per capita ontvangsten uit patrimonium zijn dan beduidend hoger dan de Nederlandse (€ 538 per capita) en Duitse (€ 389), maar steeds kleiner dan de Franse (€ 1.193 per capita). De Vlaamse ontvangsten uit vastgoedtransacties bedragen € 410 per capita en liggen ver boven het niveau van de buurlanden.

196. De Belgische belastingontvangsten binnen het thema mobiliteit zijn goed voor 0,56% van het bbp. Ze liggen daarmee bijna dubbel zo hoog dan in Duitsland (0,28% bbp) en Frankrijk (0,23% bbp), maar onder het niveau van Nederland (0,81% bbp). In België zijn de recurrente lasten op het bezit of gebruik van een voertuig veruit het belangrijkste element uit de mobiliteitsbelastingen (86,3%), gevolgd door de inschrijvingsbelasting (13,1%). De vliegbelasting speelt budgettair een marginale rol (0,7%). In Nederland worden in verhouding dan weer de meeste middelen gehaald uit de inschrijvingsbelasting (78,8%). In Duitsland bestaat de inschrijvingsbelasting niet, maar is de vliegtaks belangrijker (10,9% van deze ontvangsten). Frankrijk heeft de laagste ontvangsten uit mobiliteit van de onderzochte buurlanden, maar er mag niet vergeten worden dat in dit land een tolheffing voor het gebruik en onderhoud van snelwegen bestaat. Deze tolinkomsten zitten niet vervat in de gegevens, want zijn geen belasting conform het Europees Stelsel van Rekeningen (een vergoeding voor een dienst). Om deze reden is ook de gewestelijke kilometerheffing voor vrachtwagens niet meegenomen in de Belgische gegevens.

197. De meerderheid van de Belgische ontvangsten uit mobiliteitsbelastingen vloeien naar de gewesten. De Vlaamse per capita ontvangsten uit mobiliteit (€ 199 per capita) zijn goed voor 74,2% van de Belgische gemiddelde per capita ontvangst uit mobiliteit (€ 269 per capita). De ontvangsten van de andere entiteiten betreffen de federale bijkomende heffing op autoverzekeringspremies (€ 62 per capita) en vliegtaks (€ 2 per capita) en de mobiliteitsontvangsten van de lokale besturen (€ 15 per capita).

De Vlaamse ontvangsten binnen het thema mobiliteit bedragen € 199 per capita en liggen hoger dan in Duitsland (€ 114 per capita) en Frankrijk (€ 61 per capita), maar een stuk lager dan in Nederland (€ 431 per capita). De Vlaamse ontvangsten uit recurrente lasten op het bezit of gebruik van een wagen komen neer op € 166 per capita, en zijn daarmee de hoogste van alle buurlanden. De Vlaamse ontvangsten uit de inschrijvingsbelasting bedragen € 33 per capita. Ze liggen ongeveer op het niveau van Frankrijk (€ 28 per capita) en zijn aanzienlijk lager dan in Nederland (€ 347 per capita).

198. In België vloeien de ontvangsten uit de erf- en schenkbelasting integraal naar de gewesten. De Vlaamse per capita (€ 309) ontvangsten uit deze belastingen zijn de hoogste van alle buurlanden. Ze zijn beduidend hoger dan in Nederland (€ 142 per capita) en Duitsland (€ 117 per capita), en in mindere mate dan in Frankrijk (€ 273 per capita; 88,1%).

3. Opcentiemen op de personenbelasting

3.1 Situering

199. De bruto gewestelijke opcentiemen zijn een **aanvullende gewestbelasting op de federaal geïnde personenbelasting**, ingevoerd bij de zesde staatshervorming. In tegenstelling tot de oneigenlijke gewestbelastingen bepaalt de federale overheid nog steeds de heffingsgrondslag.

200. We verduidelijken eerst kort de belangrijkste stappen om de belasting Staat, de kernvariabele voor het berekenen van de gewestelijke opcentiemen, te bepalen⁶⁰. Voor de berekening van de personenbelasting wordt vertrokken van het belastbare inkomen, een exclusieve bevoegdheid van de federale wetgever. Het belastbare inkomen bestaat uit het netto onroerend inkomen, het netto inkomen uit roerende goederen en kapitalen, de netto beroepsinkomsten, en het netto divers inkomen, verminderd met de onderhoudsgelden. De federale basisbelasting wordt berekend door de federale belastingtarieven toe te passen op het gezamenlijk belastbare inkomen, wat resulteert in de **federale basisbelasting**.

Op deze federale basisbelasting wordt de belastingvrije som verrekend evenals de belastingvermindering voor pensioenen, vervangingsinkomsten en de belastingvermindering voor buitenlandse inkomsten, wat resulteert in de zogenaamde hoofdsom. De federale overheid is exclusief bevoegd voor deze belastingverminderingen. De hoofdsom wordt vervolgens samengevoegd met de belasting berekend op de afzonderlijk belastbare inkomsten. Uit het gecombineerde totaal van de hoofdsom worden de belasting op interesten, royalty's, dividenden, loten van effecten van leningen en als diverse inkomsten belaste meerwaarden op effecten en waarden verwijderd. Het resultaat is de zogenaamde **belasting Staat**.

201. In de eerste stap van de berekening van de gewestelijke opcentiemen wordt de **belasting Staat gereduceerd met de zogenaamde autonomiefactor**, wat de zogenaamde gereduceerde Belasting Staat geeft. De BFW voorziet dat op de federale heffing een globale korting wordt toegestaan ter hoogte van de zogenaamde autonomiefactor, die vervolgens wordt **ingevuld als een opcentiem op de gereduceerde belasting Staat**.

Tussen aanslagjaren 2015 en 2017 (begrotingsjaren 2016 en 2018) bedraagt de **autonomiefactor** 25,99%, zoals vastgelegd in de BFW. Vanaf aanslagjaar 2018 (begrotingsjaar 2019) wordt de definitieve autonomiefactor verankerd op 24,957%, via het Koninklijk Besluit van 19 december 2017. De berekening van de autonomiefactor is in detail vastgelegd in de BFW, en is dus geen beslissing van de federale of gewestelijke overheden. Voor de aanslagjaren 2015 tot en met 2017 bedraagt het opcentiementarief 35,117%, en vanaf het aanslagjaar 2018 33,257% (Federale Regering, 2017).

202. We verduidelijken de berekening van de bruto gewestelijke opcentiemen aan de hand van een vereenvoudigd voorbeeld:

⁶⁰ Deze verduidelijking is in belangrijke mate gebaseerd op Algoed & Van Den Bosche (2017) en SERV (2023a).

- Stap 1: op € 200 aan geïnde personenbelastingen op federaal niveau (= op basis van federaal vastgelegde parameters) betaalt deze burger, bij een regionale autonomiefactor van 25%, nog $100\% - 25\% = 75\%$ (€ 150) effectief aan de federale overheid.
- Stap 2: op deze gereduceerde ontvangsten uit de personenbelasting (€ 150) heffen de gewesten vervolgens een opcentiem (= een belasting op een belasting). Met een opcentiementarief van 33,33% op de federale personenbelasting recupereren de gewesten de vrijgekomen ruimte volledig, gezien $33,33\% * € 150 = € 50$. Voor de burger verandert er niets (hij betaalt nog steeds € 200), maar in het voorbeeld gaat 1/4de van dat bedrag naar het gewest waar deze burger woont.
- Elk gewest kan de hoogte van zijn regionale opcentiementarief autonoom aanpassen, en daarmee belastingverhogingen en -verlagingen in de personenbelasting van de gewestwoners realiseren. Indien het tarief in een gewest daalt naar bijvoorbeeld 30%, dan leidt dit in het voorbeeld tot $30\% * € 150 = € 45$ gewestelijke opcentiemen. De burger betaalt in dit geval €150 aan het federale niveau en € 45 aan het gewestelijke niveau, dus in totaal € 5 minder dan in het voorbeeld hoger.

203. **De gewesten hebben bij de zesde staatshervorming tevens de bevoegdheid gekregen om niet enkel het regionale opcentiementarief, maar ook de belastingschijven te differentiëren.** De BFW legt wel beperkingen op qua aantasting van de progressiviteit van de personenbelasting, alsook inzake deloyale fiscale concurrentie. Er is bij de laatste staatshervorming niet voorzien in de mogelijkheid om belastingen te moduleren in functie van de gezinssamenstelling en het soort inkomen, zoals een aftrek voor de werkloosheidsuitkering. Tot op heden heeft enkel het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest zijn opcentiementarief gewijzigd. Bij de fiscale hervorming van 2017 verlaagde dat gewest het tarief met 0,5%.

204. **De gewesten kunnen autonoom een aantal belastingverminderingen of -vermeerderingen op de bruto opcentiemen invoeren voor de hun toegekende gewestbevoegdheden** (woonbonus, energiebesparende uitgaven en dergelijke meer), indien daaruit geen vermindering of vermeerdering van de belastbare grondslag ontstaat. De belastingverminderingen worden bij de gewesten geregistreerd als fiscale uitgave. Hoofdstuk 5 vanaf pagina 167 gaat dieper in op dit mechanisme. Het zijn de **netto opcentiemen** (= bruto opcentiemen – fiscale uitgaven) die reëel naar de gewesten worden overgedragen.

205. De bruto opcentiemen zijn bij de ingediende Vlaamse begroting 2024 goed voor ontvangsten van € 9,46 mld, of 17,0% van de totale Vlaamse ontvangsten: zie Tabel 1 op pagina 21. De fiscale uitgaven via de personenbelastingen bedragen € 1,32 mld, waardoor de netto opcentiemen worden geraamd op € 8,65 mld: zie Tabel 88 op pagina 149.

3.2 Evolutie van de opcentiemen

3.2.1 Bruto opcentiemen

206. **De invoering van de bruto opcentiemen zorgt in 2016 voor een stijging van de Vlaamse ontvangsten met € 7,61 mld:** zie Tabel 86 op pagina 148. Deze ontvangsten nemen t.e.m. 2021 slechts beperkt toe, van € 7,61 mld in 2016 naar € 7,89 mld in 2021. In 2018 dalen de ontvangsten

uitzonderlijk met € 936,8 mln, omdat de autonomiefactor wordt vastgelegd en verlaagd (zie hoger). Hiervoor wordt in 2018 een correctie doorgevoerd voor de periode 2016-2018. Vanaf 2021 groeien de ontvangsten van de bruto opcentiemen sterker, van € 7,89 mld in 2021 naar € 9,97 mld in 2024. In 2022 betreft de stijging € 334,8 mln door de heropleving na de coronacrisis. Door de hoge inflatie in 2022 nemen de bruto opcentiemen bij de begrotingsaanpassing 2023 nog sterker toe, met een stijging van € 1,35 mld. Tot slot, worden bij de begrotingsopmaak 2024 de ontvangsten uit de bruto opcentiemen geraamd op € 9,96 mld (€ +392,6 mln).

207. De vorige federale regering besliste om de personenbelasting geleidelijk te verlagen (tax shifts I en II), met impact op de Vlaamse ontvangsten via de gewestelijke opcentiemen.

De laatste twee Vlaamse Regeringen beslisten om de impact van de federale maatregelen op deze ontvangst niet terug te draaien (door bijvoorbeeld het opcentiemtarief te verhogen). De Vlaamse overheid geeft in de Algemene Toelichting bij de initiële begroting 2024 een overzicht van de gecumuleerde impact van deze tax shifts: zie Tabel 87. De impact van de federale tax shifts op de bruto opcentiemen neemt vanaf 2016 stelselmatig toe. Door de Vlaamse overheid wordt de impact in 2024 geraamd op € 1,09 mld. Zonder de tax shifts zou de Vlaamse overheid in 2024 €11,05 mld ontvangen i.p.v. € 9,97 mld, of een verschil van ongeveer 10%. Gecumuleerd in de periode 2016-2024 gaat het om € 5,84 mld minderontvangsten. De facto heeft de Vlaamse Regering in de voorbije legislaturen dus bijgedragen aan de financiering van de federale tax shift (Vlaams Parlement, 2023k).

208. Bij een vergelijking met het bbp worden de opcentiemen uit jaar t onderstaand vergeleken met het bbp van jaar $t-1$, omdat de bruto opcentiemen ontvangen in jaar t betrekking hebben op inkomensjaar $t-1$: zie Tabel 86. De ontvangsten uit de bruto opcentiemen kennen een dalende evolutie: van 1,77% bbp_{t-1} in 2016 tot 1,65% bbp_{t-1} in 2024. Zoals hoger vermeld dient er hierbij wel rekening gehouden te worden met de correctie van de autonomiefactor in 2018. De evolutie vanaf 2018 kent een positief verloop, van 1,47% bbp_{t-1} in 2018 naar 1,65% bbp_{t-1} in 2024, ofwel een toename met 11,9%.

3.2.2 Netto opcentiemen

209. Van 2016 tot en met 2020 schommelen de fiscale uitgaven via de personenbelastingen rond de € 1,75 mld, waarna ze aanzienlijk dalen tot € 1,32 mld in 2024: zie Tabel 88 op pagina 149. De daling is een gevolg van de beleidsbeslissing om de woonbonus uit te doven (meer duiding in Hoofdstuk 5 vanaf pagina 167).

De dalende fiscale uitgaven impliceren dat de netto opcentiemen sneller groeien dan de bruto opcentiemen. Tussen 2018 en 2024 bedraagt de gemiddelde jaarlijkse groei van de netto en bruto opcentiemen respectievelijk 12,1% en 7,9%.

3.3 Vergelijking met andere gewesten

3.3.1 Decompositie

210. **In deze sectie vergelijken we de gewestelijke per capita ontvangsten uit de netto opcentiemen aan de hand van een klassieke decompositiemethode, voor de drie Belgische gewesten.** De focus ligt opnieuw op twee aandrijvers: aandrijvers gerelateerd aan de belastingbasis

enerzijds en aan de belastingdruk anderzijds. De gegevens in deze analyse zijn afkomstig van de FOD Financiën (raming bij de BO 2024 en MJR 2023-2028). Voor de eenvoud gaat deze analyse uit van een theoretisch inningspercentage van 100%.

211. De berekeningsmethode gaat als volgt. De gewestelijke ontvangsten netto opcentiemen (NO) zijn het verschil tussen de gewestelijke ontvangsten bruto opcentiemen (BO) en de gewestelijke fiscale uitgaven (FU):

$$NO = BO - FU$$

De gewestelijke ontvangsten uit de bruto opcentiemen (BO) worden aangedreven door de gewestelijke gereduceerde belasting Staat (GBS), waarop het gewestelijk opcentientarief (τ) wordt toegepast:

$$BO = \tau * GBS$$

De gewestelijke fiscale uitgaven (FU) worden herschreven als het gewestelijk aandeel (φ) in de gewestelijke gereduceerde belasting Staat (GBS):

$$FU_g = \varphi * GBS$$

Deze vergelijkingen invullen, geeft:

$$NO = \tau * GBS - \varphi * GBS$$

Of vereenvoudigd:

$$NO = GBS * (\tau - \varphi)$$

De gewestelijke netto opcentiemen per capita bekomen we tenslotte door de vergelijking te delen door de gewestelijke bevolking (P):

$$\frac{NO}{P} = \frac{GBS}{P} * (\tau - \varphi)$$

De gewestelijke netto opcentiemen per capita worden in de decompositie verklaard door een component belastingbasis en een component belastingdruk.

De component **belastingbasis** peilt naar de breedte van de grondslagen van de belasting, of de achterliggende economische activiteit die belast wordt. Bij de opcentiemen gaat het om de gewestelijke gereduceerde belasting Staat per capita ($\frac{GBS}{P}$).

De component **belastingdruk** meet de verhouding tussen de belastingontvangsten en de belastingbasis, gemeten door het effectieve belastingtarief. Het effectieve belastingtarief wordt in de analyse verder ingedeeld in twee componenten. Het eerste effect is het **opcentientarief** (τ) dat de gewesten hanteren op de gereduceerde belasting Staat. Het tweede effect is het aandeel van de **fiscale uitgaven** (φ) in de gewestelijke gereduceerde belasting Staat. Het meet de impact van de belastingverminderingen op het effectieve belastingtarief van de opcentiemen. Bij een situatie zonder fiscale uitgaven zijn de netto en bruto opcentiemen gelijk aan elkaar en is het effectieve belastingtarief gelijk aan het opcentientarief.

3.3.2 Resultaten

212. **De Vlaamse ontvangsten uit de (netto) opcentiemen zijn in 2022 (uitvoeringsgegevens) goed voor € 1.026 per capita, of 112,4% van het nationale gemiddelde.** De Waalse en Brusselse ontvangsten lopen met respectievelijk € 752 en € 773 per capita sterk achter op het nationale gemiddelde (respectievelijk 82,4% en 84,7%): zie Tabel 89.

213. **De verschillen tussen het Vlaamse en de andere gewesten wordt in essentie aangedreven door verschillen in de belastingbasis.** De gereduceerde belasting Staat per capita ligt in het Vlaamse gewest 11,3% boven het nationale gemiddelde (€ 1.026 per capita). Het effectieve tarief toegepast op de gereduceerde belasting Staat bedraagt 27,3%: 33,257% via het Vlaamse opcentiementarief, verminderd met 5,9 procentpunt via de belastingverminderingen (fiscale uitgaven). Het effectieve tarief ligt in het Vlaamse gewest rond het nationale gemiddelde (101,0%).

Het Waalse en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest hebben een gelijkaardig ontvangsteniveau uit de netto opcentiemen, al verschillen de achterliggende aandrijvers sterk. De gewestelijke belastingbasis ligt in het BHG (€ 2.607 per capita, 77,3% van het nationale gemiddelde) een stuk onder deze van het Waalse Gewest (€ 2.932 per capita, 86,9%) en Vlaamse Gewest (€ 1.026 per capita, 111,3 %). In het BHG ligt het effectieve tarief met 29,6% (109,6% van het nationale gemiddelde) dan weer significant hoger dan in het Waalse gewest (25,7%, 94,9% van het nationale gemiddelde). Hierbij spelen twee tegengestelde effecten. Enerzijds ligt het Brusselse opcentiementarief een halve procentpunt lager vergeleken met de andere gewesten, wat lagere ontvangsten impliceert. Anderzijds zijn de belastingverminderingen via de opcentiemen beduidend groter in het Waalse Gewest vergeleken met deze in het BHG. In het Waalse gewest verminderen de fiscale uitgaven het effectieve tarief met 7,6 procentpunt, terwijl deze belastingverminderingen in het BHG een vermindering van 3,0 procentpunt impliceren. De impact van de beperktere Brusselse belastingverminderingen via de fiscale uitgaven weegt echter zwaarder door dan het beperkt lagere Brusselse opcentiementarief, waardoor het BHG het hoogste effectieve tarief kent.

214. **De gewestelijke verschillen in de effectieve tariefvoeten van de opcentiemen worden vandaag in hoofdzaak aangedreven door beleidsbeslissingen over de woonbonus.** In alle gewesten is de woonbonus veruit de belangrijkste belastingvermindering (goed voor meer dan 80% van de fiscale uitgaven). In het BHG en het Vlaamse gewest werd de woonbonus voor nieuwe woningen afgeschaft vanaf respectievelijk 1 januari 2017 en 2020 (Vlaamse Gewest: zie Hoofdstuk 5.2.2 vanaf pagina 171). In tegenstelling tot de andere gewesten bestaat de woonbonus nog in het Waalse Gewest. Dit verklaart meteen waarom de fiscale uitgaven het minst sterk wegen op de ontvangsten uit de opcentiemen in het BHG (woonbonus “al” aan het uitdoven sinds 2017), gevolgd door het Vlaamse (woonbonus “pas” aan het uitdoven sinds 2020) en het Waalse Gewest (woonbonus nog niet afgeschaft).

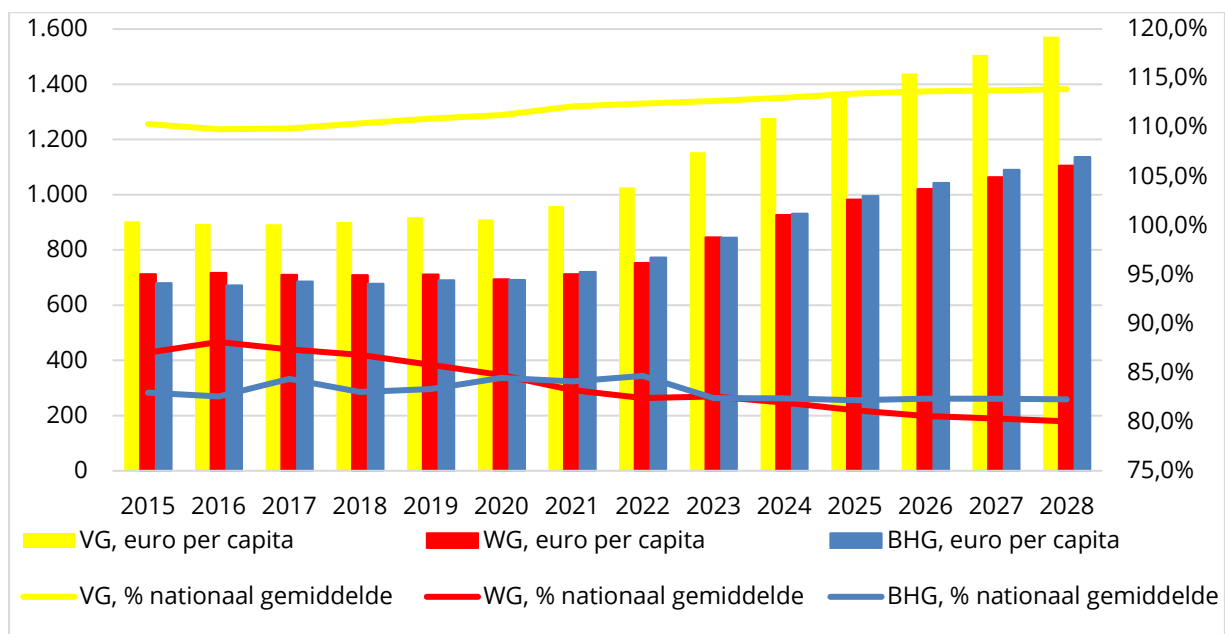
215. **De gewestelijke verschillen in de per capita ontvangsten uit de netto opcentiemen zijn globaal consistent doorheen de analyseperiode 2015-2028⁶¹:** zie Figuur 29 en Tabel 90 op pagina 150. De Vlaamse per capita ontvangsten liggen in deze periode gemiddeld 12,0% boven het nationale gemiddelde, al wordt geraamd dat dit zou stijgen naar 13,9% in 2028. Ook het niveau

⁶¹ Het betreft uitvoeringsgegevens voor de periode 2015-2022 en ramingen bij ongewijzigd beleid voor de periode 2023-2028 (FOD FIN raming bij de BO 2024).

van de Brusselse netto opcentiemen wijzigt in verhouding tot de andere gewesten nauwelijks (2015-2028: gemiddeld 83,1% van het nationale gemiddelde). De Waalse per capita ontvangsten nemen bij ongewijzigd beleid ten opzichte van het nationale gemiddelde wel zeer beperkt af (2015: 87,7%; 2028: 80,0%).

Ook de aandrijver belastingbasis kent nauwelijks variatie doorheen de tijd. De Vlaamse koppositie blijft in de gehele analyseperiode ongewijzigd (2015: 111,2% van het nationale gemiddelde en 2028: 110,8% van idem): zie Tabel 91 op pagina 150.

Het effectieve belastingtarief kent wel meer variatie, voornamelijk in het Waalse Gewest en het BHG: zie Tabel 92 op pagina 151. Deze variatie wordt in essentie aangedreven door de impact van de belastingverminderingen op het effectieve tarief (Tabel 94 op pagina 152), en slechts zeer beperkt door het opcentiementarief (Tabel 93 op pagina 151). In het Vlaamse Gewest valt deze impact terug van -8,3% in 2015 (102,8% van het nationale gemiddelde) tot -2,6% bij ongewijzigd beleid in 2028 (77,8% van het nationale gemiddelde), een gevolg van het schrappen of uitdoven van de meeste Vlaamse fiscale uitgaven (zie Hoofdstuk 5 vanaf 167). In het Waalse Gewest neemt de impact van de belastingverminderingen minder snel af: van -8,3% in 2015 (102,7% van het nationale gemiddelde) tot -5,8% in 2028 (173,7% van het nationale gemiddelde), uiteraard bij ongewijzigd beleid. In het BHG zijn de belastingverminderingen op de gewestelijke personenbelasting bij de overdracht van de bevoegdheid in 2015 minder belangrijk vergeleken met de andere gewesten (impact van -5,5% op het effectieve tarief, 68,4% van het nationale gemiddelde). Bij ongewijzigd beleid zou de impact in het BHG afnemen tot -1,0% in 2028 (29,6% van het nationale gemiddelde).

Figuur 29: België, gewesten, ontvangsten netto opcentiemen (per capita), UITV 2015-2022 en ramingen bij ongewijzigd beleid 2023-2028, in € per capita (linker y-as, staafdiagram) en in % van nationale gemiddelde (rechter y-as, lijngrafiek) (bron: eigen berekeningen o.b.v. FOD FIN-raming bij de BO 2024)

3.4 Vaststellingen

216. De opcentiemen op de personenbelasting vormen sinds de zesde staatshervorming een nieuw fiscaal instrument voor de gewesten. De bruto opcentiemen zijn een belangrijke ontvangstbron van de Vlaamse Overheid (BO 2024: € 9,46 mld, of 17,0% van de totale Vlaamse ontvangsten). De fiscale uitgaven via de personenbelastingen bedragen € 1,32 mld, waardoor de netto opcentiemen op € 8,65 mld worden geraamd.

De bruto opcentiemen groeien de afgelopen jaren bovendien zowel nominaal (van € 6,77 mld in 2018 naar € 9,97 mld in 2024) als in verhouding tot het bbp sterk (van 1,47% bbp in 2018 tot 1,65% bbp in 2024). De dalende fiscale uitgaven ten gevolge van het uitdoven van de woonbonus impliceren bovendien dat de netto opcentiemen sneller groeien dan de bruto opcentiemen.

217. De laatste twee Vlaamse Regeringen beslissen om de impact van de federale tax shift van de regering Michel I op bruto opcentiemen niet terug te draaien. In 2024 komt de impact van de tax shift neer op € 1,09 mld minderontvangsten, of ongeveer 10% van de ontvangst. Gecumuleerd in de periode 2016-2024 gaat het om € 5,84 mld minderontvangsten.

218. De verschillen in de gewestelijke per capita ontvangsten uit de netto opcentiemen zijn groot. De Vlaamse ontvangsten uit de (netto) opcentiemen zijn in 2022 goed voor € 1.026 per capita, of 112,4% van het nationale gemiddelde. De Waalse en Brusselse ontvangsten lopen met respectievelijk € 752 en € 773 per capita sterk achter op het nationale gemiddelde (respectievelijk 82,4% en 84,7%).

De verschillen tussen het Vlaamse en de andere gewesten wordt in essentie aangedreven door verschillen in de belastingbasis. De gereduceerde belasting Staat per capita ligt in het Vlaamse gewest 11,3% boven het nationale gemiddelde. Het effectieve tarief toegepast op de gereduceerde belasting Staat bedraagt 27,3%: 33,257% via het Vlaamse opcentientarief, verminderd met 5,9 procentpunt via de belastingverminderingen (fiscale uitgaven). Het effectieve tarief ligt in het Vlaamse gewest rond het nationale gemiddelde (101,0%).

Het Waalse en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest hebben een gelijkaardig ontvangstniveau uit de netto opcentiemen, maar de achterliggende aandrijvers verschillen sterk. De gewestelijke belastingbasis ligt in het BHG (77,3% van het nationale gemiddelde) een stuk onder deze van het Waalse Gewest (86,9%) en Vlaamse Gewest (111,3 %). In het BHG ligt het effectieve tarief met 29,6% (109,6% van het nationale gemiddelde) dan weer significant hoger dan in het Waalse gewest (25,7%, 94,9% van het nationale gemiddelde). Hierbij spelen twee tegengestelde effecten. Enerzijds ligt het Brusselse opcentientarief ongeveer een halve procentpunt lager vergeleken met de andere gewesten. Anderzijds zijn de belastingverminderingen via de opcentiemen beduidend groter in het Waalse Gewest (-7,6 procentpunt) vergeleken met deze in het BHG (-3,0 procentpunt).

219. De gewestelijke verschillen in de effectieve tariefvoeten van de opcentiemen worden vandaag in hoofdzaak aangedreven door beleidsbeslissingen omtrent de woonbonus. De fiscale uitgaven wegen het minst sterk op de ontvangsten uit de opcentiemen in het BHG (woonbonus "al" aan het uitdoven sinds 2017), gevolgd door het Vlaamse (woonbonus "pas" aan het uitdoven sinds 2020) en het Waalse Gewest (woonbonus nog niet afgeschat).

Tabel 86: Vlaamse overheid, ontvangsten bruto opcentiemen, UITV 2016-2022, BA 2023 en BO 2024 (bron: Vlaams Parlement, 2023k)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
In € dz	7.611.898	7.760.503	6.768.459	7.923.747	7.872.907	7.886.600	8.221.400	9.573.667	9.966.220
In % bbp (met bbp van t-1)	1,77%	1,74%	1,47%	1,66%	1,71%	1,55%	1,48%	1,64%	1,65%
Index: 2018 = 100			100,0	112,5	116,1	105,5	100,9	111,5	111,9

Tabel 87: Vlaamse overheid, ontvangsten bruto opcentiemen, gecumuleerde impact federale tax shift, UITV 2016-2022, BA 2023 en BO 2024, in € dz (bron: Vlaams Parlement, 2023k)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Bruto opcentiemen	7.611.898	7.760.503	6.768.459	7.923.747	7.872.907	7.886.600	8.221.400	9.573.667	9.966.220
<i>Gecum impact TS I</i>	-70.300	-146.600	-152.400	-156.800	-164.800	-167.300	-177.700	-196.100	-213.200
<i>Gecum impact TS II</i>	0	-178.900	-186.000	-399.600	-650.000	-660.000	-701.100	-773.500	-841.000
Totale gecum impact TS I & II	-70.300	-325.500	-338.400	-556.400	-814.800	-827.300	-878.800	-969.600	-1.054.200
<i>Federale maatregelen exclusief TS</i>	13.700	14.700	15.300	15.000	-42.200	-48.000	-57.900	-22.800	-33.000
Totale impact	-56.600	-310.800	-323.100	-541.400	-857.000	-875.300	-936.700	-992.400	-1.087.200
Theoretische bruto opcentiemen zonder impact tax shifts	7.668.498	8.071.303	7.091.559	8.465.147	8.729.907	8.761.900	9.158.100	10.566.067	11.053.420

Tabel 88: Vlaamse overheid, ontvangsten bruto en netto opcentiemen, evolutie 2016-2024, in € dz en in % bbp_{t-1} (bron: Vlaams Parlement, 2023d)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Bruto opcentiemen	7.611.898	7.760.503	6.768.459	7.923.747	7.872.907	7.886.600	8.221.400	9.573.667	9.966.220
Fiscale uitgaven via PB	1.790.104	1.778.356	1.755.470	1.724.215	1.705.475	1.565.524	1.495.472	1.345.021	1.316.727
<i>fiscale aftrek voor dienstencheques</i>	173.359	181.675	190.231	199.091	213.898	133.651	130.895	164.052	153.784
<i>woonfiscaliteit</i>	1.612.360	1.591.697	1.559.493	1.518.701	1.484.679	1.423.611	1.356.258	1.170.517	1.150.478
<i>winwinlening</i>	4.385	4.984	5.746	6.423	6.898	8.262	8.319	10.452	12.465
Netto opcentiemen	5.821.794	5.982.147	5.012.989	6.199.532	6.167.432	6.321.076	6.725.928	8.228.646	8.649.493
<i>Netto opcentiemen in % bbp_{t-1}</i>	1,35%	1,34%	1,09%	1,30%	1,34%	1,24%	1,21%	1,41%	1,43%

Tabel 89: België, gewesten, ontvangsten netto opcentiemen (per capita), belangrijkste aandrijvers, 2022 (bron: eigen berekeningen o.b.v. FOD FIN raming bij de BO 2024)

	VG		WG		BHG		Totaal	
	Indicator	% nat gemiddelde	Indicator	% nat gemiddelde	Indicator	% nat gemiddelde	Indicator	% nat gemiddelde
Netto opcentiemen, € per inwoner	1.026	112,4%	752	82,4%	773	84,7%	913	100,0%
Gewestelijke gereduceerde belasting Staat, € per inwoner	3.757	111,3%	2.932	86,9%	2.607	77,3%	3.375	100,0%
Effectief tarief, waarvan:	27,3%	101,0%	25,7%	94,9%	29,6%	109,6%	27,0%	100,0%
<i>Opcentiemtarief</i>	33,257%	100,2%	33,257%	100,2%	32,591%	98,2%	33,203%	100,0%
<i>Impact belastingverminderingen</i>	-5,9%	96,6%	-7,6%	123,4%	-3,0%	48,0%	-6,2%	100,0%

Tabel 90: België, gewesten, ontvangsten netto opcentiemen (per capita) en % van nationale gemiddelde, UITV 2015-2022 en ramingen bij ongewijzigd beleid 2023-2028 (bron: eigen berekeningen o.b.v. FOD FIN raming bij de BO 2024)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
VG	903	894	893	901	918	911	959	1026	1154	1278	1373	1439	1506	1573
VG	110,3%	109,8%	109,9%	110,4%	110,9%	111,2%	112,1%	112,4%	112,7%	113,0%	113,4%	113,7%	113,8%	113,9%
WG	713	717	710	708	711	694	712	752	846	927	983	1021	1064	1106
WG	87,0%	88,1%	87,4%	86,8%	85,8%	84,8%	83,2%	82,4%	82,6%	82,0%	81,2%	80,6%	80,3%	80,0%
BHG	679	672	686	678	690	691	720	773	844	932	995	1043	1090	1137
BHG	83,0%	82,6%	84,4%	83,0%	83,3%	84,5%	84,1%	84,7%	82,4%	82,4%	82,2%	82,3%	82,4%	82,3%
TOT	819	814	813	816	828	819	856	913	1024	1131	1211	1266	1324	1381
TOT	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tabel 91: België, gewesten, gewestelijke gereduceerde Belasting Staat (per capita) en % van nationale gemiddelde, UITV 2015-2022 en ramingen bij ongewijzigd beleid 2023-2028 (bron: eigen berekeningen o.b.v. FOD FIN raming bij de BO 2024)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
VG	3365	3364	3353	3514	3548	3512	3584	3757	4116	4448	4693	4847	5002	5161
VG	111,2%	111,3%	111,3%	111,2%	111,4%	111,6%	111,5%	111,3%	111,1%	111,1%	111,1%	111,0%	110,9%	110,8%
WG	2654	2649	2632	2765	2780	2734	2793	2932	3236	3493	3681	3802	3930	4054
WG	87,7%	87,6%	87,4%	87,5%	87,3%	86,9%	86,9%	86,9%	87,4%	87,2%	87,1%	87,1%	87,1%	87,0%
BHG	2294	2300	2296	2412	2427	2406	2463	2607	2843	3096	3273	3397	3525	3651
BHG	75,8%	76,1%	76,2%	76,3%	76,2%	76,4%	76,6%	77,3%	76,8%	77,3%	77,5%	77,8%	78,1%	78,4%
TOT	3025	3024	3011	3159	3186	3148	3215	3375	3704	4005	4226	4367	4512	4658
TOT	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tabel 92: België, gewesten, effectief tarief netto opcentiemen (%) en % van nationale gemiddelde, UITV 2015-2022 en ramingen bij ongewijzigd beleid 2023-2028 (bron: eigen berekeningen o.b.v. FOD FIN raming bij de BO 2024)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
VG	26,8%	26,9%	27,0%	25,6%	25,9%	25,9%	26,8%	27,3%	28,2%	28,9%	29,4%	29,9%	30,3%	30,6%
VG	99,2%	98,7%	98,7%	99,2%	99,5%	99,7%	100,6%	101,0%	101,3%	101,7%	102,0%	102,3%	102,5%	102,7%
WG	26,9%	27,4%	27,3%	25,6%	25,6%	25,4%	25,5%	25,7%	26,3%	26,7%	26,8%	27,0%	27,2%	27,4%
WG	99,2%	100,6%	100,0%	99,2%	98,3%	97,6%	95,8%	94,9%	94,4%	93,9%	93,1%	92,5%	92,1%	91,9%
BHG	29,6%	29,6%	30,3%	28,1%	28,4%	28,7%	29,2%	29,6%	30,1%	30,5%	30,9%	31,2%	31,4%	31,6%
BHG	109,4%	108,6%	110,7%	108,8%	109,4%	110,5%	109,8%	109,6%	108,3%	107,5%	107,1%	106,8%	106,4%	105,9%
TOT	27,1%	27,3%	27,3%	25,8%	26,0%	26,0%	26,6%	27,0%	27,8%	28,4%	28,8%	29,2%	29,5%	29,8%
TOT	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tabel 93: België, gewesten, opcentiemtarief (%) en % van nationale gemiddelde, UITV 2015-2022 en ramingen bij ongewijzigd beleid 2023-2028 (bron: eigen berekeningen o.b.v. FOD FIN raming bij de BO 2024)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
VG	35,12%	35,12%	35,12%	33,26%	33,26%	33,26%	33,26%	33,26%	33,26%	33,26%	33,26%	33,26%	33,26%	33,26%
VG	100,0%	100,0%	100,0%	100,2%	100,2%	100,2%	100,2%	100,2%	100,2%	100,2%	100,2%	100,2%	100,2%	100,2%
WG	35,12%	35,12%	35,12%	33,26%	33,26%	33,26%	33,26%	33,26%	33,26%	33,26%	33,26%	33,26%	33,26%	33,26%
WG	100,0%	100,0%	100,0%	100,2%	100,2%	100,2%	100,2%	100,2%	100,2%	100,2%	100,2%	100,2%	100,2%	100,2%
BHG	35,12%	35,12%	35,12%	32,59%	32,59%	32,60%	32,59%	32,59%	32,59%	32,59%	32,60%	32,60%	32,60%	32,60%
BHG	100,0%	100,0%	100,0%	98,2%	98,2%	98,2%	98,2%	98,2%	98,2%	98,2%	98,2%	98,2%	98,2%	98,2%
TOT	35,12%	35,12%	35,12%	33,20%	33,20%	33,20%	33,20%	33,20%	33,20%	33,20%	33,20%	33,20%	33,20%	33,20%
TOT	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tabel 94: België, gewesten, impact belastingverminderingen op effectief tarief netto opcentiemen (%) en % van nationale gemiddelde, UITV 2015-2022 en ramingen bij ongewijzigd beleid 2023-2028 (bron: eigen berekeningen o.b.v. FOD FIN raming bij de BO 2024)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
VG	-8,3%	-8,2%	-8,1%	-7,6%	-7,4%	-7,3%	-6,5%	-5,9%	-5,1%	-4,4%	-3,8%	-3,4%	-3,0%	-2,6%
VG	102,8%	104,6%	104,6%	103,4%	102,4%	101,8%	98,6%	96,6%	94,1%	91,3%	87,8%	84,5%	81,2%	77,8%
WG	-8,3%	-7,7%	-7,8%	-7,6%	-7,7%	-7,9%	-7,8%	-7,6%	-7,0%	-6,6%	-6,4%	-6,3%	-6,1%	-5,8%
WG	102,7%	98,0%	100,2%	103,5%	106,7%	109,5%	117,8%	123,4%	129,8%	137,5%	146,6%	155,7%	164,6%	173,7%
BHG	-5,5%	-5,5%	-4,9%	-4,5%	-4,2%	-3,9%	-3,4%	-3,0%	-2,5%	-2,0%	-1,7%	-1,4%	-1,2%	-1,0%
BHG	68,4%	70,2%	62,5%	61,0%	57,7%	53,6%	51,2%	48,0%	45,6%	42,7%	39,6%	35,6%	32,3%	29,6%
TOT	-8,0%	-7,8%	-7,8%	-7,4%	-7,2%	-7,2%	-6,6%	-6,2%	-5,4%	-4,8%	-4,4%	-4,0%	-3,7%	-3,4%
TOT	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

4. Ontvangsten beleidsdomein Omgeving

4.1 Definitie milieubelasting

220. Conform de Verordening (EU) 2011/691 van het Europese Parlement en de Raad van 6 juli 2011 is een milieubelasting (environmental tax) **een belasting waarvan de belastingbasis een fysieke eenheid is met een bewezen negatieve impact op het milieu** (whose tax base is a physical unit (or a proxy of it) of something that has a proven, specific negative impact on the environment), en dat in het Europees Stelsel van Rekeningen als een belasting wordt gedefinieerd⁶² (ESA, 2010 & Eurostat, 2023b).

De Europese statistieken maken een onderscheid tussen vier verschillende categorieën milieubelastingen, namelijk op energie, vervuiling, hulpbronnen en transport. Btw of andere vormen van belasting op consumptie worden niet opgenomen omdat dit generieke belastingen zijn geheven op alle producten en/of diensten. Tariefdifferentiatie binnen bijvoorbeeld consumptiebelastingen voor milieu- of klimaatvriendelijke consumptie is wel mogelijk (bijvoorbeeld de recente verlenging van het lagere btw-tarief van 6% voor warmtepompen in 2024). Hoofdstuk 2.8.4 vanaf pagina 131 geeft een analyse van de Belgische fiscale ontvangsten via belastingen op transport, en worden hier niet behandeld. De andere categorieën worden hierna behandeld.

4.2 Belastingen op energie

4.2.1 Overzicht

221. **Alle belastingen geheven op energieproducten, onafhankelijk waarvoor die energie wordt verbruikt, worden conform de Eurostat-definitie als energiebelastingen beschouwd.** Dat impliceert dat belastingen op transportbrandstoffen of op het energieverbruik voor transport energiebelastingen zijn. Omgekeerd zijn belastingen op bv. transportvoertuigen of op verplaatsingen geen energiebelastingen (zie Hoofdstuk 2.8.4 vanaf pagina 131).

Alle belastingen op energie zijn volgens deze definitie dus milieubelastingen, ongeacht de mate van klimaat- of milieuvriendelijkheid van de achterliggende energievorm die belast wordt. Met betrekking tot elektriciteit zijn er de voorbije 15 jaren echter substantiële wijzigingen in de Belgische energiemix vast te stellen. Waar hernieuwbare energie 15 jaar geleden slechts marginaal aanwezig was, is in 2023 28,2% van de elektriciteitsmix hernieuwbaar⁶³.

De definiëring van alle vormen van energiebelasting als milieubelasting is dan ook niet meer aangepast aan de huidige situatie. De huidige situatie vereist een opsplitsing in de behandeling van enerzijds energie met een bewezen negatieve impact op het milieu, en die daarvoor ook belast

⁶² Zie voor meer informatie Eurostat (2023b), waar ook links naar statistische gegevens evenals data-analyses worden gevonden. Een recente studie van het Federaal Planbureau (2023) volgde een gelijkaardige indeling.

⁶³ Elia Group (2024): https://www.elia.be/nl/nieuws/persberichten/2024/01/20240108_electricity-mix-2023-belgian-renewable-generation-reaches-all-time-high-while-consumption

wordt, en anderzijds hernieuwbare energie die niet belast kan worden op basis van zijn negatieve impact op het milieu.

222. In totaal realiseren de energiebelastingen in 2022 ontvangsten van € 8,59 mld, of 3,6% van de (para)fiscale ontvangsten van alle Belgische overheden samen: zie Tabel 95. Het gros van deze ontvangsten (€ 5,85 mld of 68,0%) wordt gerealiseerd op het federale niveau, waarbij de accijnzen op minerale olie (€ 4,62 mld of 53,7%) veruit de belangrijkste zijn. Het overige deel (€ 2,75 mld of 32,0%) komt in belangrijke mate tot stand via de gewesten. Het gaat in 2022 om de inlevering van en toeslag op de groenestroomcertificaten (€ 1,88 mld of 21,9%), de ontvangsten uit het EU-emissiehandelssysteem (€ 1,26 mld of 14,7%) en de bijdragen aan het Energiefonds (€ 157 mln of 1,8%).

Het Vlaamse, Waalse en Brusselse aandeel in de gewestelijke ontvangsten uit energie komen neer op respectievelijk 51,1% (€ 1,40 mld), 21,0% (€ 577 mln) en 2,2% (€ 60 mln) van het Belgische totaal. De EU ETS-emissierechten (€ 705 mln of 25,7%) voor het jaar 2022 worden nog niet verdeeld in de dataset van de NBB (2024), bij gebrek aan samenwerkingsakkoord tussen de federale overheid en de Gemeenschappen en Gewesten over de verdeling ervan.

Tabel 95: België, fiscale ontvangsten energie, UITV 2022 (bron: NBB, 2024)

	Deel- over- heid	mln €	% van to- taal energie	€ per capita
Accijnzen op minerale olie, belasting op invoer	FED	60,0	0,7%	5,2
Bijdrage van de oliesector, belasting op invoer	FED	288,0	3,4%	24,9
Accijnzen op minerale olie, productgebonden	FED	4.616,1	53,7%	398,5
Bijdrage voor controle op de huisbrandstookolie, productgebonden	FED	25,1	0,3%	2,2
Bijdrage op de aardolieproducten aangewend voor verwarming (Verwamingsfonds), productgebonden	FED	5,0	0,1%	0,4
Bijdrage op de energie, productgebonden	FED	430,6	5,0%	37,2
Federale bijdrage op elektriciteit en aardgas ⁶⁴ , productgebonden	FED	69,7	0,8%	6,0
Bijdrage FAPETRO ⁶⁵ , productgebonden	FED	3,2	0,0%	0,3

⁶⁴ De federale bijdrage was een toeslag tot 31 december 2021 geheven op de in België verbruikte hoeveelheid elektriciteit en aardgas ter financiering van sommige openbare dienstverplichtingen en van de kosten verbonden aan de regulering van en de controle op de elektriciteits- en aardgasmarkt. De CREG berekende en publiceerde de eenheidstoelagen van de verschillende componenten van de federale bijdrage elektriciteit en aardgas. Ze diende ter financiering van sommige openbare dienstverplichtingen en van de kosten verbonden aan de regulering van en de controle op de elektriciteits- en aardgasmarkt. Tot 2021 berekende en publiceerde de CREG de eenheidstoelagen van de verschillende componenten van de federale bijdrage elektriciteit en aardgas. De (federale) programmawet van 27 december 2021 heeft deze federale bijdragen geschrapt en vervangen door een bijzonder accijnsrecht op elektriciteit en een bijzonder accijnsrecht op aardgas (FOD Kanselarij van de Eerste Minister, 2021).

⁶⁵ Het Fonds voor de Analyse van Aardolieproducten (Fapetro) houdt toezicht op de kwaliteit van de aardolieproducten die in België op de markt worden gebracht en beheert de verwerking van erkenningsaanvragen van niet-standaard biobrandstoffen. De werking van Fapetro wordt geregeld door het Koninklijk Besluit van 18 november 2018 tot vaststelling van de operationele, financiële en organisatorische procedures voor het Fonds voor de Analyse van Aardolieproducten. De missie van Fapetro is het waarborgen van de kwaliteit van de aardolieproducten die in België op de markt gebracht worden: gasolie-diesel voor wegtoepassingen, benzine 95 RON E10 en 98 RON E5, scheepsbrandstoffen, gasolie voor verwarming (50 ppm), diesel voor niet voor de weg bestemde toepassingen, en lampolie types B

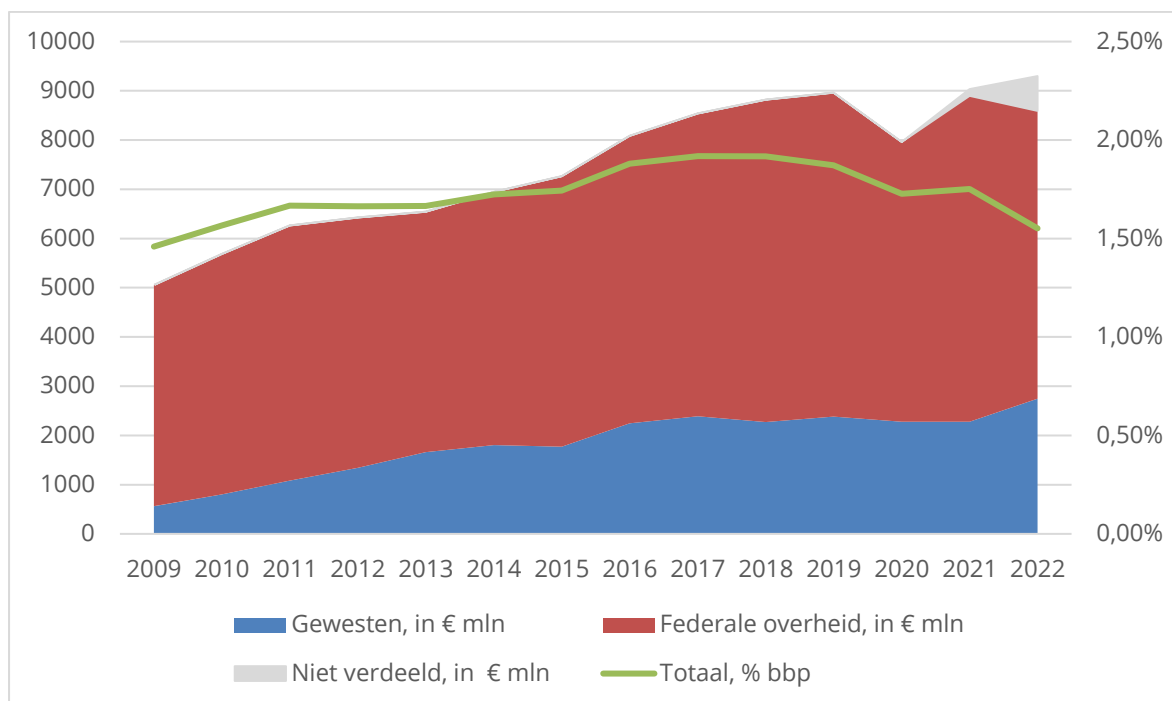
	Deel- over- heid	mln €	% van to- taal energie	€ per capita
Bijdrage APETRA ⁶⁶ , productgebonden	FED	175,2	2,0%	15,1
Toeslag transmissietarief voor offshore windenergie, productgebonden	FED	-2,3	0,0%	-0,2
Belasting op overwinsten van energieproducten, niet-productgebonden	FED	176,9	2,1%	15,3
Emissierechten, niet-productgebonden, waarvan:	TOT	705,3	8,2%	60,9
<i>Niet verdeeld</i>	NV	705,3	8,2%	60,9
Inlevering groenestroomcertificaten, productgebonden, waarvan:	G&G	1.261,7	14,7%	108,9
VG	VG	795,3	9,3%	118,7
WG	WG	406,0	4,7%	110,9
BHG	BHG	60,4	0,7%	49,4
Toeslag distributietarieven voor financiering groenestroomcertificaten, productgebonden, waarvan:	G&G	621,9	7,2%	53,7
VG	VG	451,3	5,3%	67,4
WG	WG	170,6	2,0%	46,6
Bijdrage aan het Energiefonds, productgebonden	VG	156,7	1,8%	23,4
Totaal	TOT	8.593,1	100,0%	741,8

223. In België evolueren de ontvangsten van de belastingen op energie van € 5,05 mld in 2009 tot € 8,59 mld in 2022: zie Figuur 30. De groei is vooral te situeren in de periode tussen 2009 en 2017. In verhouding tot het bbp nemen de ontvangsten toe van 1,46% in 2009 tot 1,92% in 2017, waarna ze terug afnemen tot 1,55% in 2022.

Het aandeel van de gewesten in de totale Belgische ontvangsten op energie neemt de afgelopen periode toe, van 11,1% in 2009 tot 32,0% in 2022. In deze periode stijgt de waarde van de ingeleverde en uit de markt genomen groenestroomcertificaten sterk (2009: € 563 mln en 2022: € 1,78 mld). Bovendien vormt het Europees systeem voor emissiehandel (EU ETS) sinds 2013 een nieuwe ontvangstenbron, hoofdzakelijk ten gunste van de gewesten. Deze ontvangsten nemen de afgelopen jaren sterk toe (2013: € 36,4 mln: 2022: € 705,3 mln).

en C. De afdeling Kwaliteit van Aardolieproducten van de Algemene Directie Energie van de FOD Economie voert de aan Fapetro toegewezen missie uit (Federale Regering, 2018).

⁶⁶ APETRA is een NV van publiek recht met sociaal oogmerk, die de veiligheidsvoorraden qua aardolie beheert die België volgens de Richtlijn (EU) 2009/119/EG van de Raad van 14 september 2009 en het Internationaal Energie Programma van het Internationaal Energie Agentschap moet aanhouden. APETRA heeft twee doelstellingen: de bevoorradingszekerheid inzake aardolie van België garanderen, en zorgen dat België aan de internationale verplichtingen inzake het aanhouden van een minimumvoorraad aardolie en aardolieproducten voldoet. APETRA is opgericht door de Wet van 26 januari 2006 met de federale Staat als enige aandeelhouder. Deze wet legt kwaliteits- en beschikbaarheidsvoorwaarden op aan de strategische reserves, evenals frequente fysieke controles en sancties (FOD Kanselarij van de Eerste Minister, 2006).

Figuur 30: België, fiscale ontvangsten energie, UITV 2009-2022, in € mln (linker y-as, gestapeld vlak) en % van het bbp (rechter y-as, lijngrafiek) (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024)

4.2.2 Groenestroomcertificaten

224. **Het groenestroomcertificatensysteem is een door de overheid (in casu de gewesten) opgezet systeem om de productie van groene stroom te ondersteunen zonder begrotingsmiddelen in te zetten.** Het groenestroomcertificatensysteem is geen traditionele 'belasting' die kasmatige ontvangsten voor de overheid genereert. Het decreet legt de minimumbedragen, de duur en de verplichtingen van de diverse partijen vast. Het systeem bevat een belangrijk element van verplichte herverdeling, wat in het ESR 2010 als een typische overheidsfunctie wordt beschouwd. Het mechanisme van de groenestroomcertificaten stemt daarmee overeen met een systeem waarbij de overheid de groenestroomproducenten zelf subsidies zou toekennen en zelf belastingen zou heffen op de elektriciteitsleveranciers.

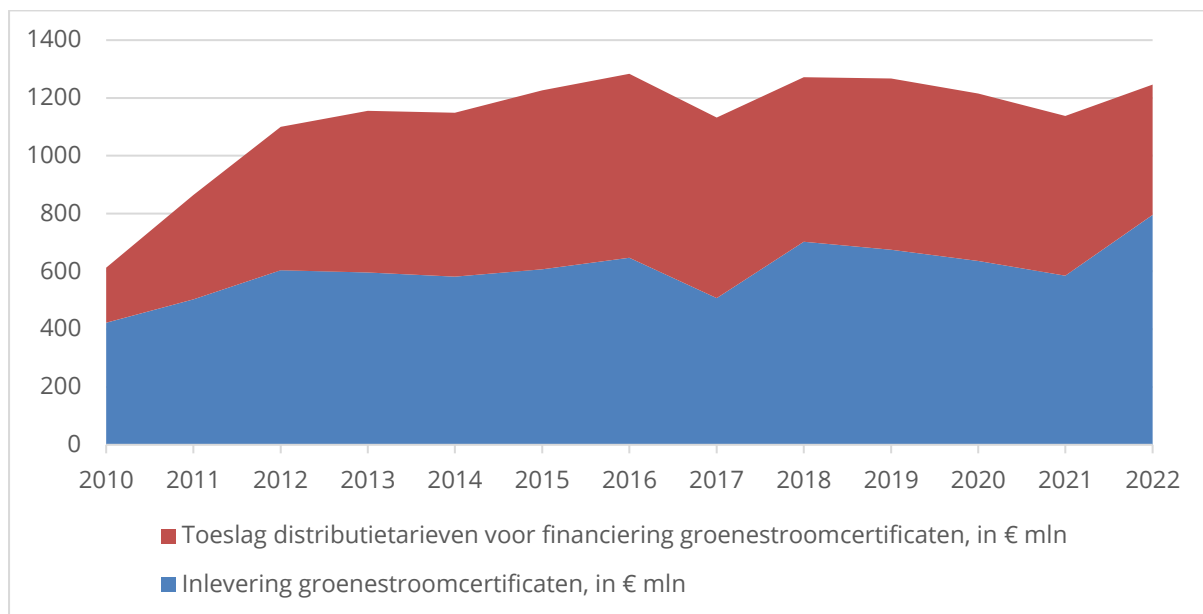
Bij de methodologische herziening⁶⁷ van de Nationale Rekeningen in 2019 werd het nieuwe boekhoudkundig raamwerk voor de registratie van groenestroomcertificaten opgesteld. In deze herziening komt de rol van de overheid in de bestaande mechanismen volledig tot uiting door de transacties te herleiden en ze in de overheidsrekeningen aan te rekenen als subsidies en belastingstromen. Hieronder leggen we het mechanisme op hoofdlijnen uit: de methodologische nota van de Nationale Bank van België (2019) geeft (vanaf pagina 34) een meer gedetailleerde duiding.

225. **Het systeem bestaat uit vier componenten.** Ten eerste worden er groenestroomcertificaten toegekend aan **producenten** van groene stroom a rato van hun productie, rekening houdend

⁶⁷ De zogenaamde occasionele herzieningen van de Nationale Rekeningen vinden om de vijf jaar plaats, wat deel uitmaakt van de normale procedures om deze statistieken te verbeteren.

met de gebruikte technologie. Producenten kunnen deze certificaten verkopen op de certificatenmarkt. In de Nationale Rekeningen wordt deze handeling geregistreerd als een subsidie in de rekeningen van de overheid en van de producenten van de groene energie op het ogenblik van de groenestroomproductie.

Ten tweede worden **leveranciers** van elektriciteit via quota verplicht om jaarlijks een hoeveelheid groenestroomcertificaten in te leveren bij de VREG a rato van hun elektriciteitsleveringen (blauwe curve in Figuur 31). Zij kunnen hiervoor zelf groene stroom produceren of certificaten aankopen op de certificatenmarkt aan prijzen die bilateraal worden afgesproken. De leveranciers beslissen zelf hoe ze die kosten van de certificatenverplichting doorrekenen aan hun klanten, veelal via de zogenaamde bijdrage groene stroom en WKK (warmtekrachtkoppeling). In de Nationale Rekeningen wordt deze handeling geregistreerd als een belasting in de rekeningen van de leveranciers en de overheid op het ogenblik van de levering van de elektriciteit. De inlevering heeft steeds betrekking op de gesubsidieerde groene elektriciteitsproductie van het voorgaande jaar (t-1).

Figuur 31: Vlaamse overheid, ingeleverde en uit de markt genomen groenestroomcertificaten, UITV 2010-2022, in € mln (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024)

Ten derde geldt er een opkoopverplichting voor **distributienetbeheerders** om certificaten op te kopen aan vastgelegde minimumprijzen. Netbeheerders moeten de opgekochte certificaten doorverkopen, maar mogen de verliezen (het verschil tussen de opkoopprijs en de verkoopopbrengst) doorrekenen in de nettarieven (rode curve in Figuur 31). De toeslag van de distributienet-beheerders wordt in de overheidsrekeningen aangerekend als een belasting op de productie⁶⁸. Ten

⁶⁸ Naast het systeem van de groenestroomcertificaten worden de distributienetbeheerders sinds 2003 door de Vlaamse overheid verplicht premies te verstrekken aan huishoudens die energiebesparend investeren (vervanging van ramen, isolatie,...). Een deel van deze investeringsbijdragen worden ook gefinancierd via het distributietarief en zijn opgenomen in de rode curve in Figuur 31.

vierde kan de **Vlaamse overheid** via het energiefonds groenestroomcertificaten opkopen om op deze wijze de certificatenoverschotten te beperken (zie Hoofdstuk 4.2.4).

De waarde van de ingeleverde en uit de markt genomen Vlaamse groenestroomcertificaten stijgen van € 613 mln in 2009 tot € 1,10 mld in 2012: zie Figuur 31. In de periode 2012-2022 schommelt het totaal rond € 1,20 mld.

4.2.3 Emissierechten EU ETS (klimaatfonds)

226. **Het EU-emissiehandelssysteem is één van de hoekstenen van het Europees klimaatbeleid.** Het Europese Emissiehandelssysteem ('Emissions Trading System' of EU ETS) is een cap-and-trade systeem: installaties onder het systeem moeten voor elke ton CO₂-uitstoot één emissierecht inleveren. Een deel van de emissierechten wordt rechtstreeks gratis aan bepaalde installaties toegerekend, een ander deel wordt verkocht via een veiling. De nationale lidstaten krijgen opbrengsten van emissierechten geveild aan de installaties op hun grondgebied.

Elk jaar stelt de Europese Commissie vast hoeveel broeikasgassen de ETS-bedrijven in totaal mogen uitstoten ('cap'), maar de exploitanten van installaties mogen rechten vrij verhandelen onder elkaar op de emissiehandelmarkt ('trade'). Doordat het aantal beschikbare emissierechten elk jaar daalt, ontstaat er schaarste op de markt. Installaties hebben dan de keuze: ofwel minder uit te stoten, ofwel emissierechten aankopen. Dit systeem leidt er in theorie toe dat de reductiedoelstelling gegarandeerd wordt behaald (de 'cap' of totale limiet staat immers vast). De marktwerking zorgt er in principe voor dat de emissiereducties op de goedkoopste manier gebeuren (Europese Commissie, 2016).

227. **De federale overheid ontvangt de Belgische veilinginkomsten, maar stort deze in hoge mate door naar de gewesten.** In Vlaanderen worden ze begroot bij het Klimaatfonds. De verdeling tussen de Belgische deeloverheden is afgesproken in een samenwerkingsakkoord en blijft de afgelopen jaren grotendeels identiek: het Vlaamse en Waalse Gewest ontvangen respectievelijk 53% en 31% van de middelen. Het overige deel gaat naar het federale niveau (9%) en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (7%).

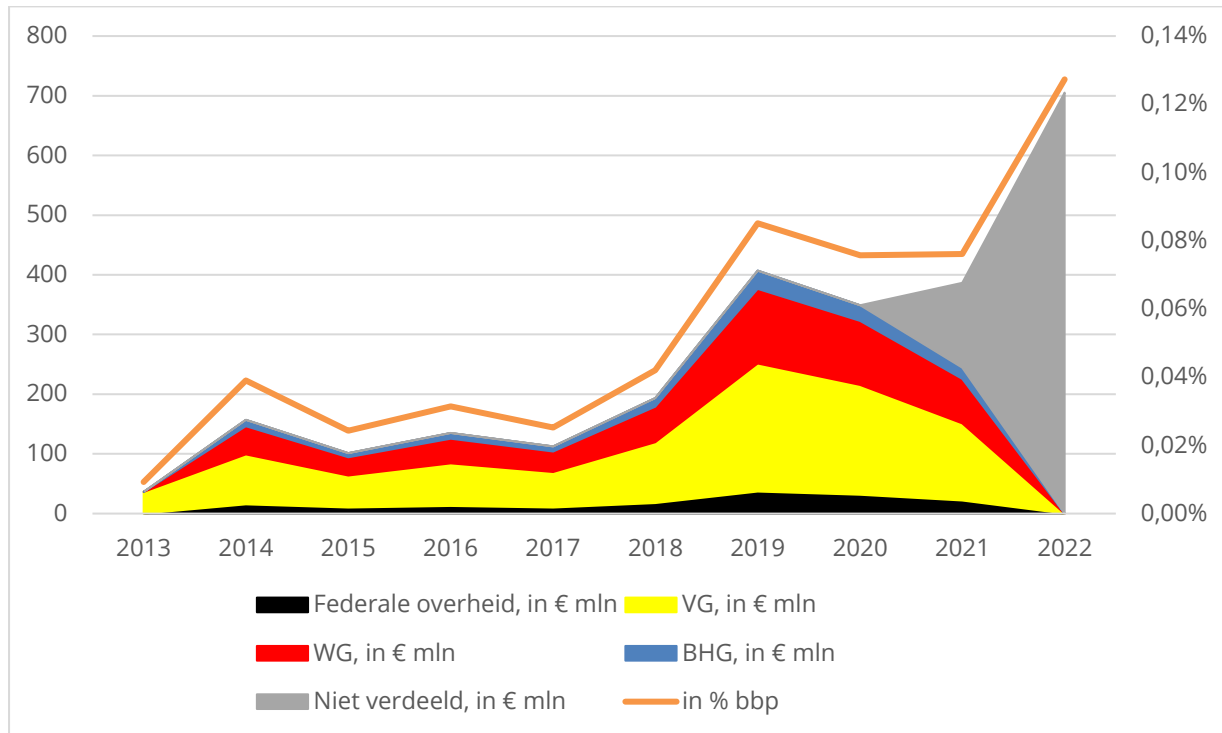
De ontvangsten van 2022 en een deel van de ontvangsten 2021 worden in de dataset van de NBB (2024) nog niet verdeeld bij gebrek aan samenwerkingsakkoord tussen de federale overheid en de Gemeenschappen en Gewesten over de verdeling ervan⁶⁹. In de Vlaamse begrotingsuitvoering 2021 en 2022 worden respectievelijk € 204 mln en € 360 mln ontvangsten voorzien bij het Klimaatfonds. Bij de BA 2023 en BO 2024 gaat het om respectievelijk € 286 mln en € 369 mln. In afwachting van het volledige samenwerkingsakkoord, wordt de vrije beleidsruimte voor de veilingopbrengsten vanaf het jaar 2023 in het Klimaatfonds geprefinancierd via het beleidsdomein Financiën en Begroting. Dit budget zal in een latere fase, wanneer er terug effectieve kasontvangsten in het Vlaams Klimaatfonds vloeien, worden teruggestort aan Financiën en Begroting (Vlaams Parlement, 2023f).

De middelen van het Klimaatfonds (toegewezen ontvangsten) kunnen worden aangewend voor het voeren van Vlaams klimaatbeleid, het betalen van compensaties voor indirecte

⁶⁹ Ondertussen is er wel een (gedeeltelijk) akkoord gevonden voor 2021 en 2022. Zie ook SERV (2023b).

emissiekosten⁷⁰, bijdragen aan internationale klimaatfinanciering, de aankoop van flexibiliteit voor het realiseren van de broeikasgasreductiedoelstellingen⁷¹ en de uitvoering van het Vlaamse flankerend beleid voor het terugdringen van bijkomende ruimte-inname voor wonen en werken.

228. De Belgische ontvangsten uit EU ETS stijgen van € 157 mln in 2014 tot € 705 mln in 2022: zie Figuur 32. Tussen 2014 en 2018 kennen de ontvangsten voor België uit de veiling van emissierechten weinig variatie en komen ze neer op gemiddeld € 140 mln. In 2019 stijgen ze vervolgens sterk tot € 407 mln, waarna ze tot en met 2021 ongeveer op hetzelfde niveau blijven. In 2022 bereiken ze een piek van € 705 mln.

Figuur 32: België, ontvangsten EU ETS, UITV 2013-2022, in € mln (linker y-as) en % bbp (rechter y-as) (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB, 2024)

229. De ontvangsten van het EU ETS in het Vlaams Klimaatfonds zijn afhankelijk van twee parameters: het totaal aantal geveilde emissierechten voor rekening van Vlaanderen en de marktprijs per emissierecht. Rond beide parameters hangt een grote onzekerheid. Zo is het veilingvolume afhankelijk van de exacte werking van de Europese Markt Stabiliteit Reserve (MSR) en van de hoeveelheid emissierechten die kosteloos worden verleend aan industriële installaties. Daarnaast is de CO₂-prijs per definitie marktafhankelijk, waarbij de wet van vraag en aanbod speelt. Beide aandrijvers worden bovendien beïnvloed door onder meer geopolitieke

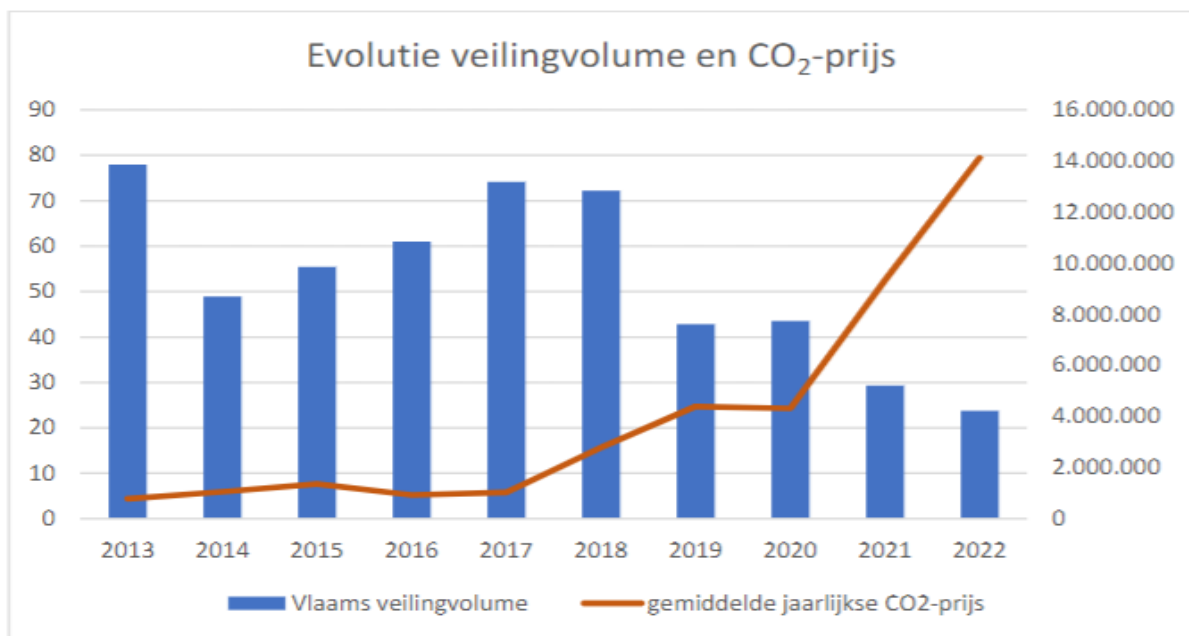
⁷⁰ De Vlaamse overheid verleent via VLAIO een subsidie van 75% ter compensatie van de indirecte emissiekosten van elektriciteitsintensieve bedrijfstakken. Dat zijn de kosten die elektriciteitsleveranciers betalen voor de aankoop van emissierechten (directe emissiekosten) en die doorrekenen in de prijs naar de afnemers (indirecte emissiekosten).

⁷¹ In geval de Vlaamse broeikasgasreductiedoelstelling niet bereikt kan worden met binnenlandse maatregelen.

onzekerheden, macro-economische tendensen, energieprijzen en beleidsmaatregelen (zowel op nationaal als internationaal niveau).

Het voortgangsrapport 2013-2022 van het Vlaams Klimaatfonds geeft de evolutie van het veilingvolume voor Vlaanderen en de gemiddelde CO₂-prijs: zie Figuur 33. De veilingprijs bleef tot en met 2017 onder de 10 euro per emissierecht. Door de herziening van de Richtlijn Emissiehandel en de verminderde veilingvolumes is er een sterke stijging van de prijs sinds de tweede helft van 2017. De CO₂-prijs kent een kleine terugval in 2020, maar stijgt opnieuw in 2021 en 2022 (tot bijna 70 euro per emissierecht).

Sinds 2013 worden verschillende maatregelen genomen om de prijs te ondersteunen. Zo wordt in 2013 als eerste stap beslist om de veilinghoeveelheden voorzien voor de periode 2014-2016 uit te stellen tot in 2019-2020. In 2015 wordt vervolgens beslist om een zogenaamde Markt Stabiliteits Reserve op te richten, om op automatische wijze vraag en aanbod beter op elkaar af te stemmen. Dit resulteert in sterk verminderde veilingvolumes vanaf 2019 (Vlaamse Regering, 2023d).

Figuur 33: Vlaams gewest, evolutie veilingvolume EU ETS voor Vlaanderen (linker y-as) en gemiddelde CO₂-prijs per emissierecht (rechter y-as), 2013-2022 (bron: Vlaamse Regering, 2023d)

230. In de Meerjarenraming 2023-2028 evolueren de ontvangsten van het Klimaatfonds naar € 366 mln in 2025 en € 238 mln in 2026. In de raming wordt uitgegaan van een gemiddelde CO₂-prijs op de ETS-markt van € 80 per ton en van een toenemend veilingvolume tot en met kalenderjaar 2026. In volgende jaren wordt een daling van de veilingvolumes verwacht Vlaams Parlement (2023l).

4.2.4 Bijdrage Energiefonds

231. De bijdrage Energiefonds is vandaag een belasting per afnamepunt van elektriciteit die aangerekend wordt via de elektriciteitsfactuur. De Vlaamse Regering mag het

Energiefonds gebruiken voor de uitvoering van het energiebeleid (toegewezen ontvangst), meer specifiek voor de financiering van: de openbaredienstverplichtingen voor energie (ODV), het sociaal energiebeleid, het beleid op vlak van rationeel energiegebruik, warmtekrachtkoppeling, hernieuwbare energiebronnen, de werkingskosten van de VREG en energiegerelateerde kosten van de Vlaamse overheid.

De energieheffing wordt in 2015 in het leven geroepen en vervolgens fors uitgebreid in 2016 (€ 286 mln) en 2017 (€ 592 mln), om de historische groenestroomcertificatenoverschotten weg te werken: zie Tabel 96. Het bedrag van de heffing werd vastgesteld op basis van het jaarlijks elektriciteitsverbruik. Het Grondwettelijk Hof oordeelt op 22 juni 2017 dat de heffing de bevoegdheidsverdelende regels in de Grondwet schendt, wegens een dubbele belasting van eenzelfde belastbare materie. Er bestond immers al een federale belasting op elektriciteitsverbruik. Teneinde de rechtsonzekerheid en de administratieve en juridische moeilijkheden te vermijden die een vernietiging met terugwerkende kracht zou teweegbrengen, handhaaft het Hof de gevolgen van de vernietigde bepalingen voor de heffingsjaren 2016 en 2017. In 2018 werkt de regeling nog uitdovend door, wat de ontvangsten doet dalen tot € 226 mln.

Tabel 96: Vlaamse overheid, ontvangsten bijdrage energieheffing, UITV 2010-2022, BA2023 en BO 2024, € mln (bron: NBB 2024)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Energieheffing	285,7	529,2	226,0	139,9	139,9	137,3	156,7	122,2	162,4

232. Sinds 2019 (€ 140 mln) worden geen grote bewegingen in de ontvangsten geregistreerd. De evolutie wordt aangedreven door bijvoorbeeld de indexering van de tarieven of veranderingen in het aantal afnamepunten. In 2023 (€ 122 mln) wordt wel € 30 mln uit de Vlaamse energieheffing geschrapt, als sociale energiemaatregel voor de gezinnen in het kader van de energiecrisis. Het tarief van residentiële afnemers gaat daarvoor structureel van € 0,42 naar € 0 per maand per aansluitingspunt.

De ramingen van de toegewezen ontvangsten van het Energiefonds bij BO 2024 (€ 165,9 mln) liggen ongeveer € 40 mln hoger tegenover de raming bij BA 2023. Hierbij spelen twee elementen een rol. Zo wordt de budgettaire impact van de in 2023 verlaagde energieheffing te hoog ingeschat. Daarnaast is er de indexering van de resterende energieheffingen op niet-residentiële afnemers (laagspanning) en overige afnemers (midden- en hoogspanning) (Vlaams Parlement, 2023f).

233. Volgens de Meerjarenraming 2023-2028 zouden de ontvangsten van het Energiefonds tegen 2028 aangroeien tot € 187 mln. Ten opzichte van de BO 2024 betekent dit een jaarlijkse gemiddelde groei van 2,8% (Vlaams Parlement, 2023l).

4.2.5 Vergelijking met andere gewesten

234. De Vlaamse per capita ontvangsten uit energie (exclusief EU ETS) zijn met € 209 de hoogste van alle gewesten: zie Tabel 97. Ze zijn vier keer zo hoog dan deze van het BHG (€ 49) en liggen een derde hoger in vergelijking met het Waalse Gewest (€ 157).

De Vlaamse per capita ontvangsten voor de inlevering van de groenestroomcertificaten liggen met € 119 beperkt boven de Waalse (€ 111). In het BHG is deze ontvangst goed voor € 49 per capita. Ook de ontvangsten uit de toeslag op de distributietarieven voor de financiering van groenestroomcertificaten zijn per hoofd van de bevolking beduidend hoger in het Vlaamse Gewest (€ 67) in vergelijking met het Waalse Gewest (€ 47). In het BHG bestaat deze toeslag dan weer niet. In het Waalse Gewest en het BHG wordt geen ontvangst equivalent aan de Vlaamse bijdrage aan het Energiefonds geregistreerd.

Tabel 97: Belgische gewesten, UITV 2022, ontvangsten energie (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024)

	VG		WG		BHG		TOT	
	€ per capita	% nat gemiddelde	€ per capita	% nat gemiddelde	€ per capita	% nat gemiddelde	€ per capita	% nat gemiddelde
Inlevering groenestroomcertificaten	118,7	109,0%	110,9	101,8%	49,4	45,4%	108,9	100,0%
Toeslag distributietarieven voor financiering groenestroomcertificaten	67,4	125,5%	46,6	86,8%	0	0,0%	53,7	100,0%
Bijdrage aan het Energiefonds	23,4	173,4%	0	0,0%	0	0,0%	13,5	100,0%
Totaal	209,5	119,0%	157,4	89,4%	49,4	28,1%	176,1	100,0%

4.2.6 Vaststellingen

235. **De Belgische fiscale ontvangsten op energie zijn in 2022 (begrotingsuitvoering) goed voor € 8,59 mld, of 1,55% van het bbp.** Het gros van deze ontvangsten (€ 5,85 mld of 68,0% van het totaal) wordt gerealiseerd op het federale niveau, waarbij de accijnzen op minerale olie veruit de belangrijkste zijn. Het overige deel (€ 2,75 mld of 32,0%) komt in belangrijke mate tot stand via de gewesten.

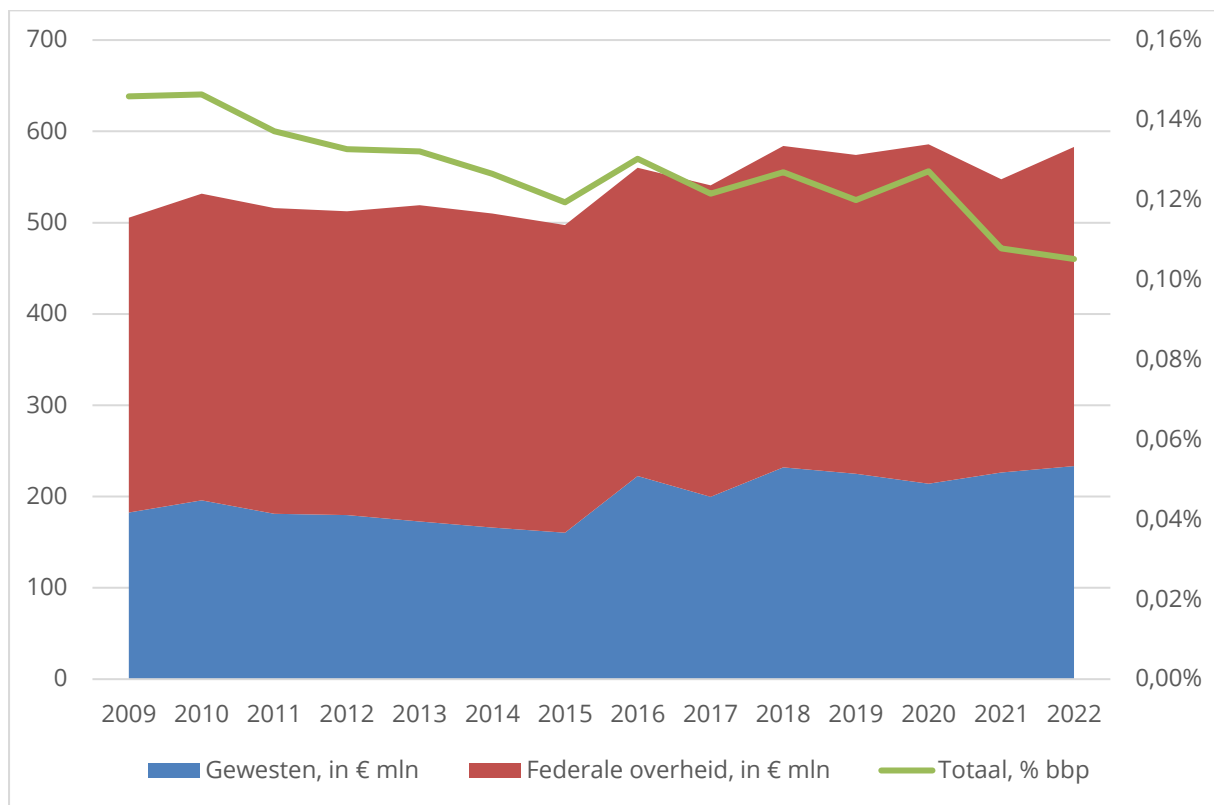
236. **In het Vlaamse gewest gaat het in totaal om € 1,76 mld**, waarvan € 1,25 mld via de ingeleverde en uit de markt genomen groenestroomcertificaten, € 360 mln via de EU ETS-emissierechten (Klimaatfonds) en € 157 mln via de bijdrage Energiefonds.

Het **groenestroomcertificatensysteem** is een door de overheid opgezet systeem om de productie van groene stroom te ondersteunen zonder begrotingsmiddelen in te zetten. Het is geen traditionele 'belasting' die kasmatige ontvangsten genereert, maar een marktsysteem waarbij de overheid de minimumbedragen, de duur en de verplichtingen van de diverse partijen vaststelt. De waarde van de ingeleverde en uit de markt genomen groenestroomcertificaten stijgt vooral tussen 2009 (€ 613 mln) en 2012 (€ 1,10 mld). Sindsdien schommelt het totaal rond € 1,20 mld.

Het **EU-emissiehandelssysteem (EU ETS)** vormt sinds 2014 een nieuwe ontvangstenbron voor de Belgische overheden. De verdeling tussen de Belgische deeloverheden is elk jaar grotendeels dezelfde: het Vlaamse en Waalse Gewest ontvangen respectievelijk 53% en 31% van de middelen. Het overige deel gaat naar het federale niveau (9%) en het BHG (7%). De Belgische ontvangsten

uit EU ETS stijgen van € 157 mln in 2014 tot € 705 mln in 2022. De sterke stijging van de ontvangsten sinds 2019 ontstaat door de gestegen CO₂-prijs op de veilingmarkt.

De **energieheffing** wordt in 2015 in het leven geroepen en vervolgens fors uitgebreid in 2016 (€ 286 mln) en 2017 (€ 592 mln) om de historische groenestroomcertificatenoverschotten weg te werken. De maatregel werd door het Grondwettelijk Hof vernietigd, wegens een dubbele belasting van elektriciteitsverbruik. Sinds 2018 is de bijdrage een maandelijkse heffing per afnamepunt in het Vlaamse Gewest. De afgelopen jaren brengt de bijdrage Energiefonds gemiddeld €140 mln op. In 2023 (€ 122 mln) wordt € 30 mln uit de Vlaamse energieheffing geschrapt als sociale energiemaatregel voor de gezinnen in het kader van de energiecrisis.

Figuur 34: België, ontvangsten vervuiling en hulpbronnen, UITV 2009-2022, in € mln (linker y-as, gestapeld vlak) en % van het bbp (rechter y-as, lijngrafiek) (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024)

4.3 Belastingen op vervuiling en hulpbronnen

4.3.1 Overzicht

237. **Belastingen op vervuiling** omvatten conform de Europese afspraken belastingen op het beheer van vast afval, op geluidsoverlast, en op gemeten of geschatte water- en luchtverontreiniging. Emissierechten betaald op de uitstoot van koolstofdioxide vallen conform de afspraken onder de energiebelastingen, en zijn hier dan ook niet opgenomen. **Belastingen op hulpbronnen** omvatten belastingen op de onttrekking van water en op grondstoffen afkomstig van bos- en mijnbouw.

238. In totaal gaat het in 2022 om ontvangsten van € 583 mln, of 0,24% van de (para)fiscale ontvangsten van alle Belgische overheden samen: zie Tabel 80. 60,0% wordt gerealiseerd via de federale verpakkingsheffingen op zowel invoer als binnenlandse productie. Het overige deel (€231 mln) komt tot stand via de gewesten, waarvan € 136 mln (23,3%) via waterheffingen, € 93 mln (15,9%) via afvalstoffenheffing en € 4,8 mln (0,8%) via heffingen op mest.

239. In België evolueren de ontvangsten op vervuiling en hulpbronnen van € 505 mln in 2009 tot € 583 mln in 2022: zie Figuur 34. Uitgedrukt als percentage van het bbp betekent dit echter een daling van 0,15% naar 0,11%. Het aandeel van de gewesten in de totale Belgische ontvangsten uit vervuiling en hulpbronnen bleef in deze periode ongeveer gelijk (36,1% in 2009 en 40,0% in 2022).

Tabel 98: België, ontvangsten vervuiling en hulpbronnen, UITV 2022 (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024)

Ontvangst	Deel-overheid	mln €	% som vervuiling en hulpbronnen	€ per capita
Water	TOT	135,7	23,3%	11,9
Waterheffingen, productgebonden	VG	2,9	0,5%	0,4
Waterheffingen, niet-productgebonden, waarvan:	G&G	132,8	22,8%	11,5
	VG	69,7	12,0%	10,4
	WG	63,1	10,8%	17,2
Afval	TOT	92,9	15,9%	8,0
Afvalstoffenheffing, niet-productgebonden, waarvan:	G&G	92,9	15,9%	8,0
	VG	63,9	11,0%	9,5
	WG	28,9	5,0%	7,9
Mest	TOT	4,8	0,8%	0,7
Heffing op mest, niet-productgebonden	VG	4,8	0,8%	0,7
Andere	TOT	349,4	60,0%	30,2
Verpakkingsheffing, invoerbelasting	FED	174,3	29,9%	15,0
Verpakkingsheffing, productgebonden	FED	175,1	30,0%	15,1
Totaal vervuiling en hulpbronnen	TOT	582,8	100,0%	50,8

4.3.2 Vlaamse waterheffingen

240. De heffing op de waterverontreiniging is een belasting op vervuiling. Bedrijven die hun afvalwater lozen op oppervlaktewater moeten deze heffing betalen aan de Vlaamse Milieumaatschappij. De heffingsformule houdt rekening met de vervuilingsgraad van het afvalwater, dat bepaalde normen niet mag overschrijden. De opbrengst van deze heffing bedraagt in 2022 €41,4 mln (Departement Omgeving 2023).

De Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) staat in voor de inning, de opbrengst komt terecht in het Minafonds en kan enkel aangewend worden voor beleid inzake omgeving en natuur. Bedrijven die afvalwater op riool lozen en huishoudens betalen eveneens voor de inzameling en zuivering

van hun afvalwater via de waterfactuur. Daarnaast innen de drinkwaterbedrijven in 2022 € 771 mln via de waterfactuur⁷².

De grondwaterheffing is een bronbelasting voor het oppompen van grondwater. Het tarief van de heffing houdt rekening met de kwetsbaarheid van de grondwaterlaag waaruit opgepompt wordt. Hoe kwetsbaarder des te hoger de heffing per m³. De opbrengst van deze heffing bedraagt in 2022 € 27,6 mln. VMM staat in voor de inning, de opbrengst vloeit eveneens naar het Mina-fonds.

Naast de grondwaterheffing bestaat er in het Vlaamse gewest ook een **heffing op watervang**, voor de captatie op oppervlaktewater. De Vlaamse Waterweg staat in voor de inning van deze heffing. In 2021 bedraagt de opbrengst € 24 mln.⁷³ Het overgrote deel daarvan heeft betrekking op de onttrekking van koelwater. Ook deze ontvangst is niet opgenomen in de NBB-gegevens.

Tabel 99: Vlaamse overheid, ontvangsten via waterheffingen, UITV 2010-2022, BA2023 en BO 2024, € mln (bron: NBB 2024)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Waterheffingen	110,8	102,8	88,5	86,5	75,7	68,4	78,0
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	
Waterheffingen	71,9	74,1	74,6	68,5	70,3	74,0	

241. **De ontvangsten uit de waterheffing (som van de heffing op waterverontreiniging en de grondwaterheffing) nemen tussen 2010 en 2015 sterk af, van € 111 mln tot € 68,4 mln, waarna ze stabiliseren rond de € 70 à 80 mln:** zie Tabel 99. De sterke daling tussen 2010 en 2014 is te wijten aan de afname van de afvalwaterheffing en de geleidelijke verschuiving van een heffing naar saneringsbijdragen⁷⁴. De VMM stelt de heffing nog vast en int ze, maar het bedrag ervan tendeert naar nul. Er werd namelijk een voorschot betaald via de waterfactuur, wat vanuit het oogpunt van bedrijven interessanter was gezien de fiscale aftrekbaarheid. De opbrengsten van de grondwaterheffing nemen in deze periode licht toe en compenseren deels de afname van de afvalwaterheffing.

Deze dalende trend betekent niet dat de vervuiler minder zou betalen. Integendeel: via de saneringsbijdragen betalen huishoudens en bedrijven meer voor de inzameling en zuivering van afvalwater. Deze saneringsbijdrage zit echter niet vervat in de NBB-statistieken.

4.3.3 Vlaamse afvalstoffenheffing

242. **De Vlaamse afvalstoffenheffing is verschuldigd voor het storten, verbranden, sorteren en voorbehandelen van afvalstoffen.** De heffing is ook van toepassing indien Vlaamse afvalstoffen buiten het Vlaamse gewest worden gestort, verbrand, gesorteerd of voorbehandeld. Het

⁷² € 436 mln voor inzameling en € 335 mln voor zuivering van afvalwater. 85% hiervan wordt betaald door kleinverberuikers, in hoofdzaak gezinnen, 15% door grootverbruikers / bedrijven (Vlaamse Milieumaatschappij, n.b.).

⁷³ Bron: studie nieuwe tariefzetting captatieheffing (nog niet afgerond).

⁷⁴ Zie ook het advies van de SERV (2012) over deze hervorming.

basisprincipe is dat de vervuiler betaalt. De afvalstoffenheffingen vloeien naar het MINA-fonds en kunnen enkel aangewend worden voor beleid inzake omgeving en natuur. Het bedrag van de milieuheffing is afhankelijk van het soort afvalstof en van de verwerkingswijze. De geldende tarieven zijn decretaal vastgelegd en worden jaarlijks geïndexeerd (Vlaams Parlement, 2011b).

De ontvangsten verdubbelen sinds 2010, van € 33 mln in 2010 tot € 68 mln in 2024 (begrotingsopmaak): zie Tabel 100. De toename van de ontvangst ontstaat op twee momenten. Zo stijgt de ontvangst in de periode 2013-2016 (van € 24 mln naar € 49 mln), waarna ze stabiliseren tot 2021. De stijging in 2022 (€ 64 mln) is een gevolg van de beslissing van de Vlaamse Regering om de heffing op het verbranden van bedrijfsafval te verhogen tot € 25 per ton. Op basis van de heffingsplichtige hoeveelheden bedrijfsafval (mee)verbrand in 2020 (1.500 kton) heeft dat een positieve jaarlijkse budgettaire impact van € 17,43 mln bij BO 2022 (Vlaams Parlement, 2021f).

Tabel 100: Vlaamse overheid, ontvangsten afvalstoffenheffing, UITV 2010-2022, BA 2023 en BO 2024, € mln (bron: NBB 2024)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Afvalstoffenheffing	33,4	32,9	31,6	23,8	26,6	33,8	49,3	45,8
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	
Afvalstoffenheffing	47,8	49,8	47,0	45,6	63,9	68,2	68,2	

Tabel 101: Vlaamse overheid, ontvangsten mestheffing, UITV 2010-2022, BA 2023 en BO 2024, € mln (bron: NBB 2024)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Mestheffing	4,7	5,0	5,0	5,0	3,3	0,9	2,8	2,4
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	
Mestheffing	3,8	2,1	3,5	5,9	4,8	2,5	3,0	

4.3.4 Vlaamse mestheffing

243. De Vlaamse mestheffing betreft de **ontvangsten gerealiseerd via het decreet inzake de bescherming van het leefmilieu tegen de verontreiniging door meststoffen** en het decreet houdende **de bescherming van water tegen de verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen**. De ontvangsten uit de Vlaamse mestheffing bedragen gemiddeld € 3,6 mln in de periode 2010-2024: zie Tabel 101. Bij de uitvoering van de begroting 2021 blijkt dat de ontvangsten eenmalig hoger (€ 5,9 mln) uitvallen.

4.3.5 Vergelijking met andere gewesten

244. De Vlaamse ontvangsten uit vervuiling en hulpbronnen bedragen € 21 per capita en komen beperkt lager uit dan de Waalse (€ 25 per capita): zie Tabel 102. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest worden geen fiscale ontvangsten uit vervuiling en hulpbronnen geregistreerd.

In verhouding tot het Waalse Gewest ontvangt het Vlaamse Gewest meer middelen uit de afvalheffing (VG = € 10 per capita versus WG = € 8 per capita), terwijl het omgekeerde geld voor de

waterheffing (VG = € 11 per capita versus WG = € 17 per capita). De mestheffing bestaat niet in de andere gewesten.

Tabel 102: Belgische gewesten, ontvangsten vervuiling en hulpbronnen, UITV 2022 (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024)

	VG		WG		BHG		TOT	
	€ per capita	% nat gemiddelde	€ per capita	% nat gemiddelde	€ per capita	% nat gemiddelde	€ per capita	% nat gemiddelde
Water	10,8	91,1%	17,2	144,8%	0,0	0,0%	11,9	100,0%
Afval	9,5	118,9%	7,9	98,4%	0,0	0,0%	8,0	100,0%
Mest	0,7	172,9%	0	0,0%	0,0	0,0%	0,4	100,0%
Totaal	21,1	103,7%	25,1	123,6%	0,0	0,0%	20,3	100,0%

4.3.6 Vaststellingen

245. De **Belgische ontvangsten op vervuiling en hulpbronnen zijn in 2022 (uitvoeringsgegevens) samen goed voor € 583 mln, of 0,11% van het bbp**. 60,0% daarvan wordt gerealiseerd via de federale verpakkingheffingen op zowel invoer als binnenlandse productie. Het overige deel (€ 231 mln) komt tot stand via de gewesten. In het Vlaamse Gewest (€ 141 mln) gaat het om waterheffingen (€ 73 mln), de afvalstoffenheffing (€ 64 mln) en de mestheffing (€ 5 mln).

246. De **waterheffingen** omvatten de heffing op waterverontreiniging (lozen van oppervlaktewater, € 41 mln) en de grondwaterheffing (€ 28 mln). Deze ontvangsten nemen tussen 2010 en 2015 sterk af, van € 111 mln naar € 68,4 mln, waarna ze stabiliseren rond € 70 à 80 mln. De sterke daling tussen 2010 en 2015 is te wijten aan de afname van de afvalwaterheffing, door een geleidelijke verschuiving naar saneringsbijdragen in de waterfactuur (niet vervat in de NBB-statistieken). De opbrengsten van de grondwaterheffing nemen zeer lichtjes toe en compenseren deels de afname van de afvalwaterheffing. Deze dalende trend betekent niet dat de vervuiler minder zou betalen: via de saneringsbijdragen betalen huishoudens en bedrijven meer voor de inzameling en zuivering van afvalwater.

247. De Vlaamse **afvalstoffenheffing** is verschuldigd voor het storten, verbranden, sorteren en voorbehandelen van afvalstoffen. De ontvangsten verdubbelden sinds 2010, van € 33 mln in 2010 tot € 68 mln in 2024. In 2022 wordt beslist om de heffing op het verbranden van bedrijfsafval te verhogen tot € 25 per ton, wat een jaarlijkse budgettaire impact van € 14 mln impliceert.

De ontvangsten uit de Vlaamse **mestheffing** (BO2024: € 3,6 mln) zijn afkomstig van administratieve geldboetes.

5. Fiscale uitgaven

248. Volgens de definitie van de Hoge Raad van Financiën (HRF) (1984) is een fiscale uitgave "een minderontvangst wegens fiscale tegemoetkoming (tax expenditures) voortvloeiend uit een afwijking van het algemeen stelsel van een geheven belasting ten voordele van zekere

belastingplichtigen of van zekere economische, sociale, culturele... activiteiten, en die kan worden vervangen door een rechtstreekse subsidie". De belastingverminderingen of -vermeerderingen op het gewestelijk luik van de personenbelasting (opcentiemen) voldoen aan de definitie van de HRF (Hoofdstuk 5.1.1). Ze worden ook als fiscale uitgave in de Vlaamse begroting geregistreerd.

Dit rapport hanteert een bredere definitie van fiscale uitgaven. Naast de fiscale uitgaven via de opcentiemen op de personenbelastingen, bekijken we ook beleidsinitiatieven aan uitgavenzijde die de vorm aannemen van een subsidie, en in de praktijk de te betalen lasten voor bepaalde belastingbetalers beïnvloeden en bepaalde prikkels geven (Hoofdstuk 5.1.2). Het gaat bijvoorbeeld over de jobbonus of de bij de zesde staatshervorming overgedragen RSZ-doelgroepverminderingen. De besproken fiscale uitgaven worden (zoals de gewestbelastingen hoger) ingedeeld naar thema: patrimonium, arbeidsmarkt, economie en maatregelen doelgericht fiscaal beleid.

5.1 Overzicht

5.1.1 Fiscale uitgaven via opcentiemen op de personenbelasting

Bevoegdheidsoverdracht 6de staatshervorming

249. De gewesten kunnen autonoom een aantal **belastingverminderingen of -vermeerderingen op de bruto opcentiemen** invoeren voor de hun toegekende gewestbevoegdheden, indien daaruit geen vermindering of vermeerdering van de belastbare grondslag ontstaat.

Sinds de zesde staatshervorming (vanaf 2015) zijn de gewesten exclusief bevoegd voor de belastingvermeerdering of -vermindering van volgende uitgaven van inwoners (Algoed & Van Den Bosche, 2017):

1. voor het verwerven of het behouden van de (eerste) eigen woning⁷⁵ (woonbonus);
2. voor de beveiliging tegen diefstal of brand van een woning;
3. voor het onderhoud en de restauratie van beschermde monumenten;
4. voor vernieuwing van woningen gelegen in een zone voor positief grootstedelijk beleid;
5. voor vernieuwing van tegen een redelijke huurprijs in huur gegeven woningen;
6. betaald voor prestaties in het kader van plaatselijke werkgelegenheidsagentschappen en voor prestaties betaald met dienstencheques andere dan sociale dienstencheques;
7. voor energiebesparende uitgaven in een woning, met uitzondering van interesten die betrekking hebben op leningovereenkomsten bedoeld in artikel 2 van de economische herstellwet van 27 maart 2009 (groene leningen).

250. De fiscale uitgaven via de bruto opcentiemen betreffen drie begrotingsartikels in de Vlaamse begroting, voor respectievelijk woonfiscaliteit, dienstencheques en de winwinlening. Deze uitgaven komen bij de begrotingsopmaak 2024 neer op een totaal van € 1,32 mld. De uitgaven woonfiscaliteit zijn met € 1,15 mld de grootste factor, gevolgd door de dienstencheques met € 153,8

⁷⁵ De federale overheid is bevoegd voor het toekennen van fiscale voordelen voor uitgaven gedaan voor het verwerven of behouden van een andere dan de eigen woning. Het verwerven van een tweede woning wordt beschouwd als een investering of als de opbouw van een aanvullend pensioen in de zogenaamde derde pijler, wat een federale bevoegdheid is.

mln. De fiscale uitgaven voor de winwinlening bedragen € 12,5 mln (Vlaams Parlement, 2023d & 2023e). Zie Tabel 103.

Pro memorie: dotatie fiscale uitgaven (BFW)

251. De Vlaamse overheid ontvangt via de Bijzondere Financieringswet (BFW) een dotatie fiscale uitgaven voor deze nieuwe bevoegdheden. De dotatie omvat **60% van het oorspronkelijk overgehevelde (jaarlijkse geïndexeerde) bedrag voor fiscale uitgaven** (Algoed & Van Den Bossche, 2017). Door de vele besparingsmaatregelen (zie Hoofdstuk 5.2) is deze dotatie vandaag hoger dan de reële fiscale uitgaven (€ 1,50 mld bij BO 2024), met een verschil van € 182,6 mln bij de BO 2024. Deze BFW-dotatie is een ontvangst die onafhankelijk van de reële fiscale uitgaven evolueert.

5.1.2 Overige fiscale uitgaven

252. De Vlaamse overheid verricht een aantal **fiscale uitgaven niet gekoppeld aan de bruto opcentiemen**:

1. het **doelgroepenbeleid** (€ 278 mln bij BO 2024): de RSZ-doelgroepkortingen voor jongere en oudere werknemers, de sectorale doelgroepkortingen, de mentorkorting, de doelgroepvermindering voor GESCO's (gesubsidieerde contractuelen);⁷⁶
2. het zogenaamde **doelgericht fiscaal beleid** (€ 34 mln bij BO 2024) betreft compensaties van de Vlaamse overheid aan lokale besturen voor:
 - a. de gedeerde inkomsten door de vrijstelling van de onroerende voorheffing voor het kadastraal inkomen verbonden aan investeringen in nieuw materiaal en outillage van ondernemingen;
 - b. de vermindering van de onroerende voorheffing voor energiezuinige woningen en gebouwen;
 - c. de vrijstelling van de onroerende voorheffing voor de verbouwing van een winkelpand of de ruimte boven een winkelpand tot woongelegenheid, en uitbreiding van de vrijstelling voor vervangbouw;
 - d. de ruimere invulling van de vrijstelling voor occasioneel vervoer⁷⁷ naar aanleiding van het decreet van 22 juni 2018 houdende de rationalisering van fiscale gunstmaatregelen.
3. de **jobbonus** (€ 260 mln bij BO 2024) bestaat uit twee instrumenten:
 - a. *jobbonus voor loontrekkenden*: een subsidie die een werknemer ontvangt indien deze werknemer een bruto maandloon kleiner dan € 3.000 heeft;
 - b. *jobbonus+ voor startende zelfstandigen*: een subsidie die startende zelfstandigen in hoofdberoep ontvangen indien ze bij hun vorige job een bruto maandloon kleiner dan € 3.000 realiseren.

⁷⁶ De RSZ-korting bij de sociale inschakelingseconomie (SINE) is niet meegenomen in de analyse bij gebrek aan gedetailleerde gegevens voor de hele analyseperiode.

⁷⁷ Occasioneel vervoer betreft voertuigen die maar af en toe op de openbare weg rijden. De maatregel betreft een gewestelijke compensatie voor het niet innen van de gemeentelijke opdecim op de jaarlijkse verkeersbelasting.

5.1.3 Indeling naar thema

253. De fiscale uitgaven worden in dit rapport ingedeeld naar volgende thema's (zie Tabel 103):

- **Patrimonium** (€ 1,15 mld): woonbonus 2005-2014, gewestelijke woonbonus, bouwsparen, langetermijnsparen, interesten, monumenten, sociale verhuur en energiebesparende investeringen als fiscale uitgaven via de gewestelijke opcentiemen. Dit is het grootste thema met ongeveer drie vijfde van de totale fiscale uitgaven (60,9%).
- **Arbeidsmarkt** (€692 mln): uitgaven voor de belastingvermindering bij de aankoop van dienstencheques, jobbonus en doelgroepenbeleid (RSZ-kortingen). Het thema arbeidsmarkt draagt net iets meer dan een derde van de totale fiscale uitgaven (36,6%).
- Maatregelen **doelgericht fiscaal beleid** (€ 34 mln, 1,8%): compensaties aan lokale besturen voor gederfde inkomsten.
- **Economie** (€12 mln, 0,7%): de Winwinleningen en het Vriendenaandeel.

Tabel 103: Vlaamse overheid, fiscale uitgaven, BO 2024

	Via gewestelijke opcentiemen	In € dz	In %
Patrimonium	✓	1.150.478	60,90%
Woonbonus	✓	1.041.268	55,12%
<i>Gewestelijke woonbonus</i>	✓	449.826	23,81%
<i>Woonbonus 2005-2014</i>	✓	591.442	31,31%
Overige instrumenten	✓	109.210	5,78%
<i>Bouwsparen</i>	✓	60.175	3,19%
<i>Langetermijnsparen</i>	✓	34.172	1,81%
<i>Interesten</i>	✓	13.794	0,73%
<i>Sociale verhuur</i>	✓	764	0,04%
<i>Monumenten</i>	✓	274	0,01%
<i>Energiebesparende investeringen</i>	✓	31	0,00%
Arbeidsmarkt		691.869	36,62%
Fiscale aftrek dienstencheques	✓	153.784	8,14%
Jobbonus		260.166	13,77%
Doelgroepenbeleid		277.919	14,71%
Doelgericht fiscaal beleid		34.300	1,82%
Economie	✓	12.465	0,66%
Totaal		1.889.112	100,00%

5.2 Evolutie van de fiscale uitgaven

254. De evolutie en hervormingen van de fiscale uitgaven worden per inhoudelijk thema gedocumenteerd vanaf pagina 182. De analyseperiode start in 2015 bij de implementatie van de zesde staatsvorming, wanneer de Vlaamse fiscale bevoegdheden worden uitgebreid (doelgroepenbeleid, woonfiscaliteit, dienstencheques).

5.2.1 Algemene evolutie

255. **De fiscale uitgaven voor de nieuwe bevoegdheden stabiliseren in de legislatuur 2014-2019 na de zesde staatshervorming rond € 2,4 mld**, terwijl ze in percentage bbp dalen (van 0,57% bbp in 2016 naar 0,51% bbp in 2019). In deze periode verschuiven de fiscale uitgaven van het thema patrimonium (2015: 68,3% van het geheel, 2019: 62,0%) naar het thema arbeidsmarkt-beleid (2015: 25,5% van het geheel, 2019: 36,5%).

Tijdens de legislatuur 2019-2024 zetten de fiscale uitgaven door een aantal hervormingen een sterk dalend traject in, tot € 1,89 mld bij de BO 2024. Hierdoor neemt ook hun aandeel bbp sterk af, van 0,51% bbp in 2019 tot 0,31% bbp in 2024. Zie Tabel 111 op pagina 189 en Figuur 35 op pagina 193.

5.2.2 Fiscale uitgaven patrimonium

Woonbonus

256. De **woonbonus** voor de enige en eigen woning is een belastingvermindering die een persoon ontvangt voor het aangaan van een hypothecaire lening bij de aankoop van deze woning gedurende de looptijd van de lening. Deze belastingvermindering is de grootste fiscale uitgave binnen het thema patrimonium en in het gehele hoofdstuk over de fiscale uitgaven. Bij de overdracht in 2015 bedragen deze uitgaven € 1,13 mld, of 69,3% van de fiscale uitgaven binnen het thema patrimonium. Tabel 112 op pagina 190 en Figuur 36 op pagina 194 verduidelijken de evolutie van de verschillende componenten binnen dit thema.

Na de overdracht van het federale niveau wordt de woonbonus twee keer hervormd. In het programmadecreet 2015 wordt het basisbedrag verlaagd van € 2.280 naar € 1.520, het marginaal tarief dat geheven wordt op dit basisbedrag wordt 40% i.p.v. dat dit varieert tussen 30% en 50%. Daarnaast wordt het fiscale voordeel vanaf aanslagjaar 2015 niet meer geïndexeerd (Vlaams Parlement, 2014a). Zie Tabel 104 evenals Tabel 107 op pagina 182.

Het daaropvolgend jaar wordt de woonbonus hervormd tot de **geïntegreerde woonbonus**. Het toepassingsgebied van de woonbonus wordt uitgebreid naar alle eigen woningen, dus niet enkel de enige en eigen woningen, door het uitdoven en integreren van twee bestaande belastingverminderingen op de niet-enige en eigen woning. Dit zijn de belastingvermindering voor langetermijnsparen en gewone interesten (Vlaams Parlement, 2015a). Tijdens deze legislatuur nemen de fiscale uitgaven voor de woonbonus toe, van € 1,13 mld in 2015 naar € 1,24 mld in 2019, ofwel een groei met € 107,5 mln. Zie Tabel 107 op pagina 182 (overzicht hervormingen), Tabel 112 op pagina 190 (begrotingsgegevens) en Figuur 36 op pagina 194.

257. **Bij de aanvang van de legislatuur 2019-2024 beslist de Vlaamse Regering om de woonbonus uit te doven** vanaf 1 januari 2020 (Vlaamse Regering, 2019a & 2019b). Deze maatregel impliceert een besparing van € 53,3 mln in 2021. De uitgaven voor de woonbonus bedragen in de begrotingsopmaak 2024 € 1,04 mld, een daling t.o.v. 2019 met € 197,0 mln. Zie Tabel 112 en Figuur 36.

Tabel 104: Vlaamse overheid, woonbonus, overzicht hervormingen (bron: Vlaanderen.be)

	Leningen voor 1-1-2015	Leningen gesloten tussen 1-1-2015 en 31-12-2015	Leningen aangegaan 1-1-2016 en 31-12-2019
Basisbedrag	€ 2.280	€ 1.520	€ 1.520
Verhoging eerste 10 jaar indien enige woning	€ +760	€ +760	€ +760
Bijkomende verhoging vanaf 3 kinderen ten laste bij aangaan lening	€ +80	€ +80	€ +80
Indexatie?	Basisbedragen niet meer geïndexeerd	Basisbedragen niet meer geïndexeerd	
Hoeveel bedraagt belastingvermindering effectief? (Tarief toegepast op basisbedrag en eventuele verhogingen.)	Marginaal tarief gehanteerd bij de pers. bel.: tussen 30% en 50%.	40%	40%

Overige instrumenten

258. Naast de woonbonus worden met de zesde staats hervorming andere belastingverminderingen binnen het thema patrimonium overgedragen. Deze belastingverminderingen bedragen bij de overdracht in 2015 € 501,8 mln, of 30,7% van de fiscale uitgaven binnen het thema patrimonium. De belangrijkste belastingverminderingen in 2015 zijn:

- het bouwsparen (voor hypothecaire leningen aangegaan voor 1 januari 2005): € 316,0 mln;
- belastingvermindering voor intresten: € 77,9 mln;
- belastingvermindering voor langetermijnsparen: € 53,0 mln;
- belastingvermindering voor de isolatie van het dak: € 27,6 mln;
- belastingvermindering voor het beveiligen van woningen: € 25,8 mln.

259. **Na de overdracht in 2015 beslist de Vlaamse Regering om de meeste van deze belastingverminderingen uit te doen of af te schaffen.** Het betreft de vermindering voor het beveiligen van woningen (vanaf 1 januari 2015), dakisolatie (vanaf 1 januari 2017), energiebesparende investeringen voor vernieuwing van woningen in achtergestelde stadsgebieden en voor verhuurders die hun woning renoveren en aan een woonmaatschappij verhuren (allen vanaf 1 januari 2019) (Vlaams Parlement, 2014a, 2016a & 2018a). Daarnaast worden twee belastingverminderingen ingekapseld in de geïntegreerde woonbonus: de belastingvermindering voor langetermijnsparen en voor gewone interesten voor de niet-enige en eigen woning (zie hoger). Ten slotte hervormt de Vlaamse Regering de belastingvermindering voor het onderhoud en restauratie van beschermde monumenten en landschappen tot een belastingvermindering voor behoud of herwaardering van beschermd onroerend erfgoed (Vlaams Parlement, 2018b). Zie Tabel 107 op pagina 182 voor meer duiding.

Door deze beleidsbeslissingen dalen de overige fiscale uitgaven binnen het thema patrimonium (= exclusief de woonbonus) van € 501,8 mln in 2015 naar € 280,5 mln in 2019, bijna een halvering. Bij de begrotingsopmaak 2024 bedragen deze fiscale uitgaven € 109,2 mln, met een aandeel van 9,5% binnen het thema patrimonium. Zie Tabel 112 op pagina 189 en Figuur 36 op pagina 194.

Evolutie ten opzichte van het bbp

260. De fiscale uitgaven binnen het thema patrimonium bedragen bij de overdracht van het federale niveau 0,39% bbp (waarvan woonbonus = 0,27% bbp): zie Tabel 113 op pagina 190. In de legislatuur 2014-2019 dalen de uitgaven t.o.v. het bbp, naar 0,32% bbp. Voornamelijk de overige fiscale instrumenten binnen het thema dalen t.o.v. het bbp wegens uitdoving of afschaffing, van 0,12% bbp in 2015 naar 0,06% bbp in 2019. Door het uitdoven van de woonbonus vanaf 1 januari 2020 dalen de fiscale uitgaven t.o.v. het bbp sterk, van 0,32% bbp in 2020 naar 0,19% bbp in 2024.

Verwachte evolutie bij ongewijzigd beleid in de komende jaren

261. In de Meerjarenraming 2023-2028 wordt de verwachte evolutie van de fiscale uitgaven voor het thema patrimonium bij ongewijzigd beleid weergegeven (Vlaams Parlement, 2023). Op basis van federale ramingen van september 2023 evolueren de uitgaven van € 1,15 mld bij de begrotingsopmaak 2024 naar €735,2 mln in 2028, een daling met € 415,3 mln. De komende jaren gaat het dus een gemiddelde jaarlijkse afname met ongeveer € 100 mln. Zie Tabel 105.

Tabel 105: Vlaamse overheid, prognose fiscale uitgaven thema patrimonium, 2024-2028, in € dz (bron: MJR 2023-2028)

	BO 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027	MJR 2028	Delta (2024 - 2028)	Gem. groei
Patrimonium	1.150.478	1.051.200	944.100	835.900	735.200	-415.278	-9,02%

5.2.3 Fiscale uitgaven arbeidsmarkt

262. **De fiscale uitgaven binnen het thema arbeidsmarkt bestaan uit drie componenten.**

Ten eerste is er de fiscale aftrek voor de dienstencheques. Wanneer een persoon **dienstencheques** aankoopt, ontvangt deze persoon een belastingvermindering van 20% van deze aankoop (voor 2021 nog 30%).

Ten tweede zijn er de fiscale uitgaven voor het **doelgroepenbeleid**: RSZ-doelgroepkortingen voor jongere en oudere werknemers, de sectorale doelgroepkortingen, de mentorkorting, en de doelgroepvermindering voor GESCO's (gesubsidieerde contractuelen). In het kader van de doelgroepkorting ontvangt een werkgever voor het aannemen en tewerkstellen van een persoon uit dergelijke doelgroep een vermindering op de werkgeversbijdrage.

Tot slot behandelt dit hoofdstuk de **jobbonus**, al gaat het *sensu strictu* niet om fiscale uitgaven voor de Vlaamse overheid. De jobbonus voor loontrekkenden is namelijk een subsidie voor een werknemer met een bruto maandloon kleiner dan € 3.000. De jobbonus+ voor startende zelfstandigen past hetzelfde principe toe op startende zelfstandigen in hoofdberoep met in hun vorige job een bruto maandloon kleiner dan € 3.000.

Fiscale aftrek voor aankoop van dienstencheques

263. De fiscale uitgaven voor dienstencheques bedragen bij de overdracht in 2015 € 158,5 mln. Door het toenemend gebruik stijgen de uitgaven jaarlijks tijdens de legislatuur 2014-2019, zodat de uitgaven in 2019 € 199,1 mln bedragen: zie Tabel 114 op pagina 190. **De Vlaamse Regering verlaagt in 2021 de fiscale aftrek** van 30% naar 20%. Deze verminderde fiscale aftrek levert een

jaarlijkse besparing op van € 65 mln (Vlaams Parlement, 2020f): zie Tabel 108 op pagina 184. Naast deze hervorming zorgt het verminderde verbruik door de coronacrisis voor een sterke daling van deze fiscale uitgaven tot € 131 mln in 2020. Na 2022 evolueren de uitgaven rond € 150 à € 160 mln.

264. In het kader van de **Vlaamse Brede Heroverweging** (VBH) is een raming gemaakt van een verdere verlaging van het tarief voor de fiscale aftrek bij de aankoop van dienstencheques, met voor 2021 volgende prognoses (Vlaams Parlement, 2021h):

- voor een verlaging naar 15%: een jaarlijkse minderuitgave van ongeveer € 32 mln,
- voor een verlaging naar 10%: een jaarlijkse minderuitgave van ongeveer € 65 mln,
- voor een verlaging naar 0%: een jaarlijkse minderuitgave van ongeveer € 129 mln.

Doelgroepenbeleid

265. **Bij de overname van de doelgroepkortingen bedragen de fiscale uitgaven € 522,8 mln** (begrotingsuitvoering 2015). Deze worden onderverdeeld in een RSZ-vermindering op doelgroepen (€ 475 mln) en sectorale doelgroepkortingen (€ 47 mln): zie Tabel 106 voor een overzicht⁷⁸ (Vlaams Parlement, 2016d).

In het decreet houdende het Vlaamse doelgroepenbeleid (4 maart 2016) worden de overgedragen doelgroepkortingen hervormd. Hierbij wordt een vereenvoudiging doorgevoerd met de creatie van drie grote doelgroepen: oudere werknemers, jongere werknemers en werknemers met een erkende arbeidsbeperking⁷⁹. Voor de doelgroep oudere werknemers wordt de leeftijdsgrens opgetrokken naar 55 jaar, voorheen 54 jaar. De doelgroep van jongeren wordt uitgebreid naar middengediplomeerde⁸⁰. Daarnaast wordt de leeftijdsgrens van minimum 18 jaar doorbroken, waardoor jongeren die deeltijds leren en werken ook onder deze maatregel vallen. Tegelijkertijd doven een aantal overgenomen doelgroepkortingen uit vanaf 1 januari 2017. Het gaat over de doelgroepkorting voor langdurig werklozen en voor werknemers getroffen door herstructurering en de doorstromingsprogramma's. De doelgroepkorting voor GESCO's en mentors valt buiten de scope van deze hervorming (Vlaamse Regering, 2016). Doorheen de legislatuur 2014-2019 stijgen de uitgaven voor doelgroepkortingen van € 522,8 mln in 2015 tot € 696,2 mln in 2019. De hervormingen zorgen voornamelijk voor een verschuiving van de uitgaven richting de doelgroepkorting voor jongere en oudere werknemers. Zie Tabel 108 op pagina 184 en Tabel 114 op pagina 190.

Vanaf januari 2019 versterkt de Vlaamse Regering het doelgroepenbeleid via volgende maatregelen. De doelgroepvermindering voor 60-plussers wordt verhoogd van € 1.150 per kwartaal naar € 1.500 per kwartaal. Daarnaast wordt een vrijstelling van werkgeversbijdrage toegekend gedurende twee jaar voor het aanwerven van niet-werkende werkzoekende 55-plussers. Hetzelfde

⁷⁸ De doelgroepkorting voor de sociale inschakelingseconomie (SINE) op het begrotingsartikel JB0-1JEC2AE-WT en de doelgroepkortingen op het begrotingsartikel JB0-1JDG2AQ-WT zijn in het overzicht niet meegenomen gezien er geen gedetailleerde uitgavengegevens beschikbaar zijn.

⁷⁹ Voor de doelgroep 'werknemers met erkende arbeidsbeperking' wordt de Vlaamse ondersteuningspremie (VOP) als instrument gebruikt. Dit blijft buiten beschouwing van dit rapport, aangezien het geen RSZ-korting is.

⁸⁰ De federale doelgroepvermindering voor jongeren was slechts in uitzonderlijke gevallen van toepassing op middengediplomeerde jongeren.

principe geldt voor het aanwerven van laaggeschoolde jongeren. Tot slot wordt de doelgroep oudere werknemers uitgebreid door het verhogen van het loonplafond. De extra uitgaven voor deze hervormingen worden bij de begrotingsopmaak 2019 geraamd op € 64,5 mln (Vlaamse Regering, 2018a & Vlaams Parlement, 2018h).

Tabel 106: Vlaamse overheid, doelgroepkortingen overgenomen bij zesde staatshervorming, UITV 2015, in € dz (bron: Vlaams Parlement, 2016b)

Soort doelgroepkorting	Opsplitsing	2015
RSZ-doelgroepvermindering voor ...		475.475
	Oudere werknemers	
	Laaggeschoolde jonge werknemers	
	Langdurig werkzoekende	
	Werknemers getroffen door herstructurering	
	Gesubsidieerde contractuelen (GESCO's)	
	Mentors	
	Personen in doorstromingsprogramma's (DSP)	
Sectorale doelgroepkorting (RSZ & HKVZ ⁸¹) voor ...		47.325
	Bagger- en sleepvaartschepen (HKVZ)	
	Koopvaardij (HKVZ)	
	Onthaalouders (RSZ)	
	Kunstenaars (RSZ)	
	Huisbediende (RSZ)	

266. **In de legislatuur 2019-2024 bespaart de Vlaamse Regering meermaals op het doelgroepenbeleid.** Naar aanleiding hiervan worden twee hervormingen doorgevoerd. De leeftijdsgrens voor oudere werknemers stijgt van 55 jaar naar 58 jaar, terwijl de doelgroep van middengeschoolde jongeren verdwijnt. De budgettaire impact van deze hervormingen wordt geraamd op €113,7 mln bij de begrotingsopmaak 2020 en bijkomend € 88 mln bij de begrotingsopmaak 2021 (Vlaams Parlement, 2019e en 2020g).

Bij de begrotingsopmaak 2022 beslist de Vlaamse Regering om de leeftijdsgrens voor de oudere werknemers in drie stappen (in 2022, 2023 en 2024) verder te verhogen, van 58 jaar naar 61 jaar. Deze maatregel levert een besparing van € 70 mln op in 2023, en gecumuleerd in 2024 € 140 mln. Daarnaast doven de uitgaven voor GESCO's in maatwerkbedrijven uit vanaf 1 januari 2022, naar aanleiding van de gewijzigde regelgeving voor maatwerkbedrijven. Deze uitgaven zijn bij de begrotingsopmaak 2024 helemaal uitgedoofd⁸² (Vlaams Parlement, 2021d).

267. **In 2023 bespaart de Vlaamse Regering bijkomend op de RSZ-korting voor oudere werknemers door de loongrens niet te indexeren** (€ -40,9 mln). Daarnaast worden de

⁸¹ Hulp- en Voorzorgskas voor Zeevarenden.

⁸² Er is nog een beperkt budget voorzien op dit begrotingsartikel bij BO 2024 voor achterstallen.

mentorkortingen en twee deelmaatregelen⁸³ bij de doelgroepkorting voor jongeren stopgezet vanaf 1 juli 2023 en geïntegreerd in de nieuwe maatregelen kwalificerend werkplekklere. Door deze verschillende hervormingen dalen de uitgaven voor de RSZ-doelgroepkortingen van € 598,5 mln bij begrotingsuitvoering 2020 tot € 431 mln bij de begrotingsopmaak 2023, een daling met € 168 mln (Vlaams Parlement, 2022d).

268. Bij de begrotingsaanpassing 2023 kondigt de Vlaamse Regering een nieuwe doelgroep aan: personen zonder recente, duurzame werkervaring tussen 25 jaar en 58 jaar, die voor aanwerving stonden ingeschreven bij de VDAB als niet-werkende werkzoekende. Deze nieuwe doelgroep start vanaf 1 oktober 2023. De financiering is een compensatie van € 1,5 mln vanuit de uitdovende aanwervingsincentive voor langdurig werkzoekenden. Bij de begrotingsopmaak 2024 wordt dit opgetrokken naar € 18,5 mln, eveneens via een compensatie vanuit de uitdovende aanwervingsincentive voor langdurig werkzoekenden (Vlaams Parlement, 2023c, 2023j en Vlaamse Regering 2023c).

269. Tot slot beslist de Vlaamse Regering om de doelgroepkortingen voor kortgeschoolde jongeren en oudere werknemers vanaf 1 juli 2024 af te schaffen. Voor werknemers van 62 jaar of ouder geldt een overgangsmaatregel tot deze werknemers de wettelijk pensioenleeftijd van 66 jaar bereikt hebben (uiterlijk tot 1 juli 2028). Deze maatregel levert een besparing op van € 47,8 mln. Daarnaast wordt de loongrens voor oudere werknemers opnieuw niet geïndexeerd (€ - 30,9 mln) (Vlaams Parlement, 2023d & 2023i). Samen met de maatregel van het optrekken van de leeftijdsgrens naar 61 jaar (zie hoger) bedragen de uitgaven voor de RSZ-doelgroepkortingen bij BO 2024 € 277,9 mln, een daling van € 418,2 mln t.o.v. het einde van de legislatuur 2014-2019. Zie Figuur 35 op pagina 195.

Jobkorting (tot 2011)

270. In 2006 wordt de jobkorting ingevoerd, de voorloper van de huidige jobbonus. De jobkorting is een verhoogde fiscale beroepsaftrek in de personenbelasting voor werknemers met een jaarlijks beroepsinkomen tot € 22.250. Naar aanleiding van de financiële en economische crisis in 2008 breidt de Vlaamse Regering de doelgroep in 2009 eenmalig uit naar alle Vlamingen: zie Tabel 108 op pagina 184. Dit zorgt voor een meeruitgave van € 510 mln bij de begrotingsopmaak 2009. De daaropvolgende jaren verminderen de uitgaven voor de jobkorting door de doelgroep te verkleinen. In 2011 wordt de jobkorting afgeschaft (Vlaamse Parlement 2006a, 2006b, 2008c en 2010b).

Jobbonus (vanaf 2021)

271. In 2021 voert de Vlaamse Regering een jobbonus voor werknemers in met een bruto maandloon van minder dan € 2.500. Hiermee wil het werknemers een stimulans geven en werklozen aanmoedigen om werk te zoeken. Werknemers met een bruto maandloon kleiner dan € 1.800 hebben recht op een jobbonus van netto € 600 per jaar. De hoogte wordt afgebouwd voor inkomens tussen € 1.800 en € 2.500 (met een minimumbedrag van netto € 20 per jaar).

⁸³ De doelgroepverminderingen voor leerlingen in een alternerende opleiding en voor jongeren uit het deeltijds beroepssecundair onderwijs met deeltijdse arbeidsovereenkomst.

Tevens trekt de Vlaamse Regering een eenmalige bonus van € 100 uit aan iedere jobbonusgerechtigde: zie Tabel 108 voor meer detail (Vlaamse Regering, 2022b).

De Vlaamse Regering plant eveneens de invoering van een **jobbonus voor zelfstandigen**, maar deze wordt niet uitgevoerd omdat het begrip 'inkomen' om te bepalen wie recht heeft op een jobbonus in het geval van zelfstandigen niet eenvoudig te documenteren is. Bij de begrotingsopmaak 2021 worden de uitgaven voor de jobbonus (voor loontrekkenden en zelfstandigen) geraamd op €329 mln, maar onder andere door het niet uitvoeren van de jobbonus voor zelfstandigen is bij de uitvoering 2021 € 181,6 mln effectief uitgegeven (Vlaams Parlement, 2020f en 2022a).

272. In 2022 wordt ter compensatie een jobbonus+ voor startende zelfstandigen gecreëerd. Hiervoor wordt een budget van € 15 mln vrijgemaakt. Bij deze jobbonus+ hebben startende zelfstandigen in hoofdberoep, die in het voorgaande jaar in aanmerking kwamen voor de jobbonus voor loontrekkenden, recht op een premie van maximaal twee keer € 600 (de eerste maal bij de start van het ondernemen in hoofdberoep, de tweede maal indien de zelfstandige na een jaar nog steeds actief is). Tevens wordt de doelgroep voor de transitiepremie⁸⁴ uitgebreid naar alle leeftijden (Vlaamse Regering, 2022c & Vlaams Parlement, 2021c).

273. Naar aanleiding van de energiecrisis breidt de Vlaamse Regering de doelgroep van de jobbonus voor loontrekkenden uit. Hierbij wordt:

- Voor de eerste jaarhelft van 2022 de loongrens naar € 2.700 en de ondergrens voor een maximale jobbonus naar € 1.950 verhoogd. De minimale jobbonus wordt opgetrokken naar netto €50 per jaar.
- Voor de tweede jaarhelft van 2022 de loongrens naar € 2.900 verhoogd. De ondergrens voor een maximale jobbonus blijft € 1.950.
- Tot slot wordt voorzien in een eenmalige bonus van € 50 voor iedere gerechtigde.

De budgettaire impact van deze uitbreiding wordt geraamd op € 41,8 mln bij de begrotingsopmaak 2023 (Vlaams Parlement, 2022c; Vlaamse Regering, 2023a).

Daarnaast wijzigt de Vlaamse Regering in het najaar van 2023 de modaliteiten voor de berekening van de jobbonus voor tijdelijk onderwijspersoneel, gezien de oorspronkelijke berekening tot een verschil tussen vastbenoemde en tijdelijke personeelsleden leidt. De tijdelijke personeelsleden bereiken sneller de maximaal loongrens voor de jobbonus dan hun vastbenoemde collega's, waardoor ze geen of een lagere jobbonus ontvangen dan hun vastbenoemde collega's bij dezelfde prestaties. De Vlaamse Regering past daarom een aangepaste berekeningsmethode toe bij de tijdelijke personeelsleden in het onderwijs. Deze methode wordt retroactief toegepast vanaf refertejaar⁸⁵ 2021 (Vlaamse Regering, 2023c).

274. Tot slot beslist de Vlaamse Regering bij begrotingsopmaak 2024 de bovengrens (van € 2.900 naar € 3.000) om recht te hebben op een jobbonus en de ondergrens (van € 1.950 naar € 2.000) om recht te hebben op de maximale bonus te verhogen. Daarnaast wordt de jobbonus voor de

⁸⁴ De transitiepremie is een premie voor werkzoekenden die een eigen zaak opstarten.

⁸⁵ Het refertejaar is het jaar waarvan de beroepsinkomsten in aanmerking komen voor de jobbonus.

laagste wedden opgetrokken van € 600 naar € 700 per jaar. Deze initiatieven hebben een impact van € 93,9 mln op de uitgaven, waardoor de uitgaven voor de jobbonus voor loontrekkenden verhogen naar € 241,9 mln (Vlaams Parlement, 2023c en 2023d).

Evolutie ten opzichte van het bbp

275. De fiscale uitgaven van het thema arbeidsmarkt uitgedrukt als percentage van het bbp stijgen in de legislatuur 2014-2019 van 0,16% bbp in 2015 naar 0,19% bbp in 2019: zie Tabel 115 op pagina 192. Dit wordt hoofdzakelijk aangedreven door een toename van de fiscale uitgaven voor het doelgroepenbeleid, van 0,13% bbp in 2015 naar 0,15% bbp in 2019.

De fiscale uitgaven dalen in de legislatuur 2019-2024 echter sterk: van 0,18% bbp in 2020 naar 0,11% bbp in 2024, hoofdzakelijk door de verschillende hervormingen van het doelgroepenbeleid (van 0,15% bbp in 2019 naar 0,05% bbp in 2024). De jobbonus is in 2024 goed voor 0,04% bbp.

5.2.4 Fiscale uitgaven economie

276. Bij de **Winwinlening**, sinds 2006 voor startende kmo's en sinds 2011 voor alle kmo's, kan een particulier een lening verstrekken aan kmo's tegen een lage rentevoet gedurende een periode van 5 tot 10 jaar. In ruil ontvangt de particulier een belastingkrediet van 2,5% per jaar op het openstaande kapitaal.

Het **Vriendenaandeel** is in werking getreden op 11 februari 2021, waarbij een particulier rechtstreeks kapitaal investeert in kmo's van vrienden of familie. In ruil hiervoor ontvangt de particulier een fiscaal voordeel van 2,5% per jaar op het geïnvesteerde bedrag gedurende vijf jaar. Deze twee fiscale maatregelen zijn vandaag combineerbaar tot € 75.000 per particulier en €300.000 per kmo.

277. De fiscale uitgaven voor de winwinlening groeien van € 0,2 mln in 2009 naar € 5,8 mln in 2019 (Vlaams Parlement, 2018c): zie Tabel 116 op pagina 192. In het kader van de relance na de coronacrisis worden in het najaar van 2020 de modaliteiten van de winwinlening versoepeld (Vlaams Parlement, 2020b):

- Het maximale bedrag per belastingplichtige wordt opgetrokken van € 50.000 naar € 75.000.
- Een kmo mag maximaal € 300.000 ontvangen via winwinleningen, voorheen was dit maximaal € 200.000.
- De duurtijd van de winwinlening wordt vastgelegd op een periode tussen 5 jaar en 10 jaar, waar dit voorheen steeds een periode van 8 jaar betrof.

Voor winwinleningen afgesloten tussen 15 maart 2020 en 31 december 2021 wordt het eenmalig belastingkrediet, te ontvangen bij de (gedeeltelijke) faling van de terugbetaling van de lening, verhoogd van 30% naar 40%. Zie Tabel 109 op pagina 184. De geraamde budgettaire impact van deze hervorming is in eerste instantie beperkt. Voor de hervorming op kruissnelheid tegen 2027 raamt de Vlaamse Regering een meeruitgave van € 3,02 mln.

278. Naast de mogelijkheid om een lening te verstrekken kan een particulier ook kapitaal investeren in kmo's van vrienden en familie. De randvoorwaarden van het Vriendenaandeel zijn dezelfde als de Winwinlening: maximaal € 75.000 per particulier, terwijl een kmo tot € 300.000 kan ontvangen via Vriendenaandelen. De budgettaire impact van het vriendenaandeel wordt geraamd op

€0,94 mln vanaf 2025 eens de maatregel op kruissnelheid is (Vlaams Parlement, 2020a). Op basis van de gegevens van het [departement Financiën en Begroting](#) zijn de fiscale uitgaven voor het Vriendenaandeel voorlopig beperkt: bij de begrotingsuitvoering 2022 gaat het om € 14 dz.

279. Tijdens de legislatuur 2019-2024 houdt de stijgende trend aan door het groeiend gebruik van de Winwinlening en het Vriendenaandeel, van € 6,42 mln in 2020 tot € 12,47 mln bij de begrotingsopmaak 2024: zie Tabel 116 op pagina 192.

5.2.5 Maatregelen doelgericht fiscaal beleid

280. De fiscale uitgaven onder de noemer “doelgericht fiscaal beleid” zijn al voor de zesde staatshervorming een bevoegdheid van het Vlaamse Gewest. De maatregelen “doelgericht fiscaal beleid” betreffen compensaties aan lokale besturen voor gedeerde inkomsten door vrijstellingen en verminderingen op gewestbelastingen.

De uitgaven voor het doelgericht fiscaal beleid verdubbelen tijdens de legislatuur 2009-2014 bijna, van € 44 mln in 2011 naar bijna € 80 mln in 2014. Deze stijging ontstaat door het groeipad afgesproken bij het Regeerakkoord 2009-2014, en betreft voornamelijk de compensatie voor de volledige vrijstelling van de onroerende voorheffing voor het kadastraal inkomen van nieuw materieel en outillage (Vlaamse Regering, 2009).

281. Bij de hervorming van het Vlaams Gemeentefonds in 2016 beslist de Vlaamse Regering om de compensatie aan gemeenten en provincies voor de vrijstelling van de onroerende voorheffing voor het kadastraal inkomen van nieuw materieel en outillage niet langer uit te betalen. Voor gemeenten waar het verlies groter is dan de bijkomende ontvangst uit het Gemeentefonds wordt een overgangmaatregel voorzien (Vlaams Parlement, 2015c). Deze hervorming zorgt bij de begrotingsopmaak 2016 voor minderuitgaven van € 39,9 mln. Door het schrappen van een bijkomende buffer van € 8 mln bedragen de uitgaven bij de begrotingsopmaak € 27,0 mln, een daling van € 46,9 mln t.o.v. de BA 2015 (Vlaams Parlement, 2015g). Na de hervorming fluctueren de uitgaven voor het doelgericht fiscaal beleid t.e.m. 2019 tussen € 25 mln en € 35 mln. Zie Tabel 117 op pagina 192.

282. In het decreet van 22 juni 2018 houdende de rationalisering van fiscale gunstmaatregelen worden nieuwe vrijstellingen en verminderingen gecreëerd en bestaande vrijstellingen uitgebreid. Hierbij worden twee compensaties toegevoegd aan het doelgericht fiscaal beleid. De budgettaire impact van deze hervorming is zeer beperkt, bij BO 2020 geraamd op € 0,46 mln (Vlaams Parlement, 2018a & 2019d). Zie Tabel 110 op pagina 187 voor meer details. In 2022 en 2023 stijgen de uitgaven voor het doelgericht fiscaal beleid van ongeveer € 30 mln naar € 40 mln, voornamelijk aangedreven door hogere compensaties voor de vermindering van de onroerende voorheffing voor energiezuinige woningen en gebouwen.

5.3 Vaststellingen

283. De gewesten zijn na de zesde staatshervorming bevoegd voor belastingverminderingen of -vermeerderingen op de bruto opcentiemen, die in de Vlaamse begroting als fiscale uitgave geregistreerd worden.

Deze fiscale uitgaven worden in dit rapport ingedeeld naar volgende thema's: patrimonium (woonbonus, bouwsparen, beveiliging woning), arbeidsmarkt (belastingvermindering dienstencques, RSZ-doelgroepverminderingen, jobbonus), economie (winwinlening en vriendenaandeel) en doelgericht fiscaal beleid. De uitgaven binnen economie en doelgericht fiscaal beleid zijn budgettair eerder klein (BO 2024 respectievelijk: € 12,5 mln en €34,3 mln).

284. De fiscale uitgaven voor de nieuwe bevoegdheden stabiliseren in de legislatuur 2014-2019 na de zesde staatshervorming rond € 2,4 mld. In deze periode verschuiven de fiscale uitgaven van het thema patrimonium (2015: 68,3%, 2019: 62,0%) naar arbeidsmarktbeleid (2015: 25,5%, 2019: 36,5%).

Tijdens de legislatuur 2019-2024 zetten de fiscale uitgaven door een aantal hervormingen een sterk dalend traject in, tot € 1,89 mld bij de BO 2024.

285. Binnen het thema **patrimonium** wordt de **woonbonus in 2015** (o.a. lager basisbedrag) en **2016** (geïntegreerde woonbonus voor alle eigen woningen) **hervormd**. Daarnaast worden **de meeste overige fiscale uitgaven binnen het thema patrimonium uitgedoofd** (zoals beveiligen van woningen en dakisolatie), ingekapseld in de geïntegreerde woonbonus (zoals langetermijnsparen) of hervormd (monumenten). Tussen 2015 en 2019 dalen de fiscale uitgaven gerelateerd aan het thema patrimonium van € 1,63 mld naar € 1,52 mld.

Bij de aanvang van de legislatuur 2019-2024 beslist de Vlaamse Regering om de **woonbonus uit te doven vanaf 1 januari 2020**. De uitgaven voor de woonbonus bedragen bij de begrotingsopmaak 2024 € 1,04 mld, een daling t.o.v. 2019 met € 197,0 mln. Ook de komende jaren zullen de uitgaven voor de woonbonus verder dalen, jaarlijks met ongeveer € 100 mln.

286. Het doelgroepenbeleid wordt na de overdracht verschillende keren hervormd. In 2016 worden drie grote doelgroepen gecreëerd: oudere en jongere werknemers en werknemers met een erkende arbeidsbeperking. Tegelijkertijd doven een aantal overgenomen doelgroepkortingen vanaf 2017 uit. In 2019 wordt het doelgroepenbeleid uitgebreid met een hogere doelgroepvermindering voor 60-plussers, een tweejarige vrijstelling van werkgeversbijdragen voor het aanwerven van niet-werkende werkzoekende 55-plussers en laaggeschoolde jongeren, en een hoger loonplafond voor de doelgroep oudere werknemers. Doorheen de legislatuur 2014-2019 stijgen de uitgaven voor doelgroepkortingen van € 522,8 mln in 2015 tot €696,2 mln in 2019.

In de legislatuur 2019-2024 bouwt de Vlaamse Regering het doelgroepenbeleid af. Zo stijgt de leeftijdsgrens voor oudere werknemers systematisch en wordt de loongrens van de RSZ-korting voor oudere werknemers niet geïndexeerd. Daarnaast worden de mentorkortingen en twee groepen bij de doelgroepkorting voor jongeren stopgezet vanaf 1 juli 2023 en geïntegreerd in de nieuwe maatregelen kwalificerend werkplekieren. De doelgroep oudere werknemers en kortgeschoolde jongeren wordt afgeschaft in 2024. Bij de begrotingsaanpassing 2023 creëert de Vlaamse Regering wel een nieuwe doelgroep: personen zonder recente, duurzame werkervaring tussen 25 jaar en 58 jaar, ingeschreven bij de VDAB als niet-werkende werkzoekende. Door de opeenvolgende besparingen dalen de uitgaven voor de RSZ-doelgroepkortingen van € 696 mln in 2019 naar € 278 mln in 2024.

287. De Vlaamse Regering **verlaagt in 2021 de fiscale aftrek van de dienstencheques** binnen de opcentiemen van 30% naar 20%. In de BO 2024 wordt de daling van deze fiscale uitgave begroot op € 153,8 mln.

288. **In 2021 voert de Vlaamse Regering een jobbonus voor werknemers met bescheiden bruto maandloon en jobbonus+ voor startende zelfstandigen in.** De bovengrens en ondergrens om recht te hebben op een jobbonus worden verhoogd in 2023 en 2024. In de BO 2024 komen deze uitgaven neer op € 241,9 mln.

Tabel 107: Vlaamse overheid, hervormingen fiscale uitgaven thema patrimonium, 2015-2024

Instrument	Beslissing	Toegepast vanaf	Situatie voor	Situatie na	Budgettaire impact (saldo)
Woonbonus	2014	Jan 2015	<p><i>Woonbonus</i> aankoop enige en eigen woning:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Basisbedrag: € 2.280 • Bijkomende verhoging van financieel voordeel: <ul style="list-style-type: none"> ○ Als eerste 10 jaar aankoop de enige woning blijft: € +760 ○ Vanaf 3 kinderen ten laste, bij aangaan van lening: € +80 <p>Percentage toegepast op basisbedrag en eventuele verhoging voor berekening van belastingvermindering: tussen 30% en 50%.</p>	<p><i>Woonbonus</i> aankoop enige en eigen woning:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Basisbedrag: € 1.520 • Bijkomende verhoging van financieel voordeel: <ul style="list-style-type: none"> ○ Als eerste 10 jaar aankoop de enige woning blijft: € +760 ○ Vanaf 3 kinderen ten laste, bij aangaan van lening: € +80 <p>Percentage toegepast op basisbedrag en eventuele verhoging voor berekening van belastingvermindering: 40%.</p>	
Woonbonus	2015	Jan 2016	<p><i>Belastingvermindering voor langetermijnsparen</i> op niet-enige en eigen woning</p> <p><i>Belastingvermindering voor gewone interesten</i> (van toepassing op niet-enige en eigen woning)</p>	<p>Belastingvermindering voor lange termijnsparen en gewone interesten niet meer van toepassing vanaf 2016, en geïntegreerd met de woonbonus. Woonbonus van toepassing voor aankoop van eigen woning.</p>	
Belastingvermindering beveiliging woning	2015	Jan 2016	<p>Belastingvermindering van 30% van uitgaven, met max vermindering van € 760 per woning.</p>	<p>Belastingvermindering voor uitgaven vanaf 1 januari 2015 afgeschaft.</p>	
Belastingvermindering dakisolatie	2016	Jan 2017	<p>Belastingvermindering 30% van uitgaven, met max vermindering van € 3.070 per woning.</p>	<p>Belastingvermindering afgeschaft voor uitgaven vanaf januari 2017. In sommige gevallen is er een overgangsmaatregel voorzien.</p>	
Belastingvermindering energiebesparende investeringen	2018	Jan 2019		<p>De belastingvermindering voor energiebesparende investeringen vanaf 1 januari 2019 afgeschaft.</p>	
Belastingvermindering renovatie	2018	Jan 2019	<p>Belastingvermindering tot 45% van aanvaarde renovatiekosten. Vermindering verspreid over</p>	<p>Belastingvermindering voor uitgaven vanaf 1 januari 2019 afgeschaft.</p>	

Instrument	Beslissing	Toegepast vanaf	Situatie voor	Situatie na	Budgettaire impact (saldo)
sociale huurkantoren			periode van 9 opeenvolgende jaren, voor 5% van werkelijke uitgaven met jaarlijks max van € 1.200.		
Belastingvermindering bij vernieuwing van woningen in achtergestelde stadsgebieden	2018	Jan 2019		Belastingvermindering renovatie in zones voor positief grootstedelijk beleid: sinds 1 juli 2014 bevoegdheid Vlaamse Gewest. Laatste vermindering toegekend voor uitgaven betaald in 2012 voor uitgevoerde werken aan woningen op 31 december 2011. Vanaf 1 januari 2019 opgeheven.	
Belastingvermindering onderhoud en restauratie beschermde monumenten en landschappen	2018	Jan 2019	Eigenaar van opengesteld beschermd monument of landschap kan belastingvermindering verkrijgen op helft van kosten voor onderhoud of renovatie. belastingpercentage bedraagt 30%, met max € 25.000 (met indexatie: € 39.150 in 2018).	<i>Belastingvermindering behoud of herwaardering van beschermd onroerend goed: eigenaar moet niet langer onroerend erfgoed openstellen; vermindering bedraagt 40% op volledige factuurbedrag; maximumbedrag blijft €25.000 na indexatie. Volledige fiscaal voordeel slechts één maal per monument toegepast.</i>	
Woonbonus	2019	Jan 2020	Woonbonus aankoop eigen woning: <ul style="list-style-type: none"> • Basisbedrag: € 1.520 • Bijkomende verhoging financieel voordeel: <ul style="list-style-type: none"> ○ Als eerste 10 jaar na aankoop enige woning blijft: € +760 ○ Vanaf 3 kinderen ten laste, bij aangaan van lening: € +80 <p>Percentage toegepast op basisbedrag en eventuele verhoging voor berekening van belastingvermindering: 40%.</p>	Woonbonus dooft uit vanaf 1 januari 2020.	BO 2021: €-53,3 mln voor 2021, gecumuleerd €-327,9 mln tegen 2024.

Tabel 108: Vlaamse overheid, hervormingen fiscale uitgaven thema arbeidsmarkt, 2009-2024

Instrument	Beslissing	Toegepast vanaf	Situatie voor	Situatie na	Budgettaire impact (saldo)
Jobkorting	2008	Jan 2009	Werknemers met inkomen tot max € 23.000: korting van € 200 op de personenbelasting.	Financiële crisis: elke Vlaming met beroepsinkomen krijgt eenmalig belastingverlaging van € 250. Voor werknemers met inkomen van max € 23.000: € 300.	BO 2009: €+510 mln.
Jobkorting	2009	Jan 2010		Maximum inkomen verlaagd van € 23.000 naar €18.500. Korting wordt verlaagd van € 250 naar € 125.	BO 2010: €+635 mln.
Jobkorting	2010	Jan 2011		De jobkorting wordt afgeschaft.	BO 2011: € -75 mln
Doelgroepkorting	2015	Jan 2016	RSZ-doelgroepkortingen: verschillende verminderingen van federale overheid overgedragen naar Vlaamse overheid (6 ^{de} Staatshervorming).	Drie grote doelgroepen: 1. Jongeren, 2. Ouderen, 3. Vlaamse Ondersteuningspremie (VOP).	Verhoging, maar vooral verschuiving richting grote doelgroepen
Doelgroepkorting	2015	Jan 2017		Volgende verminderingen worden uitgedoofd: <ul style="list-style-type: none"> • Langdurig werklozen, • Werknemers getroffen door herstructurering, • Doorstromingsprogramma's. 	
Doelgroepkorting	2018	Jan 2019		Doelgroepvermindering 60-plussers stijgt van € 1.150 / kwartaal naar € 1.500 / kwartaal. Vrijstelling werkgeversbijdrage gedurende twee jaar voor aanwerven niet-werkende werkzoekende 55-plussers. Vrijstelling werkgeversbijdrage gedurende twee jaar voor aanwerven laaggeschoolde jongeren. Verhoging loonplafond voor oudere werknemers.	BO 2019: € +64,5 mln
Doelgroepkorting: ouderen	2019	Jan 2020	Werkgevers recht op premie voor aanwerven / aanhouden werknemers ouder dan 55 jaar.	Leeftijdsgrens opgetrokken naar 58 jaar.	BO 2020: € -113,7 mln

Instrument	Beslissing	Toegepast vanaf	Situatie voor	Situatie na	Budgettaire impact (saldo)
Doelgroepkorting: jongeren	2019	Jan 2020	Voor laaggeschoolden in dienst nemen: max € 1.150 / jaar. Voor middengeschoolden in dienstname: max € 1.000 / jaar.	Doelgroep middengeschoolden dooft uit.	
Fiscale aftrek dienstencheques	2020	Jan 2021	Fiscale aftrek aankoop dienstencheques bedraagt 30%.	De fiscale aftrek wordt verlaagd, van 30% naar 20%.	BO 2021: € -65 mln
Jobbonus	2019/2020	Jan 2021		Invoering jobbonus voor werknemers: <ul style="list-style-type: none"> • Bruto maandloon < € 1.800: jobbonus = netto € 600 / jaar; • € 1.800 - € 2.500: nettobedrag tussen € 600 en € 20. Forfaitaire bonus € 100 voor alle jobbonusgerechtigden. Geplande invoering jobbonus voor zelfstandigen: niet uitgevoerd.	BO 2021: € +329 mln UITV 2021: € +181,6 mln.
Doelgroepkorting: GESCO's	2021	Jan 2022		De GESCO-doelgroepvermindering dooft uit vanaf 2022. Maatregel geïntegreerd in nieuwe regelgeving rond maatwerkbedrijven.	2022 en 2023: € -8,5 mln. 2024: € -3,0 mln.
Doelgroepkorting: ouderen	2021	Jan 2022	Leeftijdsgrens bedraagt 58 jaar.	Leeftijdsgrens vanaf 2022 stelselmatig verhoogd: 59 jaar in 2022 tot 61 jaar in 2024.	BO 2023: € -70 mln in 2023, 2024 € -140 mln.
Jobbonus	2021	Jan 2022	In 2021 wordt de jobbonus voor zelfstandigen niet ingevoerd.	Ter compensatie creatie van jobbonus+ voor startende zelfstandigen: bedrag € 600 voor startende zelfstandigen met bij hun voormalige job bruto maandloon < €2.500. <i>Transitiepremie:</i> doelgroep uitgebreid naar alle leeftijden.	BO 2022: € -154 mln Compensatie <i>jobbonus</i> : € +15 mln.
Jobbonus: tijdelijk onderwijspersoneel	2022	Jul 2022	Berekening bruto maandloon onderwijspersoneel: via algemene methode met vertrekbasis prestatie- en loongegevens in multifunctionele kwartaalaangifte bij RSZ (DmfA).	Tijdelijk onderwijspersoneel: bruto maandloon berekend via multifunctionele kwartaalaangifte bij RSZ gedeeld door factor 1,2 voor correct kwartaalloon.	Budgetneutraal

Instrument	Beslissing	Toegepast vanaf	Situatie voor	Situatie na	Budgettaire impact (saldo)
Doelgroepkorting: mentors	2022	Jan 2023		Mentorkortingen geïntegreerd in nieuwe maatregel "Kwalificerend werkplekieren" vanaf 1 september 2023. Bestaande maatregel mentorkortingen stopgezet op 1 juli 2023.	BO 2023: €-3,66 mln BO 2024: €-4,64 mln
Doelgroepkorting: ouderen	2022	Jan 2023	Loongrens oudere werknemers jaarlijks geïndexeerd.	Loongrens voor 2023 niet geïndexeerd.	BO 2023: €-40,9 mln
Jobbonus	2022	Jan 2023	Invoering jobbonus werknemers: <ul style="list-style-type: none"> • Bruto maandloon < € 1.800: jobbonus = netto € 600/jaar • Tussen € 1.800 - € 2.500: nettobedrag tussen € 600 en € 20. Forfaitair bonus € 100 voor alle jobbonusgerechtigden.	Verhoging inkomensgrenzen: <ul style="list-style-type: none"> • Bruto maandloon < € 1.950: jobbonus = netto € 600 / jaar • Tussen € 1.950 - € 2.900: nettobedrag tussen € 600 en € 50, eenmalige verhoging minimumbedrag met € 50 Forfaitair bonus van € 50 voor alle jobbonusgerechtigden.	Verhoging inkomensgrenzen: €+31,5 mln. Eenmalige verhoging minimum: €+11,3 mln.
Doelgroepkorting: jongeren	2022	Jul 2023		Doelgroepvermindering leerlingen alternerende opleiding en jongeren uit deeltijds beroepssecundair onderwijs met deeltijdse arbeidsovereenkomst stopgezet.	Krediet naar maatregel kwalificerend werkplekieren.
Doelgroepkorting: personen zonder recente duurzame werkerervaring	2022 / 2023	Okt 2023		Personen tussen 25 - 58 jaar minstens 2 jaar voor aanwerving als niet-werkende werkzoekende ingeschreven bij VDAB. Werkgever ontvangt RSZ-korting van maximaal € 1000 / kwartaal bij 80% of normale voltijdse werkprestatie.	BO 2023: € +1,5 mln. BO 2024: € +17 mln.
Doelgroepkorting: ouderen	2023	Jan 2024		Loongrens RSZ-korting oudere werknemers voor 2024 niet geïndexeerd.	BO 2024: €-30,9 mln
Doelgroepkorting: ouderen en	2023	Jan 2024		Doelgroepkorting oudere werknemers en kortgeschoolde jongeren afgeschaft vanaf 2024. Overgangsmaatregel voor werknemers in dienst voor 2024.	BO 2024: €-47,8 mln

Instrument	Beslissing	Toegepast vanaf	Situatie voor	Situatie na	Budgettaire impact (saldo)
kortge-schoolde jonge werknemers					
Jobbonus	2023	Jan 2024	<ul style="list-style-type: none"> Bruto maandloon < € 1.950: jobbonus = netto € 600 / jaar Tussen € 1.950 - € 2.900: nettobedrag tussen € 600 en € 50. Forfaitair bonus van € 50 voor alle jobbonus gerechtigden. 	<ul style="list-style-type: none"> Bruto maandloon < € 2.000: jobbonus = netto € 700 / jaar Tussen € 2.000 - € 3.000: nettobedrag tussen € 700 en € 50. Forfaitair bonus van € 50 voor alle jobbonus gerechtigden. 	BO 2024: € +93,9 mln

Tabel 109: Vlaamse overheid, hervormingen fiscale uitgaven thema economie, 2015-2024

Instrument	Beslissing	Toegepast vanaf	Situatie voor	Situatie na	Budgettaire impact (saldo)
Winwinlening		2011	Toepassingsgebied: kmo's < drie jaar	Toepassingsgebied: uitgebreid naar alle kmo's.	
Winwinlening	2020	Okt 2020	<ul style="list-style-type: none"> Looptijd van de lening: 8 jaar Max krediet per particulier: € 50.000 Max krediet per kredietnemer: € 200.000 Eenmalig belastingkrediet 30% bij niet terugbetalen deel lening. 	Modaliteiten versoepeld: <ul style="list-style-type: none"> Looptijd lening: tussen 5 jaar en 10 jaar Max krediet per particulier: € 75.000. Max krediet per kredietnemer: € 300.000. Contracten 15 maart 2020 < 31 december 2021: eenmalig belastingkrediet 40% bij niet terugbetalen deel lening.. 	Tegen 2027 geraamd op €-3,0 mln.
Vriendenaandeel	2020	Feb 2021		Deze maatregel heeft volgende kenmerken: <ul style="list-style-type: none"> Particulier: max € 75.000 Vriendenaandelen bij kmo's. Belastingkrediet 2,5% / jaar op geïnvesteerde bedrag gedurende vijf jaar. Kmo ontvangt via Vriendenaandelen max € 300.000. 	Budgettaire impact: €-0,9 mln (op kruissnelheid).

Tabel 110: Vlaamse overheid, hervormingen fiscale uitgaven thema maatregels doelgericht fiscaal beleid, 2015-2024

Instrument	Beslissing	Toegepast vanaf	Situatie voor	Situatie na	Budgettaire impact (saldo)
Doelgericht fiscaal beleid	2015	Jan 2016		Vrijstelling onroerende voorheffing voor kadastraal inkomen nieuw materieel en outillage niet meer uitbetaald na hervorming Gemeentefonds. Voor gemeenten met verlies groter dan bijkomende ontvangst uit Gemeentefonds wordt overgangsmaatregel voorzien.	BO 2016: €-39,9 mln.
Doelgericht fiscaal beleid	2018	Jan 2020	Doelgericht fiscaal beleid bestaat uit compensatie voor volledige vrijstelling onroerende voorheffing voor kadastraal inkomen nieuw materiaal en outillage en vermindering onroerende voorheffing voor energiezuinige woningen en gebouwen.	Twee compensaties: <ul style="list-style-type: none"> • nieuwe vrijstellingen voor verbouwing winkelpand of ruimte boven winkelpand tot woongegelegenheid, en uitbreiding vrijstelling vervangbouw, • uitbreiding vrijstelling voor occasioneel vervoer. 	BO 2020: €-0,46 mln.

Tabel 111: Vlaamse overheid, evolutie fiscale uitgaven, UITV 2015-2022, BA 2023 en BO 2024, in € dz

Fiscale uitgaven	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	BA 2023	BO 2024
Woonfiscaliteit	1.632.515	1.612.360	1.591.697	1.559.493	1.518.701	1.484.679	1.423.611	1.356.258	1.170.517	1.150.478
<i>Woonbonus</i>	1.130.710	1.179.497	1.195.514	1.224.799	1.238.246	1.251.615	1.227.144	1.184.810	1.056.932	1.041.268
<i>Overige instrumenten</i>	501.805	432.863	396.183	334.694	280.455	233.064	196.467	171.448	113.585	109.210
Arbeidsmarkt	681.324	709.831	779.014	795.588	895.213	812.425	854.768	911.964	829.785	691.869
<i>Fiscale aftrek dienstencheques</i>	158.524	173.359	181.675	190.231	199.091	213.898	133.651	130.895	164.052	153.784
<i>Jobbonus</i>	0	0	0	0	0	0	181.641	333.410	243.693	260.166
<i>Doelgroepenbeleid</i>	522.800	536.472*	597.339*	605.357*	696.122*	598.527	539.476	447.659	422.040	277.919
Maatregelen doelgericht fiscaal beleid	73.900	27.000	24.955	27.179	31.066	21.631	30.003	38.062	42.088	34.300
Economie	3.741	4.385	4.984	5.746	6.423	6.898	8.262	8.333	10.452	12.465
Totaal	2.391.480	2.353.576	2.400.650	2.388.006	2.451.403	2.325.633	2.316.644	2.314.617	2.052.842	1.889.112
<i>Aandeel patrimonium (%)</i>	68,3%	68,5%	66,3%	65,3%	62,0%	63,8%	61,5%	58,6%	57,0%	60,9%
<i>Aandeel arbeidsmarkt (%)</i>	28,5%	30,2%	32,5%	33,3%	36,5%	34,9%	36,9%	39,4%	40,4%	36,6%
<i>Aandeel doelgericht fiscaal beleid (%)</i>	3,1%	1,1%	1,0%	1,1%	1,3%	0,9%	1,3%	1,6%	2,1%	1,8%
<i>Aandeel economie (%)</i>	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,3%	0,3%	0,4%	0,4%	0,5%	0,7%

* De uitgaven voor het doelgroepenbeleid tussen 2016 en 2019 komen uit de neerleggingsformulieren gedocumenteerd op de website van de Vlaamse overheid.

Tabel 112: Vlaamse overheid, evolutie fiscale uitgaven binnen thema patrimonium, UITV 2015-2022, BA 2023 en BO 2024, in € dz

Thema patrimonium	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	BA 2023	BO 2024
Woonbonus	1.130.710	1.179.497	1.195.514	1.224.799	1.238.246	1.251.615	1.227.144	1.184.810	1.056.932	1.041.268
<i>Gewestelijke woonbonus</i>	0	46.828	127.033	220.070	304.817	392.349	447.409	457.910	436.399	449.826
<i>Woonbonus 2005-2014</i>	1.130.710	1.132.669	1.068.481	1.004.729	933.429	859.266	779.735	726.900	620.533	591.442
Overige instrumenten	501.805	432.863	396.183	334.694	280.455	233.064	196.467	171.448	113.585	109.210
<i>Langetermijnsparen</i>	52.955	56.096	51.315	52.648	48.854	40.282	38.817	37.317	29.335	34.172
<i>Bouwsparen</i>	315.991	276.381	246.649	218.568	187.742	155.783	126.737	108.137	66.291	60.175
<i>Interesten</i>	77.869	69.665	60.299	49.660	41.908	35.178	29.175	24.518	16.236	13.794
<i>Veiligheid van een woning</i>	25.807	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Isolatie van het dak</i>	27.621	29.158	36.282	12.001	0	0	0	0	0	0
<i>Anderen</i>	1.562	1.563	1.638	1.817	1.951	1.821	1.738	1.476	1.723	1.069
Totaal	1.632.515	1.612.360	1.591.697	1.559.493	1.518.701	1.484.679	1.423.611	1.356.258	1.170.517	1.150.478
<i>Aandeel woonbonus (%)</i>	69,3%	73,2%	75,1%	78,5%	81,5%	84,3%	86,2%	87,4%	90,3%	90,5%
<i>Aandeel overige (%)</i>	30,7%	26,8%	24,9%	21,5%	18,5%	15,7%	13,8%	12,6%	9,7%	9,5%

Tabel 113: Vlaamse overheid, evolutie fiscale uitgaven binnen thema patrimonium, UITV 2015-2022, BA 2023 en BO 2024, in % bbp

Thema patrimonium	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	BA 2023	BO 2024
Woonbonus	0,27%	0,27%	0,27%	0,27%	0,26%	0,27%	0,24%	0,21%	0,18%	0,17%
Overige instrumenten	0,12%	0,10%	0,09%	0,07%	0,06%	0,05%	0,04%	0,03%	0,02%	0,02%
Totaal	0,39%	0,37%	0,36%	0,34%	0,32%	0,32%	0,28%	0,24%	0,20%	0,19%

Tabel 114: Vlaamse overheid, evolutie fiscale uitgaven binnen thema arbeidsmarkt, UITV 2015-2022, BA 2023 en BO 2024, in € dz

Thema arbeidsmarkt	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	BA 2023	BO 2024
Fiscale aftrek dienstencheques	158.524	173.359	181.675	190.231	199.091	213.898	133.651	130.895	164.052	153.784
Jobbonus							181.641	333.410	243.693	260.166
<i>Jobbonus loontrekkenden</i>							181.641	325.409	226.430	241.885
<i>Jobbonus +</i>								8.001	17.263	18.281
Doelgroepenbeleid	522.800	536.472	597.339	605.357	696.122	598.527	539.476	447.659	422.040	277.919
<i>Activeren van talenten via RSZ bijdrageverminderingen - doelgroepkortingen</i>	475.475	490.067*	548.380*	543.383*	625.296*	529.342	458.323	378.193	356.797	218.488
<i>Doelgroepvermindering Gesco's sociale werkplaatsen</i>				18.031*	17.508*	16.785	18.582	9.554	3.066	111
<i>Activeren van talenten via sectorale doelgroepkortingen (RSZ en HVKZ)</i>	47.325	46.405*	48.959*	43.943*	46.249*	44.626	55.990	53.069	57.488	59.268
<i>Mentorkorting</i>					7.069*	7.774	6.581	6.843	4.689	52
Totaal	681.324	709.831	779.014	795.588	895.213	812.425	854.768	911.964	829.785	691.869
<i>Aandeel Fiscale aftrek voor de dienstencheques (%)</i>	23,3%	24,4%	23,3%	23,9%	22,2%	26,3%	15,6%	14,4%	19,8%	22,2%
<i>Aandeel Jobbonus (%)</i>							21,3%	36,6%	29,4%	37,6%
<i>Aandeel Doelgroepenbeleid (%)</i>	76,7%	75,6%	76,7%	76,1%	77,8%	73,7%	63,1%	49,1%	50,9%	40,2%

* De uitgaven voor het doelgroepenbeleid tussen 2016 en 2019 komen uit de neerleggingsformulieren van de Vlaamse overheid.

Tabel 115: Vlaamse overheid, evolutie fiscale uitgaven thema arbeidsmarkt, UITV 2015-2022, BA 2023 en BO 2024, in % bbp

Thema arbeidsmarkt	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	BA 2023	BO 2024
Fiscale aftrek voor de dienstencheques	0,04%	0,04%	0,04%	0,04%	0,04%	0,05%	0,03%	0,02%	0,03%	0,03%
Jobbonus	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,04%	0,06%	0,04%	0,04%
Doelgroepenbeleid	0,13%	0,12%	0,13%	0,13%	0,15%	0,13%	0,11%	0,08%	0,07%	0,05%
Totaal	0,16%	0,17%	0,18%	0,17%	0,19%	0,18%	0,17%	0,16%	0,14%	0,11%

Tabel 116: Vlaamse overheid, evolutie fiscale uitgaven thema economie, UITV 2009-2022, BO 2023 en BA 2024, in € dz en % bbp

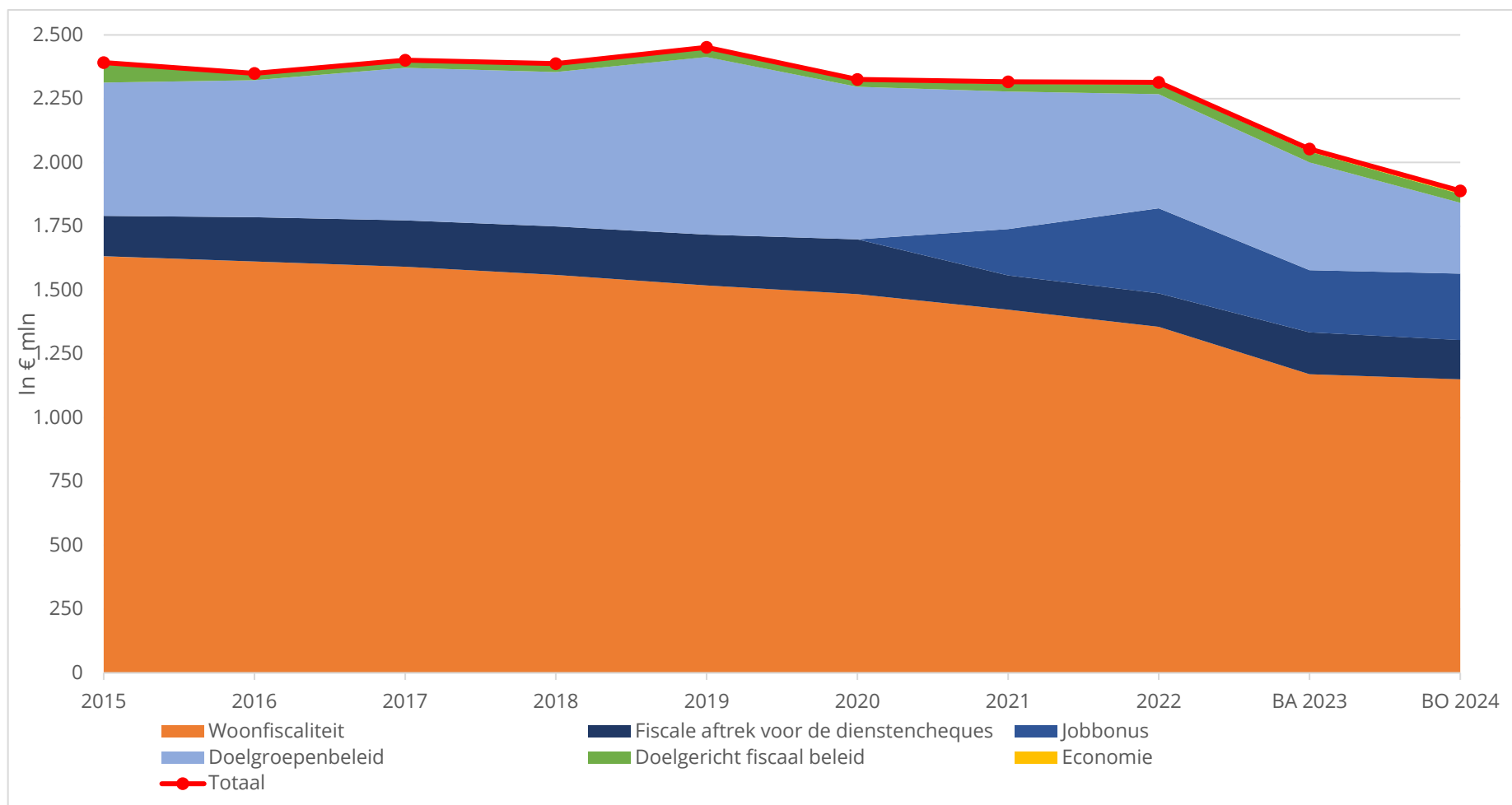
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	BA 2023	BO 2024
€ dz.	201	414	629	755	1.321	2.137	3.741	4.385	4.984	5.746	6.423	6.898	8.262	8.333*	10.452*	12.465*
% bbp	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,001%	0,001%	0,001%	0,001%	0,001%	0,001%	0,001%	0,002%	0,002%	0,002%	0,002%

* Inclusief uitgaven voor het Vriendenaandeel vanaf 2022.

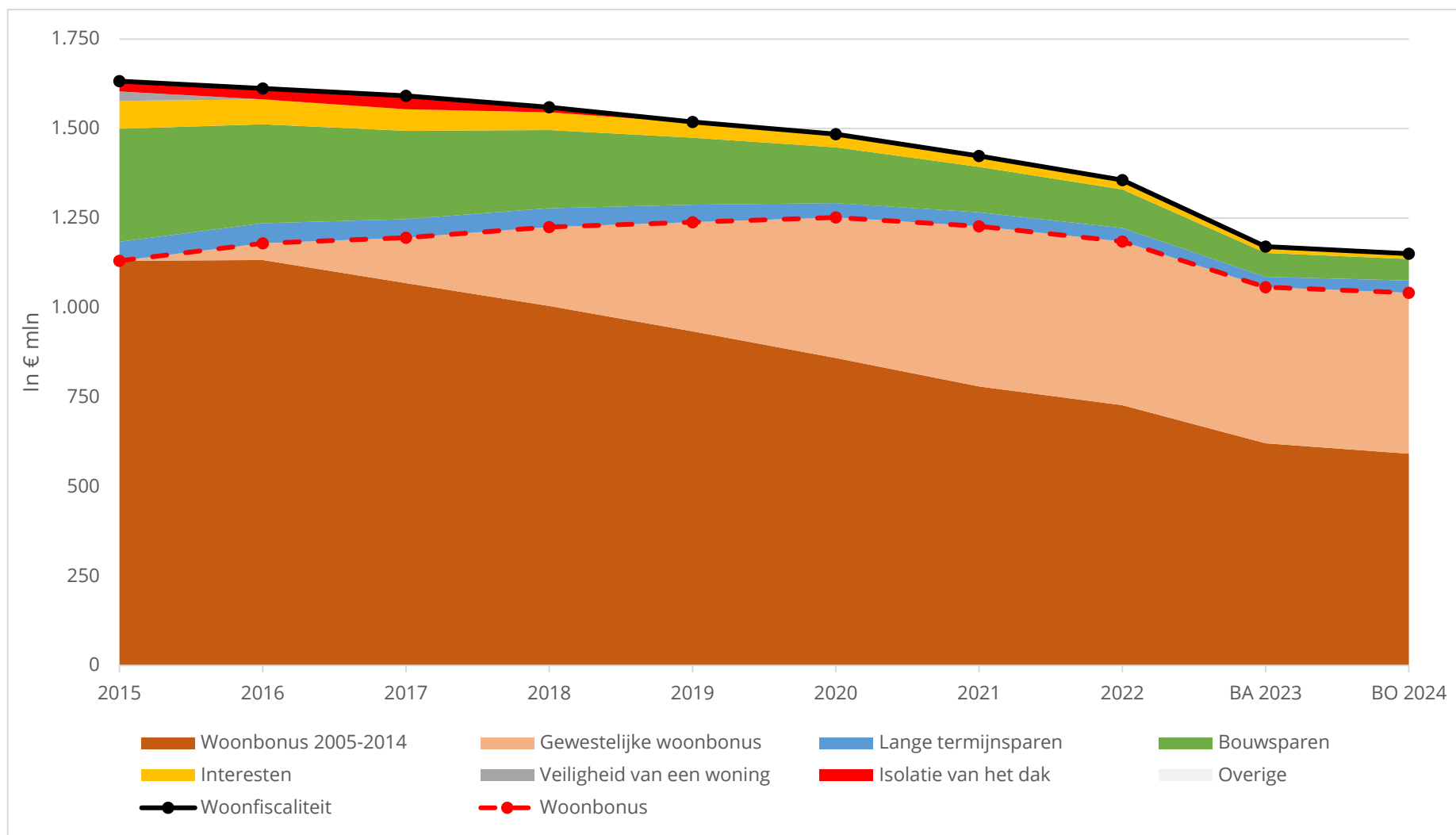
Tabel 117: Vlaamse overheid, evolutie uitgaven thema maatregels doelgericht fiscaal beleid, UITV 2015-2022, BA 2023 en BO 2024, in € dz en % bbp

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	BA 2023	BO 2024
Doelgericht fiscaal beleid	73.900*	23.222*	24.955*	27.179*	31.066*	21.631	30.003	38.062	42.088	34.300
% bbp	0,02%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,00%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%

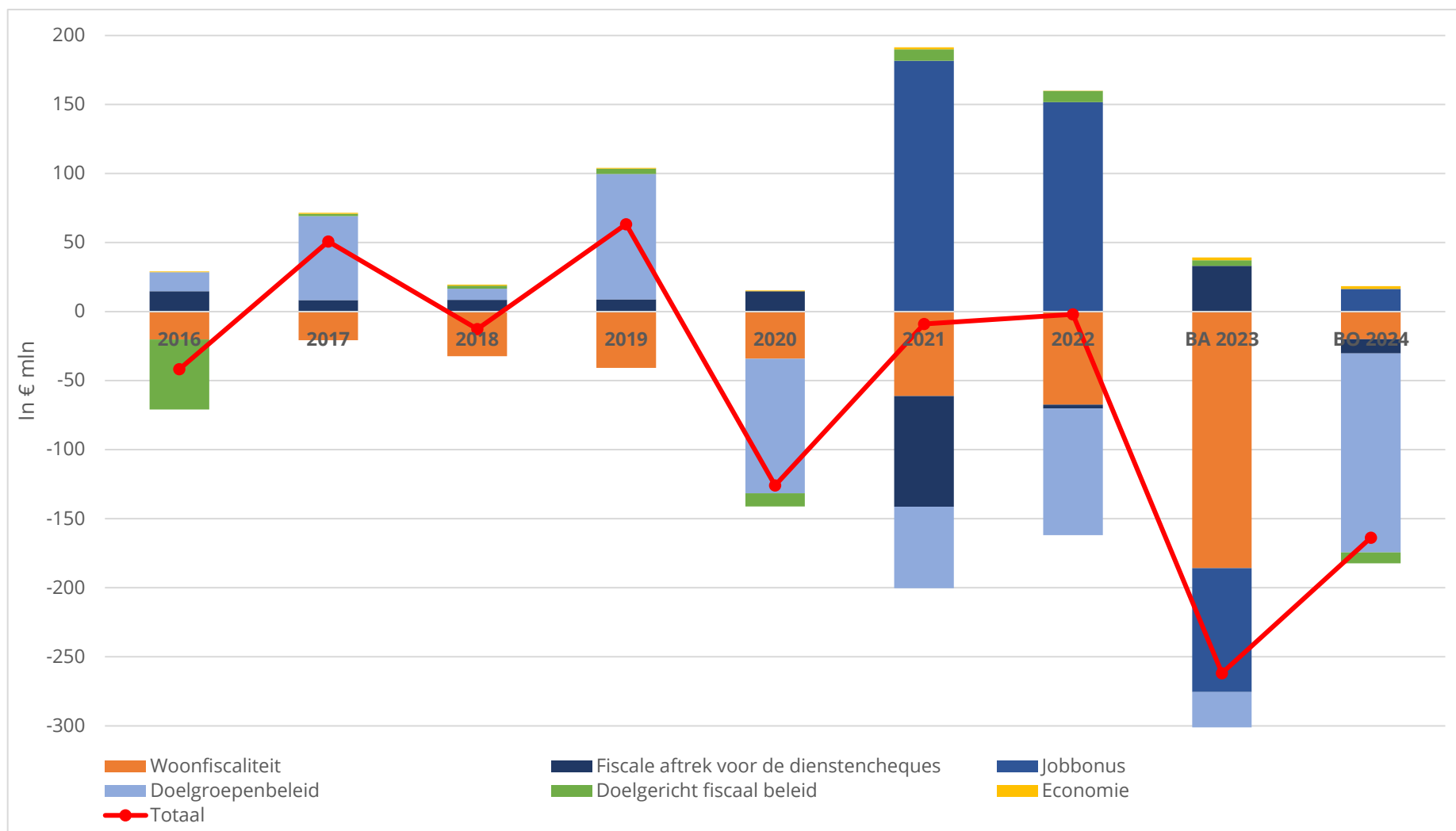
* Voor het doelgericht fiscaal beleid zijn de uitgaven van 2015 de begrotingsaanpassing 2015, de uitgaven 2016 tot 2019 komen uit de neerleggingsformulieren van de Vlaamse overheid (Departement Financiën en Begroting 2017, 2018, 2019, 2020).

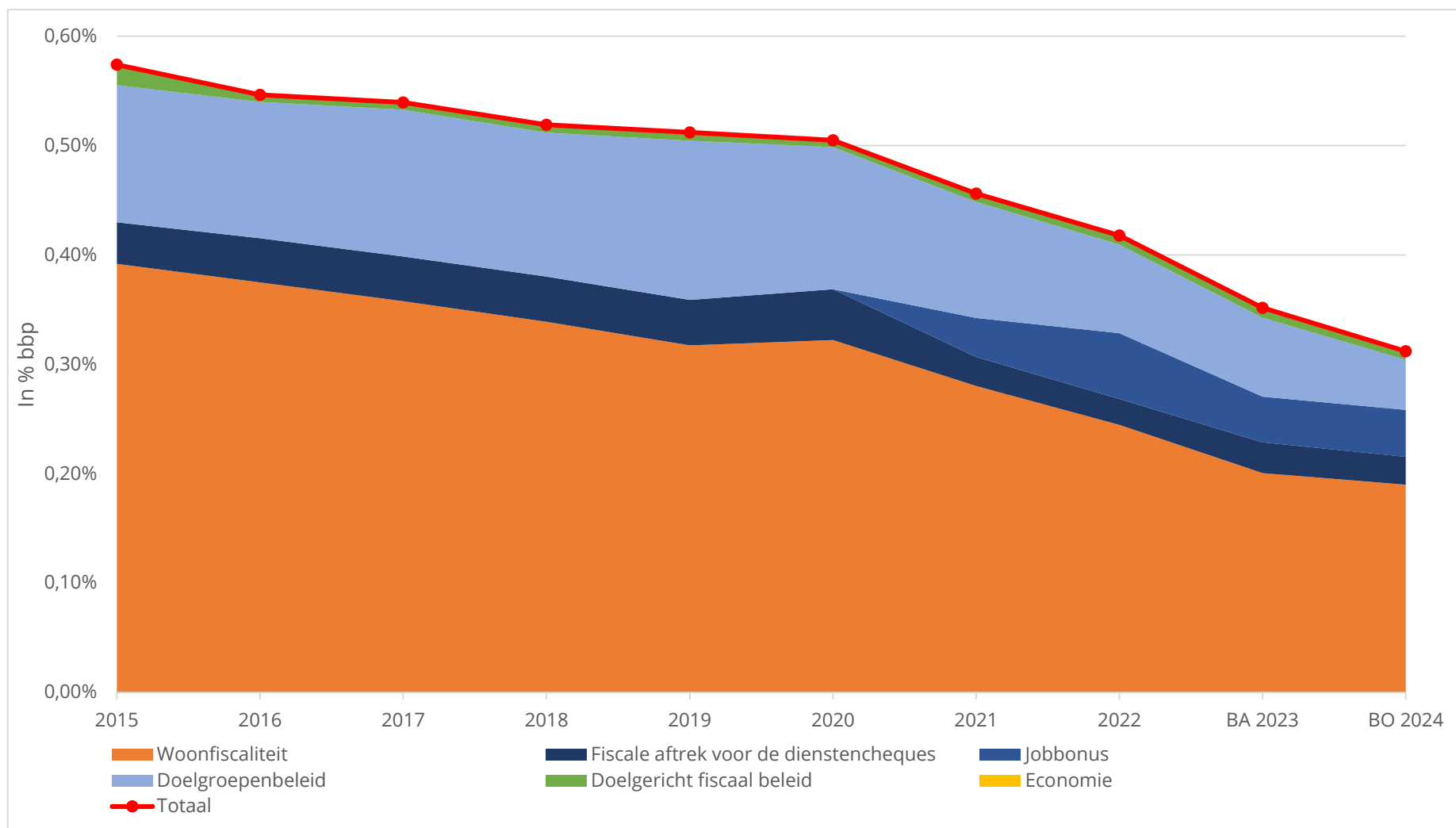
Figuur 35: Vlaamse overheid, evolutie fiscale uitgaven, UITV 2015-2022, BA 2023 en BO 2024, in € mln

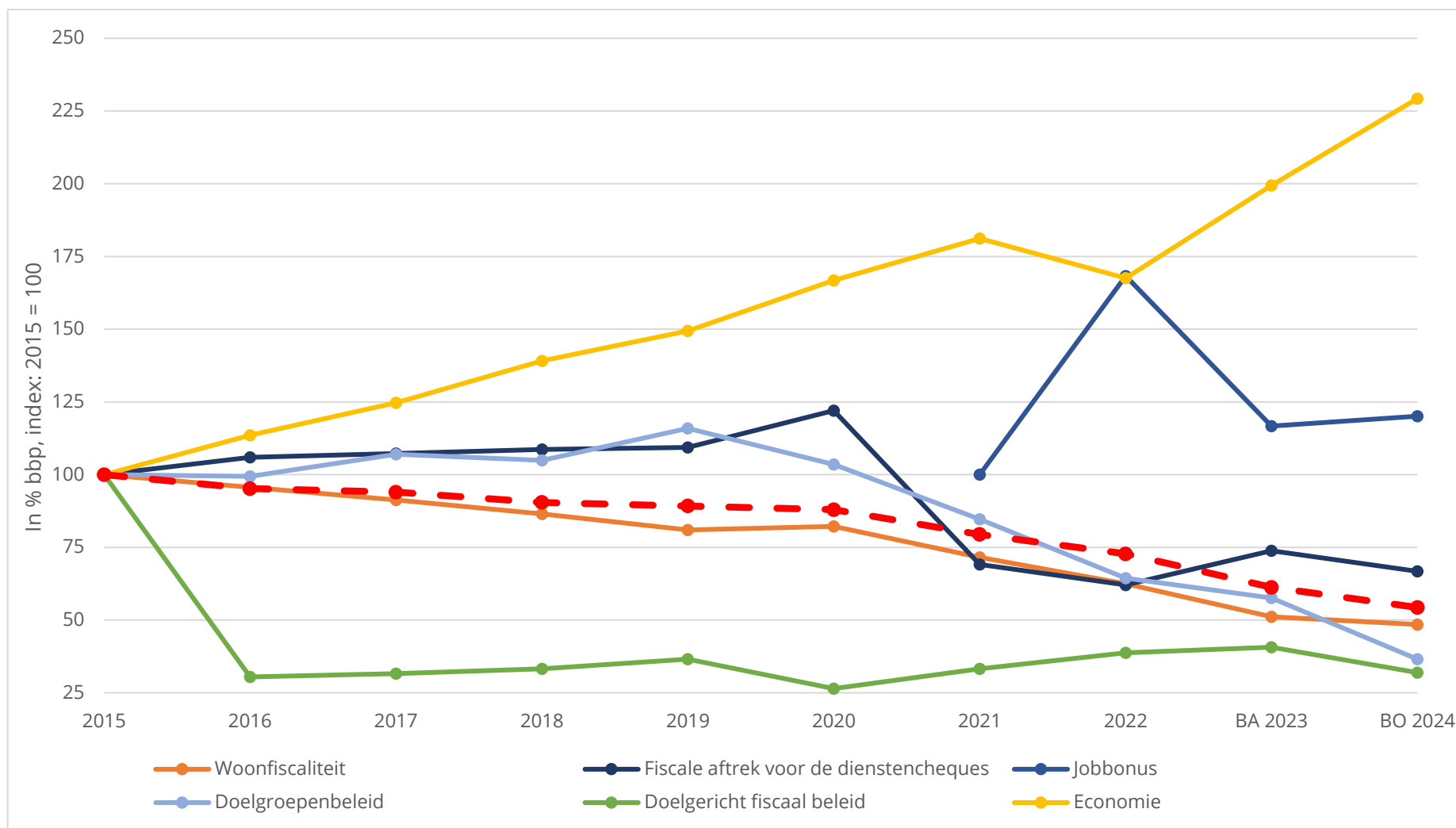
Figuur 36: Vlaamse overheid, evolutie fiscale uitgaven binnen thema patrimonium, 2015-2024, in € mln

Figuur 37: Vlaamse overheid, evolutie fiscale uitgaven, jaarlijkse wijziging t.o.v. vorige begroting, UITV 2016-2022, BA 2023 en BO 2024, in € mln

Figuur 38: Vlaamse overheid, evolutie fiscale uitgaven, UITV 2015-2022, in % bbp

Figuur 39: Vlaamse overheid, evolutie fiscale uitgaven, UITV 2015-2022, BA 2023 en BO 2024, in % bbp als index 2015 = 100

Bibliografie

Agentschap Binnenlands Bestuur (2024). *BBC-analysetool [Database]*. Geraadpleegd op <https://analyse.bbcdcr.be/>

Algoed, K., & Van Den Bossche, W. (2017). Wegwijs in de Bijzondere Financieringswet na de zesde staatsvorming. Departement Financiën en Begroting. <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/25211>

Brussel Fiscaliteit (2024). *Belasting op de niet-residentiële oppervlaktes ("m² - belasting")*. Geraadpleegd op <https://fiscaliteit.brussels/fiscale-fiche-m-belasting>

Departement Financiën en Begroting (2017). *Neerleggingsformulier: Uitbreiding bij de jaarrapportering ingediend bij NBB in euro (EUR) – Versie 2016*. Geraadpleegd op https://docplayer.nl/108837718-Neerleggingsformulier-uitbreiding-bij-de-jaarrapportering-ingediend-bij-nbb-in-euro-eur.html#google_vignette

Departement Financiën en Begroting (2018). *Neerleggingsformulier: Jaarrapportering Vlaamse overheid in euro (EUR) – Versie 2017*. Geraadpleegd op https://repertorium.vlaanderen.be/wp-content/uploads/2022/04/2017_AP_JR.pdf

Departement Financiën en Begroting (2019). *Neerleggingsformulier: Jaarrapportering Vlaamse overheid in euro (EUR) – Versie 2018*. Geraadpleegd op https://repertorium.vlaanderen.be/wp-content/uploads/2022/04/2018_VSV_JR.pdf

Departement Financiën en Begroting (2020). *Neerleggingsformulier: Jaarrapportering Vlaamse overheid in euro (EUR) – Versie 2019*. Geraadpleegd op https://repertorium.vlaanderen.be/wp-content/uploads/2022/04/2019_VITO_JR.pdf

Departement Omgeving (2023). *Jaarverslag 2022 Minafonds*. Geraadpleegd op <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/57318>

Elia Group (2024, 8 januari). *Elektriciteitsmix voor België in 2023: hernieuwbare energie breekt alle records terwijl het verbruik en de prijzen dalen*. Geraadpleegd op https://www.elia.be/nl/nieuws/persberichten/2024/01/20240108_electricity-mix-2023-belgian-renewable-generation-reaches-all-time-high-while-consumption

ESA (2010). *European system of accounts*. Publications Office of the European Union, Luxembourg. Geraadpleegd op <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/5925693/KS-02-13-269-EN.PDF/44cd9d01-bc64-40e5-bd40-d17df0c69334>

Europese Commissie (2016). *The EU Emissions Trading System (EU ETS)*. Geraadpleegd op https://climate.ec.europa.eu/document/download/5dee0b48-a38f-4d10-bf1a-14d0c1d6febd_en?filename=factsheet_ets_en.pdf&prefLang=nl

Eurostat (2013). *Environmental taxes : A statistical guide*. Publications Office of the European Union, Luxembourg. Geraadpleegd op <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/5936129/KS-GQ-13-005-EN.PDF.pdf/706eda9f-93a8-44ab-900c-ba8c2557ddb0?t=1414782946000>

Eurostat (2021a, 13 april). *Glossary: Gini coefficient*. Geraadpleegd op https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Gini_coefficient

Eurostat (2021b, 13 april). *Glossary: At-risk-of-poverty rate*. Geraadpleegd op https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:At-risk-of-poverty_rate

Eurostat (2023a). *House price index (2015 = 100) - annual data*. Geraadpleegd via https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/PRC_HPI_A_custom_4499962/bookmark/table?lang=en&bookmarkId=bf5cec0a-6572-47e0-b42e-fa2eb839e0f1

Eurostat (2023b, juli). *Environmental tax statistics*. Geraadpleegd op https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Environmental_tax_statistics

Eurostat (2023c, 9 augustus). *Glossary: Tax revenue*. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Tax_revenue

Eurostat (2023d, 9 augustus). *Glossary: European system of national and regional accounts (ESA 2010)*. Geraadpleegd op [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:European_system_of_national_and_regional_accounts_\(ESA_2010\)](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:European_system_of_national_and_regional_accounts_(ESA_2010))

Eurostat (2023e, 26 oktober). *Tax revenue statistics*. Geraadpleegd op https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Tax_revenue_statistics

Eurostat (2023f). *Excise duty tables*. Geraadpleegd op https://taxation-customs.ec.europa.eu/document/download/a61a2ffe-d12f-455d-b59d-806706b73009_fr?filename=excise_duties_energy_products_en.pdf

Eurostat (2024a). *Population on 1 January by age and sex [Database]*. Geraadpleegd op https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/demo_pjan/default/table?lang=en&category=demo.demo_pop

Eurostat (2024b). *At-risk-of-poverty rate by sex - EU-SILC and ECHP surveys [Database]*. Geraadpleegd op https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tessi010/default/table?lang=en&category=t_ilc.t_ilc_ip.t_ilc_li

Eurostat (2024c). *Gini coefficient of equivalised disposable income - EU-SILC survey [Database]*. Geraadpleegd op [https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_di12\\$defaultview/default/table?lang=en](https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_di12$defaultview/default/table?lang=en)

Eurostat (2024d). *Main national accounts tax aggregates [Database]*. Geraadpleegd op https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/gov_10a_taxag/default/table

Eurostat (2024e). *Material and social deprivation rate by age sex [Database]*. Geraadpleegd op https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_mdspd07/default/table?lang=en&category=livcon.ilc.ilc_md.ilc_mdspd

Federaal Planbureau (2023). *Milieubelastingen naar economische activiteit 2008-2021*. Geraadpleegd op https://www.plan.be/uploaded/documents/202304280922040.REP_ETEA2023_12809_N.pdf

Federaal Planbureau (2024). *Economische begroting 2024 – Economische vooruitzichten 2025-2029 van februari 2024*. Geraadpleegd op https://www.plan.be/uploaded/documents/202402151407090.FOR_BudgetEco24_12976_N.pdf

Federale Regering (2017). *Koninklijk besluit tot vaststelling van de autonomiefactor bedoeld in artikel 5/2, § 1, derde en vierde lid, van de bijzondere wet van 16 januari 1989 betreffende de financiering van de Gemeenschappen en de Gewesten*. Geraadpleegd op https://etaamb.openjustice.be/nl/koninklijk-besluit-van-19-december-2017_n2017032216.html#:~:text=In%20essentie%20is%20de%20definitieve,en%20met%2031%20december%202016

Federale Regering (2018). *Koninklijk besluit tot vaststelling van de modaliteiten voor de werking, de financiering en de organisatie van het Fonds voor de analyse van aardolieproducten*. Brussel: Belgische Staatsblad. Geraadpleegd op https://etaamb.openjustice.be/nl/koninklijk-besluit-van-18-november-2018_n2018014994.html

FOD Kanselarij van de Eerste Minister (2006). *Wet betreffende de aanhouding van een verplichte voorraad aardolie en aardolieproducten en de oprichting van een agentschap voor het beheer van een deel van deze voorraad en tot wijziging van de wet van 10 juni 1997 betreffende de algemene regeling voor accijnsproducten, het voorhanden hebben, en het verkeer daarvan en de controles daarop*. Brussel: Belgische Staatsblad. Geraadpleegd op https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=2006012637&table_name=wet

FOD Kanselarij van de Eerste Minister (2021). *Programmawet 2021*. Brussel: Belgische Staatsblad. Geraadpleegd op https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi/article_body.pl?language=nl&pub_date=2021-12-31&caller=summary&numac=2021043625

Hoge Raad van Financiën (1984). *Inventaris van de fiscale maatregelen, die beantwoorden aan de notie « fiscale uitgave »*. Ministerie van Financiën, Brussel.

Nationale Bank van België (2019). *Nationale rekeningen: Methodologische herziening 2019 – Overzicht van de voornaamste wijzigingen*. Geraadpleegd op https://www.nbb.be/doc/dq/n_method/m_rev19_n.pdf

Nationale Bank van België (2024). *Ontvangen belastingen en werkelijke sociale premies per soort [Database]*. Geraadpleegd op <https://stat.nbb.be/?lang=nl&SubSessionId=67fb66f4-490a-4f78-9a57-04ec31c8cb98&themetreeid=-200>

OECD (2022). *Housing Taxation in OECD Countries*. OECD Tax Policy Studies, Nr. 29. OECD Publishing, Parijs

OECD (2023). *Revenue Statistics: interpretative guide*. Geraadpleegd op <https://www.oecd.org/tax/tax-policy/oecd-classification-taxes-interpretative-guide.pdf>

Rekenhof (2014). *Rekeningenboek over 2013*. Geraadpleegd op https://www.ccrek.be/sites/default/files/Docs/2014_28_rekeningenboek_2013_vl_g.pdf

Richtlijn (EU) 2009/119/EG van de Raad van 14 september 2009 houdende verplichting voor de lidstaten om minimumvoorraden ruwe aardolie en/of aardolieproducten in opslag te houden. *Publicatieblad van de Europese Unie* (L265), 9 oktober 2009, 9-29

Statbel (2023a). *Verkoop van onroerende goederen (N) per jaar 2010-2022* [Excel]. Geraadpleegd op <https://statbel.fgov.be/nl/themas/bouwen-wonen/vastgoedprijzen#figures>

Statbel (2023b). *Bodembezetting volgens het Kadasterregister*. Geraadpleegd op <https://statbel.fgov.be/nl/themas/bouwen-wonen/bodembezetting-volgens-het-kadasterregister#figures>

Statbel (2023c). *Voertuigenpark*. Geraadpleegd op <https://statbel.fgov.be/nl/themas/mobiliteit/verkeer/voertuigenpark#panel-11>

Statbel (2024a). *Bevolkingsvooruitzichten*. Geraadpleegd op [Bevolkingsvooruitzichten | Statbel \(fgov.be\)](https://statbel.fgov.be/nl/themas/bevolking/loopvan-de-bevolking/overlijdens)

Statbel (2024b). *Overlijdens*. Geraadpleegd op <https://statbel.fgov.be/nl/themas/bevolking/loopvan-de-bevolking/overlijdens>

Statbel (2024c). *Inschrijving motorvoertuigen*. Geraadpleegd op <https://statbel.fgov.be/nl/themas/mobiliteit/verkeer/inschrijving-motorvoertuigen>

SERV (2012). *Advies 'Voorontwerp van decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2013 (Programmadedcreet 2013)'*. Brussel, 17 oktober. Geraadpleegd op https://www.serv.be/sites/default/files/documenten/SERV_ADV_20121017_Programmadedcreet2013.pdf

SERV (2022). *Advies 'Diverse fiscale bepalingen: Grondig onderhoud verkeersfiscaliteit beter dan quick fix oldtimers'*. Brussel, 25 april. Geraadpleegd op https://www.serv.be/sites/default/files/documenten/SERV_20220425_fiscaliteit_oldtimers_ADV.pdf

SERV (2023a). *Rapport 'BFW-overdrachten naar de gewesten en gemeenschappen in de komende decennia: een poging tot synthese'*. 19 januari. Geraadpleegd op https://www.serv.be/sites/default/files/documenten/SERV_20230119_BFW_RAP.pdf

SERV (2023b). *Advies 'Deelakkoord burden sharing: halfvol glas dat snel verder gevuld moet'*. 20 februari. Geraadpleegd op https://www.serv.be/sites/default/files/documenten/SERV_20230220_SWA_gedeeltelijke%20burden%20sharing_ADV.pdf

Verordening (EU) 2011/691 van het Europese Parlement en de Raad van 6 juli 2011 inzake Europese milieu-economische rekeningen. *Publicatieblad van de Europese Unie* (L192), 22 juli 2011, 1-31.

VESOC (2003). *Vlaams Sociaal Akkoord 2003-2004*. Geraadpleegd op https://www.serv.be/sites/default/files/documenten/SociaalAkkoord2003_2004.pdf.

Viapass (2024). *Statistieken*. Geraadpleegd op <https://www.viapass.be/statistieken/>

Vlaamse Milieumaatschappij (n.b.). *Totaal Gefactureerde saneringsbijdragen en vergoedingen*. Geraadpleegd op <https://www.vmm.be/data/saneringsbijdragen-en-vergoedingen/overzicht-bijdragen-vergoedingen>

Vlaamse overheid (2013). *Decreet houdende de Vlaamse Codex Fiscaliteit*. Geraadpleegd op <https://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1023499¶m=inhoud&ref=search&AVIDS=>

Vlaams Parlement (2006a). *Tekst aangenomen door de plenaire vergadering – ontwerp van decreet houdende de invoering van een forfaitaire vermindering in de personenbelasting*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1019925>

Vlaams Parlement (2006b). *Toelichtingen bij de middelenbegroting en de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2007 – Algemene toelichting*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1014954>

Vlaamse Parlement (2007). *Tekst aangenomen door de plenaire vergadering: Ontwerp van decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2008*. Geraadpleegd op https://fin.vlaanderen.be/wp-content/uploads/2020/12/Programmadedcreet_BO2008_0.pdf

Vlaams Parlement (2008a). *Toelichtingen bij de middelenbegroting en de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2009 – Algemene toelichting*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1013745>

Vlaams Parlement (2008b). *Toelichtingen bij de middelenbegroting en de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2009 – Meerjarenraming 2009-2014*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1027106>

Vlaams Parlement (2008c). *Toelichtingen bij de middelenbegroting en de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2009 – Toelichting per programma*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1018939>

Vlaams Parlement (2009a). *Ontwerp van decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2010*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1028970>

Vlaams Parlement (2009b). *Toelichtingen bij de aanpassing van de middelenbegroting en de derde aanpassing van de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2009 en bij de middelenbegroting en de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2010 – Algemene toelichting*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1028690>

Vlaams Parlement (2009c). *Toelichtingen bij de middelenbegroting en de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2010 – Toelichting per programma*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1029846>

Vlaams Parlement (2010a). *Ontwerp van decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2011*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1018097>

Vlaams Parlement (2010b). *Toelichtingen bij de middelenbegroting en de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2011 – Algemene toelichting*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1012293>

Vlaams Parlement (2010c). *Toelichtingen bij de aanpassing van de middelenbegroting en de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2010 – Meerjarenraming 2011-2014*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1029238>

Vlaams Parlement (2011a). *Decreet houdende de wijziging van diverse bepalingen van het Wetboek van de met de inkomstenbelastingen gelijkgestelde belastingen betreffende de belasting op de*

inverkeerstelling op grond van milieukeurmerken. Geraadpleegd op <https://codex.vlaanderen.be/Portals/Codex/documenten/1021277.html>

Vlaams Parlement (2011b). *Decreet betreffende het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen.* Geraadpleegd op <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1021295&datum=&geannoteerd=false&print=false>

Vlaams Parlement (2011c). *Ontwerp van decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2012.* Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1034286>

Vlaams Parlement (2011d). *Toelichtingen bij de middelenbegroting en de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2012 – Algemene toelichting.* Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1034855>

Vlaams Parlement (2011e). *Toelichtingen bij de aanpassing van de middelenbegroting en de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2011 – Meerjarenraming 2011-2015.* Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1035409>

Vlaams Parlement (2012a). *Decreet tot wijziging van artikel 257, 258 en 376 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 en artikel 7 van het decreet van 23 mei 2008 houdende bepalingen tot begeleiding van de aanpassing van de begroting 2008, wat de vermindering van de onroerende voorheffing voor energiezuinige gebouwen betreft.* Geraadpleegd op <https://codexti.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1022597¶m=inhoud&AID=1159481>

Vlaams Parlement (2012b). *Ontwerp van decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2013.* Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1038040>

Vlaams Parlement (2012c). *Toelichtingen bij de eerste aanpassing van de middelenbegroting en de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2012 – Algemene toelichting.* Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1034978>

Vlaams Parlement (2012d). *Toelichtingen bij de tweede aanpassing van de middelenbegroting en de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2012 – Toelichting per programma: Beleidsdomein C: Financiën en Begroting.* Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1035027>

Vlaams Parlement (2012e). *Toelichtingen bij de middelenbegroting en de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2013 – Algemene toelichting.* Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1038341>

Vlaams Parlement (2012f). *Toelichtingen bij de middelenbegroting en de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2013 – Meerjarenraming 2013-2018.* Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1037942>

Vlaams Parlement (2013a). *Ontwerp van decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2014.* Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1038722>

Vlaams Parlement (2013b). *Ontwerp van decreet houdende invoering van een versnelde afbouw in de onroerende voorheffing van het belastbaar kadastraal inkomen van materieel en outillage ten gevolge van nieuwe investeringen.* Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1038810>

Vlaams Parlement (2013c). Schriftelijke vraag nr. 236 van Griet Smaers aan Philippe Muyters. Successie- en schenkingsrechten – Gevolgen erfenissprong. Geraadpleegd op <https://www.vlaamsparlement.be/nl/parlementaire-documenten/schriftelijke-vragen/822838>

Vlaams Parlement (2013d). Schriftelijke vraag nr. 462 van Ludo Sannen aan Philippe Muyters. Successierechten – Effect erfenissprong. Geraadpleegd op <https://www.vlaamsparlement.be/nl/parlementaire-documenten/schriftelijke-vragen/867543>

Vlaams Parlement (2013e). *Toelichtingen bij de middelenbegroting en de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2014 – Algemene toelichting*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1037437>

Vlaams Parlement (2013f). *Toelichtingen bij de middelenbegroting en de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2014 – Meerjarenraming 2014-2019*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1038022>

Vlaams Parlement (2014a). *Ontwerp van decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2015*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1049296>

Vlaams Parlement (2014b). *Toelichtingen bij de middelenbegroting en de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2015 – Algemene toelichting*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1048815>

Vlaams Parlement (2014c). *Toelichtingen bij de middelenbegroting en de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2015 – Meerjarenraming 2015-2020*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1055723>

Vlaams Parlement (2015a). *Amendementen op het ontwerp van decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2016*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1137988>

Vlaams Parlement (2015b). *Ontwerp van decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de aanpassing van de begroting 2015*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1094212>

Vlaams Parlement (2015c). *Ontwerp van decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2016*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1137207>

Vlaams Parlement (2015d). *Tekst aangenomen door de plenaire vergadering van het ontwerp van decreet tot invoering van de kilometerheffing en stopzetting van de heffing van het eurovignet en tot wijziging van de Vlaamse Codex Fiscaliteit van 13 december 2013 in dat verband*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1110458>

Vlaams Parlement (2015e). *Toelichtingen bij de middelenbegroting en de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2016 – Algemene toelichting*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1135269>

Vlaams Parlement (2015f). *Toelichtingen bij de middelenbegroting en de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2016 – Meerjarenraming 2016-2021*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1140745>

Vlaams Parlement (2015g). *Toelichtingen bij de middelenbegroting en de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2016 – Toelichting per programma – Beleidsdomein C: Financiën en Begroting*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1136919>

Vlaams Parlement (2016a). *Decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2017*. Geraadpleegd op <https://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1027690¶m=inhoud&ref=search&AVIDS=1303468,1303473,1303503,1303535>

Vlaams Parlement (2016b). *Ontwerp van decreet houdende de vernieuwde taakstelling en gewijzigde financiering van de provincies*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1205287>

Vlaams Parlement (2016c). *Toelichtingen bij de aanpassingen van de middelenbegroting en de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2016 – Toelichting per programma: Beleidsdomein C: Financiën en Begroting*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1178999>

Vlaams Parlement (2016d). *Toelichtingen bij de aanpassing van de middelenbegroting en de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2016 – Toelichting per programma: Beleidsdomein J: Werk en Sociale Economie*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1179003>

Vlaams Parlement (2016e). *Toelichtingen bij de middelenbegroting en de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2017 – Algemene toelichting*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1214472>

Vlaams Parlement (2016f). *Toelichtingen bij de middelenbegroting en de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2017 – Meerjarenraming 2017-2022*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1219326>

Vlaams Parlement (2017a). *Decreet houdende wijziging van de Vlaamse Codex Fiscaliteit van 13 december 2013, wat betreft de vergroening van de verkeersfiscaliteit voor lichte vracht en oldtimers*. Geraadpleegd op <https://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1028379¶m=inhoud&AID=1227301>

Vlaams Parlement (2017b). *Decreet houdende bepalingen tot verdere regeling van de invordering van niet-fiscale schuldvorderingen voor de Vlaamse Gemeenschap en voor het Vlaamse Gewest en de instellingen die eronder ressorteren, diverse fiscale bepalingen, en de overname van de dienst van de belasting op spelen en weddenschappen, de automatische ontspanningstoestellen en de openingsbelasting op slijterijen van gegiste dranken*. Geraadpleegd op <https://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1028808¶m=inhoud&AID=1231593>

Vlaams Parlement (2017c). *Toelichtingen bij de middelenbegroting en de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2018 – Algemene toelichting*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1338947>

Vlaams Parlement (2017d). *Toelichtingen bij de middelenbegroting en de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2018 – Meerjarenraming 2018-2023*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1344374>

Vlaams Parlement (2017e). *Toelichtingen bij de middelenbegroting en de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2018 – Toelichting per programma: Beleidsdomein C: Financiën en Begroting*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1341178>

Vlaams Parlement (2018a). *Decreet houdende de rationalisering van fiscale gunstmaatregelen*. Geraadpleegd op <https://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1029548¶m=inhoud&ref=search&AVIDS=>

Vlaams Parlement (2018b). *Decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2019*. Geraadpleegd op <https://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1030049¶m=inhoud&ref=search&AVIDS=1360134,1360157,1360168>

Vlaams Parlement (2018c). *Schriftelijke vraag nr. 372 van Daniëlle Vanwesenbeeck aan Philippe Muyters. Winwinleningen – Stand van zaken*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1388389>

Vlaams Parlement (2018d). *Tekst aangenomen door de plenaire vergadering van het ontwerp van decreet houdende wijziging van de Vlaamse Codex Fiscaliteit van 13 december 2013 wat betreft de hervorming van het verkooprecht en vereenvoudigingen in de registratiebelasting*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1398896>

Vlaams Parlement (2018e). *Toelichtingen bij de middelenbegroting en de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2019 – Algemene toelichting*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1427066>

Vlaams Parlement (2018f). *Toelichtingen bij de middelenbegroting en de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2019 – Meerjarenraming 2019-2024*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1431457>

Vlaams Parlement (2018g). *Toelichtingen bij de aanpassing van de middelenbegroting en de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2018 – Toelichting per programma: Beleidsdomein C: Financiën en Begroting*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1393274>

Vlaams Parlement (2018h). *Toelichtingen bij de middelenbegroting en de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2019 – Toelichting per programma: Beleidsdomein J: Werk en Sociale Economie*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1427746>

Vlaams Parlement (2019a). *Tekst aangenomen door de plenaire vergadering van het ontwerp van programmadecreet bij de begroting 2020*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1511152>

Vlaams Parlement (2019b). *Toelichtingen bij de middelenbegroting en de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2020 en bij de aanpassing van de middelenbegroting en de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2019 – Algemene toelichting*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1499654>

Vlaams Parlement (2019c). *Toelichtingen bij de middelenbegroting en de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2020 – Meerjarenraming 2019-2024*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1499421>

Vlaams Parlement (2019d). *Beleids- en begrotingstoelichting – Financiën en Begroting – Begrotingsjaar 2020*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1551577>

Vlaams Parlement (2019e). *Beleids- en begrotingstoelichting – Werk en Sociale Economie – Begrotingsjaar 2020*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1551589>

Vlaams Parlement (2020a). *Tekst aangenomen door de plenaire vergadering van het ontwerp van decreet tot wijziging van het decreet van 19 mei 2006 betreffende de Winwinlening, wat betreft het Vriendenaandeel*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1621862>

Vlaams Parlement (2020b). *Tekst aangenomen door de plenaire vergadering van het ontwerp van decreet tot wijziging van het decreet van 19 mei 2006 betreffende de Winwinlening, wat betreft de COVID-19-Winwinlening*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1597602>

Vlaams Parlement (2020c). *Tekst aangenomen door de plenaire vergadering van het ontwerp van programmadecreet bij de begroting 2021*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1634861>

Vlaams Parlement (2020d). *Toelichtingen bij de middelenbegroting en de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2021 en bij de tweede aanpassing van de middelenbegroting en de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2020 – Algemene toelichting*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1611615>

Vlaams Parlement (2020e). *Toelichtingen bij de middelenbegroting en de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2021 – Meerjarenraming 2020-2025*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1613619>

Vlaams Parlement (2020f). *Beleids- en begrotingstoelichting – Financiën en Begroting – Begrotingsjaar 2021*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1613992>

Vlaams Parlement (2020g). *Beleids- en begrotingstoelichting – Werk en Sociale Economie – Begrotingsjaar 2021*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1613978>

Vlaams Parlement (2021a). *Beleids- en begrotingstoelichting Financiën en Begroting: Begrotingsuitvoering 2020*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1715204>

Vlaams Parlement (2021b). *Beleids- en begrotingstoelichting Werk en Sociale Economie: Begrotingsuitvoering 2020*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1714837>

Vlaams Parlement (2021c). *Beleids- en begrotingstoelichting – Financiën en Begroting – Begroting 2022*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1764336>

Vlaams Parlement (2021d). *Beleids- en begrotingstoelichting – Werk en Sociale Economie – Begroting 2022*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1764320>

Vlaams Parlement (2021e). *Tekst aangenomen door de plenaire vergadering van het ontwerp van programmadecreet bij de begroting 2022*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1783985>

Vlaams Parlement (2021f). *Toelichtingen bij de middelenbegroting en de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2022 – Algemene toelichting*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1760345>

Vlaams Parlement (2021g). *Toelichtingen bij de middelenbegroting en de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2022 – Meerjarenraming 2021-2026*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1762120>

Vlaams Parlement (2021h). *Vlaamse Brede Heroverweging: Financiën en Begroting*. Geraadpleegd op https://docs.vlaamsparlement.be/docs/begroting/brede-heroverweging/eindrapporten-project-groepen/Eindrapport_FB_Geredigeerd.pdf

Vlaams Parlement (2022a). *Beleids- en begrotingstoelichting Financiën en Begroting: Begrotingsuitvoering 2021*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1840730>

Vlaams Parlement (2022b). *Beleids- en begrotingstoelichting Werk en Sociale Economie: Begrotingsuitvoering 2021*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1841059>

Vlaams Parlement (2022c). *Beleids- en begrotingstoelichting – Financiën en Begroting – Begroting 2023*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1887382>

Vlaams Parlement (2022d). *Beleids- en begrotingstoelichting – Werk en Sociale Economie – Begroting 2023*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1887550>

Vlaamse Parlement (2022e). *Tekst aangenomen door de plenaire vergadering - Ontwerp van decreet houdende wijziging van de Vlaamse Codex Fiscaliteit van 13 december 2013*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1898345>

Vlaams Parlement (2022f). *Toelichtingen bij de middelenbegroting en de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2023 – Algemene toelichting*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1918667>

Vlaams Parlement (2022h). *Toelichtingen bij de middelenbegroting en de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2023 – Meerjarenraming 2022-2027*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1889664>

Vlaams Parlement (2023a). *Beleids- en begrotingstoelichting Financiën en Begroting: Begrotingsuitvoering 2022*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1955237>

Vlaams Parlement (2023b). *Beleids- en begrotingstoelichting Werk en Sociale Economie: Begrotingsuitvoering 2022*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1955127>

Vlaams Parlement (2023c). *Beleids- en begrotingstoelichting – Werk en Sociale Economie – Begroting 2024*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=2002219>

Vlaams Parlement (2023d). *Beleids- en begrotingstoelichting – Financiën en Begroting – Begroting 2024*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=2001658>

Vlaams Parlement (2023e). *Beleids- en begrotingstoelichting – Economie, Wetenschap en Innovatie – Begroting 2024*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=2001788>

Vlaams Parlement (2023f). *Beleids- en begrotingstoelichting – Energie en Klimaat – Begroting 2024*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=2001676>

Vlaams Parlement (2023g). *Bijlagen bij het ontwerp van decreet houdende de middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2024*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=2001139>

Vlaams Parlement (2023h). *Decreet programmadecreet bij de begroting 2024*. Geraadpleegd op <https://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1039173¶m=inhoud&ref=search&AVIDS=1492809,1492810>

Vlaams Parlement (2023i). *Tekst aangenomen door de plenaire vergadering van het ontwerp van programmadecreet bij de begroting 2024*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=2018814>

Vlaams Parlement (2023j). *Toelichtingen bij de aanpassing van de middelenbegroting en de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2023 – Algemene toelichting*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1956168>

Vlaams Parlement (2023k). *Toelichtingen bij de middelenbegroting en de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2024 – Algemene toelichting*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=2001150>

Vlaams Parlement (2023l). *Toelichtingen bij de middelenbegroting en de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2024 – Meerjarenraming 2023-2028*. Geraadpleegd op <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=2001363>

Vlaamse Regering (2009). *De Vlaamse Regering 2009-2014: Een daadkrachtig Vlaanderen in beslissende tijden*. Geraadpleegd op <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/6199>

Vlaamse Regering (2016). *Decreet houdende het Vlaamse doelgroepenbeleid*. Geraadpleegd op <https://codex.vlaanderen.be/printdocument.ashx?id=1026667&datum=&geannoteerd=false&print=false>

Vlaamse Regering (2018a). *Besluit van de Vlaamse Regering tot uitvoering van diverse bepalingen van het decreet van 4 maart 2016 houdende het Vlaamse doelgroepenbeleid (VR 2018 2610 DOC.1206/2)*. Geraadpleegd op <https://beslissingenvlaamseregering.vlaanderen.be/document-view/525983b8-dec1-11e9-aa72-0242c0a80002>

Vlaamse Regering (2018b). *Decreet houdende wijziging van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen 1992, wat betreft de vermindering van de personenbelasting voor uitgaven voor beschermde goederen*.

Geraadpleegd op <https://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1029292¶m=inhoud&ref=search&AVIDS=>

Vlaams Regering (2018c). *Decreet tot modernisering van de erf- en schenkbelasting, aangepast aan het nieuwe erfrecht*. Geraadpleegd op <https://beslissingenvlaamseregering.vlaanderen.be/document-view/523da68e-dec1-11e9-aa72-0242c0a80002>

Vlaamse Regering (2018d). *Memorie van toelichting - Ontwerp van decreet houdende wijziging van de Vlaamse Codex Fiscaliteit van 13 december 2013 wat betreft de hervorming van het verkooprecht en vereenvoudigingen in de registratiebelasting* (VR 2018 1603 DOC.0261/3). Geraadpleegd op <https://beslissingenvlaamseregering.vlaanderen.be/document-view/521c1424-dec1-11e9-aa72-0242c0a80002>

Vlaamse Regering (2019a). *Mededeling aan de Vlaamse Regering – Betreft: Uitdoving geïntegreerde woonbonus en verlaging verkooprecht vanaf 2020* (VR 2019 1110 MED.0331/1). Geraadpleegd op [Beslissingen van de Vlaamse Regering | Vlaanderen.be](https://beslissingenvlaamseregering.vlaanderen.be)

Vlaamse Regering (2019b). *Vlaamse Regering 2019-2024 – Regeerakkoord*. Geraadpleegd op <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/31741>

Vlaamse Regering (2021). *Decreet tot wijziging van de Vlaamse Codex Fiscaliteit van 13 december 2013, wat betreft de tariefverlaging voor non-profitlegaten en non-profitschenken en de invoering van de vriendenerfenis*. Geraadpleegd op <https://beslissingenvlaamseregering.vlaanderen.be/document-view/605330D93391400008000263>

Vlaamse Regering (2022a). *Decreet tot wijziging van de Vlaamse Codex Fiscaliteit van 13 december 2013, wat betreft de indeling in categorieën van automatische ontspanningstoestellen* (VR 2022 2511 DEC.0105). Geraadpleegd op <https://beslissingenvlaamseregering.vlaanderen.be/document-view/637F69FD34B8770AF8FDF530>

Vlaamse Regering (2022b). *Nota aan de Vlaamse Regering - ontwerp besluit van de Vlaamse Regering tot uitvoering van het decreet van 20 mei 2022 tot regeling van de toekenning van een jobbonus – Definitieve goedkeuring* (VR 2022 0107 DOC.0741/1). Geraadpleegd op [Beslissingen van de Vlaamse Regering | Vlaanderen.be](https://beslissingenvlaamseregering.vlaanderen.be)

Vlaamse Regering (2022c). *Nota aan de Vlaamse Regering - Ontwerp besluit van de Vlaamse Regering tot uitvoering van het decreet van 15 juli 2022 tot regeling van de toekenning van een jobbonus plus voor startende zelfstandigen - Definitieve goedkeuring* (VR 2022 1011 DOC.1214/1). Geraadpleegd op [Beslissingen van de Vlaamse Regering | Vlaanderen.be](https://beslissingenvlaamseregering.vlaanderen.be)

Vlaamse Regering (2023a). *Nota aan de Vlaamse Regering – Ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 1 juli 2022 tot uitvoering van het decreet van 20 mei 2022 tot regeling van de toekenning van een jobbonus, wat betreft de aanpassing van de loongrenzen en het minimumbedrag van de jobbonus* (VR 2023 0206 DOC.0664/1). Geraadpleegd op [Beslissingen van de Vlaamse Regering | Vlaanderen.be](https://beslissingenvlaamseregering.vlaanderen.be)

Vlaamse Regering (2023b). *Nota aan de Vlaamse Regering – Ontwerp besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het koninklijk besluit van 16 mei 2003 tot uitvoering van het Hoofdstuk 7 van Titel IV van de programmawet van 24 december 2002 (I), betreffende de harmonisering en vereenvoudiging*

van de regelingen inzake verminderingen van de sociale zekerheidsbijdragen. Geraadpleegd op <https://beslissingenvlaamseregering.vlaanderen.be/document-view/6459FEB28E8235823F6B72BB>

Vlaamse Regering (2023c). *Nota aan de Vlaamse Regering – Ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van artikel 2 van het besluit van de Vlaamse Regering van 1 juli 2022 tot uitvoering van het decreet van 20 mei 2022 tot regeling van de toekenning van een jobbonus - Definitieve goedkeuring* (VR 2023 3108 DOC.1130/1). Geraadpleegd op [Beslissingen van de Vlaamse Regering | Vlaanderen.be](https://beslissingenvlaamseregering.vlaanderen.be)

Vlaamse Regering (2023d). *Voortgangsrapport Vlaamse Klimaatfonds 2013-2022* (VR 2023 0809 MED.0315/2bis). Geraadpleegd op <https://beslissingenvlaamseregering.vlaanderen.be/document-view/64FABD513605E1AC863BE87D>

Waelkens, S (2018). *Het gunstregime voor de overdracht en overgang van familiebedrijven in België* [Thesis, Universiteit Gent]. https://libstore.ugent.be/fulltxt/RUG01/002/480/525/RUG01-002480525_2018_0001_AC.pdf

Afkortingen

AOT	Automatische ontspanningstoestellen
APETRA	Agence de Pétrole-Petroleum Agentschap
Art.	Artikel
BA	Begrotingsaanpassing
BBC	Beleids- en Beheerscyclus
Bbp	Bruto binnenlands product
BBT	Beleids- en begrotingstoelichting
BFW	Bijzondere Financieringswet
BHG	Brussels Hoofdstedelijk Gewest
BIV	Belasting op inverkeerstelling
BO	Begrotingsopmaak
BTW	Belasting op toegevoegde waarde
CNG	Compressed Natural Gas-voertuigen
CREG	Commissie voor de Regulering van Elektriciteit en Gas
DSP	Personen in doorstromingsprogramma's
dz	duizend
EER	Europese Economisch Ruimte
ESR	Europees Stelsel van Rekeningen
ESV	Erkende Sociale Verhuurmaatschappijen
EU	Europese Unie
EU ETS	EU Emissions Trading System (Europees Stelsel voor Emissiehandel)
EVA	Extern Verzelfstandigd Agentschap
EWI	Departement Economie, Wetenschap en Innovatie
FAPETRO	Fonds voor de Analyse van Aardolieproducten
FB	Departement Financiën en Begroting
FED	Federale overheid
FOD FIN	Federale Overheidsdienst Financiën
FPB	Federaal Planbureau
G&G	gewesten en gemeenschappen
Gem.	Gemiddelde
GESCO's	gesubsidieerde contractuelen
HKVZ	Hulp- en Voorzorgskas voor Zeevarenden
HRF	Hoge Raad van Financiën
IVA	Intern Verzelfstandigd Agentschap
JVB	Jaarlijkse verkeersbelasting
KI	Kadastraal inkomen
MINA-fonds	Fonds voor Preventie en Sanering inzake Leefmilieu en Natuur
MJR	Meerjarenraming
mld	miljard
mln	miljoen
NBB	Nationale Bank van België
NEDC	New European Driving Cycle

NMBS	Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen
NV	Niet verdeeld
OCMW	Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn
ODV	openbardienstverplichtingen
OV	Onroerende voorheffing
PHEV	Plug-in Hybride Elektrische Voertuigen
pk	paardenkracht
RSZ	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
UITV	Begrotingsuitvoering
VAPH	Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap
VBH	Vlaamse Brede Heroverweging
VCF	Vlaamse Codex Fiscaliteit
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
VEKP	Vlaams Energie- en Klimaatplan
VESOC	Vlaams Economisch Sociaal Overlegcomité
VG	Vlaams Gewest
VLABEL	Vlaamse belastingdienst
VLAIO	Vlaams Agentschap Innoveren & Ondernemen
VMM	Vlaamse Milieumaatschappij
VMW	Vlaamse Maatschappij voor Watervoorziening
VOP	Vlaamse ondersteuningspremie
VREG	Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt
WG	Waals Gewest
WKK	warmtekrachtkoppeling
WLTP	Worldwide Harmonized Light vehicles Test Procedure
WSE	Departement Werk en Sociale Economie

Lijst met figuren

Figuur 1: Vlaamse overheid, evolutie ontvangsten gewestbelastingen, UITV 2009-2022, BA 2023 en BO 2024, in € mln.....	33
Figuur 2: Vlaamse overheid, evolutie ontvangsten gewestbelastingen, verschil t.o.v. vorige begrotingsjaar, UITV 2010-2022, BA 2023 en BO 2024, in € mln	34
Figuur 3: Vlaamse overheid, evolutie ontvangsten gewestbelastingen t.o.v. het bbp, UITV 2009-2022, BA 2023 en BO 2024, in % bbp als index 2009 = 100	35
Figuur 4: België, evolutie Vlaamse ontvangsten registratierechten en huizenprijzen in België en de EU, 2009-2022, index 2009 = 100 (bron: Eurostat (2023a) en UITV 2009-2022)	39
Figuur 5: België, gewesten, aantal transacties huizen en appartementen, 2010-2022, index 2010 = 100 (bron: Statbel, 2023a).....	40
Figuur 6: Vlaamse overheid, evolutie ontvangsten gewestbelastingen thema patrimonium, UITV 2009-2022, BA 2023 en BO 2024, in % bbp met index 2009 = 100	43
Figuur 7: Vlaamse gewest, evolutie inschrijvingen motorvoertuigen, indeling naar aandrijvingsvorm, 2012-2023 (bron: Statbel, 2023c).....	54
Figuur 8: Vlaamse overheid, ontvangsten gewestbelastingen thema mobiliteit, UITV 2009-2022, BA 2023 en BO 2024, in % bbp als index 2009 = 100	56
Figuur 9: Vlaamse overheid, evolutie ontvangsten gewestbelastingen thema overdracht van vermogen, UITV 2009-2022, BA 2023 en BO 2024, in % bbp als index 2009 = 100.....	69
Figuur 10: Vlaamse overheid, evolutie thema overige gewestbelastingen, UITV 2009-2022, BA 2023 en BO 2024, in % bbp en met index 2009 = 100	79
Figuur 11: Vlaamse overheid, gewestbelastingen, geraamde budgettaire impact door fiscale bepalingen, indeling naar aard, BO 2024, in % van geraamde impact (bron: eigen berekeningen o.b.v Vlaams Parlement 2023g).....	87
Figuur 12: Vlaamse overheid, gewestbelastingen, geraamde budgettaire impact door fiscale bepalingen, indeling naar fiscale uitgave, BO 2024, in % van geraamde impact (bron: eigen berekeningen o.b.v. Vlaams Parlement 2023g)	89
Figuur 13: België, gewesten, ontvangen gewestbelastingen (per capita), UITV 2010-2022, in € per capita (linker y-as, staafdiagram) en % van nationale gemiddelde (rechter y-as, lijngrafiek) (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024 en Viapass 2024).....	95
Figuur 14: België, gewesten, ontvangsten verkooprecht (per capita), UITV 2010-2022, in € per capita (linker y-as, staafdiagram) en in % van nationale gemiddelde (rechter y-as, lijngrafiek) (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024 en Statbel 2023a).....	98

Figuur 15: Vlaams gewest, ontvangsten verkooprecht (per capita en in % van nationale gemiddelde), decompositie gewestelijke verschillen, UITV 2010-2022 (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024 en Statbel 2023a).....	99
Figuur 16: België, gewesten, ontvangsten onroerende voorheffing (per capita, gewestelijke basisheffing), UITV 2010-2022, in € per capita (linker y-as, staafdiagram) en in % van nationale gemiddelde (rechter y-as, lijngrafiek) (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024)	101
Figuur 17: Vlaams gewest, ontvangsten onroerende voorheffing (per capita, in % van nationale gemiddelde, gewestelijke basisheffing), decompositie gewestelijke verschillen, UITV 2010-2022, (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024).....	101
Figuur 18: België, gewesten en lokale besturen, onroerende voorheffing (per capita, opcentiemen lokale besturen), UITV 2015-2022, in € per capita (linker y-as, staafdiagram) en in % van nationale gemiddelde (rechter y-as, lijngrafiek) (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024 en Agentschap Binnenlands Bestuur 2024)	103
Figuur 19: Vlaams gewest, onroerende voorheffing (per capita als % van nationale gemiddelde, opcentiemen lokale besturen en gewestelijke basisheffing), UITV 2015-2022, decompositie gewestelijke verschillen (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024 en Agentschap Binnenlands Bestuur 2024)	104
Figuur 20: België, gewesten, ontvangsten verkeersbelasting (per capita), UITV 2010-2022, in € per capita (linker y-as, staafdiagram) en % van nationale gemiddelde (rechter y-as, lijngrafiek) (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024 en Statbel 2023c)	106
Figuur 21: Vlaamse gewest, ontvangsten jaarlijkse verkeersbelasting (per capita als % van nationale gemiddelde), UITV 2015-2022, decompositie gewestelijke verschillen (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024 en Statbel 2023c).....	107
Figuur 22: België, gewesten, ontvangsten belasting op inverkeerstelling (per capita), UITV 2010-2022, in € per capita (linker y-as, staafdiagram) en in % van nationale gemiddelde (rechter y-as, lijngrafiek) (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024 en Statbel 2023c)	108
Figuur 23: Vlaams gewest, ontvangsten belasting op inverkeerstelling per capita, UITV 2010-2022, in € per capita en in % van nationale gemiddelde (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024 en Statbel 2023c)	109
Figuur 24: België, gewesten, tol kilometerheffing vrachtwagens (per capita), 2016-2022, in € per capita (linker y-as, staafdiagram) en % van nationale gemiddelde (rechter y-as, lijngrafiek) (bron: eigen berekeningen o.b.v. Viapass 2024).....	110
Figuur 25: Vlaams gewest, tol ontvangen via kilometerheffing vrachtwagens (€ per capita), 2016-2022 (bron: eigen berekeningen o.b.v. Viapass 2024)	111
Figuur 26: België, gewesten, ontvangsten erfbelasting (per capita), UITV 2010-2022, in € per capita (linker y-as, staafdiagram) en % van nationale gemiddelde (rechter y-as, lijngrafiek) (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB(2024 en Statbel 2024b)	115

Figuur 27: Vlaams gewest, ontvangsten erfbelasting (per capita en in % van nationale gemiddelde), decompositie gewestelijke verschillen, UITV 2010-2022 (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024 en Statbel 2024b)	115
Figuur 28: België, gewesten, schenkbelasting per capita, UITV 2010-2022, in € per capita (linker y-as, staafdiagram) en in % van nationale gemiddelde (rechter y-as, lijngrafiek) (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024).....	116
Figuur 29: België, gewesten, ontvangsten netto opcentiemen (per capita), UITV 2015-2022 en ramingen bij ongewijzigd beleid 2023-2028, in € per capita (linker y-as, staafdiagram) en in % van nationale gemiddelde (rechter y-as, lijngrafiek) (bron: eigen berekeningen o.b.v. FOD FIN-raming bij de BO 2024)	146
Figuur 30: België, fiscale ontvangsten energie, UITV 2009-2022, in € mln (linker y-as, gestapeld vlak) en % van het bbp (rechter y-as, lijngrafiek) (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024)....	156
Figuur 31: Vlaamse overheid, ingeleverde en uit de markt genomen groenestroomcertificaten, UITV 2010-2022, in € mln (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024).....	157
Figuur 32: België, ontvangsten EU ETS, UITV 2013-2022, in € mln (linker y-as) en % bbp (rechter y-as) (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB, 2024).....	159
Figuur 33: Vlaams gewest, evolutie veilingvolume EU ETS voor Vlaanderen (linker y-as) en gemiddelde CO ₂ -prijs per emissierecht (rechter y-as), 2013-2022 (bron: Vlaamse Regering, 2023d)	160
Figuur 34: België, ontvangsten vervuiling en hulpbronnen, UITV 2009-2022, in € mln (linker y-as, gestapeld vlak) en % van het bbp (rechter y-as, lijngrafiek) (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024)	163
Figuur 35: Vlaamse overheid, evolutie fiscale uitgaven, UITV 2015-2022, BA 2023 en BO 2024, in € mln	193
Figuur 36: Vlaamse overheid, evolutie fiscale uitgaven binnen thema patrimonium, 2015-2024, in € mln	194
Figuur 37: Vlaamse overheid, evolutie fiscale uitgaven, jaarlijkse wijziging t.o.v. vorige begroting, UITV 2016-2022, BA 2023 en BO 2024, in € mln	195
Figuur 38: Vlaamse overheid, evolutie fiscale uitgaven, UITV 2015-2022, in % bbp	196
Figuur 39: Vlaamse overheid, evolutie fiscale uitgaven, UITV 2015-2022, BA 2023 en BO 2024, in % bbp als index 2015 = 100	197

Lijst met tabellen

Tabel 1: Vlaamse overheid, ontvangsten, belangrijkste categorieën, BO 2024.....	21
Tabel 2: België, fiscale en parafiscale ontvangsten, indeling naar deelopoverheid, UITV 2022, in € mln en % van het totaal (bron: NBB, 2024)	22
Tabel 3: België, fiscale ontvangsten, indeling naar deelopoverheid en economische functie, UITV 2022, in € mln en % van het totaal (bron: NBB, 2024)	26
Tabel 4: België, parafiscale ontvangsten, indeling naar deelopoverheid en type, UITV 2022, in € mln en % (bron: NBB, 2024).....	27
Tabel 5: Vlaamse overheid, ontvangsten via gewestbelastingen, BO 2024	30
Tabel 6: Vlaamse overheid, aandeel gewestbelastingen in totale Vlaamse ontvangsten (TOT), UITV 2010-2022, BA 2023 en BO 2024.....	31
Tabel 7: Vlaamse overheid, ontvangsten via gewestbelastingen, UITV 2010-2022, BA 2023 en BO 2024, in % bbp	36
Tabel 8: Vlaamse overheid, ontvangsten via gewestbelastingen, UITV 2010-2022, BA 2023 en BO 2024, in % bbp als index 2009 = 100	36
Tabel 9: Vlaamse overheid, onroerende voorheffing, maximale E-peil vermindering met 50% bij nieuwbouw of ingrijpende energetische renovatie, 2013 t.e.m. 2023 (bron: VCF)	41
Tabel 10: Vlaamse overheid, onroerende voorheffing, maximale E-peil vermindering met 100% bij nieuwbouw of ingrijpende energetische renovatie, 2013 t.e.m. 2023 (bron: VCF)	41
Tabel 11: Vlaamse overheid, hervormingen gewestbelastingen thema patrimonium, 2009-2024 46	
Tabel 12: Vlaamse overheid, ontvangsten gewestbelastingen thema patrimonium, UITV 2010-2022, BA 2023 en BO 2024, in % bbp	48
Tabel 13: Vlaamse overheid, ontvangsten gewestbelastingen thema patrimonium, nominale evolutie en procentuele wijziging t.o.v. vorige jaar, UITV 2009-2022, BA 2023 en BO 2024, in € dz en %.....	49
Tabel 14: Vlaamse overheid, ontvangsten gewestbelastingen thema patrimonium, UITV 2010-2022, BA 2023 en BO 2024, in % bbp als index 2009 = 100	50
Tabel 15: België en EU, 2009-2022, jaarlijkse inflatie van huizenprijzen, in index 2009 = 100 (bron: Eurostat, 2023a)	50
Tabel 16: België en gewesten, volume transacties van onroerende goederen (huizen + appartementen), 2010-2022, in index 2010 = 100 (bron: Statbel, 2023a)	50
Tabel 17: Vlaamse overheid, prognose ontvangsten gewestbelastingen thema patrimonium, 2022-2028, in € dz en % (bron: MJR 2023-2028)	51

Tabel 18: België, kilometerheffing vrachtwagens, aandeel Belgische en buitenlandse nummerplaten in tolheffing, 2017-2023, in % (bron: Viapass, 2024)	55
Tabel 19: Vlaamse overheid, hervormingen gewestbelastingen thema mobiliteit, 2009-2024	59
Tabel 20: Vlaamse overheid, ontvangsten gewestbelastingen thema mobiliteit, nominale evolutie en procentuele wijziging t.o.v. vorige jaar, UITV 2009-2022, BA 2023 en BO 2024, in € dz en %....	61
Tabel 21: Vlaamse overheid, ontvangsten gewestbelastingen thema mobiliteit, UITV 2009-2022, in % bbp	62
Tabel 22: Vlaamse overheid, 2009-2024, ontvangsten gewestbelastingen thema mobiliteit, UITV 2010-2022, BA 2023 en BO 2024, in % bbp als index 2009 = 100.....	62
Tabel 23: Vlaamse overheid, raming netto-ontvangst door invoering kilometerheffing, 2016-2024	63
Tabel 24: Vlaamse overheid, ontvangsten gewestbelastingen thema mobiliteit, geraamd vergroeningseffect, 2015-2024.....	63
Tabel 25: Vlaamse overheid, prognose ontvangsten gewestbelastingen thema mobiliteit, 2022-2028, in € dz en % (bron: MJR 2023-2028)	64
Tabel 26: Vlaamse Gewest, evolutie overlijdens, 2009-2029 (bron: Statbel, 2024a)	67
Tabel 27: Vlaamse overheid, hervormingen gewestbelastingen thema overdracht van vermogen, 2009-2024.....	71
Tabel 28: Vlaamse overheid, ontvangsten gewestbelastingen thema overdracht van vermogen, nominale evolutie en procentuele wijziging t.o.v. vorige jaar, UITV 2009-2022, BA 2023 en BO 2024, in € dz en %	76
Tabel 29: Vlaamse overheid, ontvangsten thema overdracht van vermogen, UITV 2009-2022, BA 2023 en BO 2024, in % bbp.....	76
Tabel 30: Vlaamse overheid, ontvangsten gewestbelastingen thema overdracht van vermogen, UITV 2009-2022, BA 2023 en BO 2024, in % bbp als index 2009 = 100	77
Tabel 31: Vlaamse overheid, prognose ontvangsten gewestbelastingen thema overdracht van vermogen, 2022-2028, in € dz en % (bron: MJR 2023-2028).....	77
Tabel 32: Vlaamse overheid, hervormingen thema overige gewestbelastingen, 2009-2024	80
Tabel 33: Vlaamse overheid, ontvangsten thema overige gewestbelastingen, nominale evolutie en procentuele wijziging t.o.v. vorige jaar, UITV 2009-2022, BA 2023 en BO 2024, in € dz en %	81
Tabel 34: Vlaamse overheid, ontvangsten thema overige gewestbelastingen, UITV 2009-2022, BA 2023 en BO 2024, in % bbp.....	82
Tabel 35: Vlaamse overheid, ontvangsten thema overige gewestbelastingen, UITV 2009-2022, BA 2023 en BO 2024, in % bbp als index 2009 = 100	82

Tabel 36: Vlaamse overheid, prognose ontvangsten thema overige gewestbelastingen, 2022-2028, in € dz en % (bron: MJR 2023-2028)	83
Tabel 37: Vlaamse overheid, gewestbelastingen, geraamde budgettaire impact door fiscale bepalingen, BO 2024 (bron: eigen berekeningen o.b.v. Vlaams Parlement, 2023g).....	85
Tabel 38: Vlaamse overheid, gewestbelastingen, geraamde budgettaire impact fiscale bepalingen, indeling naar aard, BO 2024 (bron: eigen berekeningen o.b.v. Vlaams Parlement, 2023g)	91
Tabel 39: Vlaamse overheid, gewestbelastingen, geraamde budgettaire impact fiscale bepalingen, indeling naar fiscale uitgave, BO 2024 (bron: eigen berekeningen o.b.v. Vlaams Parlement, 2023g)	92
Tabel 40: Vlaamse overheid, gewestbelastingen, geraamde budgettaire impact fiscale bepalingen, indeling naar fiscale uitgave en aard, BO 2024 (bron: eigen berekeningen o.b.v. Vlaams Parlement, 2023g)	92
Tabel 41: België, gewesten, ontvangsten gewestbelastingen, UITV 2022 (bron: NBB 2024 en Viapass 2024)	93
Tabel 42: België, gewesten, ontvangen gewestbelastingen per capita, UITV 2022 (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024 en Viapass 2024)	94
Tabel 43: België, gewesten, verkooprecht, 2022, belangrijkste tarieven, vrijstellingen en verminderingen	97
Tabel 44: België, gewesten, ontvangsten registratierechten (per capita), belangrijkste aandrijvers, UITV 2022 (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024 en Statbel 2023a)	98
Tabel 45: België, gewesten, ontvangsten onroerende voorheffing (gewestelijke basisheffing) en totaal kadastraal inkomen, UITV 2022 (bron: NBB 2024 en Statbel 2023b).....	100
Tabel 46: België, gewesten, ontvangsten onroerende voorheffing (per capita, gewestelijke basisheffing), belangrijkste aandrijvers, UITV 2022 (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024 en Statbel 2023b).....	100
Tabel 47: België, gewesten, ontvangsten onroerende voorheffing (alle overheidsniveaus), UITV 2022 (bron: NBB 2024 en Agentschap Binnenlands Bestuur 2024).....	102
Tabel 48: Vlaams Gewest, ontvangsten lokale besturen via onroerende voorheffing, UITV 2022 (bron: Agentschap Binnenlands Bestuur 2024)	102
Tabel 49: België, lokale besturen, ontvangsten onroerende voorheffing (per capita), belangrijkste aandrijvers, UITV 2022 (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024, Statbel 2023b, en Agentschap Binnenlands Bestuur 2024)	103
Tabel 50: België, gewesten en lokale besturen, ontvangsten onroerende voorheffing (per capita, alle overheidsniveaus), belangrijkste aandrijvers, UITV 2022 (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024; Statbel 2023b; Agentschap Binnenlands Bestuur 2024)	104

Tabel 51: België, gewesten, ontvangsten jaarlijkse verkeersbelasting (per capita), belangrijkste aandrijvers, UITV 2022 (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024 en Statbel 2023c)	106
Tabel 52: België, gewesten, ontvangsten belasting op inverkeerstelling (per capita), belangrijkste aandrijvers, UITV 2022 (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024 en Statbel 2023c)	108
Tabel 53: België, gewesten, kilometerheffing voor vrachtwachten, tolheffing en aantal kilometers, 2022 (bron: Viapass, 2024)	109
Tabel 54: België, gewesten, tol kilometerheffing voor vrachtwagens per capita, belangrijkste aandrijvers, 2022 (bron: eigen berekeningen o.b.v. Viapass 2024)	110
Tabel 55: België, gewesten, ontvangsten erfbelasting (per capita), belangrijkste aandrijvers, 2022, (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024 en Statbel 2024b)	112
Tabel 56: België, gewesten, erfenisbelasting, tarieven in rechte lijn, 2024 (bron: Vlaamse overheid (2013) & FOD Financiën)	113
Tabel 57: België, gewesten, erfenisbelasting, tarieven broers en zussen, 2024 (bron: Vlaamse overheid (2013) & FOD Financiën)	113
Tabel 58: België, gewesten, erfenisbelasting, tarieven ooms, tantes, neven en nichten, 2024 (bron: Vlaamse overheid 2013 en FOD Financiën)	114
Tabel 59: België, gewesten, 2024, erfenisbelasting, tarieven anderen (bron: Vlaamse overheid 2013 en FOD Financiën)	114
Tabel 60: België, gewesten, verkooprecht, 2022, simulaties te betalen lasten en effectieve belastingtarief (bron: eigen berekeningen)	119
Tabel 61: België, gewesten, ontvangsten gewestbelastingen (per capita als % van nationale gemiddelde), decompositie gewestelijke verschillen naar effect belastingbasis, belastingdruk en aantal transacties, UITV 2022, in % van nationale gemiddelde	120
Tabel 62: België en buurlanden, sociaaleconomische kernstatistieken, 2022 (bron: Eurostat 2024a, 2024b, 2024c, 2024d, 2024e)	123
Tabel 63: België en buurlanden, som (para)fiscale ontvangsten, 2022 (bron: Eurostat, 2023e) ...	125
Tabel 64: België en buurlanden, som fiscale ontvangsten, 2022, indeling naar economische functie (bron: Eurostat, 2023e)	125
Tabel 65: België en buurlanden, som parafiscale ontvangsten, 2022, indeling naar belastinggrondslag (bron: Eurostat, 2023e)	126
Tabel 66: België en buurlanden, som (para)fiscale ontvangsten, 2022, indeling naar overheidsniveaus (bron: Eurostat, 2023e)	126
Tabel 67: België, fiscale ontvangsten thema patrimonium, UITV 2022 (bron: NBB, 2024)	127
Tabel 68: Duitsland, fiscale ontvangsten thema patrimonium, 2022 (bron: Eurostat, 2023e)	128

Tabel 69: Nederland, fiscale ontvangsten thema patrimonium, 2022 (bron: Eurostat 2023e)	129
Tabel 70: Frankrijk, fiscale ontvangsten thema patrimonium, 2022 (bron: Eurostat 2023e)	129
Tabel 71: België en buurlanden, fiscale ontvangsten thema patrimonium, 2022 (bron: eigen berekeningen o.b.v. Eurostat 2023e en NBB 2024).....	130
Tabel 72: Vlaanderen en buurlanden, fiscale ontvangsten thema patrimonium, 2022 (bron: eigen berekeningen o.b.v. Eurostat 2023e en NBB 2024).....	131
Tabel 73: België, fiscale ontvangsten thema mobiliteit, 2022 (bron: NBB, 2024)	132
Tabel 74: Nederland, fiscale ontvangsten thema mobiliteit, 2022 (bron: Eurostat, 2023e).....	133
Tabel 75: Frankrijk, fiscale ontvangsten thema mobiliteit, 2022 (bron: Eurostat 2023e).....	134
Tabel 76: Duitsland, fiscale ontvangsten thema mobiliteit, 2022 (bron: Eurostat 2023e)	134
Tabel 77: België en buurlanden, fiscale ontvangsten thema mobiliteit, 2022 (bron: Eurostat 2023e)	135
Tabel 78: België en buurlanden, fiscale ontvangsten uit energie en brandstoffen, 2021 (bron: Eurostat 2023f)	136
Tabel 79: Vlaanderen en buurlanden, fiscale ontvangsten thema mobiliteit, 2022 (bron: Eurostat 2023e en NBB 2024)	136
Tabel 80: België, fiscale ontvangsten thema overdracht van vermogen, UITV 2022 (bron: NBB 2024)	137
Tabel 81: Nederland, fiscale ontvangsten thema overdracht van vermogen, 2022 (bron: Eurostat, 2023e)	138
Tabel 82: Duitsland, fiscale ontvangsten thema overdracht van vermogen, 2022 (bron: Eurostat, 2023e)	138
Tabel 83: Frankrijk, fiscale ontvangsten thema overdracht van vermogen, 2022 (bron: Eurostat, 2023e)	138
Tabel 84: België en buurlanden, fiscale ontvangsten thema overdracht van vermogen, 2022 (bron: Eurostat 2023e)	139
Tabel 85: Vlaanderen en buurlanden, fiscale ontvangsten thema overdracht van vermogen, 2022 (bron: Eurostat, 2023e).....	139
Tabel 86: Vlaamse overheid, ontvangsten bruto opcentiemen, UITV 2016-2022, BA 2023 en BO 2024 (bron: Vlaams Parlement, 2023k).....	148
Tabel 87: Vlaamse overheid, ontvangsten bruto opcentiemen, gecumuleerde impact federale tax shift, UITV 2016-2022, BA 2023 en BO 2024, in € dz (bron: Vlaams Parlement, 2023k)	148

Tabel 88: Vlaamse overheid, ontvangsten bruto en netto opcentiemen, evolutie 2016-2024, in € dz en in % bbb _{t-1} (bron: Vlaams Parlement, 2023d).....	149
Tabel 89: België, gewesten, ontvangsten netto opcentiemen (per capita), belangrijkste aandrijvers, 2022 (bron: eigen berekeningen o.b.v. FOD FIN raming bij de BO 2024).....	149
Tabel 90: België, gewesten, ontvangsten netto opcentiemen (per capita) en % van nationale gemiddelde, UITV 2015-2022 en ramingen bij ongewijzigd beleid 2023-2028 (bron: eigen berekeningen o.b.v. FOD FIN raming bij de BO 2024)	150
Tabel 91: België, gewesten, gewestelijke gereduceerde Belasting Staat (per capita) en % van nationale gemiddelde, UITV 2015-2022 en ramingen bij ongewijzigd beleid 2023-2028 (bron: eigen berekeningen o.b.v. FOD FIN raming bij de BO 2024)	150
Tabel 92: België, gewesten, effectief tarief netto opcentiemen (%) en % van nationale gemiddelde, UITV 2015-2022 en ramingen bij ongewijzigd beleid 2023-2028 (bron: eigen berekeningen o.b.v. FOD FIN raming bij de BO 2024)	151
Tabel 93: België, gewesten, opcentiemtarief (%) en % van nationale gemiddelde, UITV 2015-2022 en ramingen bij ongewijzigd beleid 2023-2028 (bron: eigen berekeningen o.b.v. FOD FIN raming bij de BO 2024)	151
Tabel 94: België, gewesten, impact belastingverminderingen op effectief tarief netto opcentiemen (%) en % van nationale gemiddelde, UITV 2015-2022 en ramingen bij ongewijzigd beleid 2023-2028 (bron: eigen berekeningen o.b.v. FOD FIN raming bij de BO 2024).....	152
Tabel 95: België, fiscale ontvangsten energie, UITV 2022 (bron: NBB, 2024).....	154
Tabel 96: Vlaamse overheid, ontvangsten bijdrage energieheffing, UITV 2010-2022, BA2023 en BO 2024, € mln (bron: NBB 2024)	161
Tabel 97: Belgische gewesten, UITV 2022, ontvangsten energie (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024).....	162
Tabel 98: België, ontvangsten vervuiling en hulpbronnen, UITV 2022 (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024)	164
Tabel 99: Vlaamse overheid, ontvangsten via waterheffingen, UITV 2010-2022, BA2023 en BO 2024, € mln (bron: NBB 2024)	165
Tabel 100: Vlaamse overheid, ontvangsten afvalstoffenheffing, UITV 2010-2022, BA 2023 en BO 2024, € mln (bron: NBB 2024)	166
Tabel 101: Vlaamse overheid, ontvangsten mestheffing, UITV 2010-2022, BA 2023 en BO 2024, € mln (bron: NBB 2024)	166
Tabel 102: Belgische gewesten, ontvangsten vervuiling en hulpbronnen, UITV 2022 (bron: eigen berekeningen o.b.v. NBB 2024).....	167
Tabel 103: Vlaamse overheid, fiscale uitgaven, BO 2024.....	170

Tabel 104: Vlaamse overheid, woonbonus, overzicht hervormingen (bron: Vlaanderen.be)	171
Tabel 105: Vlaamse overheid, prognose fiscale uitgaven thema patrimonium, 2024-2028, in € dz (bron: MJR 2023-2028)	173
Tabel 106: Vlaamse overheid, doelgroepkortingen overgenomen bij zesde staatshervorming, UITV 2015, in € dz (bron: Vlaams Parlement, 2016b)	175
Tabel 107: Vlaamse overheid, hervormingen fiscale uitgaven thema patrimonium, 2015-2024 .	182
Tabel 108: Vlaamse overheid, hervormingen fiscale uitgaven thema arbeidsmarkt, 2009-2024.	184
Tabel 109: Vlaamse overheid, hervormingen fiscale uitgaven thema economie, 2015-2024	187
Tabel 110: Vlaamse overheid, hervormingen fiscale uitgaven thema maatregels doelgericht fiscaal beleid, 2015-2024.....	188
Tabel 111: Vlaamse overheid, evolutie fiscale uitgaven, UITV 2015-2022, BA 2023 en BO 2024, in € dz.....	189
Tabel 112: Vlaamse overheid, evolutie fiscale uitgaven binnen thema patrimonium, UITV 2015-2022, BA 2023 en BO 2024, in € dz	190
Tabel 113: Vlaamse overheid, evolutie fiscale uitgaven binnen thema patrimonium, UITV 2015-2022, BA 2023 en BO 2024, in % bbp	190
Tabel 114: Vlaamse overheid, evolutie fiscale uitgaven binnen thema arbeidsmarkt, UITV 2015-2022, BA 2023 en BO 2024, in € dz	191
Tabel 115: Vlaamse overheid, evolutie fiscale uitgaven thema arbeidsmarkt, UITV 2015-2022, BA 2023 en BO 2024, in % bbp.....	192
Tabel 116: Vlaamse overheid, evolutie fiscale uitgaven thema economie, UITV 2009-2022, BO 2023 en BA 2024, in € dz en % bbp	192
Tabel 117: Vlaamse overheid, evolutie uitgaven thema maatregels doelgericht fiscaal beleid, UITV 2015-2022, BA 2023 en BO 2024, in € dz en % bbp.....	192